શ્રી

પાંડવા અશ્વમેઘ.

બનાવનાર.

વ્યાસજી વલ્લભરામ સુરજરામ

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

શા. ફકીરચંદ કીલાચંદ.

તથા

ડાકટર હરીલાલ તુલસીદાસ.

અમદાવાદ

આવૃત્તિ બીજી પ્રત ૧૦૦૦.

અમદાવાદ.

પાનકોરના નાકે મનહર પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં

મોતીલાલ ગણપતરામે છાપી.

સંવત ૧૯૭૦ સને ૧૯૧૪

કીંમત રૂ. ૧—૮—૦

વ્યાસજી વલ્લભરામ સૂરજરામ

શ્રી.

પાન્ડવાઅશ્વમેઘ.

અશ્વમેઘ પર્વ કડવું ૧ રાગ સાખી.

ગીરજાનંદન ગણુપતીને, પ્રથમ લાગુ પાય;સરસ્વતી માતાને નમું માજી વશે જીભ્યાય ॥ ૧ ॥ વઇશમપાયે તેર પરવની, સંભળાવે કથા ય;પછી જનમેજયની પાસે, પોતે માગી વીદાય. ॥ ૨ ॥ પુરણુ કથા તુ નહી સંભળાવું,એક સ્થળે હરનિશ; સાંભળજે જયમુનીના મુખથી, પાતક તું નિસ્તરીશ. ॥ ૩ ॥ એકના મુખથી એક જગોયે, ભારથ પુ- ર્ણુ કેહેવાય; કાં શ્રોતાને કાં વકતાને, વિકટ વિઘન થાય. ॥ ૪ ॥ શ્રોતા- યે વકતાનું ઇછવું સારૂં, વકતાએ શ્રોતા જનનું;માટે પુરણુ કેહેવી કે સુણુવી, પરીણુામ એ વિઘનનું. ॥ ૫ ॥ માટે છ માસ જવા દેઇને, સાં ભળજે તું કથાય; તે વારે આવશે જયમુનિ,ઓ જનમેજય રાય. ॥૬॥ એમ કહીને વીદાય થયા,એવે વિત્યા ખટ માસ; તેવામાં જયમુનિ આ વ્યા, જનમેજયની પાસ. ॥ ૭ ॥ તવ જનમેજય ચરણે લાગ્યો; પધારો રૂશીરાય; અધુરી કથા શ્રવણ કરાવી, રૂશી વઇશમ પાય. ॥ ૮ ॥ તેતો મુજને કહી ગયા જે,જયમુની આવે જ્યારે,પાંચ પરવની કથા રહી તે સાંભળી લેજે ત્યારે. ॥ ૯ ॥ પરવ અષ્ટાદસ ભારથનાં, પુરણુ તે સંભ- ળાય, બ્રહ્મહત્યા મુજને લાગી છે, પાતક તે પાળાય. ॥ ૧૦ ॥ જયમુનિ સંભળાવવા બેઠા, વાળી પદમાસન; સનમુખ આસન વાળી બેઠો,સાં- ભળવા રાજન. ॥ ૧૧ ॥ સાંભળ રાજા છે હરિ ચરચા, સાંભળ રાખીને પ્રીતિ;કથામાં બીજુ કાંઈ ન જોવું; જોવું સત્યને નિતી. ॥ ૧૨ ॥ બીજા વીશયમાં વ્રત્તી રાખી, જે જન સુણે કથાય; તે જનનુ પુન્ય ઘવાઈ જાવે, ઉલટુ પાતક થાય. ॥ ૧૩ ॥ રાગ વીશયમાં હાસ્ય વિશયમાં, વ્ર- ત્તી ધરી સુણે જેહ; પ્રભુતણુા પદને નવ પામે, પામે શ્રગનો દેહ. ॥૧૪॥ હાસ્ય વીશય વાહાલો હોયે તો,ભવાયો થૈ અવતરે; વાન્નર કેરો દેહપા મે, કામ વીંશય ચીત ધરે. ॥ ૧૫ ॥ માટે ચીત હરી ચરચામાં, રાખી સાંભળજે રાય; અશ્વમેધનું પરવ કહું છું,પાપ તારૂ પળાય. ॥૧૬॥ વ-

લભ વદે સાંભળો શ્રોતા, ટુંકામાં સૌ સમજાવું; આ ગ્રંથ છપાઇ ગયો છે માટે, સંક્ષેપમાં હું ગાવું. ॥ ૧૭ ॥ ત્રણ કવીની છે રચેલી, અશ્વમેધ કથાય; તેથી ટુંકાણમાં રચુછું, સંદે ન ધરશો કાંય. ॥૧૮॥ પાન્ડવ ગાદી બેઠા ત્યાં સુધિ,સારિ રીતે રચી કથા; અશ્વમેધ છે બાહાર પડેલો,મેહેનત લેઉ તે વ્રથા. ॥ ૧૯ ॥ વળણ. ॥ વ્રથા મેહેનત લેતો નથી; ટુંકો ટુંકો કહુ સાર; ના કહુતો અધુરો કહે; ભારત ગ્રંથ નિરધાર. ॥ ૨૦ ॥

કડવું ૨ રાગ સવૈયાનો.

જયમુનિ રૂશી એણીપેર બોલ્યા સુણ જનમેજે રાય;વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, અશ્વમેધ મહિમાય. ॥ ૧ ॥ હસ્તીના પુરની ભોગવે ગાદી, કુન્તીના તન ધર્મ;નિતિ પુર્વક રાજ ચલાવે, નીત્ય કરે શુભ કર્મ. ॥ ૨ ॥ છ માસ સુધી ભોગવિ ગાદિ, સમરે શ્રી અવિનાશ; એવામાં અણચીતવ્યા આવ્યા, વીષ્ણુ વેદમ વ્યાસ. ॥ ૩ ॥ પાન્ડવ ઉઠીને પાયે પડીયા, પ્રેમે આપ્યું આસન; પધારો પધારો કહી બેશાડયા,અમને કર્યા પાવન. ॥ ૪ ॥ એમ કહીને ધરમ રાજા, ચાંપવા બેઠા પાય; કૃપાનીધી એક પ્રશ્ન પુછુંછુ, સંકલ્પ વીકલ્પ થાય. ॥ ૫ ॥ કુળ નીકંદન અમે કીધું, રાજ્ય લેવાને આપ; તે મુજને મનમાં ખટકે છે જાણુંછું બેઠું પાપ. ॥ ૫ ॥ એટલે વ્યાસજી એવું બોલ્યા, સુણ યુધિસ્ટીર રાય;ક્ષત્રા ધરમ તેં સાચવ્યો તારો,તેમાં શું પાપ કહેવાય. ॥૭॥ પણ લોકીક અપવાદ બેઠો,કીન્ચીત એનો દોષ;દોશ તણું નામ સાંભળ્યું કે, ધર્મ થયા અફસોસ. ॥ ૮ ॥ ઓ મહારાજા અપવાદ બેઠો, એ મુજને પસ્તાવો; તે પણ નીરવાણ થાય તેવું, કાર્ય મુને બતાવો. ॥૯॥ એટલે વેદમવ્યાસ બોલ્યા,સાંભળી થાજે મગ્ન;જેવો કર્યો હતો રામચંદ્રે તેવો કરો તમે યજ્ઞ. ॥૧૦॥ અશ્વમેધનો યજ્ઞ કરવો,તેથી બહુ જય થાશે,લોકીક અપવાદ જક્તમાં બેઠો, તે તમારો જાશે. ॥૧૧॥ એમ સુણી યુધીષ્ટર બોલ્યા, માહારાજા પડુ પાય; અશ્વમેધ એ યજ્ઞ મોહોટો, દ્રવ્ય વીના કેમ થાય. ॥૧૨॥ છ માસથી રાજગાદી પામ્યા;ધન નથી સંચીત કીધું;દુરીયોધનનું મેળવેલું તેતો લુટાવિ દીધું. ॥ ૧૩ ॥ માટ નીરધન છેએ હમણાં, કેમ કરીએ માહારાજ;મન મોકળું મુકીને વાવરવું

તે કેમ કરીયે કાજ. ॥ ૧૪ ॥ વ્યાસજી બોલ્યા સાંભળ રાજા, બતાવું એક ઉપાય;આગળ મોહોટો યજ્ઞ કર્યો તો,થઈ ગયો મરયુત રાય ॥૧૫॥ તેણે વિપ્રોને દાન કર્યાં ત્યાં,નરદમ કનક કેરાં;દળીદ્રીનાં દળદર કાપ્યાં કીધાં મેરસમેરાં ॥૧૬॥ વીપ્રોએ જે કનક લીધાં, તે ડુંગરોમા દાટયા; ઘણાં વરસનાં અકળાયેલાં,લક્ષ્મીજી ઉભરાટયાં ॥ ૧૭ ॥ તે ધન જઈ તમે લઇ આવે, તવ બોલ્યા ધરમરાય; કૃષ્ણાર્પણ થયેલું ધન એ, મુજથી કેમ લેવાય. ॥ ૧૮ ॥ એટલે વ્યાસજી એવું બોલ્યા, સાંભળજે સુમતી; ભુમીમાંથી ધન તું લાવે, તો તું છે ભુપતી. ॥ ૧૯ ॥ એ ધન ના માલીક વીપ્રો, તેમાંનું નથા કોય; ધરતીના ધન કેરો ધણી, ધરણ નો ધણી હોય. ॥૨૦॥ માટે તે ધન તું લૈ આવે, તેમાં નથી તને દોશ; તે લાવીને યજ્ઞ આરંભો, થાશો નહિ અપશોશ. ॥ ૨૧ ॥ ધરમ કહે વારૂ માહારાજા, હવે તો આવી હામ;કૃપા કરીને બતાવો તમે, શાંશાં બીજાં કામ. ॥ ૨૨ ॥ એટલે વેદમ વ્યાસ બોલ્યા, સાંભળ રાજકુંવાર; વરૂણ કરવા લાવવા તેડી, વીપ્રો વિસ હજાર. ॥૨૩॥ તે સરવેના વરૂણ કરવા, ત્રણુસેંને સાઠ દન; આનંદમાં જીવ રાખવો સૌએ, દેવું ઇચ્છા ભોજન. ॥૨૪॥ યજ્ઞની પુરણાહુતી થાય ત્યારે, ઘેનું દેવી ઘરમાં થા; અકકેક રથ બેસવાને દેવો, અકકેક દેવો હાથી. ॥૨૫॥ બે બે જોડી વસ્ત્ર દેવાં, વળી દેવા સણુગાર; વીસ મણુ સુવર્ણ પ્રેમે દેવું,સાંભળ રાજ કુંવાર. ॥ ૨૬ ॥ એક એક ખોબો મોતિ દેવાં, વીપ્રોને પ્રેમ ધરી; હરનીશ ઈશ્વર સમરણુ કરવું; સત્ય શ્રદ્ધા આદરી. ॥ ૨૭ ॥ યજ્ઞ આરંભથી ધરમ રાજા, હું કહું તે આદરવું; તમારે ને દ્રૂપતીને; ધારા વ્રત શુભ કરવું. ॥ ૨૮ ॥ તમારે ને દ્રૂપતીને, સુવું એક સજ્યાય; ઉઘાડું ખડગ મુકવું વચમાં, મનવ્રતી સ્થીર થાય. ॥ ૨૯ ॥ વળી તમારે ને દ્રૂપતીને, ખાવું એકજ અન્ન; બીજો પદારથ કાંઇ ન ખાવો, વળી સાંભળ રાજન. ॥૩૦॥ યજ્ઞને સારૂ અશ્વ લાવો, જોઇએ પંચ કલ્યાણી; ખવરાવવું પીવરાવવું તેને, પુજવો દૈવી જાણિ. ॥ ૩૧ ॥ તે અશ્વનાં ચીન બતાવું,સુણુ યુધિષ્ટર રાય;પુંછડુ પીળુ કાન કાળા,સ્વેતજ એની કાય. ॥ ૩૨ ॥ લીલા રંગના ચરણુ હોયે, એવો એનો રંગ; તેના જે દરસણુ કરે તેને, યમ દુતનો ભય ભંગ. ॥ ૩૩ ॥ તે તોખારને લાવી રાખો, થોડા દિવસ ઘેર;ચૈતર સુદિ પુરણુમીએ, છોડવો આનંદ ભર. ॥૩૪॥ તેને લેલાટે કનક કેરૂ, પત્રજ બાંધવું એક, તે પત્ર પર લખવું

કેહ્યું, તે સાંભળ વીવેક. ॥૩૫॥ ક્ષત્રી કેરો પુત્ર હોય તે, આ ઘોડાને બાંધે; એટલું લખીને મુકવો ફરવા, ખુશી આવે ત્યાં વાઘે. ॥ ૩૬ ॥ તેની પુઠે બળીઆ બણાવી, શેન્ય લઇને જાય; હરનીસ એની ચોકી કરવિ, કે કબજે નવ થાય ॥૩૭॥ પંચકલ્યાણી ફરતાં ફરતાં, લાદ કરે જે ઠામ; ધરમશાળા તે સ્થળ કરવી, કાં કરવો વિસરામ. ॥ ૩૮ ॥ જે સ્થળ કરે લધુશંકા, ત્યાં કુઓ કે વાવ, ખરચમાં ખામી નવ કરવી પુરણ લેવો લાહાવ. ॥ ૩૯ ॥ એ અશ્વને ક્ષત્રી નંદન, બંધન કરે જેહ, તેની સાથે યુદ્ધ કરીને, અશ્વ લેવો તેહ. ॥૪૦॥ એ રીતે ત્રણસેં સાઠ દાહાડા,ફેરવવો હામ ધરી; એટલે ધરમ પુછવા લાગ્યા, વ્યાસજીને ફર ગરી. ॥૪૧॥ ઓ માહારાજા ઠીક બતાવ્યું, વાત પુછુ વાતમાંથી; એવો અશ્વ પંચ કલ્યાણી, કહો લાવિએ કયાંથી. ॥૫૨॥ એટલે વેદમ વ્યાસ બોલ્યા, બતાવું વિવેક;ભદ્રાવતી નામની છે નગરી, ઉત્તમ દિશા એક ॥ ૪૩ ॥ યુમનેશ્વ નામનો રાજા તેનો, સુવેધ નામનો તન; દસક્ષોણી સેન્યાનો ધણી છે, અશ્વ તેને ભોવન. ॥૪૪॥ એ અશ્વની ચોકી કરે છે, દસ ક્ષોણી સેન્યાય; તેની સાથે યુદ્ધ કરીને, અશ્વ લાવવો હાય.॥૪૫॥ તે ઘોડો છે દેવ લોકનો, સાચવવા દીધો છે;શેવા કરવા દરસણ કરવા, યમુનાશ્વ લીધો છે. ॥૪૬॥ આઠે દીવસે આદીતવારે, તે ઘોડો છોડાય. ક્ષીપ્રા નામની નદીમાં તેને, નવરાવવા લેઇ જાય. ॥ ૪૭ ॥ તે દન બહુ લોક પુજા કરે છે, શેવે છે પુરણ પ્રીતે, તે ઘોડાને જઇ લઇ આવો, ક્ષત્રીવટની રીતે. ॥ ૪૭ ॥ લાવવો નહિ તે છાનોમાનો, ન લાવવો માગીને;લાવવો નહિ રાય મર્ણ પમાડી,લાવવો હઠ ભાગીને.॥૪૮॥ લાવવો યુદ્ધ કરી જીતીને,ઓ કુન્તી સંતાન; એમ કહી આજ્ઞા માગીને,થયા અંતરધ્યાન.॥૪૯॥પછી પોતે ધરમ રાયે,ભાઇ ભાન્ડુ તેડાવ્યા; ભીમસેનને વળી શેદેવ જોશી,નિકુળ સહિત આવ્યા.॥૫૦॥ હેડંબા વનથી આવીઓ છે,ગટોરગછનો તન;વરસકેતુ સુત કરણનો રેહે છે ધર્મ ભોવન.॥૫૧॥ તે સરવે ત્યાં ભેગા થઇને, બેઠા ધરમની પાસ. તવ ધરમે કહ્યું યજ્ઞ કરવા, કહી ગયા વેદમ વ્યાસ. ॥૫૨॥ તે કામ કરવું મન આદરવું; લેવાનો છે લાહાવો; માટે માહારા વ્રકોદર વિરા, કૃષ્ણજીને તેડી આવો, ॥૫૩॥ ગદા લેઇ તવ ભીમ ઉઠયો, દ્વારીકાં નગરી જાય; આવો આવો કહી ભીમને તેડયો, ઘરમાં જાદવરાય. ॥ ૫૪ ॥ કહો વ્રકોદર કેમ પધાર્યા, ભીમ બોલ્યો સુખ ભેર; હસ્તીના પુરમાં પધારો, યજ્ઞ ધાર્યો એમ

ઘેર. ાપપ્પા કૃષ્ણ મહા તત તૈયાર થયા, ઉમંગ ઉપજ્યો ઉર; પ્રકેદરની સાથે આવ્યા. પોતે હસ્તીનાપુર. ॥ ૫૬ ॥ ધરમરાયે કહી સહુ બીના, રાજી થયા દિનાનાથ; પછી સહુને તેડાવીને, બેઠા સરવે સાથ. ॥ ૫૭ ॥ એટલે બોલ્યા ધરમ રાજા; પ્રથમ અશ્વને લાવો; આપણામાંથી સુરો પુરો, લેવાને કોણ જાઓ. ॥૫૮॥ ભીમે કહ્યું કે હું જાઉં છું. લાવવાને મુજ હેતુ; મેઘવરણ કહે હું જાવું, તવ બોલ્યો વરસકેતુ. ॥૫૯॥ ઓરે પીતાજી હું જાવું છું, કરૂ જઈને ચડાવો; ધરમ કહે ત્રણ જણ બોલ્યા, તેથી ત્રણે જાઓ. ॥ ૬૦ ॥ વળણ ॥ ધરમે આપી આગના, ત્રણ જણ તતપર થાય; વદે વલ્લભ શ્રોતા સુણો,ભદ્રાવતીમાં જાય

કડવું ૩ રાગ ચોપાઈ.

બોલ્યા જય મુનીજી વચન, સુણ પરીક્ષત કેરા તન; દિધી ધરમે જ્યાં આગનાય;તવ ત્રેણે પંથ પળાય.॥૧॥જાતાં જાતાં દીવસ બહુ થયા, એક માસેભદ્રાવતી ગયા;એતો પુરણ હરખેભરીયા,જઇ ગીરી ગફામાં ઉતરીયા. ॥ ૨ ॥ રાતા દોહરાનો ॥ પછી મેઘવરણ એમ બોલ્યો, કહોતો તતપર થાવું; ભદ્રાવતીમાં પંચ કલ્યાણી, ઘોડાને જોઈ આવું ॥૩॥ એમ કહીને આગના લીધી; સરવ સમાચાર લાવ્યો; ઓળખ્યો;રાચને અશ્વ દીઠો, પછી ગફામાં આવ્યો. ॥ ૪ ॥ ઓરે દાદા અશ્વ દેખી, આનંદ ઉપજ્યો મન; નવરાવવા લાવશે ક્ષીપ્રાયે, આદિતવારને દન. ॥૫॥ એવામાં રવીવાર આવ્યો, તવ સઘળી શન્યાય; પંચ કલ્યાણી અશ્વને લેઇ, ક્ષીપ્રાનદીએ જાય. ॥ ૬ ॥ તવ મેઘવરણ એવું બોલ્યો, કાહોતો દાદા જાવું; અશ્વને નવરાવવા લાવ્યા છે, કોહેતો જેલે આવુ ॥૭॥ એટલે ભીમે આગના આપી, મેઘનાદે ગડગડીયો; વા વંટોળ વીજળી કરીને, તોખાર પાસે પડીયો. ॥૮॥ વાયુથી રેણુ ઉરાડી, ગટોરગછને તન; સેન્યાના શરવે યોદ્ધાનાં, પુરી દીધાં લોચન.॥૯॥ તે શહુ આંખો ચોળવા લાગ્યા, માયાવી એવો નડીયો; અશ્વને ઉચકી ખાંધે લઇને, જઈ ગફામાં પડીયો ॥૧૦॥ તે પછી શેન્યાને વળી શાન્તી, ઉઘડીયાં લોચન; જોયું તો અશ્વ નવ દીઠો, ઉદાસ થયું મન. ॥૧૧॥ અરેરે આપણો અશ્વ કયાં ગયો,કોઇક શત્રુ જાગ્યા, સક્ષૌણીના શકળ યોદ્ધા જ્યાં ત્યાં સોધવા લાગ્યા. ॥ ૧૨ ॥ એવામાં એક બે સેવકે, ગફામાં દી

ઠો તોખોસ્; તેણે જઇ યમુનાસ્વરાજાને, કહ્યા છે સમાચાર. ॥ ૧૩ ॥ ઓ માહારાજા રાજાધીરાજા, ચાલો જણુવીએ જોર; આપણા અસ્વને લેઇ ગફામાં, બેઠા છે ત્રણુ ચોર. ॥ ૧૪ ॥ એવું સાંભળી રાજા કોપ્યો, હાથ ગ્રહાં હથીઆર; દસ ક્ષોણી શેન્યાને લીધી,વળી લીધો કુંવાર. ॥૧૫॥ સુવેધ સુતને શાથે લઇને,રાજાએ કીધી ચડાઇ; ડુંગરની ગફાએ આવ્યા, કરવી ધારિ લડાઇ. ॥ ૧૬ ॥ તવ વ્રકોદર વરશકેતુ, મેઘવરણુ માયાવી; અસ્વને ગફામાં બાંધી નીકળીયા,યુદ્ધે ઉભાએ આવિ ॥૧૭॥ યુમનાસ્વ સામો વરસકેતુ, સુવેધ સામો ભીમ; મેઘવરણુ સૌ શેન્યના સામો, લીધો લડવાનો નિમ. ॥ ૧૮ ॥ ભદ્રાવતીનો રાજા બોલ્યો; શું જુઓ સૌ સાથ; દયા ન ધારો ઠેર મારો, કહી ઉંચો કર્યો હાથ. ॥૧૯॥ પછી પોતે આયુદ્ધ લીધાં,ક્રોધ ઘણેરો ચડીરો; કરણુ નંદન તેના સામો, મન મુકી તુટી પડીયો. ॥૨૦ ॥ બાણુ વછોડે માહા તન તોડે, સામ સામી કરે કષ્ટી; દ્વાદશ મેગની ધારા છુટે, એવી કરે બાણુ વ્રષ્ટી. ॥ ૨૧ ॥ સામા સામી શરીર ભેદે,વહે સોણીત ધાર;દેખીને માહા ત્રાસ પાડે, વરતે હાહાકાર. ॥૨૨॥ ભીમને સુવેગ ગદા ગ્રહીને,ગદા તણુ યુદ્ધ કરતા; થાય ઝપાટા મારે સપાટા, નહી પાછો પગ ભરતા. ॥ ૨૩ ॥ એવામાં મેઘવરણુ માયાવિ, શેન્યમાં પડીયો સાર; એક ઘડીમાં મારી નાંખ્યા; યોદ્ધા ચાળી હજાર. ॥ ૨૪ ॥ એટલે વરશકેતુએ ત્યાં, પ્રાક્રમ કેવું કીધું, મોહાસ્તનો મંત્ર ભણાને, માહા ભળમાં બાણુ લીધું, ॥ ૨૫ ॥ યુમનાસ્વ રાજાને માર્યું,પ્રાણુજ ઉંચે ચડીયો સાન સુદ્ધી બુદ્ધી વિનાનો, થઇને પ્રથવી પડીયો. ॥ ૨૬ ॥ તવ પોતે પસ્તાવા લાગ્યો. વીપ્રીત થયું આ ઠામ; જો રાજા મરણુ પામેતો, અસ્વ ન આવે કામ. ॥ ૨૭ ॥ વેદમાં વ્યાસે એમ કહ્યું છે, વરતવું તે રીતીને; વાજી લાવવો માર્યા વિના, રાજાને જીતીને. ॥ ૨૮ ॥ તેમ છતાં મેં આશું કીધું, મનમાં અતી શોક ભરીયો; યુમનાશ્વ રાજાની પાસે, જાવાને ઉતરીયો. ॥૨૯॥ સૌ શેન્યે રાયને પડયો જાણ્યો,યુદ્ધ બંધ કર્યું સાર;સૌ આવ્યા યુમનાશ્વની પાશે, કરતા હાહાકાર. ॥૩૦॥ તે વારતા ગઈ ગામ વિશે, રાયનું કષ્ટ પ્રમાણ્યું;યમુનાશ્વની જેનેતા જડદંબા,તેણુ વિઘન જાણ્યું. ॥ ૩૧ ॥ વળણુ. ॥જડદંબાયે જાણીયું, રક્ત થયાં તવ ચક્ષ; કહે વલ્લભ ઉભી થઇ ચાલી પુત્રને પક્ષ.

કડવું ૪ રાગ કુંભમની છાયા.

ઉઠી યુમનારશ્વની માય, જડદંબા ચાલીયાંરે, એતો દીકરાની પક્ષે જાય,જડદંબા ચાલીયાંરે.॥૧॥ એની રાક્ષશ વર્ગની કાય૦ જડ૦ દોઢ જોજન ઉંચી દેખાય૦ જડ૦ ॥ ૨ ॥ એનું દરવાજા જેવડું મુખ, જડ૦ એની સરોવર જેવડી કુખ૦ જડ૦ ॥ ૩ ॥ એનું અદગાઉ પેહોળુ કાઠુ૦ જડ૦એનું ડુંગર જેવડુ માથું. જડ.॥૪॥ એનાં છાછર જેવડા કાન૦ જડ૦ એનાં નેત્ર ધનુશ કમાન૦ જડ૦॥પ॥એના ગંઢાળા તુલ નાસ્કોરા૦ જડ૦ આંખે પોપચાં પુરણ કડોરાં૦જડ૦ ॥૬॥ એના સાત તાડ ઉંચા ચરણ૦ જડ૦એનાચાલ્યાથી ધ્રૂજે ધરણ૦જડ૦॥જડ૦॥૭॥ માંથે કેશ-છે વાંસના જાળ. જડ૦ એના કરણ મોહોટા વિકરાળ૦ જડ૦ ॥૮ ॥ એનાં વાંસ પુર લાંબા સ્થાન૦જડ૦ માહા ભય ભરેલું વાન૦ જડ૦ ॥૯॥ વળણ. ॥ વરણન કરતાં થાકીયે, ભય ભરેલું વાન; તવ શૈન્યમાં મુરછા થકી,ઉ-ઠયો છે રાજાન.

કડવું ૫ રાગ ધન્યાસરી.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા સુણ જનમેજે રાય; વાસ્તારી તુજને સંભળાવું, અશ્વમેધ મહીમાય. ॥૧॥ યુમનારશ્વ રાજાની મુરછા વળી, ઉઠીને શરીર લુછે; વર્શકેતુને, ને વ્રકોદરને, ખબર પોતે પુછે. ॥ ૨ ॥ કોણ છો તમે કયાંના રેહેવાશી, કેમ આવ્યા મુજ ઠામ; ભીમ કહે અમે કુન્તી નંદન, હસ્તીનાપુર ગામ. ॥ ૩ ॥પાન્ડવમાં વ્રકોદર હું છું, યજ્ઞ અમારે ઘેર;માટે અશ્વ લેવાને આવ્યા,કહી તુજને ખરી પેર. ॥ ૪ ॥ સાંભળી રાજા આનંદ પામ્યો, તમને ઓળખે જક્ત; પરબ્રહ્મ પ્રભુ કશ્નજીના, તમો લાડીલા ભક્ત. ॥ ૫ ॥ ચાલો અમો આવીએ તમ સાથે, વાજીને જોડે લેઇ; દીન બંધુના દરસણ થાશે, કામ કરશું તન દેઇ. ॥૬॥ પુરણ યજ્ઞ થતાં સુધી, કામમાં મેહેનત કરશું; તમારે લીધે અમે પાપી. દુરતર સંસાર તરશું. ॥૭॥ ભીમે કહ્યું ભલે ચાલો જોડે, કહીને સરવ ભગીયા;પરોણાગતે સાથે લેઇને, યુમનારશ્વ ગામમાં પગીયા. ॥ ૮॥ એવે રાયની ભગી જડદંબા, યુમનારશ્વ લાગ્યો પાય; કયાં જાઓછો ક્રોધ ભરેલાં, ઓરે માહારી માય. ॥૯॥ જડદંબા કહે ઓરે

બેટા,જો માહારાં રાતાં ચક્ષ;યુદ્ધ કરતાં મેં સાંભળ્યો તુને, કરવા આવું છું પક્ષ. ॥૧૦॥ રાય કહે પાછાં વળો માતા, આપણે ભોવન જઇએ; હસ્તીનાપુરમાં કૃષ્ણ પ્રભુ છે, દરસણે ત્યાર થૈએ. ॥૧૧॥ જડદંબા કહે એ શું બોલ્યો,કયાં ઉભું કરે દુખ;ગોવાળીયાનાં દરસણ કેવાં,કાળાનું કાળુ મુખ. ॥૧૨॥ એ વ્યભીચારી છળનારો નારી, મામા મારથી મારનારો; કામણ ગાળો જાદુ વાળો, ઝેરીલોને નઠારો. ॥ ૧૩ ॥ યુમનાશ્વે મનમાં વીચાર્યું,રાક્ષસ ગુણ મુજ માય;સમજાવીને ત્યા લૈ જઇએ, લગાડુ પ્રભુને પાય. ॥૧૪॥ એવું ધારીને એમ બોલ્યો, માતાજી ચાલો ઘેર; જવાની વાત જઇશું તે વારે, રહોને આનંદ ભેર. ॥ ૧૫ ॥ એમ કહી માને ઘેર લીધી, સાથે કુન્તી તન; આદરભાવે પરોણાગતે, કરાવ્યાં ભોજન. ॥૧૬॥ પછી નગ્રમાં સાદ-પડાવ્યો, ભદ્રાવતીનો નાથ; દરસણની ઇચ્છા હોયે તે સૌ આવજો અમ સાથ. ॥ ૧૭ ॥ તવ નગરીના હરીજનો તે, જાવા થયા તૈયાર; રાજા પુત્ર પરીવાર લેઇ, નીકળ્યો તેણી વાર. ॥૧૮॥ પોતાની જનેતા જડદંબાને, સમજાવી અવળી પેર; ચાલો જનેતા હસ્તીનાપુરમાં, પાન્ડવોને ઘેર. ॥ ૧૯ ॥ જડદંબા કહે હું નહી આવું, કાળીયો ત્યાં કારભારી; મુજ ભાણેજ સકટાસુર હતો,તેને એણે નાંખ્યો મારી. ॥ ૨૦ ॥ યમનાશ્વ કહે જાણું છું માતા, ત્યાં જઈ કરવો કેહેર; છળ કરી હણશું પ્રભુને, લેવું છે વેહેરે વેહેર. ॥ ૨૧ ॥ સાંભળી જડદંબા થઇ રાજી. ચાલ તું મારિ સંગ;વીચાર તેં બહુ સારો કીધો, થયો મુને ઉમંગ. ॥૨૨॥ અવળું સમજાવી તવ ઉઠી, પુત્રની જોડે જાય; વાજતે ગાજતે નીકળ્યો રાજા, સાથે સૌ સંન્યાય. ॥ ૨૩ ॥ મેઘવરણ જઈ ગફામાંથી, લાવ્યો પંચ કલ્યાણી; હળી મળી હસ્તીનાપુર, આવ્યા ઉલટ આણી. ॥૨૪॥ આવો આવો કહિ સનમુખ ઉભા, પોતે અસરણા સરણ;જુમનાશ્વે જબરઇથી માને,લગાડી પ્રભુને ચરણ ॥ ૨૫ ॥ પ્રભુએ મુસ્તક હાથ મુકયો, કુકરણી દુર કાહાવી; કુબુદ્ધી ટળી જડદંબાની, તરત સુબુદ્ધી આવી. ॥ ૨૬ ॥ પ્રભુની પ્રદક્ષણા ફરી, પ્રેમે લાગી પાય; માહારાજ હું કાંઇ બોલી હોઉ તો, તે કરજો ક્ષમાય. ॥૨૭॥ કૃષ્ણ ચરણથી સુમતી પામી, સહુ જન રાજી થાય; લીમે પંચકલ્યાણી આપ્યો, સૌ જન લાગ્યા પાય. ॥૨૮॥ પછી એ વાજીને ચોકીમાં રાખ્યો, ધર્મ કરે શેવાય;આવેલાં સૌ રહ્યાં હસ્તીનાપુરમાં પછી, બોલ્યા જદુરાય. ॥૨૯॥ પાન્ડવો હું દ્વારિકા જાઉં છું, આવે ચઇત્ર

માસ, તવ ભીમ મુને તેડવા આવે; દ્વારિકાં મુજ વાસ. ॥ ૩૦ ॥ એમ કહીને પોતે પધાર્યા, દ્વારામતી અવીનાશ; એવે થોડા દિવસ ગયા, આવ્યો ચૈતર માસ. ॥ ૩૧ ॥ તવ ધરમે કહ્યું ભીમ વિરા; કૃષ્ણને તેડવા જાવો; કુટુંબ કબીલા સાથે પ્રભુને, હસ્તીનાપુર લાવો. ॥ ૩૨ ॥ એટલે ભીમ ગયો દ્વારિકામાં,જઇ કહ્યા સમાચાર;સઘળી નગરી સાથે લેઇ, પ્રભુ થયા તૈયાર. ॥ ૩૩ ॥ ઉગ્રસેનને, વાસુદેવને, દ્વારિકાં રેહેવા દીધા; નગ્ર સાચવવા બે વરસ મુકી, સરવને સાથે લીધા. ॥૩૪॥ હસ્તીનાપુર જાવા સહુ પ્રાણી,પ્રભુની સાથે પળીયા;મારગમાં જુમનાજી આવ્યાં, ગોપ ગોપી ત્યાં મળીયાં. ॥ ૩૫ ॥ નંદ જસોદા સરવે મળીયા, મળ્યાં મોહનના મીત્ર; કૃષ્ણને સરવે કહેવા લાગ્યા, બાળપણનાં ચરિત્ર. ॥ ૩૬ ॥ પ્રભુ કહે સરવે ગોપ ગોપી, પંથ હમારો ઝાલો; પાંન્ડવ મોહોટો યજ્ઞ કરે છે, તે માહાલવાને ચાલો. ॥ ૩૭ ॥ કૃષ્ણના કેહેવાથી ગોપ ગોપી નંદ જસોદા સરવ; હસ્તીનાપુર આવીયાં છે,મુકી સ્વારથ ગરવ. ॥૩૮॥ વળણ. ॥ ગરવ મુકી સરવકો,રહ્યાં હસ્તીનાપુર; વલ્લભ વદે સહુ નારિને, ઇચ્છા ઉપની ઉર.

———×○×———

કડવું ૬ રાગ સાખી.

જયમુની રૂશી એણિપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, અશ્વમેધ કથાય. ॥૧॥ એક દાહાડો સરવે નારીને, ઇચ્છા ઉપની એમ; પંચકલ્યાણીનું પુજન કરીયે, પુર્ણ ધરી પ્રેમ. ॥૨॥ દ્રુપતીને સુભદ્રા વળી, પ્રભુ તણી પટરાણી; બીજી નારાયો કૈરવ કેરી, બેઠી નીશ્ચય જાણિ. ॥ ૩ ॥ મંગાવી આગના ધર્મરાજાની, અશ્વનું પુજન કરવા; તેથી ધરમે આગના આપિ,પુંજો પાપ નિસ્તરવા ॥૪॥ તવ નારીઓયે વાજી મંગાવ્યો, ઘરના ચોકની માંય; સરવે પ્રેમદા નાહી ધોઇને, પુજવા ચાલી ત્યાંય. ॥ ૫ ॥ એવામાં અનુસાલ્લ્વ નામે, આવ્યો માયાવી અસુર; માયા કરી વા વંટોળ કીધો, ઉરાડી રજ ભરપુર. ॥૬॥ સૌ નારીનાં નેત્ર મીચાયાં, ત્રાશ ઘણેરો થયો; પંચકલ્યાણિનું હર્ણ કરીને,અનુસાલ્લ્વ લેઇ ગયો. ॥ ૭ ॥ તે પછી સહુનાં નેત્ર ઉઘડીયાં,તવ નવ જોયો વાજી;એટલે હાહાકાર વરતાયો, થઇ કાંઇ દગલબાજી. ॥૮॥ તે વાત જાણી પાન્ડવોયે; જઇ જોયું પડયો ત્રાસ,

ઉદાશ પામી પુછવા, ગયા કૃષ્ણ પ્રભુનિ પાસ. ॥૯॥ પાય પડીને કે વા લાગ્યા, સુણો અસરણાશરણ; પ્રેમદા પુજન કરતિતિ ત્યાંથી, અશ્વનું થયું હરણ. ॥ ૧૦ ॥ એટલે બોલ્યા અંતરયામી, હું સમજ્યો પુરપાટે; રહદાહ્લવ રાજાના ભાઇએ, અશ્વ હર્યો મુજ માટે. ॥ ૧૧ ॥ ચીંત્તા ન ધરશો મંગાવું છું,કહી એક બીડુ કીધું,કહ્યું કે સુરો હોય તે લે બીડુ, તવ પ્રદુમાને લીધું. ॥ ૧૨ ॥ ઘોડાને લાવવા જીતિને આવવા. લીધા જાદવ સરવ;વાજતે ગાજતે યુધ્ધે ચડીયો,મનમાં ધરિને ગરવ. ॥ ૧૩ ॥ નગ્રનિ બારણે અશ્વ ગ્રહીને અસુર ઉભો સારઃએની સાથે ઉભા રહ્યા છે, અસુર ચૌદ હજાર. ॥ ૧૪ ॥ તેના શામો પ્રદુમાન આવ્યો, વાજી લાવ્યો કેમ દંભ; એમ કહી આયુદ્ધ ગ્રહીને;યુદ્ધ કર્યું આરંભ, ॥ ૧૫ ॥ પ્રદુમાનને જાદવ દળ સહુ, મારે ઘણાં હથીઆર; માયાવી અસુરને નવ વાગે, ગણે નહી લગાર. ॥૧૬॥ એવામાં અનુસાલ્લવે, બાણ લેઈ બળ ધાર્યું; પ્રદુમાનની રૂદિય વીશે. પવનાસ્તર એક માર્યું. ॥ ૭ ॥ પવન મંત્રે પ્રદુમાન ઉડયો, તેતો ગગને ચડીયો; હસ્તીનાપુરનિ રાજ્ય સભામાં,પ્રભુની સાથે પડીયો. ॥ ૧૮ ॥ તેને દેખી કોપે ભરાયા, પોતે શ્રી ઘનશામ; ઉઠી પુત્રને લાત મારી, તેં બોળ્યું મુજ નામ. ॥ ૧૯ ॥ એવામાં ભીમ વરસકેતુ,બે જણ જુધ્ધે ચડીયા;જાદવ દળનિ પક્ષે આવી વઢવા ટુટી પડયા. ॥ ૨૦ ॥ તેજ સમે અનુસાલ્લવે, દૈવતનો ખેલ દાખ્યો; વાયુ મંત્રે વ્રકોદરને, ઉરાડી સભામાં નાંખ્યો. ॥ ૨૧ ॥ તવ એકલો વર્શકેતું લડે છે,માટે ચઢયા ઘનશામ;અનુસાલ્લવના સામા આવી કરવા માંડયો સંગ્રામ. ॥ ૨૨ ॥ કોપનિ દ્રષ્ટિ કરે બાણ વ્રષ્ટિ, બળથી ઝપાટા લીધા; અનુસાહ્લવે કૃષ્ણ પ્રભુને, સભામાં ફેંકી દિધા. ॥ ૨૩ ॥ એટલે રૂક્ષમણી રાણી આવી; કટુ વચન બહુ કીધાં; પુત્ર પડયો પણ આપ કેમ પડીયા, બહુ બહુ મેહેણાં દિધાં, ॥ ૨૪ ॥ અસુર સામો વરસકેતુ,કર્યા કરે છે યુદ્ધ,લડતાં લડતાં કરણ પુત્રે, શીવ બાણ ધીધુ સુદ્ધ ॥ ૨૫ ॥ માહા બળ કરિને બાણ ફેંકયું,થયો કારમો કોપ, અનુસાહ્લવના માયાવિ દુતને, શીવ બાણે કર્યો લોપ. ॥ ૨૬ ॥ પછી બાણ અનુસાહ્લવને, ભોકયામાં ન રહી ભુલ. શરિરે બહુ છીદ્ર પાડયાં, બનાવ્યો ચારણી તુલ્ય. ॥ ૨૭॥ એટલે અસુર હિમ્મત હાર્યો, મનમાં બહુ ભય વાધ્યો. વર્શકેતુએ નાગપાસ મારિ. અવળે હાથે બાંધ્યો. ॥૨૮॥ તવ પાપીએ શીશ નમાવ્યું, લ્યો આ તમારો વાજી;વર્શકેતુ તવ કોપે ભરેલો

મોટલાંને પડયો બાહાજી. ॥ ૨૯ ॥ ઝાલાને લાવ્યો હસ્તીનાપુરમાં, રાજ્યસભાની માંય; અનુસાહલ્વ નીચો નમીને, લાગ્યો પ્રભુને પાય. ॥ ૩૦ ॥ અપરાધ મારો ક્ષમા કરજો, જાણ્યા મે વિશ્વના નાથ; તવ પ્રભુએ ઉભા થઇને, છોડી નાંખ્યા હાથ. ॥ ૩૧ ॥ પછી કહ્યું પાન્ડવોને, સાંભળો માહારી વાત;તમે જેવા પાંચ બંધું, તેવો આ છઠ્ઠો ભ્રાત.॥૩૨॥ ધરમ બોલ્યા વારૂ માહારાજા, બોલ્ર સુસ્તક ધરી દિધો;તેને રેહેવા ધામ આપ્યું, પંચકલ્યાણી લીધો. ॥ ૩૩ ॥ યુધિષ્ટર કહે વરસકેતુ. સાબાશ માહારા તન;મન કામના તેં પુરણ કીધી,છે તુજને ધન્ય ધન્ય, ॥ ૩૪ ॥ એક કરી સરવે રહ્યા છે, બોલ્યા કૃષ્ણ વચન; વીશ શહસ્ર વરૂણ કરવા,લાવો વીપ્રના તન. ॥ ૩૫ ॥ તવ ભીમ જઇ વિપ્રો લે આવ્યો, સારા સારા વિધાન; તેમને રેહેવા મઠ બાંધી આપ્યો, સતિ તણે સંતાન, ॥ ૩૬ ॥ એવે ચઇતર માસ આવ્યો, પુરણમીનોદન: તે દીન વિપ્રોનાં વરૂણ કીધા, પ્રેમે કરી પુજન. ॥ ૩૩ ॥ ગણીત પ્રમાણે કુન્ડ બનાવ્યો, ઉપમ મન્ડપ કીધો;અમુલ્ય શોભા એમાં બનાવી,લાહાવ ઘણેરો લીધો ॥૩૮॥ કનક આસન પર બેસાડયા, બ્રાહ્મણો બ્રહ્મ રૂપ; એવી રીતે યજ્ઞ આરંભ્યો, પોતે યુધિષ્ટર ભુપ. ॥ ૩૯ ॥ પછી પંચકલ્યાણી ઘોડો, છોડીને કાહાડયો બાહાર; વિધિ પ્રમાણે તેનું પુજન, કીધું કુન્તી કુંવાર. ॥ ૪૦ ॥ સોનાનું એક પત્ર લીધું, તેમાં લખીયું કેવું; વાચીને ક્ષત્રી નંદનને,સુરાતન થાય તેવું. ॥૪૧॥ લખ્યું કે પાન્ડવનો વાજી, પરભારે પંથ વાધે; ક્ષત્રીનો ખરો સુત હોયે તે, આ ઘોડાને બાંધે. ॥ ૪૨ ॥ એમ લખી અશ્વને લેલાટે,બાંધ્યું રેશમ દોરે; પછી છુટો મુકવાની, આજ્ઞા કરિ કીશોરે. ॥ ૪૩ ॥ તેની કેડે જબરા જોદ્ધા, ફરવાને નિકળીયા; અરજુન સુમનાશ્વ વરસકેતુ,સુવેધ સહીત બળીયા,॥૪૪॥ સાથે દસક્ષોણિ શેન્ય લીધું, અશ્વની પુંઠે ફરવા; વૃકોદરને ઘેર રાખ્યો, યજ્ઞની રક્ષા કરવા. ॥૪૫॥ અશ્વ ત્યાંથી નીકળ્યો તે,ગયો નર્મદા તિર; માહેશ્વરી નગરી એક ત્યાં છે, તેનો રાજા રણધીર. ॥ ૪૬ ॥ નીલધ્વજ છે નામ તેનું,બહુ બળીયો રાજન; પોતે પુરણ ભાગ્યશાળી, પાંચ છે તેને તન. ॥ ૪૭ ॥ તેમાં મોહોટો પુત્ર એનો, પરવીર એનું નામ; એક શહસ્ર નારી લેઇને, ગયો છે ક્રીડાને કામ. ॥૪૮॥ નગ્રની બારણે બાગ વીશે, ક્રીડા રમે છે જયાંય;ફરતો ફરતો તે બાગ વિશે,ઘોડો આવ્યો છે ત્યાંય, ॥૪૯॥ એક નારીયે અશ્વ દીઠો, તેણે બંધન કીધો; પોતાનો પતી પ-

રવિર તેને, જઇને સોંપી દીધો. ॥ ૫૦ ॥ પરવીરે તે કબજે કીધો,અર જુને જાણી વાત; સેન્યા સહીત ત્યાં વઢવા ચાલ્યા, પરવીર કેરી સાથ. ॥ ૫૧ ॥ વળણુ. ॥ યુદ્ધ કરવાને સંચર્યા,સાંભળજે તું રાય; વદે વલ્લભ શ્રોતા સુણો, યુદ્ધ તણો મહીમાય.

કડવું ૭ રાગ ચોપાઈ.

બોલ્યા જયમુની ફરશી વચન,સુણુ પરીક્ષત કેરા તન;ગયા બાગ કને જે વાર, અરજુને કર્યો ટંકાર. ॥૧॥ તવ સામો આવ્યો પરવીર, યુદ્ધ કરવાને રણુધીર;સામા શામી તે ક્રોધે ચડીયા,એક એક પર તુટી પડીયા. ॥૩॥ કરે ઘણી ઘણી બાણુ વ્રષ્ટી, થઇછે સહુની કોપ દ્રષ્ટી; પરવારે માર્યું એક બાણુ, દસ શહસ્રનો વાળ્યો ઘાણુ. ॥૩॥ તવ પારથને ચઢી રીસ, છેદયું પરવીર કેરૂ શીશ; તવ સરવે નારીયો નાઠી, આજ કરણી થઇ માહા માઠી. ॥ ૪ ॥ નીલદ્રજને કહ્યા સમાચાર; સુણી ક્રોધ ચઢયો છે અપાર; એના જમાત્ર અગની દેવ, તેને તેડાવ્યો તતખેવ. ॥૫॥ જ્વાળા નામની રાયની નારી,સ્વાહા નામે એક કુંવારી;તે કુંવરીએ કરેલું તપ; અગનિ વરવાને ખપ. ॥ ૬ ॥ સાત દીવસે અગની ફળીયો, વીપ્ર વેશે કન્યાને મળીયો; કન્યા તેડીને લૈ ગઇ ઘેર, નિલદ્રજે પુછી તવ પેર. ॥ ૭ ॥ તમે છો કોણુ વીપ્રના રૂપ, તવ બોલ્યો અગની અનુપ, સર્વે જક્ત કરે મુજ શેવ,ઓળખી લે હું અગની દેવ.॥૮॥ બોલ્યો રાય તણો પરધાન, તમારૂંતો વીપ્રનું વાન; માટે અગની માનું કેમ, આપો પરિક્ષા તો ટળે વેહેમ. ॥૯॥ ત્યારે અગનીને ચઢયો કાળ, ફુંક મારિને કાહાડી જ્વાળ;દીધું પુરણુ પારખું દેખાડી, બાળી પ્રધાનની મુછ દાઢી. ॥૧૦॥ ત્યારે રાયની માશી વૃદ્ધ ડોશી, થઈ અગની ઉપર બહુ રોશી; એતો જાદુથી ચાળા બતાવે, એવા ઘણા ધુતારા આવે. ॥ ૧૧ ॥ નથી કાળજુ માહારૂં કાચું, મને પારખું દેતો કહું સાચું, તવ અગની રોશે ભરિયો, ડોશી સામો ઉત્તર કરિયો. ॥ ૧૨ ॥ મુને તેડી જાવો તમ ઘેર. પછી બતાવું માહારિ પેર;તવ ડોશી તેડી ઘેર ચાલી, એક માંચી બેસવા આલી. ॥૧૩॥ તવ બેઠા અગની દેવ, બોલી ડોશી મુખ તતખેવ; બતાવો કાંઇ પારખું અમને, તવ પુત્રા પરણાવીએ તમને. ॥ ૧૪ ॥ તવ કોપ્યો અગની ભુપ, પોતે ધરિયું જ્વાળા રૂપ; થઈ ડોશીની દ

શા માઠી; અગની જોઈ જીવ લઈ નાઠી. ॥ ૧૫ ॥ બધું બળી ગયું આ-વન,વસ્ત્ર રાચરચીલું ને અન્ન; પછી પોતે અગની ભુપ, પાછું લીધું વીપ્રનું રૂપ. ॥ ૧૬ ॥ પછી ડોશી તે અગનીને જાચ્યા, હવે માન્યા મેં તમને સાચા;પછી નીલદ્વજ કને લાવી,હવે દીકરી દો પરણાવી. ॥૧૭॥ તવ રાજી થયો રાજાન, પોતે દીધું કન્યાદાન; પછી બોલ્યો થઈ રાજી, કાંઈ માગો તમે સસરાજી. ॥૧૮॥ બોલ્યો નિલદ્વજ પડી પાય, તમ પાસે કાંઈ ન મગાય; તેમ કરતાં હું માગું એક, તમો રાખજો માહારો ટેક. ॥ ૧૯ ॥ બોલ્યો અગની કહોતે દુખ કાપું, તમો જે માગો તે આપું; ત્યારે એમ બોલ્યો રાજન, મને થાય હરિ દરસન. ॥ ૨૦ ॥ ત્યાં લગી રહો માહારે ઘેર,એટલી કરો મુજપર મેહેર;તેથી અગનિ રહ્યોછે ત્યાંય તેને તેડયા છે સભા માંય.॥૨૧॥ નીલદ્વજે કહ્યું જમાત્ર,જાવો જુદ્ધે પુજનીક પાત્ર; માહારા પુત્રને માર્યો જેણે,ઘણો જુલમ કીધો તેણે. ॥૨૨॥ તેના સામુ કરો યુદ્ધ તમો;ત્યારે રાજી થઈએ અમો;તવ કોપ્યો અગનિ ભુપ,ગયો પાન્ડવમાં જવાળા રૂપ. ॥૨૩॥ બાળવા માંડી સૌ સેન્યાય; બધા કરવા લાગ્યા ત્રાહ ત્રાહ, પરવીરની નારિયો જેહ, ઘોડાને લેઈ ગઈ છે તેહ. ॥ ૨૪ ॥ નીલદ્વજને આપ્યો વાજી,ઘોડો કબજે રાખ્યો થઈ રાજી; પણે અગની કરે છે તોફાન,જવાળ છુટે છે મહા મસ્તાન. ॥૨૫॥ સૌનાં બળે છે વસ્ત્ર ને કેશ, ઘણા થાય છે નગન વેશ; જાણ્યું અરજુને જાશે પ્રાણ, એણે લીધાં મેઘાસ્તર બાણ. ॥ ૨૬ ॥ તેથી મેઘના ધારા છુટે, તેમ અગનીના ભડકા ઉઠે; જેવું અગનીમાં ઘી હોમાય,તેવો અ-ગની પ્રબળ થાય. ॥૨૭॥ ત્યારે થાકયો અરજુન બળીયો, તેથી સમર્યો શ્રી સામળીયો;તવ આવીયા જુગદાધાર,બેઠા રથ હાંકવા મોરાર. ॥૨૮॥ પછી અરજુન બોલ્યો નામી,હવે શું કરવું શ્રી સ્વામી;તવ બોલ્યા પુરૂશ પુરાણ,મારો નારાયણાસ્તર બાણ ॥ ૨૯ ॥ માર્યું અરજુને તે બાણ ત્યારે, અગની બળવા લાગ્યો તે વારે; ઉઠી અગનીના અંગમાં લાહા-ય, જઈ અરજુનને પડયો પાય. ॥ ૩૦ ॥ વળી કૃષ્ણને બે કરજોડી, વીનવે વઢવાનું છોડી; મેં તો ઓળખીયા આજ તમને, મટાડયું'તું અ-જીરણ અમને. ॥ ૩૧ ॥ પેલું ખાન્ડેવ વન બધું બાળી, માહારી અજીરણ પીડા ટાળી; નરનારાયણ છો તમો, આજ ઓળખી લીધા અમો. ॥ ૩૨ ॥ જરા રેહેજો કરૂણા કરી, તમો દીનબંધુ શ્રી હરી; કહી ગયા આમની માંય; બેઠો નિલદ્વજ રાય ત્યાંય. ॥ ૩૩ ॥ કહ્યા સસસને સમ

આર, ચાહ્યા આવ્યા છે જુગદાધાર,તેનાં કરાવું દરસન, તેથી તમો થા શો પરશન. ॥ ૩૪ ॥ તવ નીલધ્વજ ગયો સાથ,તેને દેખાડયા દીનાનાથ; કરી દરશણુ ને પડયો પાય, પછી અગની બોલ્યો થઇ સાહાય. ॥૩૫॥ હવે વચન માહારૂ થાપો,એમનો અશ્વ લાવીને આપો, તમે નીરખ્યા શ્રી ઘનશામ,હવે જાવું માહારે મુકામ. ॥ ૩૬ ॥ કહી અગની થયો વીદાય, રાજા અશ્વને લેવા જાય; એતો ગયો પોતાને ઘેર, કહી પ્રેમદાને બધી પેર. ॥૩૭॥ તવ એનિ નારીની નીચી મતી, બોલી ક્રોધાતુર થઈ અતિ, શત્રૂને વાજી દેવાનો નથી, દેતો ફાંસો ખાવું સરવથી. ॥૩૮॥ માહારા લડશે દીકરા ચાર, વેહેરે વેહેર લઇશ આ વાર, કહી તેડયાછે ચાર તન, રાણિએ પોતાને ભોવન. ॥ ૩૯ ॥ માહારા પુત્ર હોતો વેહેર ધારો, તમો શત્રૂને જઇ મારો, તવ ચારે પુત્રો ચડીયા, જઇ અરજુન સામા અડીયા. ॥ ૪૦ ॥ વળણુ. ॥ અરજુન સામા જઈ અડીયા, યુદ્ધ કરવાને માટે, કહે વલ્લભ શ્રોતા સુણો, કેહેર થયો પુરપાટ.

કડવું ૮ રાગ સવઇયાનો.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા, સુણુ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું અશ્વમેઘ કથાય. ॥૧॥ નીલધ્વજના ચાર પુત્રો, હાથ ગ્રહ્યાં હથીઆર, અરજુન સામું યુદ્ધ મચાવ્યું, દેવા માંડયો માર. ॥૨॥ અરજુન અગણીતા મંત્રે, ભોકી દીધાં તિર; નિલધ્વજના ચાર પુત્રોનાં વીંધિ નાંખ્યા શરિર. ॥ ૩ ॥ એવામા વરસકેતુએ, છોડયાં કાળજ્વર બાણુ;તે બાણુથી ચારે ભાઇઓના, કાહાડીનાંખ્યા પ્રાણુ; તે ખબરગઈ નિલધ્વજને, પોતે આવ્યો યુદ્ધ કરવા, સ્રીના કહેવાથી બુદ્ધી ભમીતે, મનથી ધાર્યું મરવા. ॥૫॥ આવિને એણે સંગ્રામ માંડયો, બહુ બળવંતો રાજા; પાંન્ડવ દળને કાહ્યર કીધું, રાખી નહી કાંઇ માઝા. ॥૬॥ મારતા મારતા અરજુન દળને, પાછા પાડયા પા જોજન; અરજુન કાહ્યર થઇને બોલ્યો, શું કરૂં જુગજીવન ॥૭॥ નિલધ્વજ માર્યો નથી મરતો, તેનિ સમજણુ પાડો; પ્રભુકહે પવનાસ્તર મારી, એને અહિથી ઉરાડો. ॥૮॥ તવ પારથ પવનાસ્તર માર્યું,તેથી અગને ચડીયો; પોતાનોજમાત્ર જ્યાં છે અગ્રી,તેની કને જઈ પડીયો. ॥ ૯ ॥ હાથ ઝાલી અગ્રીએ ઉઠાડયા, પુછયું કુશળક્ષેમ;કોણે તમને મુજ કને નાંખ્યા, કહો બન્યુ છે કે

મ. ॥ ૧૦ ॥ નિલદ્ધજ કહે તમ સાસુએ, સંગ્રામ પાછા કરાવ્યા; મારા ચાર બાળક જીવતાતા, તેને પાછા મરાવ્યા. ॥ ૧૧ ॥ તે પછી સુજને મોકલ્યો લડવા, મેં જઇ સંગ્રામ કીધો;છેવટ અરજુને બાણ મારિ, મુજને ફેંકી દીધો. ॥ ૧૨ ॥ એટલે અગનિ દેવ બોલ્યો નર નારાયણ એવે; અરજુનજી નથી હારવાના, સાહાય છે શ્રી જગદેવ. ॥૧૩॥ તેથી અરજુન નહી હારવાનો,મીથ્યા કેમ કુટાય,નારિનું કહ્યું માનશો નહી ને,અશ્વ આપી પડો પાય. ॥ ૧૪ ॥ તવ નિલદ્ધજ ઘેર આવ્યો, અશ્વને સાથે લાધો; નર નારાયણને નમીને, અશ્વ આપી દીધો. ॥ ૧૫ ॥ પોતાનું ઘરબાર મુકી, ચાલ્યો અરજુન સાથ;પોતાનું સઘળું શેન્ય લૈને, આયુદ્ધ ગ્રહિને હાથ. ॥ ૧૬ ॥ એટલે એનિ જવાળા રાણી,ગઇ પોતાને પીએર; દુલમુખ નામે ભ્રાત એનો, જબરો કરનાર જેર. ॥ ૧૭ ॥ તેની કને જઇને રડી પડી, ઓરે માહારા વિર; માહારા પાંચે દિકરા માર્યા, કુન્તી સુત રણધીર. ॥ ૧૮ ॥ તેને મારી વેહેર લ્યો તો, તમે માહારા ભ્રાત; દુલમુખ બોલ્યો એ હાંઇ આવે, તે વારે એની વાત. ॥ ૧૯ ॥ માંડી ધરીને નહી લેઉ ટંટા. મીથ્યા મુમત ઝાલી; એવું વચન સાંભળીને, જવાળા રીસાઇ ચાલી. ॥૨૦॥ જતાં જતાં ગંગાસ્થળ આવ્યું. તેના જળમાં પેઠી,પગ અંગુઠા જળમાં બોળીને,નઉકા વીશે બેઠી.॥૨૧॥ એટલે એક જણે કહ્યું એને,તું છે મુરખ કેવી; ગંગાજળથી અતડી રેહે છે, છે કોઇ મલીયંત જેવી. ॥૨૨॥ જવાળા કહે છે ગંગા છે વંજા, તેમાં ન બોળું વાન; તવ ગંગાજી સ્વરૂપ લૈને, પ્રગટ થયાં નીદાન. ॥ ૨૩ ॥ જવાળાને કહ્યું નથી હું વંજા, મે માંડયું છે ઘરસુત્ર; કુરૂ કુળમાં હું પરણેલી, ભીશ્મજી માહારે પુત્ર. ॥ ૨૪ ॥ જવાળા કહે તુજ પુત્ર સામું, યુદ્ધ કર્યું આપ; તેનું તું વેહેર લે નહી તે,તુજને જે ધીક્કાર. ॥ ૨૫ ॥ તવ ગંગાને ક્રોધ વાપ્યો. બોલ્યાં કરીને રીસ; છ માસમાં અરજુન કેરૂં, છેદાઇ જાજો શીશ. ॥૨૬॥ શ્રાપ દેઇને ગુપ્ત થયાં, બદલી નાંખ્યું શરીર; જવાળા રાણી શ્રાપ દેવરાવી, ઉતરી સામી તીર. ॥૨૭॥ ચીતા ખડકીને બળી મુઇ,એવી અદેખી જાત,નીલદ્ધજને ત્યાંથી ઘોડો, ફરે છે દીવશ રાત. ॥ ૨૮ ॥ કૃષ્ણ હસ્તીનાપુર ગયા છે, એપામાં શુ થાય; પંચકલ્યાણી ફરતો ફરતો, મોહોટા અરન્યમાં જાય. ॥ ૨૯ ॥ ચાર ગાઉની એક લાંબી શલ્યા, રસ્તે પડેલી ધરણ; પંચકલ્યાણીએ તેના ઉપર, મુકી દીધો એક ચરણ. ॥ ૩૦ ॥ વજરબરાબર તે ગયો ચો-

ટી,તવ સહુ શોકે ભરાયા;ચણ્યું ઉખેડવા વરસકેતુ, અરજુનજી ઉતરી-
આ. ॥ ૩૧ ॥ અશ્વનો ચરણુ ગ્રહી જોર કીધું, પણુ નવ છુટયો તેહ;
અરજુન કહે આયુદ્ધ વડે, સલ્યા ભાગો એહ. ॥ ૩૨ ॥ પ્રદ્યુમાનને ની-
લધ્વજ વળી, યુમનાશ્વ જે રાય;બાણુ મારી મારીને થાકયા, શલ્યાનવ
છેદ્દાય. ॥૩૩॥ એવામાં એક રૂશી દીઠા, તપ કરતાતા ત્યાંય; શોભ્રી
રૂશી મહા તપસ્વી, તેને જઇ પડયા પાય. ॥ ૩૪ ॥ ચરણે લાગી પુ-
છવા લાગ્યો, માહારાજા ટાળો વેહેમ; શલ્યાપર પગ અસ્વનો ચોટયો,
તે નવ્ય ઉખડે કેમ. ॥ ૩૫ ॥ એટલે શોભ્રી રૂશી બોલ્યા, કોણુ તમે
રાજન; અેરજુન કહે દાસ તમારા, પાન્ડવ કુન્તી તન. ॥ ૩૬ ॥ શોભ્રી
રૂશી તવ રાજી થયા, ભલે આવ્યા હાંઇ હોણુ; અરજુન કહે ઓ રૂશી
જી, શલ્યારૂપ છે કોણુ. ॥ ૩૭ ॥ વળણુ. ॥ આ શલ્યા તે કોણુ છે, તે
કહો મુને કથાય; શાથી પગ છોડે નહી, તે સાંભળ મહિમાય.

કડવું ૯ રાગ આશાવરીનો છાયાનો.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા,સુણુ જનમેજે રાય;વિસ્તારી તુજને
સંભળાવું, અશ્વમેધ મહીમાય. ॥ ૧ ॥ શોભ્રીરૂશી અરજુન પ્રત્યે, શ-
લ્યાની કહે કથાય; ગરૂડ પુરાણમાં ઓરે પારથ,કહ્યો છે મહીમાય ॥૨॥
તે કથા તુજને સંભળાવું, સાંભળજે થઇ ખુશી; વનને વીશે તપ કર-
તાતા, એક ઉદ્દાલક રૂશી. ॥૩॥ તેમણે ભોમીનું પડ ઉખેડયું, સેહેજ
સ્વભાવે છેક;તેની નીચે કુન્ડ નરકનો,તેમાં જીવ અનેક.॥૪॥તે જીવોએ
ઉદ્દાલુકને, કરગરવા માંડયું ઘણું; બહુ દિવસથી આ દુખ સહિએ, તે
નીવારો અમ તણું. ॥૫॥ હાથ ઝાલીને બાહાર કાઢો, વાલેશરી છો અ
મારા; ઉદ્દાલક કહે કોણુ તમો છો, તવ કહ્યું પીતરૂ તમારા. ॥૬॥ એટ-
લે રૂશીએ હાથ ગ્રહીને,કાડયા કુન્ડની બહાર;પછી સહુ જીવ કહેવા લા
ગ્યા, મોક્ષ પમાડો સાર. ॥ ૭ ॥ એટલે પુછયું ઉદ્દાલકે. મોક્ષ પામો શી
રીતે; તવ જીવોએ કહ્યું સુત તારો, શ્રાદ્ધ કરેજો પ્રીતે. ॥ ૮ ॥ તો તો
પામીએ મોક્ષ ગતી,કહી ભોમી ભમતા રહ્યા;તેમને મોક્ષ પમાડવાની,
આવી રૂશીને દયા. ॥૯॥ જાણ્યું કે દિકરો ઉત્પન્ન કરૂ, તો પીતરૂ દુખ-
વામે. તે દીકરો પછી શ્રાદ્ધ કરેતો, મોક્ષ ગતી સહુ પામે. ॥૧૦॥ એવું
સમજી કામ ઉપજાવ્યો, મનથી ગમન માંડયું; વીર્યને ઉંચું ચડાવીને.

નાશીકા દ્વારે કાહ્યું. ॥૧૧॥ સરોવરમાંથી એક કમળ, ખેંચીને પોતે લીધું; સાચવીને તે કમળ વચ્ચે, વીર્યજ મુકી દીધું. ॥૧૨॥ તે કમળ મુક્યું સરોવરમાં, સરોવરને કહ્યું એમ; ફરજન થાય તવ સોંપજે મુને, દીકરો કુશળ ક્ષેમ. ॥૧૩॥ એમ કહિ મહી મુકીને ગયા, પોતે રૂશીરાય; એવામાં એક અયોધ્યાનો, રઘુ રાજા કહેવાય. ॥૧૪॥ તેની પુત્રી સખીયોને લૈ સરોવરમાં ગઇ નાહાવા; જળ ઝીલે ઉચાડે દીલે, જાય કમળ ફુલ સોહાવા. ॥૧૫॥ એવે રૂશીના વીર્યે વાળું, કમળ કુંવરીએ લીધું; તેમાં રમતાં જળ ભરીને, અજ્ઞાનતાથી પીધું. ॥૧૬॥ તેથી કુંવરીને ગર્ભજ રહયો, તેને થયા ચાર માસ;તે વાત તેના તાતે જાણી,કુંવરી પર કર્યો ત્રાસ. ॥૧૭॥ અનુચરને આગના આપી, આ પુત્રી લેઈ જાવો; માહારે એનું મુખ નથી જોવું. અરણ્યમાં મુકી આવો. ॥૧૮॥ એટલે શેવક પુત્રીને તેડી,લેઇ ગયા અરણ્ય; જેને રણુમાં રડતી મુકી, મહા વીકટ જયાં વન. ॥૧૯॥ એવે ગર્ભને દસ માસ થયા, જન્મનો સમય છેક; સુભ ચોઘડીયે રાય તનીયાને, પુત્ર પ્રસવીયો એક. ॥૨૦॥ માહા રૂપવંતો,માહા તેજસ્વી,પુત્ર થયો નીરધાર; કુંવરિએ જાણ્યું કુંવારકા છું, ગંગામાં મુકુ કુંવાર. ॥૨૧॥ એમ જાણીને ગંગાજીમાં નાંખવાને ગઇ જ્યારે; હાં હાં કહીને એને રોકી, ગંગાજીએ ત્યારે. ॥ ૨૨ ॥ ઓરે બાઇ આ દીકરાની,તું છે ધરમની માત;ઉદાલક રૂશીનો તન છે, આપી આવ એમને હાથ. ॥ ૨૩ ॥ પુત્ર લેઇને ફરજે વનમાં, મળશે તુજને રૂશી; તેને તેનો સોંપી દેજે, તવ કુંવરિ થઈ ખુશી. ॥ ૨૪ ॥ રાજાની પુત્રી પુત્ર લેઇને, વનમાં લાગી ફરવા; એવામાં ઉદાલક રૂશી,આવ્યા સંધ્યા કરવા. ॥૨૫॥ એવામાં પેલી પુત્રીએ, કાષ્ટનું ખોખું કીધું ગંગામાં તરતુ મુકી તેમાં,છોકરૂ મુકી દીધું. ॥ ૨૬ ॥ એવે સમે સ્નાન કરિને, રૂશીએ સમાધી કીધિ,એવામાં પેટી આવી તણાતી, ઉદાલકે તે લીધી. ॥ ૨૭ જ્ઞાન દ્રષ્ટીથી રૂશીજીને, જણાયો મતલબ સારો; તણાતી પેટીમાં પુત્ર આવ્યો, તે દીકરો છે માહારો. ॥ ૨૮ ॥ એમ જણાયું કે પેટી લીધી, તેમાંથી લીધો તન; તે જોયું પેલી કુંવરિએ, આવી વદી વચન. ॥૨૯॥ ઓ રૂશી આ છોકરૂં કોનું,રૂશી કહે કે માહારૂં, કુંવરિ કહે તમારે માટે, માહારે વળ્યું અંધારૂ. ॥૩૦॥ તમ સંગ વીશય વીના મુજને,ગર્ભ રહેલો શાથી;રૂશા કહે તેં વીર્ય પીધેલું, સરોવર કમળમાંથી ॥ ૩૧ ॥ તેથી તુજને ગર્ભ રહેલો, કુંવરિ કહ્યું ભલે; વ-

ણુ હોશે હોશ મુકી કાડી તાતે, માહારાજ શી મુજ વદ. ॥ ૩૨ ॥ રૂશી કહે ચાલ તુજ તાત પાસે,હું તુજને મુકી આવું;કુંવરી કહે ચાલો મા- હારાજા, કાંઈક સુખી થાવું. ॥ ૩૩ ॥ એમ કહીને કુંવરિ ચાલી; પુત્ર રૂશીની પાસ, રઘુ રાજાની સભામાં ગયા કે, રાજાને પડયો ત્રાસ. ॥૩૪॥ ઉદાલક કહે ભય નવ ધરતો, સાંભળજે કહુ પેર, પવિત્ર પુત્રી છે આ ત હારિ, રહેવા દે તુજ ઘેર. ॥ ૩૫ ॥ નથી એણે વીશય કીધો, આળ આવ્યું પગ હેઠ; કમળમાં મુજ વીર્ય હતું તે, પીધાથી ગર્ભજ પેટ, ॥ ૩૬ ॥ રઘુરાજા કહે વારૂ માહારાજા, તમથી થયો સંતાન, માટે તમે પરણો એ કન્યા, કહિ દીધું કન્યાદાન. ॥ ૩૭ ॥ પોતાના ગાંમમાં ધામ આપી, રાખ્યા રૂશી રાય; પુત્રનું નામ નાશીકેત પાડયું, પુત્ર ભણ્યો વિદ્યાય. ॥૩૮॥ નાશીકાના વીર્યથી થયેલા, તેથી નાશીકેત નામ; એ- વામાં પીત્રૂ શ્રાધ આવ્યું, ઉદાલકને ધામ. ॥ ૩૯ ॥ નાશીકેતને કહ્યું રૂશીએ, દર્ભ જઈ લઈ આવ્ય, વાર ન કરતો બીજે ન ફરતો, ઝટપટ વહેલો લાવ્ય. ॥ ૪૦ ॥ તવ નાશીકેત દર્ભ લેવા, ગામ ભાગોળે ગયા; ત્યાં શીવજીનું શીવાલય છે, છે શીવ ભેગા થયા. ॥ ૪૧ ॥ શંભુ સાથે વાતો કરવા, બીરાજ્યા રૂશી રાય; દર્ભ લેવાને ને શ્રાધની વારતા,વા- તોમાં ભુલી જાય. ॥ ૪૨ ॥ ઉદાલકે વાટ જોઈને, શ્રાધ કર્યું આપ ઘેર; પછી પુત્રને સોધવા ચાલ્યા,ભાગોળ ઉદાસ ભેર. ॥ ૪૩ ॥ એવે નાશી- કેતને સાંભર્યું, પોતાને ઘેર શ્રાધ; એરેરે હું ભુલી ગયો, દર્ભવીના બહુ બાધ. ॥ ૪૪ ॥ એક જાણીને દર્ભ લીધો, ઘેર જવાને પળીયા; એવામાં ઉદાલક રૂશી, સામા મારગમાં મળીયા. ॥ ૪૫ ॥ એટલે નશીકેત બો- લ્યો, ક્ષમા કરજો તાત; શીવ સાથે સમાગમ કીધો, ભુલ્યો શ્રાધની વાત. ॥ ૪૬ ॥ ઉદાલકે તેને શ્રાપ દિધો, જા પડ નર્કને કુન્ડ;હવે તું નથી કામનો માહારે,મુરખ મતિ મુન્ઢ. ॥૪૭॥ તાતનું વચન શીશ ચઢાવિ, સમાધી નીષ્ટ થયા; યોગ્યાભ્યાસે યોગ્ય સાધનથી, જમપુરિમાં ગયા. ॥૪૮॥ ત્યાં યમરાજા બીરાજેલા, યમ લોકોના નાથ; નાશીકેત નીરખ- વા લાગ્યા, યમ ડંડ જેને હાથ, ॥ ૪૯ ॥ તે બહુ જીવના ન્યાય કરે છે, લેછે પુર્ણ પરિક્ષા;પુનવંતાનેફળ આપે આપેછે, પાપીને દે છે શીક્ષા. ૫૦ કૈં પાપીને ઉંચા ટાંગેલા,કૈં જન લોહને સ્થંભ; કૈં જનને ચીરટાથી તાણે, દુખી થાયછે દંભ.॥૧૬॥ કૈંકને ખાણિયામાં ખાંડે છે, કૈંની ચામ- ડી ચીરે;કૈંના હાથ પગ બાંધી બાંધીને, વળગાડયા વિછુ શરિરે. ॥૫૨॥

કારમા બરાડા પાડે પાપી,પડેછે દારૂણુ દુખ;પુન્યવંતા જે ઠેલા સભામાં, લેછે માન્યને સુખ. ॥૫૩॥ ત્યાં આવિ નાશીકેત ઉભા, યમે દીધુ આસન; યમ પતીયે ચરણે લાગી; પ્રેમે કર્યું પુજન. ॥ ૫૪॥ પછી કહ્યું તમે દક્ષણા માગો,ઇચ્છા હોયતો ભાંખો; નાશાકેત કહે દક્ષણામાં,મુને નરકમાં નાંખો. ॥ ૫૫ ॥ માહારા તાતનો શ્રાપછે મુને, માટે એજ ઇચ્છાય, તવ યમરાયે પાલખી આણિ, બેસાડયા તેનિ માંય. ॥ ૫૬ ॥ નર્કના કુન્ડ દેખાડવા માટે, તેડી ગયા યમરાય;સત્યાવીશ કુન્ડ નર્ક કેરા, બહુ જીવ તરફડે ત્યાંય. ॥ ૫૭ ॥ કૈં જીવ ઉંધા કૈં જીવ ચીતા,કૈં ડોકાં કઢેલા બાહાર; કૈં જીવને કાગડા કોચે છે, ગડધલો અપાર. ॥ ૫૮ ॥ તે સરવે કુન્ડ રૂશીયે દીઠા,પામ્યા મનમાં ત્રાસ; અરેરે બહુ જીવ છે દુઃખી,કીધો મનમાં કયાસ. ॥ ૫૯ ॥ યમરાયને કહ્યું નાશીકે તે, સૌ જીવને બાહાર કાહાડો;એમના વતી મુજને નાંખો, એઓને શાન્તી પમાડો. ॥ ૬૦ ॥ યમરાજા કહે ન થાયે એવું, તે કરતા કરો કામ. તમારો શ્રાપ ટળેને આ જીવો,તે પણ છુટે તમામ. ॥૬૧॥ જાવો તમો તમારા તાત પાસે,કહુ તે કામ આદરજો, તમારા તાત આદરમાન દેશે,જઇ પણ યજ્ઞ કરજો. ॥ ૬૨ ॥ શ્રાપ નીવારણ થાશે તમારો, વળી આ જીવ સૌ તરસે; એમ કહીને વીદાય કીધા, ભોમી પધાર્યા હરશે, ॥ ૬૩ ॥ તાતને ત્યાં જઇ ત્રણ યજ્ઞો, કીધા પોતાને હાથ; શ્રાપ ટળ્યો તર્યા નર્કના જીવો. ઓધાર પમાડી માત. ॥૬૪॥ પછી પોતે વનને વીશે, તપ કરવાને ગયા; એકલા ઉદાલક રૂશીજી, ઘર ગામ વીશે રહ્યા ॥ ૬૫ ॥ વળણ ॥ એકલા ઉદાલક રહ્યા,કોણ કરે શેવાય;વદે વલ્લભ એ રૂશીને,થઇ વરવાઇચ્છાય

કડવું ૧૦ રાગ ધનાશ્રીની ચાલ.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, અશ્વમેધ કથાય. ॥૧॥ ઉદાલકે એમ વીચાર્યું, વૃદ્ધ વસ્થા થઇ માહારી; મારી ચાકરી કરનાર જોઇએ, માટે પરણુ નારી ॥ ૨ ॥ એકલ રૂશીની દીકરી હતી, અવળચંદિ નામ,તેની સાથે પોતે પરણ્યા, કરાવવા ઘર કામ. ॥૩॥ પરણી પોતાને ઘેર રાખી, કરાવવાને શેવા, જે બતાવે તે કરે કામ અવળું, નામ જેવું ગુણ તેવા. ॥૪॥ રૂશી કહેશે ચરણ ચાંપો, તવ તે મુસ્તક ચાંપે, રૂશી કહેશે ઝાડુ કરજે, તો

ખીચડી કરી આપે. ॥૫॥ પાણી માગે તો તેલ આપે, તેલ માગે તો પાણી; નાહવાનું કહે તો જરૂર જાયે, અવળી સૌ એંધાણી. ॥ ૬ ॥ તેથી રૂશી બહુ થયા દુખી,જ્યાં ત્યાં પડે બહુ બાધ; એવામાં ઉદ્દાલક કેરા, તાતનું આવ્યું શ્રાધ. ॥૭॥ તવ રૂશી સોસાવા લાગ્યા, હવે કરૂ શી પેર; એવામાં કોડંડ રૂશી,આવ્યા એમને ઘેર. ॥ ૮ ॥ તવ ઉદ્દાલક કહેવા લાગ્યા, ગાંડી નારી મુજ ધામ; જે જે સવળુ બતાવું તે તે; અવળુ કરે છે કામ ॥૯॥ એટલે કોડંડ એમ બોલ્યા, કામ બતાવજો અવળું;તેથી તમારી અવળચંદી,કારજ કરશે સવળું. ॥૧૦॥ તવ ઉદ્દાલકે અવળચંદિ,બોલાવી પોતાની કને,જો શ્રાદ્ધ કાલે મુજ તાત કેરૂ, કરવા ઉલટ નહી મને. ॥ ૧૧ ॥ એટલે અવળચંદી બોલી, શ્રાધ તો કાલે કરવું;રૂશી કહે આપણા બે વિના, બીજુ નવ નોતરવું. ॥ ૧૨ ॥ એટલે અવળચંદી બોલી, હું તો માહારે નોહોતરીશ; રૂશી કહે એક જણને કહેજે, નારી કહે કે વીસ. ॥૧૩॥ રૂશી કહે કે રોટલા કરજે, જેમ તેમ જમાડી કાહાડું;અવળચંદિ એવું બોલી,કરવાના છે લાડુ.॥૧૩॥ રૂશી કહે કે ઉઠજે મોડી,કામ કરવા દીન જાતે. નારી કહે કે ઉઠીશ વહેલી કરીશ મધ્યાન થાતે. ॥૧૫॥ એમ કહી નરનારી સુતાં, એવે વાહાણુ વાહાય અવળચંદી વેહેલી ઉઠી, ઠીક કર્યું ઘરમાંય. ॥ ૧૬ ॥ વીસ વિપ્રોને નોહોતરી આવી, શ્રાધ સામગ્રી કરી,ગોમયે લીંપી દર્ભ ત્રભાણુ, આછમની ત્યાં ધરી. ॥ ૧૭ ॥ રૂડે પ્રકારે રસોઇ કીધી, અળગુ ઢાંકી દીધું; ઉદાલકે તાતજી કેરૂ, પરી પુરણ શ્રાધ કીધું. ॥ ૧૮ ॥ ભોજન કરી રહ્યા સરવે,ભુલી બોલ્યા રૂશીરાય;શ્રાધના પીન્ડને શ્રાધની વસ્તુ, નાંખી દો ગંગામાંય. ॥ ૧૯ ॥ એટલે અવળચંદીએ તો, શ્રાધ તણા પીન્ડ લીધા; મળમુત્રનું સ્થાનક જ્યાં છે, ત્યાં જઇ નાંખી દીધા.॥૨૦॥ તેવું જોઇને ઉદાલકને,તનમાં પ્રગટયો તાપ;અતી આકુળવ્યાકુળ થૈને નારીને દીધો શ્રાપ. ॥૨૧॥ અવળચંદી અવળું કરે છે, તે પાપ પુરણ નડજો; શ્રાપ છે માહારો આ ભોમીમાં, સલ્યા થઇને પડજો. ॥ ૨૨ ॥ એટલે અબળા થરથર કરૂજી, અવગુણ કરો માફ; ભુલી ચુકીને જખ મારી,નિવારો માહારો શ્રાપ. ॥ ૨૩ ॥ એટલે રૂશીને દયા આવી, શ્રાપ નાંખું છું નીવારી;અરજુનનો ચરણ અડશે કે,શલ્યા ટળી થઇશ નારી ॥૨૪॥ માટે શલ્યા થઇ પડી છે, અવળચંદી ધરણ; એવાં વચન સુણીને સૌ, રૂશીને લાગ્યા ચરણ. ॥ ૨૫ ॥ રૂશીનં વચન સાંભળીને,

અરજુને અશાડયો પાય; રાજ્યા રાજાને નાશ. થઇ ગે,અશ્વ છુટી ગયો ત્યાંય ॥૨૬॥ અત્રળચંદ્રી ઓદ્ધાર પામી, શ્રાપ નીવારણ થયો, પછી ઘોડો ફરતો ફરતો, ચંપાવતીમાં ગયો. ॥૨૭॥ વળણ. ॥ ચંપાવતી ઘોડો ગયો,સુણ જનમેજે રાય;વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે,સુધન્વાની કથાય.

સુધન્વા આખ્યાન.

કડવું ૧૧ રાગ સાખી.

પ્રથમ પેહેલા પાર્વતી નંદન,વંદન કરૂં વિશેશ; પછી નમુ શંભુજેનો, ધારણ યોગી વેશ. ॥ ૧ ॥ રૂંઢ માળાને મુંઢ માળા, સર્પ તણા સણગાર; શીશ જટામાં ગંગા બીરાજે, સદા વહે જળ ધાર. ॥ ૨ ॥ ઉમીયાજી અરધંગ બીરાજે,તેહ તણા જે બાળ;સુધ બુધ નારી સુંદીર શોભે, ગણેશ દીન દઆળ. ॥ ૩ ॥ પેહેલા કરમાં જળ કંમડળ, બીજે મોદીક આર; ત્રીજા કરમાં ફરશી શોભે, ચોથે માળા નીરધાર. ॥ ૪ ॥ શીંદુર લેપન અંગે ઓપે, નંદન લાભને લક્ષ; મુખક કેરૂ વાહન જેને વિશાળ જેનાં ચક્ષ. ॥ ૫ ॥ સર્વ ભુદેવમાં પ્રથમ પેહેલુ, પુજન અનું થાય; મંગળીક ટાણે સર્વ ઠેકાણે, ગણેશ ગુણ ગવાય, ॥ ૬ ॥ પંથી સમરે પથ પળતાં, તવ તેને આવે લાભ; પ્રથમ ગણેશનું નામ લેઇ, ખેડે નીરમાં ન્હાવ. ॥૭॥ વેહેપાર કરતા વેહેપારી સમરે, તે જય પામે અપાર; સાસરવાશણી સુંદરી સમરે, સમરી સજે સણગાર. ॥૮॥ પુર્ણ પ્રતાપી દે કષ્ટ કાપી,એવા ગુણી શગણે; તેથી પેહેલા આરાધુ તેને, દે બુદ્ધી હમેશ ॥ ૯ ॥ બીજુ સમરણ સરસ્વતીનું કરૂ કરી પરણામ જીભ્યાયે વસો જગ માતા, વિશ્વમાં તારૂં નામ ॥ ૧૦ ॥ જ્ઞાન શક્તી નિ તું આપનારી, તુજ વડે વદુ વાણી; પછી સરવ દેવને સમરૂ, સ્હાય કરો રૂદ્રાણી. ॥ ૧૧ ॥ ભારથ કથા પાતક હણે, એવી પમે પવીત્ર; જેમાં ન્યાય નીતીને પ્રાક્રમ. સ્વામી શેવકનાં ચરીત્ર, ॥ ૧૨ ॥ સાંભળ્યાથી જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાએ,લક્ષ ચોરાશી વામે; સંસારનું સુખ કમળવત લે, છેવટ મોક્ષજ પામે. ॥૧૩॥ એવી પાવન કથા વીશે, સુધન્વા આખ્યાન;તે સુધન્વ નું સંકટ ટાળી,સ્હાય કરી ભગવાન, ॥ ૧૪ ॥ તેવી

સ્હાય કરે શ્રાતાને, શ્રદ્ધાળુ જન જેહ; દ્રઢતા રાખી રટન કરે, મ્હા સુખ પામે તેહ. ॥ ૧૫ ॥ અશ્વ છુટી ફરતો ફરતો, લાંબે પંથ પળાય; સુંદીર સોભાવંતી નગરી, ચંપાવતીમાં જાય. ॥૧૬॥ તે નગરીમાં રાજ્ય કરે છે હંસદ્વજ એક રાય; બહુ બળવંતો બાણાવળી છે, બાહુ બળીયો ગણાય. ॥ ૧૭ ॥ ગદા યુદ્ધનો પ્રવિણ પોતે, ચલવે ભલુ ઘર શુત્ર; ખરે ખરો છે ભાગ્યશાળી, પોતાને પાંચ પુત્ર. ॥ ૧૮ ॥ મુધન્વા નામનો સુત મ્હોટો, છે હરીજન જ્ઞાન વાન; પરમારથને સ્વારથ સમજે, નીતિ વાળો નીધાન. ॥ ૧૯ ॥ પ્રાતઃકાળે ઉઠવું વેહેલા, કરવું સંધ્યા સ્નાન; નીત્ય નીયમ પોતે પરવારી, પ્રભુ શેવા સાવધાન. ॥ ૨૦ ॥ પછી જાવું દેવ દરસન, માત પીતાને નમવું; પરમારથ પાંચ વીપ્ર લાવી, જમાડીને જમવું. ॥ ૨૧ ॥ વીપ્રનું ઉચીષ્ટ અન્ન લેઈ, ભરી લેવા પાચ ગ્રાસ; તે પછી બીજું ભોજન કરવું. રટવા શ્રી અવીનાશ. ॥૨૨॥ ગૌ બ્રાહ્મણના ગુલામ થઇને, કરવિ સદા શેવાય: અસત્ય ભાશણ મુખ ન ભાંખે, સમરે દેવાધી દેવાય. ॥ ૨૩ ॥ એવો ઉત્તમ ભગત હરીનો, જાણે સૌ સંસાર; હંસદ્વજનો એ સુત મ્હોટો, કર્ણ સમો દાતાર. ॥ ૨૪ ॥ બીજો નંદન સુરથ નામે, તે પણ પ્રાક્રમી પુરો, સુનળ નામે પુત્ર ત્રીજો નહી કોઇ ગુણે અધુરો. ॥ ૨૫ ॥ ચોથો સુદીર શેન્ય નામે; પાંચમો સુખેન બાળ, કોવળીકા નામે એક પુત્રી, વણું તપોવંત ભાળ. ॥ ૨૬ ॥ સુખવતી નામની છે નારી, હંસદ્વજની જેહ, પુરણ પ્રેમદા ભાગ્યશાળી, સુખમાં નહી સંદેહ. ॥ ૨૭ ॥ તેવા રાજાની નગરીમાં આવ્યો, પાન્ડવ કેરો વાજી, હંસદ્વજે નજરે જોયો, અંતર થયો રાજી. ॥ ૨૮ ॥ વળણ. ॥ અશ્વ જોઇ રાજી થયો. હંસદ્વજ રાજન; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, શ્રોતા દેજો મન. ॥

કડવું ૧૨ રાગ ચોપાઈનો.

બોલ્યા જયમુની મુખવાણી, સુણ્ં જનમેજય હેત આણી; બળવંતા એ નીરખ્યો વાજી, રૂપાળો જોઇને થયો રાજી.. ॥૧॥ એની કાંતી ઘણી રૂપાળી, શોભે કનકશમ કેશવાળી; એના કરણ ચરણનો દેખાવ; જોઇ રાજાને ઉપજ્યો ભાવ ॥૨॥ કપાળે છે કનકનું પત્ર, લખેલું વાંચી જોઇ તત્ર કીધો રાજાએ મન વીચાર, આતો પાન્ડવનો તોખાર. ॥૩॥ એને નહી બાં

શું તો કેવો,થૈશ દાશી નંદન જેવો;મારૂં ક્ષત્રી પણું બધું જાશે,આખા વિશ્વ માં કેહેણી થાશે ॥ ૪ ॥ કોઇ કરપ મારો નહી માને, જાશે પ્રાક્રમ પાછળ પાને; લાજી મરશે સહોદર સર્વ, કેહેશે મીથ્યા કરતો તો ગર્વ. ॥૫॥ ભોમીમાં ફરતો તો થૈ મોહોટો,પણ આજ જણાયો ખોટો; કેહેશે અસલ આદી લજાવી, એણે પોતાની દેહ બચાવી. ॥૬॥ એને જીવવું વાહાલું લાગ્યું, માટે વઢવામાં મન ભાગ્યું; એવી કેહેણી જગતની થાશે, વળી પાન્ડવ બહુ પોમાશે. ॥ ૭ ॥ માટે અશ્વ બાંધી યુદ્ધ કરવું, ક્ષત્રી સુતે કદી નવ ધરવું;જ્યારે ત્યારે છે એકવાર કરવું, શીશ હાથમાં લેઇને ફરવું. ॥ ૮ ॥ એવો ક્ષત્રી તણો વેહેવાર, મટે બાંધવો આ તોખાર; છોને કોપે કુન્તી કુંવાર,એમને વશ દેવ મોરાર. ॥ ૯ ॥ તેથી સામળી યો સહાય કરસે, માટે પાન્ડવ હિમ્મત ધરશે; મને હરાવશે યુદ્ધ કરી, પણ દેખીશું શ્રીહરી. ॥૧૦॥ માહારી નગરી પાવન થાશે, યમકીંકરનો ભય જાશે; કરવા પાન્ડવની વાહાર, આવશે આંઇ વિશ્વાધાર. ॥૧૧॥ અશ્વ રોકયા વીના નવ આવે, મળે પ્રભુ ભાવે કભાવે, એમ જાણી ઉઠયો રાજન; ઘોડાને કરવા બંધન. ॥૧૨॥ તવ સાથે ઉઠયા ખાસદાર, વળી શેવક પણ દસ બાર; લાવ્યા દોર સાંકળ બાંધવાને, લાગ્યા અશ્વ ભણી વાધવાને ॥૧૩॥ જઇ અનુચરે ઘેરી લીધો, તવ રાજાએ બંધન કીધો; લેઈ ગયા એકાન્ત ભોવન,ચોકી મુકયા શેવક જન. ॥૧૪ ॥ તેતો ઉઘાડાં ખડગે ફરે; વારા ફરતી તે પેરા ભરે, રખે ચોરી અમારી થાય, રખે મેહેનત મીથ્યા જાય. ॥ ૧૫ ॥ એમ ચોકસ રાખ્યો વાજી; આજ ઠીક આવી રંગબાજી;એમ હરખે ભરેલો રાય, જઈ બેઠો સભાની માંય. ॥ ૧૬ ॥ એવે પાન્ડવનું દળ જેહ; આવ્યું નગ્ર ભાગોળે તેહ-તેને ખબર આવી એવી, હવે અશ્વની આશા કેવી.॥૧૭॥મહા બળવંતાએ બાંધ્યો, હવે વાજી મળ્યોનો વાંધો; એક શેન્યા છાંની વાત કરે, કેક મુમત વાત ઓચરે. ॥ ૧૮ ॥ કેંક કહે હંસધ્વજ બળીયો, એના માંથાનો કોઇ નથી મળીયો;એનો અરજુનને પણ જીતે, સાંમો બાજે તેને બહુ વિતે. ॥૧૯॥ સશી સરખો હંસધ્વજ રાય, તારા તુલ્ય પાંન્ડવો દેખાય; કેંક કહે તમે શું પરખો, અરજુનજી છે શેશ સરખો ॥૨૦॥ બાકી સર્વે અગાશીયા જેવા. જેને કૃષ્ણપ્રભુની શેવા; આપો આપ મોહન વર સાથે,આપ્યું છે બળ વૈકુંઠ નાથે. ॥૨૧॥માટે પાન્ડવની જીત થાશે, વાજી બાંધીને રાયે પસ્તાશે;એમ માંહોમાંહી વાત કરતા, એવે અનુચર

આવ્યા ફરતા. ॥૨૨॥ ઘોડયા અરજુનજીને હાથ, તમો સુણો અમારી વાત; બાંધ્યો આપણો અશ્વ આ રાયે, હવે કહો માહારાજા શું થાયે. ॥૨૩॥તવ અરજુન બોલ્યો એમ; થાઓછો ઓશીયાળા કેમ; એને જીતીને તોખાર લેવો,મન મુકીને દંડ દેવો. ॥૨૪॥ એતો હંસધ્વજ કોણ તોલે, એવાં અભીમાનનાં વેણ બોલે; તવ વ્રકોદર એમ કહે છે, ભાઈ ગર્વ શું મીથ્યા ધરેછે ॥૨૫॥ એતો પુરણ છે ભાગ્યશાળી, એનો વૈભોગ જુઓ નીહાળી, એક પુત્રીને પાંચ પુત્ર, ઘણું શોભામણુ ઘર સુત્ર. ॥૨૬॥ પતિવર્તા એને ઘેર નારી, જેને વાહાલા દેવ મોરારી; રાજા ત્રઇણે જુધ જાણનારો, ઘણા દેશ જીતી આણનારો. ॥ ૨૭ ॥ એનો સુધન્વા જે બાળ, તેને વશ છે શ્રીગોપાળ; એતો કહેવાય છે બહુ બળીયો, તમથી જાદે સાહ્ય શામળીયો. ॥ ૨૮ ॥ એને મહાસતિ સાધવી નારી, જેનું પુન્ય તપો બળ ભારી; એના સત્યથી સાપ્રથ સ્વામી; માટે વાત કરો શીશ નામી. ॥૨૯॥ તવ અરજુન હંકારે ભરીયો, ઘણા ગર્વે વચન ઓચરિયો;વ્રકોદર વીરા શું જાણો, મુજ આગળ શીદ વિખાણો. ॥ ૩૦ ॥ વળણ.॥ વિખાણો શીદ મુજ કને, જોયા બહુ નરેશ; વાજી લેઉં તે નવૈ નહી, પણ લેઉં એનો દેશ.

કડવું ૧૩ રાગ સાખીનો.

જયમુની રૂશી એણીપેરે બોલ્યા,સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું. સુધન્વા મહીમાય. ॥૧॥ અરજુનજી એમ કહેવા લાગ્યો,બંધુ બુદ્ધી નરસાઈ; પોતાના પક્ષની હીમ્મત ભાગી, શત્રુની કહી સરસાઇ.॥૨॥સામા વાળાની બાહાદુરી ગાઇ, પોતાનો પક્ષ ડરાવો;હીમ્મત તો કયાંથી આપો ને, ચરણ ઢીલ કરાવો. ॥૩॥ હોંશ હોય તે નાંખો ભાગી,તે કેમ ચઢે સરાડે;કેવળ મુરખાઇનું એ કારણ, વણ સમજ્યું બરાડે.॥૪॥ હેતસ્વી જન કોને કેહેવો, ખરી વાતે ખભ ઠોકે; હીત શત્રુ સમજવો કોને, શત્રુ સામો થતા રોકે. ॥૫॥ તેથી શત્રુનો દાવ ફાવે,જય પામીને જાય; શીઆળવું જઈ સીંહને જીતે, નવાઈ શી દેખાય. ॥૬॥ પોતે પોતાનો પગ ભાગોછો, શત્રુના વિખાણ કરી;હાવું બોલવું ઘટે ન તમને, હવે ન બોલશો ફરી ॥૭॥ તવ ભીમે મન એમ વિચાર્યું, સામો ગમે તેમ હોય; પણ તેના વિખાણ કરવાથી, હામલે સન્ય સહુ કોય.

॥૮॥ સરવેનું મન ડર ખાઇ જાયે, તો ન ભરાયે સુર; કાયર થાય તે પેહેલો મરે, રાખવી હીમત ઉર. ॥ ૯ ॥ એમ સમજી વૃકોદર બોલ્યા, ઓરે મહારા વીર; તમારૂં મન જેવા હું બોલ્યો, સાબાશ છે રણધીર. ॥ ૧૦ ॥ પાછા ન પડવું યુધ્ધે ચડવું, લેવો અશ્વ હરાવિ; કાહારપણું કાંઇ નવ કરશો, નરનું નામ ધરાવી. ॥૧૧॥ એમ કહિ ઉશ્કેર્યો વીર. ને, ઉપજ્યો ઉર આનંદ; અરજુન કહે વાજી લેવા, હવે કરવો ફંદ. ॥૧૨॥ કરણ નંદન વરશકેતુને, નરે કરી આજ્ઞાય; સાવચેતીથી સંચરો તમે, હંસદ્વજને ત્યાંય. ॥ ૧૩ ॥ જઇ કહો કે અશ્વ આપો, નહીં તો વીપીત થાશે; પાન્ડવને આવી પાલવે લાગો, ચાલો અરજુન પાસે. ॥ ૧૪ ॥ એટલે રવીના સુત તણો સુત, ઉઠયો આનંદ પામી, વસ્ત્ર આભુષણ ધારણ કીધા; ખડગ લીધાં શીશ નામી. ॥ ૧૫ ॥ પછી પોતાના બે દાસ લીધા,ચાલ્યો સુર સપાટે; મોટી આંખડી મુછ વાંકડી આવ્યો જોર ઝપાટે. ॥ ૧૬ ॥ સભાને દરવાજે જઇને ઉભો, કાહાવ્યું છડીદાર સાથ; કહીએ ક પાન્ડવની તરફથી; કરવા આવ્યા છે વાત. ॥૧૭॥ કરણ નંદન વરશકેતુ, વારતા કરવા માગે; કેહેજો કે પ્રતીજ્ઞા સાથે; તવ મનનો ભય ભાગે. ॥૧૮॥ એટલે છડીદારે જઇને, કર્યો સભામાં જુહાર; કહ્યું કે પાન્ડવના કેહેવાથી, આવ્યા કર્ણ કુંવાર. ॥ ૯ ॥ તમ સંગ વારતા કરવા ઇછે,શી આગના મહારાજ;હંસદ્વજ કહે આવવા દો, વાતે શું બગડે કાજ.॥૨૦॥ એટલે છડીદારે જઈ કહ્યું, પધારો સભા વીશે; તવ વરશકેતુ સભામાં ચાલ્યો, ઉમંગ ઉર અતીશે.॥૨૨॥ હંસદ્વજે આસન આપી, સનમુખ બેસાડી દીધો;ક્ષત્રીની રીતી પ્રમાણે આદરભાવજ કીધો. ॥ ૨૨ ॥ પછી કહ્યું કે કેમ પધાર્યા, વદો વરશકેતુ વાણી; તમે એમારો કેમ લીધો છે, વાજી પંચ કલ્યાણી. ॥ ૨૩ ॥ હંસદ્વજે કહ્યું પત્ર અશ્વ લેલાટે, પત્ર લખેલું એવું; ક્ષત્રી હોય તે આ વાજી બાંધે, તો કેમ બાંધી ન લેવું. ॥ ૨૪ ॥ શું સહુ ક્ષત્રી નાશ પામ્યા, શું ગયું ક્ષત્રી બીજ; શું એક પાન્ડવ ક્ષત્રી નંદન, કેમ ન આવે ખીજ. ॥૨૫॥ શું એ એકલા ખડગ ધારી, બીજાએ શું પેહેરી ચુડી; શું એ સુરા બીજા અસુરા, માટે હું પડયો ઉડી. ॥ ૨૬ ॥ જો વાજી જોઇતો હોય તો, આપીશું નહી તમને; અરજુન આવી પત્ર વાજીનું, છોડી મુકે બેઠ અમને. ॥ ૨૮ ॥ વર્શકેતુ કહે આ શું બોલોછો, એહંકાર રાખો થોડા; કુરૂ કુળના પાન્ડવ એ છે, સમજીને આપો ઘોડા. ॥ ૨૮ ॥

જગતમાં જે. l જય વરતે છે, પોતે લાવ્યા પંચાળી; અવનીમાંથી અસુર કાઢયા; સાહાય જેને વનમાળી. ॥૨૯॥ બળીયા સાથે બાથ ન દીજે,વીવેકની એ વાત;સશાહ સંપથી નીપજે સારૂ નહીતો થાશે ઉત્પાત.॥૩૦॥ એટલે ક્રોધ કરી રાય બોલ્યો,સાંભળો વરસકેતું; બોલવાઉ પરથી હું સમજ્યો, તમારા મનનો હેતું. ॥૩૧॥ તોખાર લેવો ભય બતાવી, હું સમજું છું ઘણું; પણ અશ્વ આપુ તો મેં ખોયું, પોતાનું ક્ષત્રી પણું. ॥ ૩૨ ॥ હું હારૂ ને પાંન્ડવ જીતે,તો તેમાં શું થાશે; કુન્તી સુત એમ સામા બાહાજી, પાછળથી પસ્તાશે. ॥ ૩૩ ॥ પત્રમાં એમણે એમ લખ્યું છે ક્ષત્રી હોય તે બાંધે;તેં માટે મેં અશ્વ બાંધ્યો, આપુ નહી એ વાંધે. ॥ ૩૪ ॥ શું એકલા એ ક્ષત્રીની જાતી, બીજા શું કોળી નાળી; લઢવું વઢવું પાછાશું પડવું, મરવું નહી પુંઠ વાળી ॥૩૫॥ શું એમની માએ દીકરા જણિયા,બીજીએ શું પાશાણ;શું એકલા એ મનુશ જનમ્યા, બીજા શું જનમ્યા સ્વાન. ॥૩૬॥ પાંન્ડવ શું બેશીશ ધરાવે, બીજાને શું એક;અશ્વ અમારે આપવો નથી, ક્ષત્રી તણો એ ટેક, ॥ ૩૭ ॥ ઉઠો તમે મારી સભામાંથી, હું છું આકળો ભુત; તું શું પંચાત કરવા આવ્યો, દાશીના સુતનો સુત. ॥૩૮॥ એમ કહીને ચર્ણ પછાડયો,વર્શકેતુ તવ ઉઠયો;હંસદ્વજનો મીજાજ દેખી, રોસ ભરેલો રૂઠયો. ॥૩૯ વર્શકેતુ કહે તતપર થાજો, કરવા રણ સંગ્રામ; બળીયા સાથે બાથ ભીડાવી, ખોવાના ઘર ગામ. ॥૪૦॥ કષ્ણ પ્રભુથી કો નથી બળીયા, તે પણ રહે છે પાસ; ભગની દીધીને રથ સદા હાંકે,થઇ રહ્યા છે. દાસ. ॥૪૧॥ પંચાળ દેશના સ્વયંવરમાં, જરાશન શીશુપાળ; સલ્ય સરીખા કર્ણ સરિખા. સુર્ય તણા જે બાળ. ॥ ૪૨ ॥ તેવા તેવા મછવેધ કરવા,ઉઠયા સભાની માંય;ચોરાશી શહસ્ત્ર દેશનો રાજા, દુરીયોધન કેહેવાય.॥૪૩॥મછવેધ સ્થંભે ચડયાને પડયા, ભરી શભાની માંય;તે મછવેધ અરજુને કીધો, પરણ્યા સતી કન્યાય. ॥ ૪૪ ॥ તેની તુલના તમે કયાં આવો, ઉમંગ પુરણ કરજો;એક ખુણામાં પડી રેહેનારા,યુદ્ધ કરવું આદરજો ॥૪૫॥ હંસદ્વજ કહે યુદ્ધ કરવાનું, ના પાડીયે છીએ કયારે; તે આર થાજો તૈઆર થાશું, આવતી કાલ સવારે. ॥૪૬॥ એમ કહીને વીદાય દીધી, વર્શકેતુ તવ વળીયો;ક્રોધ ભરેલો રકત લોચને, જઇ અરજુનને મળીયો. ॥૪૭॥ ઓરે પીતાજી ઓરે પીતાજી, જઇ રાયને સમજાવ્યો; પણ મુમત મુકતો નથી માટે,યુદ્ધ નોહોતરૂ દે આવ્યો. ॥૪૮॥

ઘણોછે શુરોપડે પુરો, નથી અધુરો એહ; બહુ છે બળીયો વાળ્યો ન વળીયો, વઢવાને ટાંપ્યો તેહ. ॥૪૯॥ વળણ. ॥ વઢવા માટે ટાંપીયો, જણાયું બહુ બેર; વલ્લભ વદે એમ સાંભળો; કર્યો અરજુને સોર.

કડવું ૧૪ રાગ ધન્યાસરીની ચાલ.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય;વીસ્તારી તુજને સંભળાવું સુધન્વાની કથાય. ॥૧॥ અરજુનજીએ સોર કીધો, સૌ શેન્ય તતપર રહેજો; કાલે સવારે હંસદ્વજને, મન મુકી યુધ્ધ દેજો, ॥૨॥ એવી પોતે આગના આપી, નગરવાશે શું થાય, હંસદ્વજે પ્રધાન તેડયા, રાજ્ય સભાની માંય ॥૩॥ શંખને લેખ પ્રધાન પોતાના, બ્રાહ્મણના છે બાળ, પણ કુબુદ્ધી અતી અદેખા, સ્વભાવના ચાન્ડાળ. ॥૪॥ કલેશ વહાલો ટંટો ઠાલો કરવા જ્યાં ત્યાં ચાહાય, અસ્તીક નહીને નાસ્તીક પુરા, ખટપટીયા કેહેવાય ॥૫॥ છે બ્રહ્મદ્વેશી કુથલી કલેશી, ધર્મમાં ફાંશીયા બેઉ, પણ તેણી આંખે રાયદેખે, લેણદેણ પુર્વનું એવું. ॥૬॥ તે બેઉને દાસ મોકલી તેડયા, રાજ્ય સભાની માંય, પોતાને આસન આવી બીરાજ્યા, સભા સોભી રહી ત્યાંય, ॥ ૭ ॥ પછી પ્રધાન પુછવા લાગ્યા, માહારાજા તેડયા કેમ. હંસદ્વજ તવ પુછવા લાગ્યો. પ્રધાનોને એમ. ॥૮॥ કુન્તી નંદન પાન્ડવ કેરો. અશ્વ આવ્યો છે હાંઈ; તેને લેલાટે પત્ર બાંધ્યો છે, લખ્યું છે તે માંઇ. ॥૯॥ ક્ષત્રીપણાનો જે સુત હોયે તે. અશ્વ અમારો બાંધે; એવું વાંચીને મેં બાંધ્યો. ક્ષત્રીપણાને વાંધે. ॥ ૧૦ ॥ તેથી વરશકેતુ વિષ્ટી કરવા, આવ્યો અમારી પાસ; અહંકારનાં વચન બોલવાથી, ઉપજ્યો મન વિનાસ ॥૧૧॥ અશ્વ દેવાનું ના કહ્યું મેં માટે માગ્યું રણ યુદ્ધ; કહો એ કામ ઠીક કર્યું કે, કીધી વીપરીત બુધ. ॥ ૧૨ ॥ તવ શંખને લેખ એમ બોલ્યા; રાય તમોને ધન્ય; તમ સરખાને જીતે તેવો, દેખાતો નથી અન્ય. ॥૧૩॥ પછી છાની ગોષ્ટી કીધી, મળીને બેઉ પરધાન; આપણે પંડે લડવું નથીને, નથી થાવું હેરાન. ॥ ૧૪ ॥ વઢનાર વઢશે મરનાર મરશે, આપણે જોવો તમાસો; તો શાને સારૂ ના કહીએ, જોવાનો ખેલ ખાસો. ॥૧૫॥ એમ વિચારીને બેઉ બોલ્યા, કરો ખરો સંગ્રામ; ક્ષત્રીનંદન શું નથી તમે, શું બોળવું છે નામ. ॥ ૧૬ ॥ ગાદી શું લજાવવી છે, વળી લાજે પરધાન, કુટુંબ કબીલા લજાવવો

શું, ચડી પડો મેદાન. ॥ ૧૭ ॥ ભાઇ સાથમાં ને સહુ સેન્યમાં ઢંઢેરો પીટાવો રાય, કાલે સવારે પ્રોહોર દહાડામાં,દરવાજે ભેગા થાય. ॥૧૮॥ વખત નિમ્યાથી વેહેલો આવે, તેને સરપાવ મળવો;વખત વિત્યે આવે તેને,તેલ કઢામાં તળવો. ॥૧૯॥ વળી દવે દેવરાવો તમારી,તો સહુ વેહેલા આવે, મોડા આવે તેને તળવો, નિશ્ચે કરો તો ફાવે. ॥ ૨૦ ॥ રાજા કહે કબુલ છે માહારે, ચાર છડીદાર જાવો; કુટુંબમાંને સેન્ય સકળમાં, સંદેસો સંભળાવો. ॥૨૧॥ એટલે ઉઠાડી આગના લૈને, ચાર જણા છડીદાર; પડો વગાડી પોકાર કર્યો,કહેલા સમાચાર. ॥૨૨॥ કાલ સવારે પોહોર દહાડામાં સરવે થાજો સાવધાન;આયુદ્ધ બંધા આવી મળજો, નહીં તો થશો હેરાન. ॥૨૩॥ વેહેલો આવીને ઉભો રહેશે, તેને સરપાવ મળશે; મોડો આવે તેને રાજા, તેલ કઢામાં તળશે. ॥ ૨૪ ॥ પક્ષપાત કોઇની નહી ચાલે, રાય તણી છે દવાઇ; નહીંતો અકાળ મ્રત્યુ થાશે, જાણશો નહી નવાઇ. ॥ ૨૫ ॥ એ રીતે સેન્યમાં સંભળાવી, ત્યાંથી થયા વીદાય; રાય તણા કુટુંબમાં કહ્યું, જાણ સરવને થાય. ॥ ૨૬ ॥ સુધન્વા બેઠો છે સયનમાં, પોતાના પ્રેમદા પાસ; તેને કહ્યું કાલ યુધ્ધે જાશું, સામા હશે અવિનાશ. ॥ ૨૭ ॥ એવું કહેતામાં સુધન્વાનું, ફરકયું ડાબુ લોચન;અબળા કેરૂં અંગ પણ ફરકયું ભરાયું ભારે વિઘન. ॥૨૮॥ મેહેલમાં દીપક રાણા થયા, કરમાયો નજરબાગ; સુધન્વાનિ બારીએ બેશી; કકળ્યા કાળા કાગ. ॥૨૯॥ સમળી સીચાણા ભોવન ઉપર, ભમવા લાગ્યા અપાર; તેવું જોઇને ત્રાસ પામી; સુધન્વાની નાર. ॥૩૦॥ પાછુ મનમાં એમ ભાસ્યું;કાંઇક વિઘન થાશે, માઠા શુકન કેમ થયા, બુદ્ધીથી બાળા વિમાશે.॥૩૧॥એમ કરતાં દિવસ વિત્યો, રૂજની થઇ તે વાર; અચાનક એને નિંદ્રા આવી, સયન કરયું તવ નાર. ॥૩૨॥ તેમાં ભયંકર સ્વપ્ન ભાસ્યું,જાણે ગયો ભરથાર, અંગ તણું હેવાતણ ગયું, ઉતર્યા સોળ સણગાર. ॥૩૩ જાણે મુખકે કેશ કરડયા, શીશના એકે એક; સાળુ ઉતરી સિંધુરી અંગે, પેહેલી દીઠી અનેક. ॥૩૪॥ તવ ભયની ભરી ભામની જાગી રડવા લાગી અપાર;અરેરે આમ કેમ લાગ્યું, શું થાશે મોરાર. ॥ ૩૫ ॥ સુખ સજ્યામાં સુધન્વાયે, કીધું છે સયન; ત્યાં જઇને પીછોડી ઉઘેડી, જોયું પતીનું વદન ॥૩૬॥ ઢંઢોળીને જગાડવા લાગી, જાગો જાગો મમનાથ; અરેરે માહારે વિયોગ પડીયો, કહી ઝાલ્યા બેઉ હાથ. ॥ ૩૭ ॥ તવ સ્વપ્ન થયું સુધન્વાને, પડશે મારો

દેહ, અબળા માહારી અટવાઇ મરશે, માહા દુખી થઈ એહ. ॥ ૩૮ ॥ એવામાં જુવતીને જગાડે, જાગ્યો સુધન્વા સુર; જાગ્રત થઈ જોઇ અબળાને રડતી દીઠી ભરપુર. ॥ ૩૯ ॥ તવ સુધન્વા પુછવા લાગ્યો, શું દુખ ધરીયે દુબી, એટલે અબળા કહેવા લાગી, ભયભરી સ્વપ્નની ખુબી. ॥૪૦॥ ભયંકર મને સ્વપ્ન ભાસ્યું, તે નવ જાણે કોઇએ; આગળની વાત કેહેતાં માહારી, જીભ્યા કાપવી જોઇએ. ॥૪૧॥ સુધન્વા કહે સ્વપ્ન કેવું, સાચી વદજે વાણી, તુજને દવાઇ દવું છું માહારી, સત્ય કહે સતી રાણી. ॥ ૪૨ ॥ તવ હૈયાફાટ રડવા લાગી, નેત્રે વહે બહુ પાણી; અરેરે એમ કહેતી વેળા, કેમ ન જીભ વઢાણી. ॥ ૩૫ ॥ કહ્યા વિના હવે છુટકો નથી, કંથે દીધી છે દવાઇ; રડી રડીને કહેવા લાગી, અગની ઉઠયો ઉરમાંઇ. ॥૪૪॥ વળણુ. ॥ અગનિ ઉડયો ઉરમાં, રડતી હૈયા ફાટ; કેહેવા લાગી કામની, સોગન દીધા માટ. ॥ ૪૫ ॥

કડવું ૧૫ રાગ હલાવરી.

માહારા કંથજી શું કેહેવરાવોરે, ઓ હો હો હોરે. ટેક. ॥ મુજને સ્વપ્ન ભયંકર લાગ્યુંરે જાણે પેલા ભવનું પાપ જાગ્યુંરે, માહારૂં ચાલતું ઘર સુતરૂ ભાગ્યુંરે. માહારા ॥૧॥ જાણે રણયુદ્ધમાં તમે ચડીયારે, એક વિધને જીવી બીજે પડીયારે, પેહેલા સસરા શત્રૂ થઇ નડીયારે; ॥ માહરા ॥૨॥ જાણે સસરાએ તેલમાં તળીયારે; તમો તાત વચને પળીયારે, તમને સહાય કરી શામળીયારે." માહરા ॥૩॥ પછી શત્રૂએ સંહાર કીધોરે, મન મુકીને માર દીધોરે. મારો શણગાર ઉતારી લીધોરે. ॥ માહરા ॥૪॥ હું તો અભાગણી રહી રઝળતીરે, મારી કારમી કાયા નથી ગળતીરે, સપનાની વાત લાગે છે મળતીરે. ॥ માહારા ॥૫॥ તમ તાતે દવે દેવરાવીરે, કાલે વઢવાની વાત કેવરાવીરે; વળી તળવાની બીના આવીરે. ॥ માહરા ॥૬॥ એવું સ્વપ્નનું સીધાન્ત મળીયુંરે, માહારૂં પ્રારબ્ધ પાછું વળીયુંરે. જાણે સંસારનું સુખ ટળીયુંરે. ॥ માહારા ॥૭॥ મુજને માઠા થયાતા શુકનરે, કાગ કકળીઆ ભોવનરે, અવળું ફરકયું છે અંગ લોચનરે. ॥ માહરા ॥ ૮ ॥ માહારા દીપક થયા રાણારે, તમો પણ નહી હો અજાણારે, સહુ સમજો છો સ્વામી શાણારે. ॥ માહરા ॥ ૯ ॥ માટે કાલ યુદ્ધે નવ જાશોરે, તમો જઇને પુરણ પસ્તાશોરે; જાણી જોઇને દુખી

થાશેરે. ॥ માહારા ॥ ૧૧ ॥ વળણ. ॥ દુખી થાશો નાથજી, ઉપજ[illegible] તા-પન; કરો પ્રતીજ્ઞા નહી જવા, તો માને મુજ મન. ॥

કડવું ૧૬ રાગ સાખી.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા,સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું,સુધન્વા મહીમાય, ॥ ૧ ॥ સુંદરી કહે સ્વામી માહારા પ્રતીજ્ઞા કરો કાંઇ; તો મુજ જીવને શાન્તી વળે, ઉચાટ છે મનમાઇ. ॥૨॥ એટલે સુધન્વા એમ બોલ્યો, સાંભળ સાધવી સતી, સુરા નરની નારી થઇને,કયાં દે કાહ્યર મતી.॥૩॥ મુજ તાતે દેવરાવી દવાઈ,તે કેમ લોપુ વેણ; જગત કીરતી થાય માંથે, થાવું સુરાતન હેણ. ॥૪॥ જગત માં કીરતી કરાવી, જીવવું તે જીવ કેવો; અમે તેટલો ઉભો ફરે પણ, જીવતો મુઆ જેવો. ॥ ૫ ॥ સુત શાચો હોય ક્ષત્રીનોતો, મરવાથી નવ ડરે; રણ સંગ્રામે ન પડે પાછો, મુસ્તક કર લઈ ફરે. ॥૬॥ મરવું માને તો અજ્ઞાની,આત્મા મરતો નથી;ખોળીયું છે તે પંચભુતોનું, જીવ ન્યારો સરવથી. ॥૭॥ જેવાં વસ્ત્રો ઉતારવાનાં,તેવી ઉતારવી કાયા; મીયા માહાદેવના બનાવ જેવી, ચૈતન્યને આ માયા.॥ ૮ ॥ વસ્ત્ર વપુ ઉતારવાં સરખાં, તેમાં ન જાણવો ફેર; કષ્ટ કાયાને નહિ આત્માને, માટે કરૂ જગ જેર ॥૯॥ રણમાં મરીએ તો ભવ તરીયે, મોક્ષની પદવી લૈયે; ક્ષત્રી જાતીનો ધર્મજ એ છે, માટે બેશી કેમ રહીએ. ॥ ૧૦ ॥ કુળ લાજે જ્ઞાની લાજે, લાજે પોતાનો ધર્મ; મનુનાં વચન શાસ્ત્ર વીસે, અબળા શું સમજે મર્મ. ॥ ૧૧ ॥ જીવવું મરવું મીથ્યા કેહેણી, તે કેમ માનીયે સાચું; અસત્યને સત્ય માને તેનું, ઇશ્વરી જ્ઞાન કાચું. ॥ ૧૨ ॥ આ દેહ તજી બીજો દેહ લેવો, જ્યારે ત્યારે એક વાર; નિશ્ચે છતાં કેમ ડરવું, સુંદરવતિ નાર. ॥ ૧૩ ॥ એટલે સુંદરવતિ બોલી, તમે તો મરવું ધાર્યું; તેથી તમને નહી દેવું જાવા, કરો માહારૂં વાર્યું. ॥ ૧૪ ॥ પીઉજી પાવલે લાગું તમને, કોણ પછી માહારૂં બેલી,એમ કહેતામા બેઉ ચક્ષુએ, ચાલી આંસુની હેલી. ॥ ૧૫ ॥ એવે સમે મધ્ય રાત્રી થઇ છે, અબળા કરે વીલાપ; ભાઇ ભગની વીનાની ભામ, વળી નથી મા બાપ. ॥ ૧૬ ॥ એકલો આશરો પરણ્યા પતીનો. બીજો વિશ્વંભર કેરો; તે વણ સગુ ન મળે મ્હારૂં,કલશનો ઘટમાં ઘેરો. ॥ ૧૭ ॥ દુખે ઘેરાણી નેત્રમાં પાણી, વાણી વીમળ કાઢે; પોતાના પતીનો પાલવ ઝાલી, રડ

વા લાગી રાદે. ॥ ૧૮ ॥ આક્રંદ કરતં બહુ વલવલતી, કળકળતી કામની; તે વેળાએ ભયંકર ભાસે, ઝમ ઝમતી જામની ॥ ૧૯ ॥ કોમળ કાયા મહા રૂપવંતી, જોબન બાળે વેશ; પ્રગયાનેણી નહી કાંઇ કેહેણી, મુસ્તક સુંદીર કેશ. ॥ ૨૦ ॥ દંત જેના દાઢમની કળીયો, આંગળી ચંપક કળી; હાથેળી જેની કમળ સરખી. હોડ રેખાયો મળી. ॥ ૨૧ ॥ જંઘા કદળી સ્થંભા સરખી, કુમકુમ પગની પાની; બોલવું કાલું લાગે વાહાલુ, બુદ્ધી મોહોટી વય નાહાની. ॥ ૨૨ ॥ સુઘડતા ચંચળાઇ ચોખાઇ, કોઈ વાતે નહી ખામી; વાણી મધુરી શુભ ગુણ પુરી, અક્કલે નહી અધુરી. ॥૨૩॥ વીવેકી વીદ્વાન વડી છે, જાણે પતીવ્રત ધર્મ; આચરણ એના ઉત્તમ અતી, મતી સદા શુભ કર્મ. ॥ ૨૪ ॥ આભુષણ વણ અંગ ઓપે, લોપે નહિ મરીયાદ; તેથી અબળા રડવા લાગી, કંઠ વેણાનો નાદ. ॥ ૧૫ ॥ વળણ. ॥ વેણા નાદે રામા રડે, મધ્ય રાત્રીનો યોગ; વલ્લભ વદે સુણો સહુ, અતી ઉપજ્યો હીત રોગ.

કડવું ૧૭ રાગ મને ભુલી ગયો મારો છેલડોરે.

હું તો જુધ્ધે ન જાવા દેઉં નાવલારે, માહારે તમ વીના નથી આધાર માહારાજ, જુધ્ધે ન જાવા દેઉં નાવલારે. ટેક. મેહેતો જનમીને જોયા છે આપનેરે, નથી બીજા ત્રીજાની વાહાર ॥માહારારાજ॥ તમને આશો ઉજમ વડવા તણોરે, હજુ શું જોઇ થાકયા સંસાર. ॥માહારારાજ. ॥૧॥ માહારે પીયર પનોતુ થવાનું નથીરે, નથી ભાઇ ભોજાઈની મોધાઈ. ॥ માહારારાજ. ॥ નથી તાત માતકે મોસાળીયુંરે, નથી સૈપની બૈપણી બાઈ. ॥ માહારારાજ. ॥ ૨ ॥ તમો રણ ચઢી મુને રઝળાવશોરે; પુરણ પડી છે પેટડામાં ફાળ; ॥ માહારારાજ ॥ આવ્યું વીવન વાળ્યું વળશે નહીરે, માટે પેહેલો આણું માહારો કાળ. ॥ માહારારાજ. ॥ ૩ ॥ હળી મળી પુરણ બેઠાં નથારે, નથી કરી દુખ સુખ તણી વાત; માહારારાજ ॥ નથી હશી રમીને બોલીયાંરે, મીથ્યા વટલાવી છે મેં માહારી જાત. ॥ માહારાજ. ॥ ૪ ॥ પુરણ પરણ્યાનો લાહાવો લીધો નથીરે, નથી પીરશીને જમાડયા મેં નાથ ॥માહારારાજ. ॥ નથી ઘુંઘટ તાણ્યો કુટુંબમાંરે, ગઇ આવી નથી સૈયર સાથ. ॥ માહારારાજ. ॥ ૫ ॥ વળણ. ॥ એમ અતીશે વલવલે, કરે અતી આક્રંધ; સુધન્વા કહે સુંદરી, રડવું રાખો બંધ, ॥

કડવું ૧૮ રાગ સામગ્રીની ચાલ.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા,સુણ જનમેજે રાય;વિસ્તારિ તુજને સંભળાવું પર્મ પવિત્ર કથાય.॥૧॥ સુધન્વા કહે સુંદરી સુણો, રડવું રાખો બંધ;થવા કાળ હશે તે થાશે,સીદ કરો આક્રંદ.॥૨॥ માહારે તમારે સંબંધ જેટલો તેટલો લીધો લ્હાવો;રણ સંબંધ પુરણ થયો તો, દૈવ ઉપર શો દાવો. ॥૩॥મુને પણ એવું સ્વપ્ન આવ્યું, પડશે માહારી કાય; છે છેલ્લું વેહેલું આપણે મળવું,કાલે થાશું વીદાય.॥૪॥ ધણીનું ધારેલું બને છે,આપણી ધારણા ખોટી,રડેથી નથી રોકાવાનું, નીકર આશા તો મોહોટી. ॥૫॥ તું કહે છે માહારૂ નથી બેલી,કોઈ અવની માંય; વીશ્વંભર વિના નથી બેલી,કોઈનું હાંય કે ત્યાંય. ॥૬॥ જેમ બને તેમ માનવો આનંદ,શા સારૂ કરવો શોક;શોક ધરેથી શોક ન નાસે,આનંદથી શોક ફોક. ॥૭॥અંધારે અંધારૂ ન નાસે,નાસે જો થાય પ્રકાશ;તેમજ આનંદ માની લેવાથી,કલેશ પામે નાશ.॥૮॥આનંદનું ઘર ઉત્તમ સહુથી, આનંદે આનંદ;થયું ગયું મીથ્યા માનવાનું,માયાનો ફોગટ ફંદ. ॥૯॥ હુંનતો તાહરો તું નોતી માહારી, કોણ કોને સંગલાવ્યું, જેજેને જેમફાવ્યું તેવું, પોતાને કરમે આવ્યું. ॥૧૦॥ એકજ જનમે ભેળાં થયાં,તેમાં શું તાહારૂં માહરૂં; સંઘાત છુટયો કે પુંઠવાળી, કોણ જુએછે વારૂ.॥ ૧૧॥ દેહ છતિ પડી હોય ઘરમાં, તોપણ ભાવ ન પુછે; જીવ સામુંજોઈ કોઇ ન રડે, તો પછી સગાઇ શું છે.॥૧૨॥ ખોળીયાની સગાઇ હોયતો,ખોળીયું કોઇ ના બાળે; જો જીવની સગાઇ હોયેતો, ફરી જીવ સામુ ન ભાળે.॥૧૩॥ થાય કદાપી પ્રેતરૂપે, આવી ધુણીને બોલે;તોતે જાજા કરી કાઢે,મારમારે ખર તોલે.॥૧૪॥જો સુદરી સગાઇ છે સાની; સમજીને કાઢય શોધી; જો ખોળીયાને બાળે છે માટે, ખોળીયાનાં વીરોધી. ॥૧૫॥ જીવનાં વીરોધી હોય નહીતો, જીવને હાંકી ન કાઢે;કોઇકોઈનું સગુ નથી, મીથ્યામુંઢબ રાઢે.॥૧૬॥ તું નથી માહારી હું નથી તારો, સપ્નાવંત સંસાર; માટે કાંઈ કલેશ ન કરતી, ઓ સતી સાધ્વી નાર.॥૧૭॥યુદ્ધ વીના હું નથી રેહેવાનો, પડશે વેઠશું દુખ; રણમાંન જાવું નેબેશી રહુતો,લાજે જનુનીની કુંખ. ॥૧૮॥ વળી માહારા બંધુ લાજે, લાજે, હંસદ્દજ બાપ; યુધ્ધે ગયા વણુ હું રહુતો,બ્રહ્મહત્યાનું પાપ. ॥૧૯॥ ખાલી ખોટા કરે ભવાડો, જગ્તને જણવે નારી; એમાં કહેવાયે નહી સારૂ, ફજેતી માહારી ને તારી ॥૨૦॥ માહારાં સાથ સહોદર જાણે, જાણે સઘળુ જગત; કેહેશે કે વશ છે નારીને, શાનો સુધન્વા ભક્ત. ॥૨૧॥ માટે મનવાળો માનુની, શીદ ડ-

સાવો દંત; અત્યારથા એમ જાણજો કે, ગત થયો મુજ કંથ. ॥૨૨॥ કંથ રડે કામનીને શા સારૂ, તે સમજાવું સાર; કામનીજોજીવતીહોતતો, થાત માહારો પરીવાર.॥૨૩॥ વળી કરત શેવા માહારી; રાંધી પીરસત મુને; બીજી મળશે કેવી નીકળશે, એમ પીડા સહુને. ॥૨૪॥ પ્રેમદા રડે પતીને તે, પોતાના સુખ માટ; અરેરે માહારો વૈભોગ ગયો, પ્રથમ એ ઉચાટ. ॥૨૫॥ માંથા ઉપર હોય દેવુંતો, અબળા રડે એમ;જીવતા હોતતો કરત નિરવાણુ, હવે આ વળશે કેમ. ॥૨૬॥ નીરધન હોયતો એમ રડે; મકુ કી આ કરૂ કયાંથી; છૈયાં છોકરાં પેટ પડયાં તે, ખવરાવીશ શામાથી.॥૨૭॥ કદાપી ધન મેળવી મરે, તો તેને રડે એમ. ઝાઝા જીવીને રળત ઝાઝુ ભોગવત ફાવે તેમ. ॥ ૨૮ ॥ એવાં ગમે તે કારણુ વીના, રડતું નથી જનકોય; વીવેકથી વીચારમાં આવે, સ્વારથ સગપણહોય॥૨૯॥હું નહી તારો, તું નહી માહારી. કોઈનું કોઇ ન થાય; જો કોઇ કોઇનું થતુંહોય તો, કેમ જોડે નવ્ય જાય. ॥૩૦॥ જો કદી જોડે જવાય નહી તો, આનંદ તજવો જોઇએ; વરસબેવરશેઆણંદ માણે, રમે જમેસહુ કોઇઓ॥૩૧॥ મુએલુ જન મુઆ ગતે, જીવતું જીવતા ગતે; અનાદીથી રેંટએવો, સમજો શાસ્ત્રને મતે.॥૩૨॥ એમકહીસુંદરી સમજાવી,એવે રહ્યા પોહોરરાત, સુધન્વાયે દંત ધાવન, કીધું કામના સાથ. ॥ ૩૩ ॥ પછી ઉષ્ણોદકે સ્નાન કીધું. કીધુ પછી નીત્ય કર્મ; સંધ્યા ગાયત્રી સમાધી, લેઇસાચવ્યો ધર્મ. ॥૩૪॥ પરવારતાં પા પોહોર દાહાડો, ચઢી ગયો પાવન; સુધન્વાએ વિપ્ર જમાડી, પોતે કરયું ભોજન. ॥ ૩૫ ॥ એવે સમે સાથ સહોદર, વળી સહુ સન્યાય; જમી પરવારી આયુદ્ધ બાંધી, નગ્રની બારણે જાય. ॥૩૬॥ તે સમે હંસદ્વજ રાજા, સહુથી પરવાર્યો પેહેલો; દરવાજા બહાર ખુરશી નાંખી, જઇને બેઠો વેહેલો. ॥૩૭॥ રાતા નિશાન રોપાવ્યાં છે, પથરાવ્યાં છે બીછાના; શંખને લેખ બે પ્રધાન આવી, બેઠા છે મસ્તાના. ॥૩૮॥ એકજ મોટો ચુલ્લો કરાવ્યા, તેમાં કરાવ્યો તાપ; તે ઉપર કઢા તેલ તણી, ઉકળતી કરી આપ. ॥૩૯॥ જે જન આવે તે જન જુવે, થરથર કંપે કાય; અરેરે આ તેલમાં તળાતાં,વેદના કેમ વેઠાય. ॥૪૦॥ એ રીતે જોઇને સહુ ત્રાસ, કે વેહેલા આવેલા, તે પાછા જઇ હેતશ્વીને, તેડી લાવ વેહેલા ॥ ૪૧ ॥ એ રીત અડધા પોહોર દનમાં, આવી રહ્યું સહુ કોઇ; સુધન્વા આવ્યો નથી તે, પ્રધાન રહ્યા છે જોઇ. ॥૪૨॥ તે સમે અડધો પોહોર થયો, તવ ઉઠયા હરીદાસ; ભોજન કરી મુખ પખાળી, લેઇ કીધો મુખવાસ. ॥ ૪૩ ॥ પછી

પાતે યુધ્ધે જાવા, થાવા લાગ્યો તૈયાર; ઉભા થઇને પેહેરી લીધા, પોતાના સણગાર.॥૪૪॥ રૂપે ગોરો કહેડે કદોરો તોરો મોતીનો માથે; કડાં સાંકળાં વેઢ વીંટી. બાંધ્યા બાજુ બંધ હાથે.॥૪૫॥ નાહાનો ને નાજુક ઘણેરો, ચપળ જેની ચાલ; પ્રથમ પેહેલી કચ્છી લીડી, પછી પેહેર્યો સુરવાલ. ॥૪૬॥ કમર પટો કવચ બખતર, અંગ ઘણી ઉલટ; કાનમાં કુન્ડળ હાર મોતીના, જરી જામો મુગટ, ॥ ૩૭ ॥ ચરણમાં ઉપાન પેહેર્યો. પટકેથી કટી બાંધે; બાણનો ભાથો ને ધનુશ તે, ભેરવ્યાં ડાબી ખાંધે ॥ ૪૮ ॥ ખપવા ખંજર ત્રીશુળ લીધું, જમૈયોને કટાર; ફરશી ભાલો કર્વત કુહા, તર્કસ તિર તરવાસ. ॥૪૯॥ બાંધી બોકાની ઉમ્મર નાહાની,આંખડી મ્હોટી મ્હોટી, ચક્ષુ રાતાં ચોળ ચળકે,ન મળે ખાંપણ ખોટી. ॥૫૦॥ ભમ્મર ખુબજ ખેંચાયેલી, લાગે અતિ વિકરાળ; તતપર થઇ કહ્યું તારૂણીને, ઓ સતી જે ગોપાળ. ॥૫૧॥ વલણ ॥ જે ગોપાળ છે માહરા, જાઉં છુ રણસંગ્રામ; એમ કહેતાં વલ્લભ વદે, ગગળો થયો તે ઠામ. ॥

કડવું ૧૯ રાગ સાખી.

જયમુની રૂશી એમ બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય;વિસ્તારી તુજને સંભળાવું; સુધન્વાની કથાય. ॥૧॥ સુધન્વાએ ગગળો થઇને, કહ્યા જે ગોપાળ; એટલે સુંદરવની નારીને. પડા પેટમાં ફાળ, ॥ ૨ ॥ જાણ્યું કે જીવશે નહીં સ્વામી, ઉદાશ પામી નારી; પતીનો જઇ પાલવ ઝાલ્યો, અરજ સાંભળો માહારી. ॥૩॥ મમત શું માન્યનીનો ચાલે, યુધ્ધે જવા થયા ત્યાર; તો મુજને મળીને પધારો, ઓ માહરા ભરથાર. ॥૪॥ છેવટનો આ પ્રેમ પ્રગટયો, આટલું વચન પાળો; થનારૂં હશે તે થાશે, પ્રેમની પીડા ટાળો. ॥ ૫ ॥ માગી માગી માગુ તમ પાસે, સાસુડીના સંતાન; પુરાણ ત્રીકાર વપુમાં વાપ્યો, માટે દો રતુદાન, ॥૬॥ સુધન્વા કહે એ શું બોલી, રણ યુદ્ધ જાતાં નારી; સમય વણ વદીએ તે, છુટી પડે નીરધારી. ॥૭॥ સમા વીના બોલે તે હારે, સમા વીના સહુ ખોટું રોકાઉને વેળા. વિતે તો, થઇ પડે દુખ મોહોટું. ॥૮॥ સ્વામીને જીવવો તાકો તો, મુમત મુકી દેવો; તારૂણી મમ પીતાને તું, જાણે છે મુમતી કેવો. ॥૯॥ તેલ તણી કઢા ઉકળાવી, બેઠા છે દરવાજે; વેળા વીતીને ત્યાં જાવું તો,તેલમાં તળે આજે.॥૧૦॥માનની જાણુતી નથી એવું,જીવતો

હશેતો મળશે;જાણું છે કે મોડા જાશેતો,તેલ કઢામાં તળશે. ॥ ૧૧ ॥ જાણી જોઇ પતી તણો તું, જીવ લેવો કેમ ધારે; ઉશ્કેરી મોકલવો જોઇએ. વીધનથી ઉગ રે.॥૧૨॥ વેળા વીતે છે વેળા વીતે છે,કર્મ કઠોરૂં જાગ્યું, રજની રામા બોલી નહીને, આ વેળા શું માગ્યું. ॥૧૩॥ મેલ પાલવડો મુમત આવડો, કદી કાળે નવ કરીયે; તારૂણી કહે કેમ મુકું, બેઠીછું ભર દરીયે. ॥૧૪॥ વેહેલા જાશોતો તેલથી બચી, શત્રુને હાથે મરશો મોડા જશોતો તાતને હાથે, પણ નહી ઉગરશો. ॥ ૧૫ ॥ નિશ્ચે મુજને એમ થયું છે,ઉતરવે શણુગાર,માઠા શુકન માહારા સાચા,નહી કાંઇ ફેર ફાર. ॥૧૬॥ આમે મરવું ને આમે મરવું, મરવાનું મુજ કંથ,હરપ્રકારે પીઉજી માહારા, આવી રહ્યો છે અંત. ॥૭॥ તો શા સારૂં ડરવું સ્વામી, અબળાનું ઉર ઠારો, નહીતો લાગશે બાળ હત્ય, સમજી પાપની વારો. ॥૧૮॥ મુજ મન ઇચ્છા પુરણ કરો, પામશો વૈકુંન્ઠ વાસ, સાન્તી રાખીને બેસો જરા ન લ્યો ત્રીયાનો ત્રાસ. ॥૧૯॥ વળી માહારો દેહ તજીને, આપીશ હું હત્યાય. કાયા માહારી પાડું નહીતો;સુકીતસો ફોક થાય. ॥૨૦॥ એટલે સુધન્વા એમ બોલ્યો, આ નહી મનુશ ધર્મ દિવશે રતુદાન દેવું. પશુ પક્ષીનુ કર્મ.॥૨૧॥ સુંદરવતી સતિ એમ બોલી,ઓ માહારા ભરથાર,એક વરસનું મમ તપ મુકી, વરસાવું ધુમાર ॥૨૨॥ પછી બાધ નહી દીવસનો ઓરે માહારા નાથ. કહ્યું માહરૂં કબુલ કરો. જોડુ તમને હાથ. ॥૨૩॥ સુધન્વા લ્હે કામની મુને, રૂચે નહી તુજ વાત; તાહારૂં બોલ્યું પાળવા રહુંતો, ક્રોધ કરે મુજ તાત. ॥૨૪॥ તવ અબળાયે જીભ્યા કાહાડી,દંતુમાં દબાવિ;સુધન્વા કહે રતુ દેઉછું, વિપ્રીત વેળા આવી, ॥ ૨૫ ॥ એમ કહીને વસ્ત્ર ઉતાર્યા અબળાયે જીભ મેલા; ધુમાર વરસાવી નર નારી, પ્રેમે રમ્યા રંગરેલી ॥ ૨૬ ॥ પોહોર દીવશ પુરણ થયો,સંકટ આવ્યું ભારી;સુધન્વાએ વસ્ત્ર પહેર્યાં, ચાલ્યો આયુદ્ધ ધારી. ॥૨૭॥ છડીદારને આગના આપી, રથ અમારો લાવો, તવ સારથી રથ જોડી આવ્યો;શુકન માઠો કહાવ્યો, ॥૧૮॥ જેવો સુધન્વા બારણે નીકળ્યો,તેવોજ કકળ્યો કાગ,દ્વાવારને ઉમરે ચરણ દેતા, આડો ઉતર્યો નાગ, ॥ ૨૯ ॥ તવ સુધન્વાએ વિચાર્યું, નીશ્ચે થવાનો કાળ; જાણ્યું કે જનેતાને મળી આવું, ધારી ચાલ્યો ભુપાળ; ॥૩૦॥ પોતાની માતાના મેહેલમાં ચાલ્યો; જઇને લાગ્યો ચરણ; તે વેળા માતાને ભાસ્યું, આ સુત પામે મરણ. ॥૩૧॥ માયે કર ઝાલ્યો દીકરાનો,એવે આવી ભગની;સંહુના મનમાં મરણ ભાસ્યું, અંતર ઉ-

ઠયો અગનિ. ॥૩૨॥ માતા કહે ઓ દીકરા મહારા,મુજને લાગ્યું એમ; આજે જો જુધ્ધે જાશો તો, નહી રહો કુશળ ક્ષેમ. ॥ ૩૩ ॥ માટે તુજને નહી દેઉ જાવા; ઘરમાં બેસો તન,લોચન માહારૂં લાગ્યું ફરકવા, માઠા થયા શુકન. ॥ ૩૪ ॥ ભગની કહે અગની ઉઠયો,મુજ ઉરમાં અતીશે; ઓરે વિરા મડા સરખું, મુખડું તારૂં દીશે. ॥ ૩૫ ॥ માટે બેશી રહો ભોવનમાં, હું જાવા નહી દેવું; તાત તણો ઠબકો આવે તે, શીશ ચઢાવી લેવું. ॥ ૩૬ ॥ માતા કહે હું તાત તારાને; જવાબની દેનારી; તારે માટે ક્રોધ કરીને, છો મને નાંખે મારી. ॥ ૩૭ ॥ અમે મા દીકરી બે મરશું, તે પછી બીજું થાય;ચીંતા તે કાંઈ નવ ધરતો, જો જાયતો પાડુ કાય. ॥૩૮॥ સુધન્વા કહે માતા માહારી, રણ ચઢયો કેમ રહેવું; મારા તાતે દવાઇ દીધી, તેમને શું સામું કેહેવું.॥ ૩૯ ॥ ચાર ભાઈ ચડીયા જે પેહેલા, તેમણે શ કરી ચોરિ; તેને ન રોકયાને મુને રોકેછો, મુક્રી દો સરજોરી, ॥૪૦॥ તાત તણું શું વચન લોપું, લોપે તે સુત કેવો, નાસ્તીક પ્રાણી જાણવો એને, વળી દીકરી જેવો. ॥ ૪૨ ॥ નર થઇને નારી સરખો, જગમાં હું ગણાવું; માટે મરવું તેમાં ન ડરવું, રણ યુદ્ધ વીશે જાવું. ॥૪૨॥ માતાજી હું નહી કરૂ વાર્યું,ધાર્યું યુદ્ધે જાવા; ના જાવું તો તાતજી કકળે, પાછળ થાય પસ્તાવા. ॥૪૩॥ માત પીતાનું વચન લોપે, તે જન પાપી પ્રાણી; એવાં પુત્રનાં વચ સુણી, સુખવંતી વદી વાણી. ॥૪૪॥ માબાપનું બોલ્યું ઓલંગે, તે પર ઈશ્વર કોપે; તોદીકરા જાવાનું ના કહુ છુ, તે વચન કેમ લોપે. ॥ ૪૫ ॥ સુધન્વા કહે સુણો માતા, ન્યાયનીતી સમજાવું;માતાપીતાનુંવચન વારોથી, તેમાંકોનેવશ થાવું. ॥ ૪૬ ॥ માતા કહે એમ બને તો, તેનું કરવું કેમ; સુધન્વા કહે સમજાવું તમને, સાચુ માનજો એમ. ॥૪૭ ઘણું કરીને માતાનું બોલ્યું પુત્રીએ પાળવું ઘટે; પુત્રે પાળવું પીતાજીનું, કહુંછું શાસ્ત્રને વટે. ॥૪૮॥ તવ માતા બોલતી બંધ પડી, સુતે સમજાવ્યું કેવું;ઓ દીકરા તારો નાશ થવાનો, જુધ્ધે જાવા નહિં દેવું. ॥૪૯॥ વળણ.॥ જુધ્ધેજાવા દઉં નહિં, ઓરે મારા બાળ;વલ્લભ વદે એવું કહી, રડતી એતતકાળ.॥

કડવું ૨૦ રાગ ચોપાઈ.

બોલ્યા જયમુની મુખ વાણી, તુંતો સાંભળ પુન્યવંતપ્રાણી; સુખવંતી રડવા લાગી, માહારે રાહુની દશા જાગી. ॥ ૧ ॥ એવે શું થયું

નમ-! બાહાર,સહુ શૈન્ય મળ્યું તવા ; સંખ લેખે કર્યા તપાસ, દળ માં ફરી જોયું ચોપાસ ॥૨॥ દીઠું સર્વ સગું સેંન્યાય, એક ન દીઠા સુધન્વાય;નથી રાયનો મોહોટો સુત; થયા પ્રધાન આકળા ભુત.॥૩॥ શંખ લેખે કર્યો વીચાર,ઠીક લાગ આવ્યો છે આવાર;એ રેહેતો તો મધરૂબી રાખી;આજ કસુર આવી છે આખી. ॥૪॥ આપણી સંગ રેહેતો તો રે શે,આવેલોલાગ તે કોણ ખોશે;એમ કહીને બેઉ પરધાન, ગયા રાય કને મસ્તાન. ॥૫॥ પુછયું હંસદ્વજે સુભમતી, કહો કીયો આવ્યો નથી,તવ પ્રધાન ક્રોધે ભરીયા, મોહોટે ધાંટે બેઉ ઓચરીયા. ॥ ૬ ॥ અમે તપાસ કીધો રાય, થયો તમ ઘરમાં અન્યાય; નથી આવ્યો સુધનવાય, એનો ઇનસાફ કેવો થાય. ॥ ૭ ॥ પેહેલો દીકરાનો ન્યાય કરો; જોવું થાય છે ખોટા કે ખરો; એવાં મર્મનાં વચન સુણી, ખુનસે ભરાણો ખુની. ॥ ૮ ॥ બોલ્યો હંસદ્વજ ક્રોધે કરી, શું હું બોલેલું જવાનો ફરી;જાવો ન્યાય કરો તમો બેઉ, વચમાં વાંધો નહી લેવું. ॥ ૯ ॥ તવ સંખને લેખ પ્રધાન, રક્ત લોચન વદીયા વાણ; જાવો એક સત જોદ્ધા સપાટે, લાવો બાંધી જોર ઝપાટે. ॥ ૧૦ ॥ સાથે ઉઘાડાં ખડગ રાખો, કરે તોફાન તો મારી નાંખો, કહીએ તેડે ચંપાવતી નાથ, કહી બંધન કરજો હાથ. ॥૧૧॥ લાવો મારી મુશકે હાંઇ,કોઇ ડરશો નહી મનમાંઇ; શું એ રાજાનો સુત તે સારૂ,બોલવું વેંચુ લોપે અમારૂં. ॥૧૨॥ એમ કેહેતા શેવક સત ઉઠયા;ઘણા રોશ ભરેલા રૂઠયા;લીધાં ઊઘાડાં ખડગ હાથ;રક્ત નેત્રેચા લ્યા સહુ સાથ. ॥૧૩॥ ગયા સુધન્વાને ધામે, કર્યો પોકાર મ્હોટે નામે,તવ સુધન્વાની નારી, આવી રડતી પોતાની બાહારી. ॥ ૧૪ ॥ કહ્યું નથી સ્વામી મુજ વાસ, એતો ગયા જનુની પાસ; તવ સાંભળી શેવક વળીયા, સુખવંતીન મેહેલમાં પળીયા. ॥ ૧૫ ॥ ત્યાં તો દીઠો સુધન્વા ભક્ત, કીધાં દાસોએ લોચન રક્ત; કેમ ઉભા રહ્યા છો હાંઇ, તાત તેડે છે શેન્યા માંઇ. ॥ ૧૬ ॥ કહ્યું છે તમો તેડવા જાવો, એને બંધન કરીને લાવો; માટે બાંધીયે હાથ તમારા, નહીતો મળે ભોગ અમારા. ॥ ૧૭ ॥ માટે બાંધવા દો રૂડી રીતે, નહીતો બાંધીશું વીપરીતે; સુણી ચઢયો સુધન્વાને ક્રોધ, આ શું બોલો છે ગુલામ યોદ્ધ. ॥ ૧૮ ॥ એમ ધારી તાણી તરવાર, કર્યો દશ વીશનો સંહાર;તવ ત્રાશીને બીજા નાઠા, જાણ્યા રાજકુંવરને માઠા. ॥ ૧૯ ॥ ગયા શૈન્ય વીશે બુમ કરતા, માહા ત્રાસે ભર્યા ઓચરતા, માહારાજા કરી કુંવરે રીસ, મારી નાંખ્યા યોદ્ધા વીસ. ॥ ૨૦ ॥ અમે જાણી જોઇ પાછા વળીયા, તમ સુત જાણી

નેપ ળીયા; તવ ચીઠી લખી એમ, તાતનું વેણુ લોપો કેમ. ॥ ૨૧ ॥ આવો બંધન થઇને બેટા, નહીતો થઇજાશો છેટા; એમકહિ મોકલ્યા યોદ્ધા એંશી, ગયા રાણીના મેલમાં પેશી. ॥ ૨૨ ॥ આપી સુધનવાને ચીઠી, તે વાંચી નજર કરી મીઠી; કહ્યું તાત વચન કેમ લોપું, કરો બંધન હવે નહી કોપુ. ॥ ૨૩ ॥ તવ સુખવંતી માતા કેહેછે, શીદ બંધન માગી લેછે, આવનારાનો કર સંહાર, નહી તો દે મુને તરવાર. ॥ ૨૪ ॥ તવ સુધન્વા બોલ્યો આપે, સર્વને હણું તમ પરતાપે; પણ તાત વચન લોપાય; એતો અનરથ મોહોટો થાય. ॥૨૫॥ એમ કહીને બે કર દીધા, તવ શેવકે બંધન કીધા; જરા કબજેથયો જે વારે, કોપ્યા અનુચરો તે વારે. ॥ ૨૬ ॥ પેહેલા વીસ મારેલા તે કાજે, એતો ભરાયા પુરણ દાજે; કશી કશીને બંધન કીધો, ચાલ કહીને અચરકો દીધો ॥ ૨૭ ॥ તવ સુધન્વા ગભરાયો, હુંતો શીદ થવા ગયો ડાહ્યો; ચાલો આવુંછું તમ સાથ, પણ નરમ કરો મુજ હાથ. ॥૨૮॥ માહારી ચાંમડી બહુ ચુસાય, તેથી નસોને નાડી તણાય; એતો વેદના નવ વેઠાય; જાણે જીવડો મારો જાય. ॥ ૨૯ ॥ એવાં દીનતાનાં વચન બોલે, પણ જોધ્યા બાહાજ્યા જમ તોલે; દાજ આણીને ઠોંસા મારે, કેમ સામો થયો તો તે વારે. ॥ ૩૦ ॥ અલ્યા પેહેલું શું જાણ્યું નહોતું, હવે તાહરૂં આવી પોત્યું; એમ કહી ખેંચી લીધો જ્યારે, સુખવંતી ગભરાઇ ત્યારે. ॥૩૧॥ એની આંતરડી બહુ દાજી, ઉઠી સુધન્વાને બાજી; ઓરે બેટા આ દશા આવી, તેંતો બગાડયું કર બંધાવી. ॥ ૩૨ ॥ હવે કબજે પડેલો શું કરે; સુત મરવાને સંચરે; માહારે જોઇને જીવવું ધીક, મુકવી મર જાદાને બીક. ॥ ૩૩ ॥ વળણ. ॥ એમ ધારી ગઇ તન કને, વિપ્રીત થઇ ગઇ વાત; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે રડવા લાગી માત.

કડવું ૨૧ રાગ વઇદરભીના નાટકની રાહ.

માતા રડે રૂદે ફાટતી, નહી જાવાદઉ બાળ; માઠા શુકન મુજનેથયા માંથે ભમે છે કાળ. માતા રડે રૂદે ફાટતી. ॥ ટેક. ॥ તું સપગલાનો સભાગીયો, તાહરે જનમ્યે થૈ લેહેર; કોમળ કાયાના દીકરા, આશો તુજપર કેહેર. ॥ માતા. ॥૧॥ ચક્ષુએ ચોમાસું ચાલતું, દીધી દીકરાને બાથ, લાડકવાયા જાશો નહી, ચાંપે રૂદીયા સાથ. ॥ માતા. ॥ ૨ ॥ મોહો જોયા માહારા બેટડા, મરવા મોકલું કેમ; દેશવટો દેશે રાજીયો, તે

વેઠીશું તેમ. ॥ માતા. ॥ ૩ ॥ લાડ કહા તુજ કારણે, કરીછે તાતે ત્યાર; સગો શતરૂ થઇ લાગીયો, તેમાં કોણ કરે વાહાર. ॥ માતા. ॥ ૪ ॥ તુજ પછી બીજા બેટડા, પણ ભોળી કુંવાર; તું ગયો પછી શું રહ્યું; ગાદીના બેસનાર. ॥ માતા. ॥ ૫ ॥ મેં તુને સુનો મુકયો નથી, બહુ લડાવ્યાં લાડ; બાંધાનો બાંધેલો બેટડો, ઉછર્યો પ્રભુને પાડ. ॥ માતા.॥ ॥ ૬ ॥ સુવાવડમાં ઘણો સાચવ્યો, રાખી વશ જીભ્યાય, ખાટું તીખુ ખાધુ નહિ, કષ્ટી ભોગવી કાય. ॥ માતા ॥ ૭ ॥ સપુત સુત આ શું થયું, આવ્યો કારમો કોપ; દેહ તજવા વેણ તાતનું, કેમ કરીયેન લોપ; ॥માતા. ॥૮॥ કારમી કાન્તી તાહારી જનમની, નોહોતી મુજને આશ, છેવટ પણ એનું એ થયું, થૈ નીરભાગી નીરાશ. ॥માતા. ॥ ૯ ॥ તારા બંધવ તારી બેનડી, સતી સાધવીનાર,હું રાંકડી તારી માવડી,રહીશું કોને આધાર. ॥ માતા. ॥ ૧૦ ॥ આ છબી દેખશું કયાં હવે, પડશે પાપી વીયોગ; અરેરેરે હાય હાય શું થયું, આવ્યા ભુંડા ભવ ભોગ.॥ માતા. ॥ ૧૧ ॥ વળણુ. ॥ એમ કહી મુરછામાં પડી, મીચાયાં છે નેન; તવ બંધુને ઘેરીયો, સુધનવાની બેહેન. ॥

કડવું ૨૨ રાગ કાફી.

હાંરે બોલ્યા જયમુની મુખવાણી, ઝાડઉગે તોરહે એધાણી;કાંઇકલેશમાં બાકી રેની, બંધુનેબાહાજી કોવત્રીકા બેની. ॥૧॥ હાંરે વીરા માહારે જીવીને શું કરવું, તાહારૂં મરણ થતાં પેહેલાં મરવું, મારે વીરત્રીના પીયર શાનું, કેમ દેવે ન ખોલ્યું પાનું. ॥૨॥ હું તોપીયરમાં છુંપનોતી, કહી ધુસકા મુકીને રોતી, બાહાજી શેવક કેરે સાથ, છોડો મમ બંધુના હાથ. ॥ ૩ ॥ હાંરે નહી તો આપીશ મુજ હત્યાય, હું તો પાડીશ મારી કાય, મારો તાત વેચાણો વણુ ધને, શંખ લેખ પ્રધાનોની કને. ॥ ૪ ॥ હાંરે થયા સાચા શતરૂપ્રધાનો, વેહેર વાળેછેમુંઢ મસ્તાનો, કીયાજનમ તણી દાજ વાળે, બધો હરખ હૈયાનો ટાળે. ॥ ૫ ॥ હાંરે અમને રાંકડી યોને રોવરાવે, આખા જનમની ઓથ ખોવરાવે; એનું કીયે કાળ ભલુ થાશે, કરે શ્રી કરણી ભોગવાશે. ॥ ૬ ॥ હાંરે અલ્યા શેવકો કષ્ટ કાપુ, છોડો બંધુને તો કાંઇ આપું, કાહાડું દળહળ કહો તે આપી, કેમ જીવ લેવા બેઠા પાપી. ॥ ૭ ॥ રામ ઝડપનો ॥ શેવકોયે સાંભળીને, બાળમાં અચરકો દીધો, સુધનવા તો ધરણ ઢળીયો, પાછો ઉભો કીધો. ॥ ૮ ॥

સુધનવા કહે શું બળ દાખો, [illegible] તા-
વ્યો તો હાથ તમારા બાપે. ॥૯॥ વિસ યોદ્ધાના પ્રાણ લીધા, કેમ નાઠા
તે વેળા; મુજ તાતની ચીઠી લૈ આવ્યા, ત્યારે થયા ભેળા. ॥ ૧૦ ॥
નહી તો રાજપુતને શું બાંધો, વાંધો લીધો એહ; છેવટ શું ગત થાશે
તમારી, વિચારી લો તેહ. ॥ ૧૧ ॥ એમ કહીને પંથે પળીયો, બળીયો
બાહુ બંધાવી; ચાલ્યો ચાલ્યો ઉભો રહ્યો, નગ્રની બારણે આવી. ॥ ૧૨॥
જ્યાં પોતાના પીતા બીરાજ્યા, ત્યાં જઈ નામ્યું શીશ; તવ હંસદ્વજના
મન વિશે, પુરણ પ્રગટી રીસ. ॥૧૩॥ નોહોય તું માહારો દીકરો, તેં
વચન લોપ્યું માહારૂં; છે હંકારી ને અભીમાની, આવી બન્યું તાહારૂં.
॥૧૪॥ હવે દેવરાવી માહારી પણ, તુજને મનમાં નાવ્યું; અન્યાય કર-
વાથી તારાપર, જોર સરવનું ફાવ્યું. ॥૧૫॥ શત્રુ સામા વાટ જુએ છે.
કાહારપણું તેં કીધું; માહારે પેટ પેદા થઈ ને, નામ લજાવી દીધું.
॥ ૧૬ ॥ ન્યાય તારો માહારે શું કરવો, નથી પડતી સુજ; પડો વગડા-
વ્યો તેની તેં, કાંઈ ન કીધી બુજ. ॥ ૧૭ ॥ તાત તણો તને ડર નવ
લાગ્યો, શું ધરીયા બે શીશ; પ્રધાનને ઇનસાફ સોંપ્યો; કયાંથી
તું બચીશ. ॥ ૧૮ ॥ સુધનવા કહે ક્ષમા કરો, ઓરે માહારા તાત;
કાં થોડા કામનીયે રોકયો, સત્ય કહુ છું. વાત. ॥૧૯॥ છોરૂ તો કછોરૂ
થાયે, તાત તણી નહી રીત; ભારે ભયંકર શબ્દ સુણી, થયોછું ભયભીત.
॥૨૦॥ હશીને મુને આગના આપો, યુદ્ધે તતપર થાવું; તમ પરતાપે અરજુ-
નજીને, જીતી નગ્રમાં આવું. ॥૨૧॥ હંસદ્વજ કહે જીત્યો બેટા, બોળ્યું તે માહા
રૂં નામ; તમો શીક્ષાને પાત્ર થયા છો, કરશું અમો સંગ્રામ. ॥ ૨૨ ॥
તાતજી અપરાધ ક્ષમા કરો, બહુ ભુલ થઈછે માહારી, તમે ન છોડો તો
કોણ છોડે, પુત્રની દયા ધારી. ॥ ૨૩ ॥ તો પણ શીશ ધુણાવે પીતા,
એકનો બે નવ થાય; તેલ કઢામાં તળાશો તમે, માહારો નથી ઉપાય.
॥૨૪॥ એટલે વારતા નગ્રમાં ચાલી, બોળાવા બેઠુ જગત; અરેરે તેલમાં
તળાશે, સુધનવા હરી ભક્ત. ॥ ૨૫ ॥ આખા ગામમાં ત્રાસ પડીઓ,
જાણ્યું સુધનવા નારી; તેલમાં તળાવા હુકમ થયો, મુજ કંથને દુખ
ભારી. ॥ ૨૬ ॥ ત્રાસ ભરી નીકળી તારૂણી, વિપ્રીત આંખડી કાહાવી;
સુખવંતી સુધનવાની માને, મુરછાથી સુદ્ધી આવી. ॥૨૭॥ કોવળીકા
કહે માતા માહારી, દૈવે તો દગો દીધો; તેલમાં તળવા મુજ બાળુને

મમતા હુકમ ક્ર . ॥ ૨૮ ॥ તે સાંભળી સુખવંતી ચમકી, ઉઠી ઉરમાં અગની; રડતી રડતી સુધનવાની, નીકળી માતા ને ભગની. ॥૨૯॥ ત્રણે અબળા ત્રાસ ભરેલી, રડતી કુટતી ચાલી; સાથે દાશીયો દસ વિસ દોડી, તે કર રેહે છે ઝાલી. ॥ ૩૦ ॥ નેત્ર વિશે નિર માતુ નથી, આંશુ વહે ચોધાર; પ્રથવીમાં પછાડયો ખાતી, વરત્યો હાહાકાર. ॥૩૧॥ વલણું૦ ॥ હાહાકાર વરત્યો ઘણો, પુરણ પ્રગટયો શોક; વલભ વદે શ્રોતા સુણો, ખળભળીયું બહુ લોક. ॥

કડવું ૨૩ રાગ સાખીનો.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય;વીસ્તારી તુજને સંભળાવું સુધનવાની કથાય.॥૧॥ હાહાકાર ત્યાં થઇ રહ્યો છે,રડે છે ભગની ને નારી;જનુની જુલમ રડે છે, નેત્ર નાહાનું આંસુ ભારિ॥૨॥ રૂદીઆ કુટે, શ્રોણીત છુટે, પશુની પેરે બરાડે; અવની ઉપર પડતાં નાંખે મુસ્તકના કેશ કાહાડે. ॥૩॥ રોળાય શરીર રેણુ વીશે, મુકી મરિયાદ લાજ;ભાન રહ્યું નહી વેહેવાર વટનું,રડે મોહોટે અવાજ.॥૪॥ વસ્ત્ર તણી તો શુધી નથી,અંગ ઉઘાડું થાય,પઅપાની કોઇએ ન દીઠેલી, તેની ઉઘાડી કાય.॥૫॥તવ ગામનું લોક ભેળું થયું, રઇયત રડવા લાગી;નરનારી ને છોકરાં નાહાનાં,સર્વને પીડા જાગી. ॥ ૬ ॥ રાંધ્યાં ધાન રહ્યાં લોકોનાં; ખાવું પીવું કેમ ભાવે; ઘરકામકાજમુકીને સહુ,રડતુ રડતુ આવે. ॥ ૭॥ ઘણાં મનુશની મેદની મળી,રડેછે હૈયાફાટ; સુખવંતીની સાથે ચાલ્યુ,કરતાં અતી ઉચ્ચાટ ॥૮॥સીમમાં મોર બપૈયા રોતાં;નગ્રમાં રોતાં સ્વાન; મેહેલે ચઢીને દાસીયો રડતી, ભુમી ભાસે શમશાન.॥૯॥ હયનેહસ્તી ઘાસ ન ખાયે,પોપટ પાંજરે રડતાં; અરેરે આ બેઠુ બગડવા હરીજનને કનડતાં, ॥ ૧૦ ॥ સુધનવાનું સંકટ જાણી, નર ને નારિ ત્રાસે; ધાવતાં બાળક નાંખે મારગમાં, ભક્તને મળવા નાસે. ॥ ૧૧ ॥ મનુશ મેદની ઘણી થઈ છે, અંટે વાળીયે વળે, જવાનીયાં જન જોરમાં ચાલે, ઘરડાં ધરણ ઢળે.॥૧૨॥ કૈંક પ્રાણી કહે શું કરીયે, થાય છે કાળો કેહેર; કૈંક કહે મને લાગ મળે તો,રાજાને મારૂ ઠેર. ॥૧૩॥ મુઓ એ રાજા મરતો નથી,દીકરાને દુખ દેછે;પ્રધાનના કેવા પ્રમાણે,હાએહા એ કહેછે. ॥૧૪॥ કૈંક કહે સુધનવાના, કયાં ગયા ચાર ભ્રાત; બંધવની એ પક્ષ કરે તો,શું કરે એકલો તાત. ॥૧૫॥ ભરથાર ભામની ભગની ને માતા, તે

તો છે એક રૂપ; તે સાથેચ્યારભાઇ હોયભેળા, શું કરે એકલોભુપ.૧૬॥ સુધન્વાની પક્ષમાં આપણ, સરવે રઇયત થાવું; સુધન્વાને દેશવટો દે, તો તેની સંગ જાવું ॥ ૧૭ ॥ કદી જીવનો નાશ કરે તો, આપણે જીવી શું કરવું; ખરેખરૂં તોફાન કરીને, ગમે તે ઉપાયે મરવું. ॥ ૧૮ ॥ એવા એવા વીચાર ચાલે, લોકના ઉઠે તરંગ; શુખવંતી દીકરાનેદુખે, ભાગી નાંખે છે અંગ. ॥ ૧૯ ॥ કોવળીકા કલપાન્ત કરેછે પીહર જાવા બેઠું; આનંદ આખો વરશી રહ્યો તો, તેમાં વીઘન પેઠું. ॥ ૨૦ ॥ બીજા બંધવ ઘણું જીવો, મોભીના તુલના કયાંથી; પાંચ બંધુનીજુગલ જોડી, ખોડ પડે તેમાંથી. ॥૨૧॥ શુંદરવંતી શુંદરી છે, શુધન્વાની જેહ; બાળકી બેભાન થઇ છે, ધુન્યમાં ચાલે તેહ. ॥ ૨૨ ॥ દરવાજાની લગભગ આવ્યું, શેન્યાયે જોયું સાર; હંસદ્રજને પ્રધાન બેઠા, ત્યાંગયા સમાચાર.॥૩॥ શુખવંતી કોવળીકાને શુંદર, વળી રહીઅત આવે; તોફાન થાસે એમ ભાસે છે, તવ રાય વીચાર લાવે. ॥૨૪॥ રહીઅતને તો રોકી શકું પણ, અબળા આવે માહારી,કોવળીકા દીકરી સંગ આવે, આવે પુત્રની નારી. ॥ ૨૫ ॥ કહો ના કહો પણ કલેશ મોટો, દુર દશા કાંઇ કાહાવી; એવામાં તો રહીયત સાથે ત્રણે અબળા આવી. ॥ ૨૬ ॥ શુખવંતીયે દીઠો શુધન્વા, સભાની વચ્ચે પડી; કોમળ દીકરા કોણે બાંધ્યો, વળગીને બહુ રડી. ॥ ૨૭ ॥ બીજી કોમળીકા બેહેન બાજી, ત્રીજી પ્રેમદા પેઠી; ફાટી આંખે ક્રોધી શરીરે,કંથ કને જઈ બેઠી ॥ ૨૮ ॥ છુટે કેશે કારમે વેશે, દંત દાબીને ડસ્તી; આડી અવળી ડોક નાંખે, ભુજ ભેગા કરી ઘસ્તી, ॥ ૨૯ ॥ અરેરે આ શો ઉતપાત થયો, સસરા શતરૂ જાગ્યા, પોતે મુનેપરણાવીને, શોભાગ્ય લેવાલાગ્યા ॥ ૩૦ ॥ એવામાં હંસદ્રજ બોલ્યો, ઓ શુખવંતી નારી; મરીયાદમુકી સભામાં આવી, એ નહી શોભા માહારી. ॥ ૩૧ ॥ જેવો એ દીકરો છે તારો, તેવો માહારો એહ; તુને ને મુને સરખો વાહાલો તેમાં નહિ સંદેહ. ॥ ૩૨ ॥ પણ પુત્રે પીતાની દવાઇ. ધારીને કીધી લોપ; તેકારણથી એના ઉપર, પુરણ ચડીયો કોપ. ॥ ૩૩ ॥ જે પુત્રે પીતાને લજાવ્યો; તે શુતને શું કરીયે, બળાત્કારે નાંખવો મારી, ખરા વાતે નવ ડરીયે ॥ ૩૪ ॥ વળણ ॥ ડરવાના નહી તારૂણી, સત્ય વદુછું વાણ; તેલ કઢામાં નાંખીને, લેશું એના પ્રાણ.

કડવું ૨૪ રાગ શીંધુ,

કેહેછે શુખવંતી, કોણ મમ શુત મારનારૂં; જગતમાં શું તમેજ જબરા, વળી ગયું અંધારૂરે કહે છે શુખવંતી, કોણ મમ શુત મારનારૂ. ॥ ટક ॥ પુત્ર પોતાનો માનતા હોતો, જુલમ ન કરવો ધારો; તેલમાં તળવા નીશ્ચે કર્યો, તેથી નહી તમારોરે. કહે છે. ॥ ૧ ॥ આણ દાણ વરતે શેન્યા ઉપર ઘરમાં તે નવ ચાલે; નથી ચલણ ચલાવાનું, કુમત કીયો આલેરે. કહે છે ॥૨॥ એ દીકરાના પગલે અમે, શુખ પામ્યા છો પતી; કાંક બગડવા કાળ થયું તે; શુજી માઠી મતીરે. કહે છે, ॥૩॥ વાંજીઆ મેહેણું માંથે હતું, તે આ દીકરે ટળીયું; તેને તમે મારવા બેઠા, આભજ ઉંધુ વળીયુંરે કહે છે. ॥૪॥ નથી કાહાર જનેતાનો, જનમેલો શુત માહરો; હું જીવતી બેઠેલી છુ તો કોણજ છે મારનારોરે કહેછે. ॥૫॥ ઘર ના જોઇએગામ નજોઇએ, નજોઇએ ૨ જગાદી; મનેમાહારોદીકરો આપો, જાશું વન વીવાદીરે. કહેછે. ॥૬॥ જીવખોઇને જર ભોગવવું એ ન્યાય કોના ઘરનો, આશરો નથી જોઇતો તમારો, જોઇએ વીઠ્ઠલવરનોરે. કહે છે. ॥ ૭ ॥ પુત્રની પીડા નરી પીતાને, મીથ્યા ડોળ બતાવે. પુરૂશ તેતો વામા મરેને, તર્તજ બીજી લાવેરે. કહેછે. ॥ ૮ ॥ પુરૂશ સગા વૈભોગના છે, ફીકર નહી ફરજનના, બીજી લાવી થાય બીજીના આશા તેના તનનીરે કહે છે. ॥ ૯ તાત તણી ઘોડા ગાડીમાં પુત્રે નવ પલવાયે, રીંટીયાની કાતનારી માડી, તેમાં શુત સમાયોરે. કહે છે. ॥ ૧૦ ॥ વળણ. ॥ શુત સમાય નહી તાતમાં, માતમાં શુત સમાય. કહે વલ્લભ તવ રાજીયો, ક્રોધે બોલ્યે. ત્યાંય ॥

કડવું ૨૫ રાગ ઉપરનો.

હંસદ્વજ કહે છે, વીચારીને વદો વાણી; મરજાદ મુકી બહુબોલશો તો થૈ જાશે ધુળધાણીરે ॥ હંસદ્વજ કહે છે વીચારીને વદો વાણી.॥ટેક॥ માહારા ઘરની રીતી છોડી, દોડી આવી હાંઇ, કુળ લજાવ્યું કુટુંબ લજાવ્યું, શરમ નહી મનમાંઇરે. ॥ હંસદ્વજ કહે છે. ॥ ૨ ॥ બાપ તણી બહુ સાખ વધારી, પધારી તું પંથે, વગર વીચાર્યું સાંભળશો, હારીને જાશો અંતેરે. ॥ હંસદ્વજ. ॥ ૨ ॥ પીતા વીના પુત્રો કયાંથી, પુત્રો પુરૂશ કેરો; અમારા મન ધાર્યું કરશું, મીથ્યા મારો ફેરોરે. ॥ હંસદ્વજ. ॥ ૩ ॥ શું માહારૂં બોલ્યું પડે પાછું, શું મીથ્યા દવાઇ; તમારૂં ધારયું નહી થાશે

મુખી દો ભવાઇરે. ॥ હંસદ્વજ ॥ પીતાજીનું વચન લોપે, તો તો છોકરૂં હેણું;એક જશે પણ ચાર બીજા છે,નહી થાય વંઝા મેંણુરે, હંસદ્વજ. ॥ ૫ ॥ નરનો સ્વભાવ હોય માહા માઠો, માટે તમે પસ્તાશો; ક્રોધાતુર થઇ:માર દેશું; ત્યારે નાઠાં જાશોરે. ॥ હંસદ્વજ ॥ ૬ ॥ માટે સમજી મેહેલ પધારો; પુત્રની આશા મુકો; એક ઘડીમાં ઘરબાર તારૂં, ભાંગી કરૂ ભુકોરે. હંસદ્વજ ॥ ૭ ॥ દીકરીને દરવાજે લાવી, શું તેં મનમાં ધાર્યું; પોતાનો જીવ જાળવિ જાવો,કરો માહારૂં વાર્યુંરે. ॥ હંસ. ॥ ૮ ॥ આખો વળ ચડવાનો મુજને, જેમ જેમ મુમત કરશો; તેમ તેમ હું થવાનો હઠીલો, ભારઔાજથી ઉતરશોરે. હંસ. ॥ ૯ ॥ પ્રેમદાનું કહ્યું પતી સાંભળશે, ભુતળ રસાતાળ જાશે; કેહેવાઉં વશ વામાને રાજા, હાહાકાર વરતાશેરે. ॥ હંસ. ॥ ૧૦ ॥ રાજરીતીથી રામા તમે, આપણે ઘેર પધારો; નહી તો નવા જુની થાશે, શાને વીષ વધારોરે, ॥ હંસ. ॥ ૧૧ ॥ વળણ. ॥ માઠો સ્વભાવ મરદ તણો, સત્ય સમજજો નાર; આંખડી ફાટે અમ તણી, તો તમે ખાશો માર. ॥

કડવું ૨૬ જાગ્યારે જાદવરાય એ રાગ.

સુખવંતી તવ બોલે, નેત્રોમાં નિર મેઘ તોલેરે, ધિક્કાર ધિક્કાર ધિક્કાર તમને નાથજીરે. ॥ ૧ ॥ અબળાની દયા નાવી, કઠીણ રૂદીયા કાહાવીરે;હવે મેં પણ મરવું નિશ્ચે ધારિયુંરે. ॥ ૨ ॥ મારો મોહી દીકરો જાશે, તો મુજ જીવે શું થાશેરે;નથી નથી નથી માહારે જીવવુંરે ॥ ૩ ॥ કહી રીસ કરી મન સાથે,એણે ખડગ લીધું હાથેરે; સુધન્વાનાં બંધન કાપી નાંખીયાંરે. ॥ ૪ ॥ તવ કોવળીકા ભગની, જેના ઉરમાં ઉઠયો અગનીરે; રક્ત લોચનથી પીતા પ્રત્યે ઓચરીરે. ॥ ૫ ॥ તાત તમે શું જાણો;કાંઇ ગરવ ઘણેરો આણોરે;માણોછો જે સુખ તે સૌના સંપથીરે. ॥૬॥ જેમ જેમ શાન્તી રાખી, તેમ હકુમત ચલવી આખીરે; તમ પાખી હજારો દાહાડા ચાલશેરે. ॥૭॥ શું છો તમો કરનારા, અમે છૈયે ત્યાં મરનારારે; જે ફાવે તે કરજો, ડરશો નહીં જરારે. ॥ ૮ ॥ કાયા કામની કેરી, પણ આત્મામાં શી ફેરીરે; જે જેને ઉમંગ હોય તે પુરો કરોરે. ॥ ૯ ॥ ભાઇ વળુદી બેહેની; પીહર પનોતી તેનીરે; નહી તો શેની મોંઘી સાસરી સાથમાંરે. ॥ ૧૦ ॥ દીકરો હણવા ધારી, કેહે વાઇરે વીપીરીત મત ભારી થયેલા વરસ તે પાણીમાં ગયારે. ॥ ૧૧ ॥

પોતાના કેશ-ગાંઠ, છોડી ફાંસો નાંખ્યો કંઠેઃ રાયે જાણ્યું વડે વાત વીપરીતનીને. ॥ ૧૨ ॥ વળણ. ॥ રાય સમજ્યો વીપરીત છે, સહુને પ્રગટ્યો ક્લેશ, હાંહાં કહિ કુંવરી તણા, છુટા કીધા કેશ. ॥

કડવું ૨૭ રાગ સાખીનો.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, સુધન્વાની કથાય. ॥૧॥ રાયે કુંવરીના કેશ છોડયા આમ ન કરીશ-બેહેની; ગમે તે કાંઇ મારગ કાઢું, જરાક ધારણ રેની ॥ ૨ ॥ એમ કહિને શાન્તી પાડી, જોયું પ્રધાનોના સામું; કહો ભાઇ હવે કેમ કરવું, અપકીરતી હું પામું. ॥૩॥ માહારા ઘરમાં કંકાસ ચાલ્યો,માટે નથી ઊપાય; જો તમો બેઉ કહોતા હોતો હું કરૂં નિતીનો ન્યાય. ॥ ૪ ॥ શંખને લેખ બે આઘા જઇને, કરવા લાગ્યા વિચાર; આપણો દ્વેશી શુધન્વા છે; નડે છે ઘણીકવાર. ૫ ॥ રાજમાં આપણી ખટપટ ચાલે, તેમાં પડે છે આડો; માટે ભલેરો લાગ આવ્યો, ફરિ ન આવે આ દાહાડો. ॥૬॥ ગમે તે કરિ સુધન્વાનો, કરાવી નાંખવો નાશ; પછી આપણ નીરભય થાશું, નહિ રહે કોનો ત્રાસ. ॥ ૭ ॥ એવિ ધારણા ધારિને ઉઠયા, આવ્યા રાયની પાસ; દીકરાનો ન્યાય કરે તમે, અમે કરિશું તપાસ. ॥ ૮ ॥ તવ હંસધ્વજ ન્યાય કરવા, બેઠો સ્વ આ-સન; ઇનસાફ હું તારો કરૂં છું,સુણો સુધન્વા તન. ॥૮॥ તવ સુધન્વા બે ભુજ જોડી, બોલ્યો તાતની પ્રત્યે; છુટો છું ને ઉભો રહ્યો છું, તેતો હું માહારે સત્યે. ॥૧૦॥ પીતાનું વેણ પાળવા સારૂ. બંધન થયો તો આપે;સીધો ચાલીને હું આવ્યો, તમારિ દવાઇ પાપે. ॥૧૧॥ જે કેહેશો તે કબુલ માહારે, લોપવું નથી વેણ; પીતાનું વેણ પુત્ર લોપે, તે થાય સુકીત હેણ. ॥ ૧૨ ॥ નહી તો તમ પરતાપે મુને, સામર્થ છે અપાર; એટલે પ્રધાન પ્રત્યે રાજા, કેહેવા લાગ્યો વીચાર. ॥૧૩॥ આ દીકરાને દો દેશવટો, કેવો કેહેવાશે ન્યાય; તેલમાં તળવા હુકમ કરવે, દીકરો માહારો જાય. ॥૧૪॥ વળી ઘરમાં ઉતપાત પેસે, નારિ માહારી દેહ છાંડે; પુત્રની નારી નાંખે નીસાસો, દીકર મરવા માંડે ॥ ૧૫ ॥ સુધન્વાના ચાર બંધુ, ટગટગ રહ્યા જોઇ;નબોલ્યા પણ લોચન રાતાં, કરી રહ્યા સૌ કોઇ. ॥૧૬॥ વળી નગ્રની રહીઆત સરવે, આવ્યાં સુધન્વા પુઠે; સુધન્વાને મારો કેહેતાં, નરનારી સૌ રૂઠે. ॥ ૧૭ ॥ તેમાંથી થાયે

મોહોટો દંગો, ત્યારે કરીયે કેમ; તમે મુને આપો ખુલાસો, બહુ વાતે છે વેમ. ॥ ૧૮ ॥ એટલે શાન્તી રાખીને બોલ્યા, શંખને લેખ પ્રધાન; અરે રાયજી આશું કહોછો, કયાં ગયું અભીમાન. ॥ ૧૯ ॥ પોતાની પ્રેમદાથી બીધા, દીકરીનો ડર લાગ્યો; મરદ જાણી પ્રધાન થયા; કરમે વંટળ ભાગ્યો. ॥૨૦॥ શું કરશે દીકરાને દારા, રહિઅત શું કરનારિ; હુકમ કરો તો આપણા યોદ્ધા, કાહાડી મુકે ડાંગ મારી. ॥૨૧॥ જોર ન કેહેશો કોઈ જનનું, હિમત ભાગી તમારી; બોલ્યા પ્રમાણે પોતે પળવું; એજ સલ્હા છે અમારી. ॥૨૨॥ એટલે હંસદ્ધજ એમ બોલ્યો, ઈનસાફ રહેવા દઈએ; એક વેળા તો અરજુન સામા, યુદ્ધ કરવાને જઈએ. ॥ ૨૩ ॥ વળણ. ॥ રાયે કીધી આગના, યુધ્ધે ચઢો સૌ યોદ્ધ; ન્યાય કરશું પાછા વળી, ચડયો પ્રધાનન ક્રોધ. ॥

કડવું ૨૮ રાગ શંઘેરી.

પ્રધાન બેઉ ઉઠી બોલ્યા, કરીને પોકાર, ધીક ધીક ધીક તુને ક્ષત્રીના કુંવાર. ટેક॥ જોયો તારો નેક ટેક, એક સ્વારથી; પક્ષપાત પુરી રાખે ન્યાય તો નથી, જોઇ જોઈ જોયો તુને, ગરવી ગુમાર; ધીક. ॥૧॥ સોનુ જાણી સંગ કર્યો, નીકળ્યો કથીર; નક્કી કાહાર કુળનો તું, નોહ્ય રણધીર. ॥ બોલેલું મોઢામાં પેઠું, થુ પડી બોલનાર. ધીક. ॥૨॥ જામો જરીનો ઉતારી, ચુડો પેહેરો હાથ; હોડો ચીર ચુંદડી ચંપાવતીના નાથ, ચક્ષુમાં કાજળ સારી, મુકી દે હથીઆર. ॥ ધિક ॥૩॥ કુન્તી સુત પારથ સામો, શું કરે સંગ્રામ; ગાદીએ બેસી લજાવ્યું તાત તણુ નામ; નારી લોભે લલચાયો, ભય પામ્યો અપાર. ॥ ધીક ॥૪॥ તારા નગ્રે નથી રહેવું, જાશું વનવાસ; કરમ ફુટયો હોય તે થાયે, અન્યાડીનો દાસ; પોતાના વાહાલા પારકાં ખોટા, કેમ રીજે કીરતાર.॥ ધીક. ॥૫॥ અમે તારે ઘેર રહીને, ખાધું અન્ન ઉચીષ્ટ; તે છાંટા અમને લાગે, ગણાશું પાપીષ્ટ; આટલેથી સમજી ગયા, છેલ્લા છે જુહાર. ॥ ધિક. ॥ ૬ ॥ વળણ. ॥ એમ કહિ ચાલવા માંડીયું, જુએ શેન્યનો સાથ; તવ રાયે ઉભા થઇ, ઝાલ્યા બેઉના હાથ. ॥

કડવું ૨૯ રાગ આશાવરી.

જયમુની રૂશી એમ બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને

સંભળાવું, સુધન્વાની કથાય. ॥૧॥ રાયે પ્રધાનોના હાથ ઝાલ્યા, ક્રોધાતુર કેમ થાવો, રીતીસર કેહેવું હોય તે કહો, રીસાઈને શું જાવો ॥૨॥ એટલે પ્રધાન ગાજીને બોલ્યા, અન્યાયનો તું સ્વામી; પડો તેં વગડાવતી વેળા, કાંઈ ન રાખી ખામી. ॥૩॥ તેલ તણી કઢા ઉકળાવી, તેતો કોના માટે, બીજાને તળવા ધર્યાતા, દીકરો તે શીર સાટે. ॥ ૪ ॥ પોતાનો બાળક બચાવી લેવો, પારકાને શું હણવો; ન્યાય વાળા સુત શત્રુને, સરખે ભાગે ગણવો. ॥૫॥ ગ્રહસ્થના જેટલાં હોય વહાલાં, તેટલાં ગરીબ જનને; ગ્રહસ્થે પ્રાણી ગરીબે પ્રાણી, વિચાર કરજો મનને. ॥ ૬ ॥ કોઈક આવ્યું હોત મોડું તો; તેને નાંખત તળી; પોતાના પુત્રનો પક્ષ કરોછો, કેવળ બુદ્ધિ બળી. ॥ ૭ ॥ અરેરે રસાતાળ જાશે, વરસસે નહી મેઘ; આ ગાદી પર પુન્ય હતું તે, થયો પાપનો ભેગ. ॥ ૮ ॥ પોતાના પાળી અવર હણવા, એ નહી ઉત્તમ ન્યાય; વચન ભ્રષ્ટ થાવું તે ભુંડું, જાવા નર્કની માય. ॥ ૯ ॥ ઇન્સાફ કરવો સોંપ્યો અમને, બોલીને સીદ ફરો, વેણ ગયું તેનું સરવસ્વ ગયું, જીવતાં મુઓ ખરો. ॥૧૦॥ પોતાનું બોલેલું પાળવા માટે, રામ સધાર્યા વન; વચન પાળવા રાજ મુકી, નિકળ્યો નળ રાજન. ॥૧૧॥ વચન પાળવા હરીચંદ્રે, વેચ્યા પુત્ર ને નારી; મસાણુની નોકરી કીધી, કષ્ટજ વેઠયું ભારી. ॥ ૧૨ ॥ તેવા પ્રાણિ માહા સત્યવાદી; ગાદી ભોગવવા યોગ, ધન્ય છે તેનું જીવવું ને, ધન્ય તેનો વઇભોગ. ॥૧૩॥ પોતાનું બોલ્યું પોતે ન પાળે, તે વાળે શો દન; વચન ભષ્ટને છાંયે ન રહેવું, મુખે ન મુકવું અન્ન. ॥ ૧૪ ॥ વાહાણુામાં વદન નવ જોવું, જોવે સુકીત નાસે; તમારિ સંગત કરવામાં અમને, પાતક ઝાઝું ભાસે. ॥ ૧૫ ॥ માટે અમપર કૃપા રાખી, જાવો દો આગનાય; રૂંએ રૂંએ પાપ ચઢે છે, અમારૂં પુન્ય ધોવાય. ॥ ૧૬ ॥ ચાંન્ડાળનો ચાંન્ડાળ કેહેવો, જેની જીભડી જુઠી; ઓરે પ્રભુ જુઠા જીવડા, જગમાંથી જાજો ઉઠી. ॥ ૧૭ ॥ એવાં એવાં વચન કહ્યાં, રાજાને દ્રઢતા બેઠી; માહારૂં બોલ્યું હું કેમ લોપું છું, પાપ મતી કાંક પેઠી. ॥ ૧૮ ॥ મમ અબળાયે મમ કુંવરિયે, બોલી મુને દબાવ્યો, વચન ભ્રષ્ટ થવા મનસુબો, માહારા મનમા આવ્યો. ॥ ૧૯ ॥ આટલી વય માહારિ થઇ પણ, ભ્રષ્ટ નોહોતો થયો કદી; આજ મુને આ મતી સુજી, ફરવું ધાર્યું વદી ॥ ૨૦ ॥ પુત્ર જાયે પરિવાર જાયે, જાયે રીધ શીધ ધન; કટકા થાયે દેહ તણાતો લોપીયે નહિ વચન. ॥ ૨૧ ॥ એવો મનમાં નીશ્ચે કરીને, ખુરશીયે બેઠો રાય; સાંભળજો તમે સરવે સભા, સુધન્વાનો ન્યાય

॥ ૨૨ ॥ સુધન્વા જો સપુત હોય તો, બાપ તણો બોલ પાળવો; હુકમ માહારો થાય છે એવો, તેલ કડામાં તળવો. ॥ ૨૩ ॥ એવો હુકમ થયો રાજાનો, થરથર ક઼ંપ્યું લોક; હરીજનોએ ત્રાસ પામી, મુકી કારમી પોક, ॥ ૨૪ ॥ નરનારીને બાળક ઘરડાં, રડવા લાગ્યાં અપાર; પોંચા કરડી હાથ ઘસે છે, નેત્રે વહે જળધાર. ॥ ૨૫ ॥ સરવેના મનને એમ આવ્યું, રાજાને થૈતી દયાય; પણ પરધાનો કુબુદ્ધીના, તેણે ચડાવ્યો રાય. ॥૨૬॥ અરેરે એમનું ભુંડુ થાજો, જાજો સત્યાનાશ, સાતે જનમ એ બે જણને, પડજો ત્રાસે ત્રાસ. ॥ ૨૭ ॥ બ્રાહ્મણનો એ દેહ પામ્યા છે, પણ જાતી ચાંન્ડાળ; એ બેઉ જણને હણવા ઘટે, ફોડવાં જોઇએ કપાળ. ॥ ૨૮ ॥ ચોટલીઓ ગ્રહી ચીરી નાખતાં, કાંઇ ન લાગે પાપ; એમની માને પેટ જનમતાં, કેમ ન ડશ્યા સાપ. ॥ ૨૯ ॥ કુકરમીને કુરબુદ્ધી, કપટના કરનારા; છરે ભરેલા છાકે છકેલા, કયારે થશે મરનારા. ॥ ૩૦ ॥ વળણ. ॥ એ પાપી કયારે મરે, મરેતો ઠરે સૌ લોક; વલ્લભ વદે સહુ જીવને, પુરણ પ્રગટયો શોક. ॥

કડવું ૩૦ રાગ ચોપાઇ.

જયમુની રૂશી વદ્યા વાણી, રાજા સાંભળ ઉલટ આણી; સરવે લોક દેતું શ્રાપ, ઘણા ભક્ત કરે વીલાપ. ॥ ૧ ॥ કાચા કાળજાની જે નારી, તેનો ધરૂજવા લાગી ભારી; છૈયાં છોકરાં નાંખી દેઇ, લાગી રડવા ડસકાં લેઇ. ॥ ૨ ॥ કૈંક ભકતોને થયું એમ, અરેરે કરી નાંખીયે કેમ; બળીયા સાથે શું બાથ દીજે, ભાઇ ટંટો કરતાં બીજે, ॥૩॥ કાં સસલાને સીંગ સરખો, કયાં બીલાડો વાઘ નરખો, કયાં ખાબડુંને કયાં દધી, કયાં કુપ અને કયાં નદી. ॥૪॥ કયાં આગીયોને કયાં ચંદ્ર; કયાં ગ્રાસીયોને કયાં ઇંદ્ર; કયાં અળશીયું કયાં સર્પ, કયાં રહીઅત કયાં નર્પ. ॥ ૫ ॥ એમ વિચારતાને ડરતા, સહુ રડી રડીને મરતા; થઇ રહી છે કુટાકુટ, ઘણા કલેશની લુટા લુટ. ॥ ૬ ॥ કૈંક પ્રભુને પોકારે, બચશે સુધન્વા કયારે; કૈંકે રોટલા મથી ખાધા, તેણે રાખી અનની બાધા, ॥૭॥ નહી સુધન્વા સરખું કોઇ, થાય આણંદ મુખડું જોઇ; જેના દરસણથી પાપ નાસે; હરનીશ પ્રભુ એની પાસે ॥૮॥ એના પુન્યેથી નગરી સુખી, કોઇ ગામમાં નોહોતું દુખી; એમ કહી કહી વીચાર કરતાં, કેમ જોઇશું

ભક્તોને મરતાં. ॥ ૯ ॥ કૈંક કહે જીવી શું કરવું, મરે ભક્તતો આપ મરવું; અળે ફાંસો ઘાલી દેહ તજવા, છેલા વેલા ભગવત ભજવા ॥ ૧૦ ॥ આપણા પરધાનો ને પાપ; લાગ્યા દેવા કકળીને શ્રાપ; એમ જ-ગતની ઉપાધી ચાલી, દુરમતી પ્રધાનોએ આલી. ॥ ૧૧ ॥ બેઉ પ્રધાન તે સાંભળે છે એક એકના કાનમાં કેહે છે;ઠીક રાય આપણાથી ડરીયો, એણે હુકમ સારો કરીયો. ॥ ૨૨ ॥ આપણા મન ગમતું થયું, બહુ સાલ જનમનું ગયું, આપણે જેજે કામ કરતા, રાજા હાયે હા ઓચરતા. ॥ ૧૩ ॥ પણ તેમાં આ અવળો પડતો, જેમાંને તેમાં આવી નડતો, એના વીના એના ચાર ભાઇ,તેમાં અક્કલ નથી કાંઇ. ॥૧૪॥ પછી રાજના ધણી થાશું, લુંટાશે તેમ લુંટી જાશું; એમ હશીને તાળીયો લેતા, છોને સૌ લોક ગાળો દેતા. ॥ ૧૫ ॥ એમાં ગાળે શું ગુમડાં થાશે; બોલનારાનાં મોહો ગંધાસે; જે બોલે તેને ઓળખી લેવા,દાવ આવે ત્યારે ડંડ દેવા. ॥૧૬॥ કોક દીવશ નાંખવા પીલી, ફરી વાત કરે નહી વ્હીલી;એકવાર આનો નાશ કરીયેં,પછી મુછો ઉપર કર ધરીયે,॥૧૭॥ એમ હરખીને કર્યો ઉચ્ચાર, રાયજી કેમ કરોછો વાર;કર્યો હુકમ તેવું પાળો, સુતને તેલ કઢામાં બાળો. ॥ ૧૮ ॥ પછી કરવા જવો સંગ્રામ, જુઓ શતરૂનો સામો મુકામ;તમો વીલંબ કરો જેમ; ફાવશે શતરૂને તેમ તેમ.॥૧૯॥ કોક પરાયું મનુશ હોય, તેને વીલમ કરે ન કોય; સહુ ગરીબોને મર્દન મારે, હોય ગ્રસ્થ તેને ઉગારે. ॥ ૨૦ ॥ સહુ અજા ઇદ ફરનારા વાઘ ઇદે પાછા ફરનારા; સહુ પોતાનું પાળે ને પોસે, અન્ય જનનું વાડમાં ખોસે. ॥ ૨૧ ॥ બોલ્યો લેખ સુણો શંખભાઈ ત્યારે શું થાશે કળજુગ માંઈ; જુઓ આ જુગમાં છે આવું, ત્યારે કળીયુગમાં કેમ થાવું. ॥ ૨૨ ॥ ત્યારે શંખ બોલ્યો શંખ જેવું, કળીયુગમાં થાશે કેવું; તને સંભળાવું વરતાન્ત, તે સાંભળીને થૈસ શાન્ત. ॥૨૩॥ તે સાંભળી ભાગશે ભ્રાન્ત; કહુ ઉઘાડુ કે એકાન્ત; તવ લેખ બોલ્યો મુખ એમ; કહો સરવે સાંભળે તેમ. ॥૨૪॥ ત્યારે શંખભાઇ એમ વદે, સહુ સાંભળી ધરજો રદે; કળીયુગમાં રાજની રીતી, બતાવું રાય પ્રજાની પ્રીતી. ॥ ૨૫ ॥ પ્રભુ જાણે કયારે રાય મરશે, વેઠ વેરેથી સૌ ઉગરશે; કયારે આપણ નીરભય ફરશું,નહી કરવાનાં કામ કરશું. ॥૨૬॥ કયારે આવે બીજો રાય ચડી;લુંટ પાડે ભંડારમાં પડી;તેના ભેળા આપણ પડીયે,માલ લુટી લેવાય તે ઘડીયે. ॥૨૭॥ એવું રાખે પ્રજા જન હીત.ચયથી રઇયત વીપરીત;કરી અન્યાયને ન્યાય માગે,થાય વીરૂધ તો દુ:ખ

લાગે. ॥૨૮॥ પોતાનો સ્વારથ નવ શરે, તવ વાંકાંવેણ ઓચરે; એવી રી-
તી રહીયતની થાશે, વળી ચાડી ચુગલી ખાશે, ॥૨૯॥ હરેરાજતણાકા
રભારી, તેતો થવાના કામ વીકારી; આંખડી કપરી કરી ફરે, વાતકરતાં
ક્રોધજ કરે. ॥૩૦॥ સહુને સેહમાં દાબી મારે, જેમાંને તેમાં સ્વારથધારે; પે-
હેલો આવે ફરીઆદ કોય, તેના ઉપર આકળો હોય. ॥૩૧॥ તારી ફરીઆદ
લાગે છે જુઠી, સામોવાળો જવાનો છુટી; તારી ફરીઆદ જુઠી ઠરશે; તુજ
ને રાજા કેદ કરશે ॥૩૨॥ ઉલટો તું જવાનો માર્યો, વળી કેહેશેલઢતાંહા
ર્યો; એમ ખરૂ ખોટુ જોયા વિના, બોલે બીવરાવવાની બીના ॥૩૩॥ તવ
ફરીઆદી જન ડરે, બળે કાળજુને થરથરે. હવે ફરિયાદી પાછીલેવું, તવ
કારભારિ કેહેશે કેવું. ॥૩૪॥ તાહારિ જુઠીતે પાછી લીધિ, કેમ ફરિયાદ
ખોટી કીધી; મ્હારા બેઉ બાજુ ભોગ મળશે, હવે શી રિતે વેળા વળ
શે. ॥૩૫॥ જો ફરિયાદ કરવા નાવું. તોતો શત્રુ તણો માર ખાવું; માર
ખાતો રહુ કયાં લગી, નથી રેહેવાતુ એક વગી. ॥૩૬॥ એમગભરાઇ પ
ળશી કરે, નમી નમીને અરજઓચરે; તવ કારભારિનાહાથનીચે; પાશે
બોલાવવા આંખ મીચે, ॥૩૭॥ આઘો બોલાવીને કહે એમ, કરોસમજણ
બતાવું તેમ; કાંઇ પાન સોપારિ દેમુને; તોતો અક્કલ આપુ તુને ॥૩૮॥
એમ કહીને લે લાંચ કાહડી, પછી કેવુંએ બોલે અનાડી; કોકકારભારિ
ને સમજાવું, ભેડ મુકીને તુને જીતાવું. ॥૩૯॥ એતો નથી લેતા કોઇલાં-
ચ, પણ ખોળી કાઢી છે ખાંચ; ઘેર જઇ તારિ વાત ભુંકુ, એમનાબા-
ળના હાથમાં મુકુ ॥૪૦॥ તવ રિજી જશે કારભારિ, તારિ ફરિયાદ નહી
જાય મારિ; કેહેશે અમલદારને કાંઇ, શત્રુનેખોશશે કેદ માંઇ ॥૪૧॥ તવ
કાહાર થયેલો શું કરે, જેનું તેનું લાવીને ત્યાં ભરે; ડાહ્યો થઈનેકોશના
ખાય, એનો બીજો શો ઉપાય. ॥૪૨॥ પછી ફરિઆદનું કામ ચલવે, એતો
આરોપીને હલવે; તેની થરથર ધ્રુજે કાય. મેંતોનથી કર્યો અન્યાય ॥૪૩॥
તવ કારભારિ દબાવી મારે, રડે આરોપી ચોધારે; તવકારકુનનેકામદાર
અળગો લેઈ સમજાવે સારૂ ॥૪૪॥ અલ્યા ગધેડા જવાનો મરિ, તારિ
ખરાબી થાશે ખરિ; બધું ઘરબાર લુટાઇ જાશે, તને કેદની શીક્ષાથાશે
॥૪૫॥ અવશે તારૂં ધન શા કામ; કાંક વાવરી દે આ ઠામ; એમતેમ ક
રિ લે લાંચો, કરે પૈસા પુંજીથી ટાંચો. ॥૪૬॥ બેઉ જણનું બે હાથેખાય,
પછી મોકલે થવા ન્યાય; આવ્યો નીરધન કે ધનવાન, પેહેલવેહેલુતેમાં
દે ધ્યાન. ॥૪૭॥ પછી દેખે તેવો ઘાટ ઘડે, મળે ધન તે બાજુપર પડે; હોય
ખરો તે બીચારો રડે, પેલો ખોટો અશીમાને ચડે. ॥૪૮॥ એમ રહીયત

નો.મરા થાશે, સુખી દુખી સહુ અટવાશે;રાજા નાંખશે વેરાને વેઠયો, વાહાલી લાગશે લેવાની ભેઠયો. ॥૪૯॥ ન્યાય કરનારા સમજશે એવું, ગાદી છું ત્યાં સુધી લાંચ લેવું; પછી નથી કોઇઆપનારૂં, માટેઘરભરિ લેઉ માહારૂં ॥ ૫૦ ॥ જે વેહેપારને વેરિ કાહાવે, ફરી ફરી હાથ ન આવે; એમ જાણીને લે લુંટી; નાંખે ગરીબગરબાંને કુટી. ॥૫૧॥ વળી કળયુગના ન્યાયકેવા,ઇચ્છે પ્રેમદા પૈસા લેવા,બધીન્યાયરહેશેએ બેમાં; રાજ્ય પાટ પૈસોપુંજીતેમાં. ॥૫૨॥ એવી કળીનીરીતી થાશે. ઉભે ગળે લુંટી ખાશે; એવાં કળીયુગ કેરાં રાજ, તેવું બનવુંજોઇએ આજ.॥૫૩॥ તવ રાયને ભરાયુ સુર, હું શું કળીયુગી રાજા અસુર;એમકહીસુધન્વા ને કેહે છે, કઢામાં નાંખવો નીશ્ચે છે. ॥૫૪॥ કદી નહી હોય મરજીતા હારી, પણ નાંખવા મરજી માહારી; શું તું સુત તે માથું લાવ્યો, મેંતો કાલે પડો વગડાવ્યો. ॥૫૫॥ વલણ. ॥ કાલેપડો વગડાવીયો,શુંફુટયાતા કાન; જાણી જોઇ મોડો થયો. માટે થાવો હેરાન.

કડવું ૩૧ રાગ ધનાસરી.

જયમુની રૂશી એમ બોલ્યા, શુણુ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, સુધનવાની કથાય. ॥૧॥ હંસદ્વજકહે ગયે કાલે, પડો મે વ- ગડાવ્યો; વળી માહાગી હવે દેવરાવી, તોપણ મોડો આવ્યો. ॥૨॥ મા- હારૂં બોલ્યુ માહરા મોઢામાં, ઘાલવા તેં આમ કીધું, જાણી જોઇને મો ડો આવ્યો, વચન ઘોળી પીધું. ॥૩॥ હવે જોતને મુકી દેઉંતો, અન્યાઇ હું કેહેવાવું; નહી મુકુંતો તુજ માતાનો, સાચો શત્રુ થાવું.॥૪॥તુજમાત ભ્રાતનોથાઇશશત્રુ, પણ મુજ બોલ્યુંરેહેશે;હું માહારૂં ધાર્યુંકરવાનો,જેકે હેવું હશે તે કેહેશે. ॥૫॥ બાપનું વચન પાળવા વિશે, શું છેતમારી મ- રજી; મરજી હોય તો બીજીત્રીજી, કાંઇ ન કરશો અરજી. ॥૬॥ કદીમન નહી હોય પાળવાનું, પણ અમેઅમારૂંપળંશુ,અવળાહાથનેચરણુબાંધી તેલમાં નાંખી તળસું. ॥૭॥ પરાણે અમે પ્રાણુ લેઇસું, સાચુ સમજજો સાર; જેમ ખુશી હોય તેમ કહી દો, ઓ માહરા કુંવાર. ॥૮॥ તવ શુધ ન્વા બે કર જોડી, મુખથી બોલ્યો એમ, ભકતથઈને તાત તણુંહું,વચ ન લોપુ કેમ. ॥૯॥ તમથી આ દેહ બંધાયો છે, માટે આદેહ તમારી, ત કરતા છે પંચભુતોની, નથી લગારે અમારી. ॥૧૦॥ તમારી દેહ તમારા, કહેવાથી,તેલમાં તળા દેવિ; હું તો આતમા અમ્મર ચેતન્ય, તેની ચીંતા

કુવી. ॥ ૧૧ ॥ નથી અવતરતો નથી મરતો, નથી ડરતો લગાર;આવાં તો બહુ ખોળીયાં પેહેર્યાં, ગણતાં ન આવે પાર. ॥ ૧૨ ॥ મરવું અવતરવું તમે માનો, હું તો માનતો નથી; દુખ સુખ મુને નથી મનમાં,હરખ કે શોક રતી. ॥૧૩॥ ફરી એક કલ્પના મુને,થયા કરેછે એ તાત; તેટલી પુરણ થૈ હોતતો, સહુ મન ગમતી વાત. ॥૧૪॥ એટલે હંસદ્વજ એમ બોલ્યો,સાબાશ માહારા તન; શી ઇચ્છા રહી જાય છે તાહારી, કહેજે સત્ય વચન. ॥ ૧૫ ॥ સુધન્વા કહે કેહેવું તેમાં, શો દન માહારો વળે,બોલીને પાછું ઘાલવું મોહોમાં,જગત બધુ સાંભળે. ॥૧૬॥ તે કરતાં મનની વારતાતે, મનમાં રાખવી ઘટે; મીથ્યા લવારી કરીયે તેમાં, માન્ય મરીયાદા મટે. ॥ ૧૭ ॥ તવ હંસદ્વજ એમ બોલ્યો, ઓરે મારા તન; ઇચ્છા માહારે પુરણ કરવી, શું છે તાહારૂં મન. ॥ ૧૮ ॥ તાતજી તમારા હાથમાં નથી, પરવશ પડેલા તમે, પાછી તમોને થાય ઉપાદી, ઘડી ઘડી મન ભમે. ॥ ૧૯ ॥ રાય કહે તને તેલમાં તળવો, તે તો નિશ્ચય માહારો; તે વીના ગમે તે માગો,કોણ છે ભમાવનારો. ॥૨૦॥ સુધન્વા કહે સુણો પીતાજી, સાચા વચને ચડવું;આભને અવન એક થશે પણ,મારે તો તેલમાં પડવું. ॥ ૨૧ ॥ તેમાં ફેરફાર કાંઈ ન કરવો, નહી લજવું માબાપ; નીશ્ચે હું વચન પાળુ નહી તો, બ્રહ્મહત્યાનું પાપ. ॥ ૨૨ ॥ પીતાજી તમે જાણો છો મેં, શેઠ્યા છે પુન્ય શ્લોક; તેલમાં પડવા ખુશી ન હઉ તો, શુકીત માહારૂ ફોક. ॥ ૨૩ ॥ વેણ તમારૂ લોપવું નથી, લોપું તો કેટલીવાર; અત્યારે ઉછળી આઘો પડું,કોણ મને ઝાલનાર. ॥ ૨૪ ॥ ઝાલવાને જે જન આવે તે, પોચી મુકયો હેઠ; આવનારો તો અવતરયો નેહોતો, એની માને પેટ. ॥ ૨૫ ॥ પ્રધાન તમારા શું જાય બોલી, મારી નાંખુ એક પળમાં, પણ તમારે વચને બાંધેલો, આવા ઉભોછું દળમાં. ॥ ૨૬ ॥ અમે કપુત પુત્રો નથી, નહાતો કેટલી વાર; હોકારે માહારિ પક્ષ કરતા, ઉઠે બંધવ ચાર. ॥ ૨૭ ॥ વાત થતામાં ઉઠી ઉભા, સુરથ સુનળ વીર; સુંદર શન ચારે ઉઠયા, રક્ત નેત્રે રણધીર. ॥ ૨૮ ॥ ચારભાઇ કહે મોટા બંધુ, આગના આપો અમને; જોઇએ જો અમારી દ્રષ્ટે, કોણ અડે છે તમને. ॥ ૨૯ ॥ એક તરફ સરવે શેન્ય આવે, એક તરફ અમે ચાર; ક્ષત્રાણીના જો હઇશું તો, કરીશું સંહાર. ॥ ૩૦ ॥ બોલી કોવળીકા ભગની, અગની ઉઠયો અંગ; ખડગ આપો મુજને તો, બતાવી દૌ રંગ. ॥ ૨૧ ॥ પેહેલા બે પ્રધાનને મારૂ, પછી મારૂં તમને; તે પછી સેન્યાને મારૂ, કોઈ શુ કરે અમને,

॥ ૩૫ ॥ તવ સુખવંતી માતા બોલી, સાબાશ માહારી કુખ, સાબાશ માહારા બેટા બેટી;પ્રમાણ વેઠયું મેં દુખ. ॥૩૬ ॥ એટલે સુધન્વા એમ બોલ્યો, શાન્તી રાખો સર્વ, આપણે એવું કરવું નથી, માટે ન ધરાવો ગર્વ. ॥ ૩૪ ॥ બાપનું બોલ્યું પાળવું માહારે, ખામી નહી લગાર; એ વાતે કોઇ આડા પડોતો, તમને હત્યા ચાર. ॥ ૩૫ ॥ નર્કમાં નાખવો હોય મને તો,કરજો અવળું આડું;તેમ કરો પણ હું નહી જીવું, જીભ્યા ડશી જીવ કાહાડું. ॥ ૩૬॥ ચંદ્ર ચળે રવી પશ્ચીમ પ્રગટે, પાવક શીતળ થાય; કદી દધી મરીયાદા લોપે, પણ મમ વેણ ન જાય. ॥ ૩૭ ॥ માટે કોઇ કાંઇ ન કરશો,કરશો તો છુટી પડશે; જે જન વચન લોપશે માહારૂં, તેને પાપ કનડશે. ॥ ૩૪ ॥ એમ કહીને શાન્ત પમાડયા, પોતાના ચાર ભાઇ, કોવળીકાને સમજાવીને,બેસાડી ત્યાંની ત્યાંઇ ॥૩૯॥ પછી સુધન્વા પ્રેમે પડીયો, પોતાના પીતાને પાય, કહો પીતાજી કહો પીતાજી, હવે શી આગનાય. ॥૪૦ ॥ હંસદ્વજ કહે શુત સુણો, આગના થઈ છે તે સાચી;તેલમાં તમને છે તળવાના, તે વ્રતી નહી કાચી ॥ ૪૧ ॥ ઉભો રહે દીકરા માહારા, તારી શી ઇચ્છાય; તે ઇચ્છા હું પુરણ કરૂં,તળુ તેલની માંય. ॥૪૨॥ સુધન્વા કહે તાતજી મ્હારા. ચરચા જોશે લોક, મુમત કરો પણ તમારૂં, બોલવું થાશે ફોક. ॥ ૪૩ ॥ કેમકે જે પર સ્વાધીન પ્રાણી,તેવું કહેવું કાચુ, અજ્ઞાની હોય તે જન માને; પરવશ પ્રાણીનું સાચુ. ॥ ૪૪ ॥ વ્યસનને વશ જે હોય તેને, વ્યસન વીના નવ શુજે, વ્યશન વીના મારે બગાસાં વ્યસન વીના ધુજે.॥૪૫॥ ચોમાસામાં ચરણ ખસે, તેવી વ્યસનીની વાણી, તેની તુલના આવી બેશે, પરવશનો જે પ્રાણી. ॥ ૪૬ ॥ માટે પરવશ જાણું છું તમને, તમારૂં બોલેલું વ્યર્થ, ગાદીપતી પરવશ રહે તે, જાણવો બહુ અનર્થ. ॥૪૭॥ પોતાની પાસે પેટ ભરનારા, તેની બુદ્ધીએ ચાલે, તેના કેહેવા પ્રમાણે કરીને, કોકને ગરદન ઘાલે. ॥૪૮॥ કરતો હતો જાણવો તેને, ગાદીપતી એક ઓડુ, એવા ગાદીપતીએ પોતાનું, દાટવું જો ઇએ મોહોડું.॥૪૯॥એટલે હંસદ્વજ એમ બોલ્યો,હું વશ કોઈને નથી; કોઇને વશ હોઉં ત્યારે, શાનો હું ગાદીપતી. ॥૫૦॥ સુધન્વા કહે ઇચ્છા માહારી,પુરણ કરવી ધારો, તો તે ઇચ્છા કહી બતાવું, વીશ્વાસ નથી તમારો, ॥ ૫૧ ॥ એટલે હંસદ્વજ એમ બોલ્યો. સત્ય વદુ છું આપ, ઇચ્છા પુરણ કરૂં નહીતો, બ્રહ્મહત્યાનું પાપ. ॥ ૫૨ ॥ તેલમાં તળાવા માફી માગે, તોપણ તે નહી આપું, તે વણ ઇચ્છા પુરણ કરવું. મોહ

માગી લે બાપુ. ॥ ૫૩ ॥ વળણુ. ॥ મોઢે માગો બેટડા, કરશું પુર્ણ ઇચ્છાય; વ્યાસ વલ્લભ વાંણી વદે, હેવે સમે શું થાય.

કડવું ૩૨ રાગ સાખીની ચાલ.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા, સુણુ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, સુધન્વાની કથાય. ॥ ૧ ॥ હંસદ્વજ વચને બંધાયો, સુણે સવૈ સભાય; જોઇએ જો હવે શું માગે છે, સત્યવંત સુધનવાય. ॥૨॥ એમ જાણી સહુ ચીત દેઇને, સાભળવા કર્યું મન; કોઇ ન બોલે કોઇ ન ચાલે, માંડયાં શ્રવણુવ લોચન. ॥૩॥ પછી પીતાજીને કર જોડી, સુધનવા મુખ કહે છે; પોતાના મનની ઇચ્છા તે, મોઢે માગી લે છે, ॥૪॥ ઓ તાતજી તેલમાં પડીને, મરવુ મ્હારે સત્ય; પક્ષ કરીને ઉગારો તો, જાય તમારૂ પત્ય. ॥૫॥ હું જાણું અધર્મી તમને, વળી ઘણુ ધિક્કાર, બોલ્યું વચન પળો છો તે, છે ખુશી મન મ્હારૂ. ॥૬॥ કાં પોતાનું કે પરાયુ, વચન નવ્ય રખાય; દીકરા કેરો દુશમન કેરો, સરખો કરવો ન્યાય ॥ તેમાં ઇશ્વર રાજી રેહે છે, સુખ મળે ચોપાસ; પક્ષ રાખી, ને ન્યાય કરેતો, થાય નર્ક નીવાસ. ॥ ૮ ॥ પક્ષ તમે કાંઇ નથી રાખી તે મુજને ગમી વાત; દ્વેશ બુદ્ધીથી મુજને તમે, તળતા નથી તાત. ॥૯॥ પ્રાણ પ્રીય છુ પુત્ર તમને, અમને તો એમ સુજે; પણ પોતાનું વચન પળવા, ન્યાય કર્યો રમુજે. ॥૧૦॥ તે વાતનું નથી દુખ મુજને. કહું છું ઇશ્વર સાખે; જાણું છું કે સદા તમે, જોતાતા મુજ આંખે. ॥ ૧૧ ॥ તે તમે કેમ હણવા ઇછો, કેમ હું માનુ દ્વેશ; હવે જે માગુ તે સુણો, લવરી ન કરશો લેશ. ॥ ૧૨ ॥ આપણી નગરી પાન્ડવ આવ્યા, પુર્ણ પ્રભુના દાસ; એવા ભક્તતો કોકજ થાશે, વશ જેને અવિનાશ. ॥૧૩॥ એ પાન્ડવ બહુ બળીયા નથી, જ્યાં ત્યાં પામે હાર; પણ તે વેળા કૃષ્ણ પ્રભુજી, આવી કરે છે વાહાર. ॥ ૧૪ ॥ આપો આપ પધારે પ્રભુ, તવ થાય છે દરશન; પાન્ડવ સાથે લઢનારાને, પુર્ણ નફો પાવન. ॥૧૫॥ માટે મુને કૃષ્ણ પ્રભુનાં, દરસણની છે મરજી; અરજુનને જઇ હરાવું તો, પધારે પોતે હરજી. ॥૧૬॥ એટલે એમનાં દરશણ પામુ, તો થાય મુએ મુકતી, પુત્રનું પુરણ ભલું કરવું, તે તાત તણી યુકતી. ॥ ૧૭ ॥ સગા વાહાલાનો ધર્મ શું છે, તે સમજું સાર; પાછળનાં એ સુકીત

કરી, કરવો કુળ ઓદ્ધાર. ॥ ૧૮ ॥ તીરથ કરવાં; યાત્રા કરવી, કરવાં પુન્યને દાન; શ્રાધ કરવાં તરપણ કરવાં. પ્રાપ્ત થવા ભગવાન. ॥ ૧૮ ॥ પાતકમાંથી છોડાવવો તે, કુટુંબાનું કામ; પરીવારનું ભલું કરે, ધન્ય તેણે ધર્યું નામ. ॥૨૦॥ તેટલા માટે તાતજી માહારા; કરાવો હરી દરસન; તમારે પેટ અવતરીને, એટલો થાવું પાવન ॥૨૧॥ છબી નીરખું નર હરીની, ત્રીતાપો ટળી જાય; માગીને એટલું માગું છું, પુર્ણ કરો ઇચ્છાય. ॥ ૨૨ ॥ હંસધ્વજ વીચારમાં પડીયો, હરિ દરસણ કેમ થાય; કયાં છે રણછોડ રખડતા તે, પુરણ કરૂ ઇચ્છાય. ॥ ૨૩ ॥ કેમ કરીને પ્રભુની ઝાંખી, પુત્રને કરાવી દેવું; ઇચ્છા પુરણ કરવાને હું, બંધાઈ ગયો કેવું. ॥૨૪ ॥ કૃષ્ણની કરાવુ નહી ઝાંખી. તો સુતનો સંતાપ; કબુલ કરેલું કરૂ નહી તો, બેસે સોગન પાપ ॥ ૨૫ ॥ એમ રાજા ઘણો ગુચવાયો, હવે શી થાશે ગતી, અરજુનજીના શેન્યની સાથે, અલબેલો આવ્યા નથી. ॥ ૨૬ ॥ તો દરસન કયાંથી કરાવું, અકળાયો અતી રાય; સુધન્વા કહે શું ધુંચવાયા, કહો મને મમ પીતાય. ॥૨૭॥ હંસધ્વજ કહે કૃષ્ણ કેરાં દરસણ કયાંથી કરાવું; દ્વારીકાંધીશ નથી હાંઈ આવ્યા, તે કયાંથી લૈ આવું ॥૨૮॥ સુધનવા કહે સામળીયાને, કોણુજ શકે લાવી; ભક્ત આધીન ભુધરો તે, તર્ત ઉભો રહે આવી. ॥૨૯॥ બ્રહ્મા સરખા મથી મરે પણ, સેહેજ નથી દરસન; તપશ્વી તપ કરીને થાકે, મુશ્કલ જુગજીવન. ॥૩૦॥ ધરમીષ્ટ ધરમ કરીને હારે, તોહે મળે નહી નાથ; ભાવીક ભકતના પ્રેમ ભાવે, કબજ એમને હાથ, ॥૩૧॥ ભગવાન ભકતના ભાવનો ભુખ્યો, અરજુનને વશ એહ; અરજુનને જરા રૂખ પડેતો. આવી ઉભો રહે તેહ. ॥ ૩૨ ॥ માટે મુજને આગના આપો, રણ યુદ્ધ કરવા જાવું; માર મારી પાન્ડવ દળને, સૈન્ય સહીત હરાવું ॥ ૩૩ ॥ એટલે ભકતની ભીડ જાણી, આવશે શ્રી ભગવાન; તેમનાં દરશન કરીને હું ચાલ્યો આવું સંતાન. ॥ ૩૪ ॥ તમારી ઉકળેલી કઢામાં આવીને પડતું નાખું; સુત હઇશ શતી તણો તો બાપનું બોલેલું રાખું. ॥૩૫॥ તમારે નથી કાંઈ કરવાનું. કરીશ હું બળ દાખી; અરજુનના હારવાથી આવે. કરીશ પ્રભુની જાખી. ॥૩૬॥ ચળણ. ॥ જાંખી કરીશ હું આપથી, નહી આવે તમને જોર; કષ્ટી દેશ અરજુનને, તવ આવશે કીશોર.

કડવું ૩૩ રાગ ચોંપાઈની ચાલ.

બોલ્યા જયમુની રૂશી વાણી, રાજા સાંભળ ઉલટ આણી, કહી સુ
ધનવાએ વાત, તવ વીચાર કરતો તાત. ॥૧॥ એણે વીચારમાં ચીત્ત
પ્રોયું, પછી પ્રધાનસામુ જોયું;પુછયુંપ્રધાનોને એમ,આવાતનુંકરવુંકેમ
॥૨॥કહે પ્રધાન એમાં શું કરવું પોતાનું બોલ્યું નવ ફરવું;પેહેલું બો
લેલા હોઇએ જેહ;કરવું કામ પેહેલું તેહ ॥૩॥ પછીનું બોલ્યું પછી પ-
ળવુ,પેહેલું કરો તેલમાં તળાવું;તવતવરાજાવીચારેચડીયો,એતોમોહો
ટો વાંધો પડીયો॥૪॥પહેલો તેલમાં પડીને મરે,પછી દરસણ કયાંથી કરે
ત્યારે બોલેલું માહારૂં જાય, મુને લાગે બ્રહ્મહત્યાય. ॥ ૫ ॥ પહેલું બો
લ્યું પાછળ થાય;તોહે કહે કર્યો અન્યાય;પેહેલું પાછળનું કરાય,તોપણ
થયો નહી ન્યાય.॥૬॥આતો આવી ખરેખરી ઘાંટી,બેઉ બાજુએ ઉપની
આંટી;હવે આ ધુંચવણ કોણ કાહાડે, સુરલભસુજ કીયો પાડે. ॥૭॥
એમ રાજાઅતી અકળાયો, એતો મનમાં મહા મુઝાયો; નથી સુજતો
એકે પંથ,હોથ કરડે દેઇને દંત. ॥૮॥સુદ્ધી બુદ્ધી પડી ગઈ બંધ, છતેલો
ચને જાણે અંધ;પડયો બેઉ બાજુનો વીચાર; એમ કરતાં થઇ બહુવાર
॥૯॥તવ પ્રધાન લેખનેશંખ,ઘણો સુધનવા પરડંખ;કાનમાં પેશીનેકરી
વાતો, જુઓ રાજા હવે અકળાતો. ॥૧૦॥ એને સુજતું નથી કાંઈ, આ
પણે શું કરવું હાંઇ;આવો નહી આવે ફરી લાગ,લાગ લેતાં થશે બે ભાગ
॥૧૧॥આપણે બે મુમત લેશુ, એને કડામાં નાંખવા કહેશું, તવ રાજા
પડશે આડો,કદી કહેશે પ્રધાનોને કહાડો. ॥૧૨॥ ત્યારે આપણે કરવું કે
મ,પેહેલો ટાળવો ઘટે વેહેમ; એમ ધારી બેઉએ વીચાર્યું, રાજ્ય મુકી
નીકળવું ધારયું.॥૧૩॥ચાહતો વેઠવો વનવાસ,ચાહ્યતો દેહકરવો નાશ,
પણ મુમત મુકાવો નહી,એમ નીસ્ચે કર્યો મનમહી, ॥૧૪॥એમ વીચાર
માં થઇ વાર,બોલવાને ઉઠયા થઇ ત્યાર;કહો રાય તમારે શું કરવું; બો
લેલું પાળવું કે ફરવું.॥૧૫॥કેમ ડગુ મગુ જીવ કીધો. તમે વીચાર શો
કરી લીધો;કયારના નથી બોલતા તમો, વાર જોઇ રહ્યા છીએ અમો
॥૧૬॥તેમ પાંડવ કુન્તી સુત,વાટ જુએ આકળા ભુત;તેતો કયાં લગી
જોશે વાટ; ચઢીને આવશે પુરપાટ. ॥૧૭॥ ઘાલશે એકાએક ઘેરો, તેનો
નહી થાય નિસ્ફળ ફેરો એમનો ઘોડો લેઇ લેશે,વળી શીક્ષા તમોનેદેસે
॥૧૮॥પેહેલો માર તે કદી ન હારે,કરસો શું ઉપાય તે વારે,રહે વીચાર
માંજે જન,તેને મારી જાયે દુશમન.॥૧૯॥ પછી પાછળથી વીમાશે,પણ

ઉપાય નહી તેપાસે;રાજા કબજ મુલકટેટે,પડયો બંધન તે થયો કેદે ॥૨૦॥પછી શુ મારવાનું જોર,વળી ગયું અંધારૂં ઘોર;એવું વીચારના રાને થાય,સુજે નહી કાંઇ ઉપાય. ॥૨૧॥ માટે સમજી લ્યો રાજન, ચઢી આવશે કુંતી તન;તે વેળા નહી ઉપાય ચાલે,પેલા પાંડવો ગરદન ઘાલે ॥૨॥ માટે ઉતાવળા થાઓ સ્વામી,કાંતો નજર દીસે હરામી, દીકરાને ઉમારવા સારૂ,મન ભમ્યા કરે છે તમારૂં. ॥૨૩ અમને તો લાગે છે એવું, કહો મનમાંધાર્યું છે કેવું;તોહ્યે રાજા કાંઇ નવ બોલે, થયા પ્રધાન ક્રોધી અતોલે.॥૨૪॥કેમ બોલતા નથી રાય,શું પાછી પેઠી જીભ્યાય, શું મુગા થયા માહારાજ,શું મુન્ય વ્રત લીધું આજા॥૨૫॥શું પુત્ર જીવાડવા માટ, લઇ બેઠા આવો ઘાટ;શું રાણી તણી બીક લાગી, તેથી બોલતા નથી સભાગી. ॥ ૨૬ ॥ આવી રઇયત સરવે કોઇ, ભય પામ્યા શું તેહને જોઇ; બીજા ચાર પુત્રોને ક્રોધે, ડરી ગયા ઘર વીરોધે;શું કુંવરીથી કરમાયા, સુતની સ્રીથી શું સરમાયા, જેવું હોય તેવું કહો અમને, નહીતો કાંક કહેશું તમને. ॥ ૨૮ ॥ એવાં કટુ વચન સુણી રાય, પાય પડી કહે સભામાંય; માહારાજા ક્રોધે શીદ થાવો, મને મારગ કાંક બતાવો. ॥૨૯॥ કઢામાં શુત નાંખવો સાચો, તેતો મનસુબો નથી કાચો; તેતો પાળીશ માહારૂ વચન, પણ કરવા દેવાં દરસન. ॥ ૩૦ ॥ એની પ્રભુ સાથે છે પ્રીતી. મુજ કને માગ્યું શુભ રીતી; તેતો કબુલે કર્યું છે આપ, હવે ફરૂતો લાગે પાપ; ॥ ૩૧ ॥ માટે તે પણ બોલ્યું ન ફરીયે, વળી તળવાનો પણ આદરીયે; મારાં બેઉ વચન સચવાશે નહીતો બેમાંથી એક જાશે. ॥૩૨॥ જુઓ હઠ કરશો માહારાજા, તો તો નહી રહે તમારિ માઝા; મત તાણી કોપાવોતો કોપુ, એકે વેણ માહારૂં નહી લોપુ. ॥ ૩૩ ॥ જવાદો જુદ્ધ કરવા એને, તેમાં કષ્ટી પડવાની કેને, એતો મરશે કે મારશે આપે, નરને જીતે ભક્તિ પ્રતાપે. ॥ ૩૪ ॥ નવ નરની વાહારે આવે નાથ,થાસે દરસણ તેની સાથ; એની કલ્પના પુરી થાશે પછી બીજું શું બોલાશે. ॥ ૩૫ ॥ માહારૂં બોલવું વચન પળશે, પછી તેલ કઢામાં બળશે;તવ સઉનાં વેણ સચવાશે, માટે કબુલ કરો ખુલાસે. ॥ ૩૬ ॥ એવાં વચન રાયનાં સુણી,ખુનસે ભરાયા ખુની; ક્રોધેથી બેઉ બોલ્યા પરધાન, રાજા વચને વીલો નાદાન. ॥ ૩૭ ॥ હાલ બોલીને હાલ ફરવું, એવું જીવ્યાથી ભલુ મરવું;જેહ વચનનો વીહીલો પ્રાંણી, તેનું જીવતર છે ધુળધાણી. ॥ ૩૮ ॥ એવા જુઠા જીવ શીદ જીવે, કાંક દાહાડા વળે વીખ પીવે; જુઠા જનમતા શીદ હશે, આતો બોમી

રહાતાળ જશે.॥૩૮॥ જુઠા જનમે જનુનીને પેટ. મીથ્યા માતાને કરાવે વેઠ; ફરે વિશ્વમાં કાળે મુખ. વગોવે જનુનીની કુખ.॥૪૦॥ વળી લજવે બાપનું નામ, એવા જનમે છે શું કામ; રાજા કહે તમે કોને કોહો છો, બોલો સાચું કોને ગાળ દો છો. ॥૪૧॥ બોલ્યા પ્રધાન આણીને કાળ, દેઈશું જુઠા જનને ગાળ; તમને દુખ લાગે શા સારૂં, તમે જુઠા કે સાચા છો વારૂ. ॥૪૨॥ હશો સાચા તો પુત્રને તળશો, પેહેલું બોલેલા પેહેલું પળશો; જુઠા હશે તો ગાળ તમને, વારૂં શું કરવાના છો અમને ॥૪૩॥ ખરા છીએ તે કહી શું ખરૂં; ચાહતો દુનીયાં પરહરૂ, રોપો ફાંશી તો અમે મરીય, ખરી વાતે જરા નવ ડરીએ. ॥૪૪॥ તમે તમારા મુખ વદો વાચા, તમે છો જુઠા કે સાચા; સાચા હોતો સાચુ વેણુ રાખો, તમ સુતને કઢામાં નાંખો. ॥૪૫॥ નહી તો જુઠા જનમ્યા તમે, હંસદ્વજ જુઠો કહીશું અમે; ત્યારે ક્રોધ ભર્યો કહે રાય; તોયે એક વચન માહારૂં જાય. ॥૪૬॥ સુધન્વાને કહ્યું જેહ, નથી પળાતું વચન તેહ; તોયે જુઠો ગણવાનો હું તો, મારા પ્રધાન સમજ તું તો. ॥૪૭॥ એને દરસણુ કરવા દૈયે, પછી તેલમાં પડવાનું કૈહીયે; તવ તેલમાં પડીને મરશે. બેઉ વચન સાચા ઠરશે. ॥૪૮॥ માટે કબુલ કરો આ વાત. તમને જોડું બેઉ હાથ; તવ પ્રધાન બોલ્યા એમ; અમને તું પુછે છે કેમ ॥ ૫૦ ॥ અમે અમારો કહ્યો વિચાર, તે તો ફરવાનો નથી લગાર; આભ અવની એકાકાર થાય, પણ બોલ્યું અફળ કેમ જાય, ॥ ૫૧ ॥ વલણ. ॥ બોલ્યું અફળ જાશે નહી. સત્ય વદીએ છીએ વાણ, નહી તો એમાંથી જશે, અમારા બેઉના પ્રાણ. ॥

કડવું ૩૪ રાગ રૂપાવળીની છાયા.

વાણી વધા જયમુની રૂશી, સુણ પરીક્ષત તન; સુધનવાનું આખ્યાન સુણતાં, પાપી થાય પાવન. ॥૧॥ પુર્ણ હઠીલા પ્રધાન બેઉ, ન મુકે મુમત ગર્વ, તે જોઇ નગ્રની પ્રજા, કોપે ભરાણી સર્વ. ॥ ૨ ॥ સુધનવાની સુંદરવંતી, પ્રભાવતી બીજુ નામ; સઘળી લાજ મરજાદા મુકી, ઉભી થઈ તે ઠામ, ॥૩॥ સાંભળો શંખ લેખ તમોછો બ્રાહ્મણના બાળ; પણહું સતી સત્ય કહુ તમને; છો કોઇ કર્મે ચંડાળ. ॥૪॥ ગાય જીવાડી રતન કાહાડે, એનું નામ પ્રધાન; રાય તણું વચન લોપવું ને. વળી હણવો સંતાન. ॥૫॥ જે જનનું અન્ન ખાવું તેનું. ભલુ ન વાંચો લગાર; એવા તમે દુષ્ટ બુદ્ધી, નહી વાડવ કુંવાર. ॥૬॥ જો તેલમાં નહી પડે પ-

તીજી,તુજ થકી શું થાશે;તવ રહીઅત કહે મારો મારો, પ્રધાનનું મો-
હોત ભાસે ॥૭॥ તવ હંસદ્વજ ઉભો થયો, રહીતને પડયો પાય;
તમારે કોઇને કાંઇ ન કેહેવું, રાખો સર્વે ક્ષમાય ॥૮॥ એમ કહાને પ્રધાન
પ્રત્યે, નમી પડયો રાજન; સુધનવાને પેહેલો મારૂં તો, બીજું જાય વ-
ચન. ॥૯॥ દરસણ કરવાને રાખું તો, તમો કરો વિઘન; બેઉ બાજુ
થી ગભરાયો,ભ્રમીત થયું મન,॥૧૦॥ તમો મરવું આદરી બેઠા, તે કેમ
હા કહેવાય; આપઘાત કરી તમો મરો તો, લાગે મુને હત્યાય,॥૧૧॥ તે
માટે કાંઇ દયા કરીને ગમે તે કાઢો બાહારિ; જેથી કરીને ઇજ્જત રહે,
માહારીને તમારી, ॥૧૨॥ એટલે પ્રધાન એવું બોલ્યા, ઠીક કરીશું રાય;
પણ અમો કરીએ તે કબુલ વચન દો કરમાંય. ॥૧૩॥ એટલે મનમાં
નીશ્ચે ધાર્યું, પ્રધાનો કહે તેમ કરવું; ગમે તે તરફનું પાતક બેસે, પણ
નવ ફરવું. ॥ ૧૪ ॥ એવું ધારીને એ બોલ્યો, હસંદ્વજ રાજન; તમોને
ઘટે તેવું કરજો, લ્યો માહારૂં વચન. ॥ ૧૫ ॥ હું તો હવે કાંઇ નહી
બોલું, મનને ગમે તે કરો, પ્રધાન કહે પુત્ર તમારો, ન માને કે માને
ખરો. ॥ ૧૬ ॥ તમે ન બોલોને પુત્ર તમારો, કહ્યું ન કરે કદાપી, ત્યારે
શું કામ કહીએ અમે, ગણુએ પુરાણ પાપી. ॥૧૭॥ માટે પુત્ર વચને
બાંધો, તે પછી અમને ફાવે; શું કાંઇ તરછટે ખોટું કરશુ, નહી કાંઇ
વિચાર આવે. ॥૧૮॥ બોલીને એવો આપ્યો ભરૂસો,રાયે વિચાર્યું એમ;
મોઢેથી ગમે તેમ બોલે, પણ પુત્રને મારે કેમ ॥૧૯॥ એમ ધારી સુધન્વા
પ્રત્યે,તાતજી વદીઓ વાણી; દીકરા જે પ્રધાન કહે તે, કબુલ કરો મન
આણી. ॥૨૦॥ થવાકાળ હશે તે થાસે. વચન દો કુંવાર; જે આપણું
અન્ન ખાય છે તેને, નહી કેમ હોય વિચાર.॥ ૨૧ ॥ વિશ્વાસ રાખી ક-
બુલ કરો, એ કેમ દે છેહ; તાતનું કહ્યું માન્ય કરો, બુદ્ધીવંત એ-
હ. ॥૨૩॥ ખાય તેનું ખોટું નવ વાંચે, નીશ્ચે જાણજો પુત્ર; માહારૂં અ-
ન્ન ખાઇને શું માહારૂં, ધુળ કરશે ઘર સુત્ર. ॥ ૨૩ ॥ હું કહું કઢામાં
પડો પેહેલા, તો તારૂં માગેલું જેહ; કબુલ મેં જીભ્યાયે કરેલું, મીથ્યા
જાય છે તેહ. ॥૨૪॥ દરસણ કરવાનું કહ્યુ પેહેલું, તો મરે પ્રધાન આપ;
છે બેઉ બ્રાહ્મણની જાતી, તેનું લાગે પાપ. ॥૨૫॥ માહારે તો નથી મા-
રગ એકે, વીચારીને જુઓ; આ બાજુ છે વાઘ્ય મોહોટી. આ બાજુ
છે કુઓ. ॥૨૬॥ માટે પ્રધાનોને હાથે કરવા દે તું ન્યાય; ભરી સભા-
માં કરજોડીને; બોલ્યો સુધનવાય. ॥ ૨૭ ॥ તાત તમારી મરજીએ
મરજી, વચને બાંધેલો આપ; સુખ દુખ હું કાંઇ માનતો નથી; ગુરૂના

જ્ઞાન પ્રતાપ. ॥૨૮॥એવું પોતે કબુલ કીધું, તે જોણી સરવે વાત; એટ લે ભરી સભામાં ઉઠયા, સુધનવા ભ્રાત. ॥ ૨૯ ॥ગરજના કરીને તે બો લ્યા, પુરણ કરીને રીસ; નહી સોંપવા દઇએ બંધુને,શત્રૂને ખોળે શી શ.॥૩૦॥ અમારા ધરનો પેટ ભરોશું;કરે અમારો ન્યાય; જો કદી એવું બનેતો, ઉતપાત મોહોટો થાય. ॥ ૩૧ ॥ મરશું મારશું ધારશું માઠું, સૌ જણુવીસું જોર, એટલે રહીઅત ગામ તણી તે, કરતી સોરબકોર ॥ ૩૨ ॥ મારો મારો પ્રધાનોને મારો, કહી ઉછાળી રેણુ, સું સમજી એને ન્યાય સોંપે, હેંણો તે કરશે હેંણુ. ॥ ૩૩ ॥ ભલો તે ભલાઇ ન મુકે. ભુંડા ન મુકે ભુંડાઇ, બ્રાહ્મણુને પેટ અવતર્યા તે, તેમાં શી થઈ નવાઈ. ॥ ૩૪ ॥ વિપ્ર તણાં તો લક્ષણ નથી. અવર વીર્યના એહ. તે વણ પીપ્રીત કોઇ ન ધારે, સમજવાનું તેહ. ॥ ૩૫ ॥ એટલે સુધન્વા ધણો ગાજ્યો, બોલ્યો પળમાં વાણુ, વચન મહારૂં સુણે ન તેને,પોતાના ધર્મની આણ. ॥૩૬॥ તવ સરવે લોક છાના રહ્યા. બોલ્યો સુધનવા મુખ, એ ન્યાય કરે તે કબુલ માહારે, તો અન્યને શું દુખ. ॥૩૭॥હું માહારે વચને બંધાયો, તે કોણ છે છોડનાર, મુજ માટે ઉતપાત કરો તો,તમને હત્યા ચાર.॥૩૮॥ તવ સહુ લોકે હાથ ધસીયા, હવે નહી ઉપાય; મોઢેથી મોહોત માગી લેછે. પોતે સુધનવાય. ॥૩૯॥ આયુશ એનો આવી રહ્યોછે, માટે આ મતી સુજી,શત્રૂની પાસે શીખ માગે, અન્ય કરે શું ઝુજી. ॥૪૦॥ એમ ધારી સહુ મુન્ય બનીયા, બો લ્યો સુધનવા ભકત, કહો પ્રધાનો હુકમ શું છે, લોચન રહ્યાં છે રકત ॥૪૧॥ પ્રધાન બે ઉભા થયા, હુકમ કરવા માટ; લોકોયે જાણ્યું બ- હુ થઇ કેહેણી, માટે ફેરવશે ધાટ. ॥ ૪૨ ॥ તેલમાં તળવાનું નહી બોલે શું કાંઇ નહી હોય લાજ, એવે બેઉ પ્રધાનો બોલ્યા, કાઢીને મોહોટો અવાજ. ॥૪૩॥ સુધનવા જો હુકમ અમારો,તે હુકમ માન્ય કરો તેલ ક ઢા કકળાવી છે તેમાં, પડીને તમે મરો. ॥૪૪॥ એવી પાપીએ આગના દીધી, વરત્યો હાહાકાર, અરેરે આ વેણ નિકળીયું, તેતો નથી ફરનાર ॥ ૪૫ ॥ મુમત ભરેલા પ્રધાનો છે, સુધનવા બળવાનો. એણે કબુલ કર્યું છે માટે, બોલેલું પળવાનો. ॥ ૪૬ ॥ વળણ. ॥ બોલ્યું પળશે ભક્ત એ, હંસદ્વજનો તન. કહે વલ્લભ એમ લોકના નીકળીયાં વચન.

———+*+———

કડવું ૩૫ રાગ કાફી.

હાંરે બોલ્યા જયમુની મુખ વાણી, પછી રહીયત સૌ ગભરાણી; હાંરે સહુ આંસુડાં પાડીને રડતું,મુરછાવંત થઈ થઇ પડતું. ॥ ૧॥ હાંરે નાંખે બાળક કારમી ચીસ; કૈંક કકળીને કુટે શીશ; હાંરે કૈંક લમણે કર દઇ ડોલે, નીસાસા નાંખી હાય હાય બોલે. ॥ ૨ ॥ હાંરે દૈવ કોપ થયો આ તારો. મરવા બેઠો સૌને તારનારો; હાંરે કૈંક ઉઠી ઉઠી કરે જાંખી, પાછા બેસે નીસાસા નાખી. ॥ ૩૩ ॥ હાંરે બળ્યું જીવતર જીવી શું કરવું,મરે ભકત તો આપણે મરવું;હાંરે નજરે દેખી દાઝવું દલમાં; તે કરતાં રૂડું મરવું આ પળમાં. ॥ ૪ ॥ હાંરે કૈંક કહે ન કરવો તંત, પરણ્યા પહેલું તે શાનું શ્રીમંત, હાંરે પાણી પેહેલાં શું મોજડાં ઉતારો મુરખાઇથી મરવું ધારો.॥૫॥હાંરે એમ એક એકને સૌવારે,જરા જપ્યું જગત લોક ત્યારે. હાંરે પછી પ્રેમદા જે પ્રભાવતી.તમને મરવા નહીદે ઉં પતી. ॥૬॥ હાંરે પડું કઢામાં તમ વતી, પીઉ સંગ બળે તે સતી હાંરે જીવવા આશા ન રાખું રતી, તેથી થાશે માહારી મોક્ષ ગતી.॥૭॥ હાંરે એવું કહી કહી વારણાં લેતી.સ્વામીને અતી આશીશ દેતી;હાંરે માહારા કંથ સુખાળા સ્વામી;પેલા ભવના પાપે પડી ખામી.॥૮॥ હાંરે માહારી લીલી વાડીના રમનારા, યોબન બાગ વીશે ભમનારા, હાંરે માહારો સાચવ્યો બાગ કરમાશે, માળી વિના પાણી કોણ પાસે. ॥ ૯ ॥ હાંરે માહારી પુસ્પ શેજે પોઢનારા, પીઉ આછાં અમર ઓઢનારા; હાંરે પોઢતાં સુવાળી સેજમાં પ્રીતે, સુશો તેલ કઢામાં શી રીતે. ॥ ૧૦ ॥ હાંરે તમે તાપે અકળાતા ભારી, પડુ તેલમાં પવન ઢોળનારી; હાંરે એવું કહી કહી આક્રંધ કરતી,બેઉ આંખે આંસુડાં ભરતી. ॥૧૧॥ હાંરે પૃથ્વી પડીને પછાડયો ખાતી. કાળ ભરી કુટે શીશ છાતી; હાંરે એમ પ્રભાવતી વલવલતી;એની આંખડી અતીશે ગળતી. ॥૧૨॥ તવ કોવળીકા કારમી ચીસે. માંડયું આક્રંધ એણે અતિશે;હાંરે એની સુખવતી જે માડી, નાંખે પાશાણ શીશ પછાડી. ॥૧૩॥ હાંરે તેથી છુટે શ્રોણીત ધારા,હાંરે દેખી રડે છે લોક બીચારા; હાંરે એમ અતી વલોપાત ચાલ્યો; માયે પુત્ર તણો કર ઝાલ્યો. ॥૧૪॥ હાંરે તમે શી રીતે મલશો વાહાલા, કાલું બોલોને કુંવર કાલા; હાંરે માહરે ખોળે બેસીને રમતો; મોઢે માગી માગીને જમતો. ॥ ૧૫ ॥ હાંરે માહારા પુત્ર પુરણ ભાગ્યશાળી, આજ માતાને ઉલીજ બાળી; હાંરે મરતાં ચક્ષુથી કેમ જોવું,

તારા પહેલો મારોપ્રાણુ ખોવું. ॥ ૧૬ ॥ વળણુ. પ્રાણુજ ખોવું માહારો, એવું ધાર્યું માય, વદે વલ્લભ સમજાવતો. જનુની સુધનવાય. ૪

કડવું ૩૬

સાને ચોરાશીનો ફેરો ટળ્યો છે એ રાગ.

માતાજી શું કરશો મરીને. છાનામાંના સમરો હરીને; માતાજી શું ટેટ. ॥ આપને મરવું તે પાપ કરવું, નહી આવે આ દેહ ફરીને ॥ માતાજી શું ॥૧॥ તાતને વચને તેલમાં તળાવું, શું લાહાવો લેવો છે ઉગરીને ॥ માતાજી શું ॥ ૨ ॥ હજી તો થાશે ધાર્યું ધણિનું, કેમ જાણ્યો મરવો નીશ્ચે કરીને ॥ માતાજી શું, ॥૩॥ માહારે તારે સંસ્કાર હશે તો, જીવા શકાય કઢામાં ધરીને ॥ માતાજી શું ॥૪॥ રણુ સબંધ પુરો થયો હશે તો ઉગારશો તમે કેમ કરીને, માતાજી ॥૫॥ જો શેવક હૈશ હરીનો, તો આવીશ તેલમાંથી નીસરીને. માતાજી શું,॥૬॥નાથ વલ્લભનોછેવશ માહારે, તો પછી શું કરવું ડરીને,માતાજી,॥૭॥વળણુ.॥ એમ સમજાવી માતને, સાહ્ય કરશે ભગવાન; જે હેતુથી માહરાં, તે ધરજો હરી ધ્યાંન ॥

કડવું ૩૭ રાગ આશાવરીની ચાલ.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું,સુધન્વાની કથાય.॥૧॥સર્વ સજનનેસુચના આપી કોઈ ન કરશો કલેશ; વચને પળવું તેલમાં બળવું,વેહેવારમાં નહી દ્વેશ ॥૨॥ પ્રધાનોને અમલ સોંપી, બેઠો માહારો બાપ; તે વારતા કબુલ્લ કરીછે મે પણુ માહારે આપ ॥૩॥ મને ગમ્યું મેં કબુલ કીધું, કોઈને શા સંતાપ હવે ગરબડ કરે તેને, ગૌહત્યાનું પાપ ॥૪॥ એટલે સર્વ સ્તબ્ધ થઈને, અળગા રહ્યા છેક;સુધન્વાને ઈશ્વર સાથે,સાચેસાચો ટેક. ॥૫॥ ગોવિંદને ગમતું હશે તો, ગોવીંદ કરશે એવું;જો નહી ગમતું હોય હરીને તોપછી વિઘન કેવું.॥૬॥ ધારણા ધણીની ધારી થાશે,અવરનું સું જોર, આવેળા સું મારી વાહારે, નહી ચઢે કીશોર. ॥૭॥ સત્યે ચડવું તેલમાં પડવું,રડવું નહી લગાર; આંખમાંથી આંસુ નીકળે તો જગત ગણે ગુમાર. ॥૮॥

તે કરતાં દહન થાશું તો,શું ગયુંને શું આવ્યું; કૃષ્ણ દરસણની ઇચ્છા રેહેછે,એટલે મને ન ફાવ્યું. ॥૯॥ હરી ફરીને સગાં વ્હાલાનું,દુખડું ઉપજે મનમાં,પણ તે મનથી નાખવું કાહાડી, રેહેવું આનંદ ભોવનમાં ॥૧૦॥કોનાં સગાંને કોના વાહાલાં, કોના ભાઇને ભગની, કોનાં માતપીતાને નારી,વારતા વેહેવાર વગની. ॥૧૧॥ શાને માટે આનું માહારૂં, સાચી નથી સગાઇ; માયાનો વેહેવાર વીપ્રીત, ખોટી ઠાઠ ઠગાઇ. ॥૧૨॥ એવું ધારી કલ્પના કહાડી,મરવા થયો તૈયાર;સભા વિશે ઉભા રહીને ઉતાર્યા સણગાર,॥૧૩॥ મુગટ જામા કવચ બકતર,પટકોને સુરવાલ, કમરપટો ઉતારી મુકયો, ચરણ મોજડી લાલ.॥૧૪॥કટી લગી કછણીડી લીધો, સમરતો શ્રીહરી;પછી પીતાને પાયે પડીયો, આજ્ઞા આપો ફરી. ॥૧૫॥એટલે હંસદ્વજ એમ બોલ્યો,ફરિ શું માગે વિચારી, પ્રધાનો એ આગના દીધી,તે માનીલેજે માહારી.॥૧૬॥ તવ સહુ લોકે હાથઘશીયા, રાય નથી જરા હાહો;પ્રધાન આગળ કાંઈ ન ચાલ્યું,શા કારણ વેચાયો ॥૧૭॥એવે તાતનું વચન સુણી, આનંદ રૂપમાં માહાલ્યો. હસ્તો રમતો રાજી ખુશીથી.તેલમાં પડવા ચાલ્યો.॥૧૮॥ તવ પ્રધાને ઉઘાડાં ખડગે ત્યાર કર્યા બહુ યોદ્ધ;અયુત શેવક સુધન્વાની,સાથે રહો ધરી ક્રોધ.॥૧૯ આડો અવળો ન જાય નાશી,કુડુલાં કરશે કેહેર, આડું અવળું પગલું ભરેતો,મારી નાંખજો ઠેર. ॥૨૦॥ સુધન્વાની પુંઠળ કોઇ, આવે નહીનર નારી;જો આવે તો રાખજો રોકી બંધન કરજો ભારી. ॥૨૧॥ હુમલો કોઇ કરી નવ શકે. તેવા ચેતન રહેવું;આખો હુકમ આપુંછું તમને, તો પછી ડરવું કેવું. ॥૨૨॥ પુરણ સત્તા સૌ વાપરજો કરજો અમારૂં ધાર્યું, રાજાનુ કે પ્રધાનોનું,હવે નકરસો વાર્યું.॥૨૩॥ એટલે બકતરીયા બહુ બળીયા,ઉપડયા ચડી ચોટ;સુધનવાને વચમાં ઘેરી, વળીયો મોટોકોટ ॥૨૪॥ ઉઘાડાં ખડગે ઉંચા પોહોળા,યોધ્ધોએ ઘાલ્યો ઘેરો. પારજ પાડવો ગમે તે કરી,મનસુબો પ્રધાન કેરો.॥૨૫॥એવે સમે સુધનવા સતીયો,મતીયો અપરંમપાર;રાય બેઠો છે તેના સામી,તેલ કઢા તૈયાર ॥૨૬॥ તે રાજાથી દેખાય નજરે,તેમ ઉભું છે લોક; દુષ્ટોને મન આનંદ અતિ હીરટનોને સોક.॥૨૭॥અસુર બુદ્ધીના એમ ધારે, તેલના ઉભરા ચડસે; તેમાં બળતાં કુદકારા કરશે,જોવાનીમજા પડશે.॥૨૮॥હિમત રાખીને હવણાંતો પડશે,પણપછી પોકાર કરશે;એકાએકએસેકાઇ જાશે,તડફડતો એ મરશે॥૨૯ એ ગમ્મત આવશે જોવાની, પાપે વદી પેટ ભરતા; કોમળ જીવનાને દયાળું, કેવું આચરતા. ॥૩૦॥ અરેરે એ જીવને કેવું

થાશે, જાગ્યો છે શત્રૂ બાપ; કોમળ કાયાનો સુધનવા,કયાં દિઠેલો તાપ. ॥૩૧॥ ત્રણે રત્યોની રાખે બેઠકો,જુદા જુદા વગની;ઉષ્ણ રતુએ તડકો ન ખમે,તે કેમ ખમશે અગ્ની. ॥૩૨॥ તન તવ તપે મન નવ તપે સદા રહે સુખ રીતે;ઉકળતું તેલ તે કેમ ખમશે,પ્રાણ જશે વીપરીતે. ॥૩૩॥ પડતું નાંખતાં તેલ કકડશે,ચરચર ચામડી બળશે;ફોલ્લા ઉઠશે ઉઠીનેફુટસે, ભજીયાંની તુલ્ય તળશે.॥૩૪॥ આપણાથી દેખી કેમ ખમાશે, દેખીને દાજતું દલમાં;કંક કહે જીભડી કરડીને,હું પ્રાણ કાઢીશ પલમાં ॥૩૫॥ કેકના મનમાં એવું આવ્યું,ચાલો પેલે વ્રક્ષ જૈયે, ભકતને મરતો નજરે દેખી,વસ્ત્રના ફાંસા ખૈયે. ॥૩૬॥ કંક કહે નજરે જોવાને,કઢાની કને અડવું;સુધનવાની સાંથ સરણે,ઉછળી તેમાં પડવું. ॥૨૭॥ કંક જનોએ બાધા રાખી, જો ઉગરે હરીજન; તો ઘેર તેડીને જમાડું, સંત બ્રાહ્મણના તન.॥૩૮॥ કંક કહે દસ ગૌદાન આપું,એમ કરે શૌ કોઇ; પ્રથમ મનને દઢતા રાખી.લોક રહ્યું છે જોઇ.॥૩૯॥ એવે સમે હંસદ્વજ બોલ્યો ચરીત્ર સું કરે બાળ;તલ્લપીને પડે તેલ કઢામાં,તવ સમેમાહારો કાળ, ॥ ૪૦ ॥ વળણ ॥કાળ સમે માહારો, ક્રોધે વદ્યો એમ તાત; વ્યાસ વલ્લભ તહે તે સમે, ગઇ પાન્ડવમાં વાત. ॥

કડવું ૨૫ રાગ સાખીની ચાલ.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, સુધન્વાની કથાય. ॥૧૧॥ એ વારતા ગઇ પાન્ડવ દળમાં, અરજુને કર્યો વિચાર; અરેરે વણ મોહોતે મરે છે, રાય તણો કુંવાર. ॥૨॥ ચાલો ચાલો ચાર પાંચ મારથી જૈયે; જોવા મળ્યું હશે જગત; કહેવાયછે પવિત્ર સુધનવા, પ્રભુ તણો છેભકત.॥૩॥એટલે વર્શકેતુ એમ બોલ્યો, સુધન્વા, છે જ્ઞાની;સાક્ષાત પ્રભુને મળી ચુકેલો, હરનીશ હરનો ધ્યાની. ॥૪॥ અરજુનજી કહે હોય એવો તો, તેલ્લમાં નવ્ય તળાય; કોહો ના કહો પણ સામળીયોજી કરશે એની સાહાય.॥૫॥ ચાલો ત્યાં જઇએ જોવાને, જણાશે, જુઠું કે સાચું; તેલ્લમાં જો કાયા બળશે તો, ભકતપણું એનું કાચું. ॥૬॥ વર્શકેતુ કહે ભકતપણામાં કાચાને સાચા કહેવા; અરજુન કહે લે સમજાવું,સાચાને જોયા જેવા ॥૭॥ સાચો શેવક હોય તેનો, ન હોય ઝાજો ઠાઠ; જગતમાં ભકતપણું ન બતાવે, સાદે સાદો હોય ધાટ. ॥ ૮ ॥ જાજાં ટીલાં ઝાજાં ટપકાં,

આજી કોટમાં માળા ઝાઝો ડોળ ડમાક કરે તે, જગત ધુત્યાના ચાળા. ॥૯॥ ભગવાનનો એ ભકત ન કહેવો, જગતનો બકતજ સાચો; છેવટ હરીને ચરણે જાતાં,જરૂર પડે કાચો.॥૧૦॥ ખોટા ભકતની ધારણા કેવી તે સમજાવું તુને; શ્રીકૃષ્ણે કુરૂક્ષેત્રમાં, સમજાવ્યો તો મુને. ॥૧૧॥ પાખંડી મનમાં એમ જાણે, ઓળખશે બધુ જગત; કોઇનું પાડેલું નામ ફેરવસું કેહેવાઇશું હરી ભકત. ॥૧૨॥ પધારો કહીને બોલાવશે સૌ, વળી કરે નમસ્કાર; પુજાઇસું આખા દુનીયામાં, ચઢશે પુષ્પના હાર ॥૧૩॥ વીધવીધનાં વળા ભોજન મળશે વળી ટળશે ક્ષુધા પીપાશા;શે વાના કરનારા મળશે રાખા હરી પદ આશા. ॥ ૪ ॥ કેંક પ્રાણી મને ઢોળશે વાયુ, કૈં જન ચાંપશે ચરણ; પાણી માગતાં દુધ દેશે,કૈં જન રેહેસે સરણ. ॥૧૫॥ ભગવાન મળવાના હસે તો મળશે, પણ સેવા ચાકરી થાસે; મોઢે બરબડી માળાશો લેવી, તેમાં સું આપણુ જાસે. ॥ ૧૬ ॥ તાળીયો પાડી પડાવવી સૌને, ગમ્મત બે ઘડીવાર; નાચીને નચાવીસું તમાસો થાશે અપાર. ॥ ૧૭ ॥ અબળાઓ આવશે શેવામાં, આપણ વેણ ન ચુકે; ગમે તે કરસું પણ ભકત જાણી, જગત નાહ આળ મુકે. ॥૧૮॥ કેહેશે કે એ સંત પ્રાણી, કુબુદ્ધી નહિ હોય; દેખશે નજરે ને વાત કરશે, પણ નહી માને કોય. ॥ ૧૯ ॥ રાજ દરબારે માન્ય પામીસું, જેને તે રાખસે શ્રદ્ધા; બોલીસું જુઠું મનાસે સાચું, વશ રહે ચોબન મદ્ધા. ॥૨૦॥ કોઇ વાતે નથી કશી હામાં, માટે આ ધંધો કરવો; જેમ જેમ દુનિયા વિષેશ માને, તેમ તેમ વેશજ ધરવો. ॥ ૨૧ ॥ રીધ સીધને વઇભોગ મળશે,ટળસે વેહેવાર વ્યાધી;દેવું લેહેણુંને નાત જાત કરવી;તે સૌ જાસે ઉપાધી ॥૨૨॥ નાહી ધોઇને સ્વચ્છ રેહેવાસે, કહેવાસે જગમાં સારૂં; આગળનું કયાં જાણીએ છીએ; અજવાળું કે અંધારૂં. ॥૨૩ ॥ પ્રભુ મળવાનો કયાં છે મારગમાં,પણ તેને નામે પોસાસું સગાંને છોકરાં ન ખવરાવે, તેવા પદારથ ખાસું. ॥ ૨૪ પ્રભુની પ્રતમાં સ્થાપન કરસું, પેટ ભરસું તેને બાને, ઠાકોરજીનો રાજભોગ કહીને; જમસું જેવું મન માને ॥ ૨૫ ॥ પાયસાન પુરીને માલપુડા, સામગ્રી જુદી જુદી, આજ ધરાવવા જોઇએ લાડુ, જોઇએ આજ બાસુદી ॥ ૨૬ ॥ એમ કહીને ભોજન કરસું, મન ગમતું વારોવાર, એવું ધારી ઘણા ભકત બને છે, આરે કળું કુંવાર. ॥૨૭॥ પણ તેના સંગીન તે ભકતો, પડસે પ્રભુ કને કાચા, વશકેતું કહે ઓરે પીતાજી, શીયા સમજવા સાચા. ॥ ॥૩૮॥ અરજુનજી કહે સાંભળ બેટા સમજાવું સાચાનો

સાર; નહી ટીવાં ટપકાં નહી માળા મણકા, નહી તજેલા વ્હેવાર. ॥૨૯॥ પુત્ર પરીવાર સંસાર વીશે, સત્ય સેવક રહે કેવો; જગત જંજાળી જાણે પણ. જળમાં કમળવત જેવો. ॥ ૩૦ ॥ વ્યવહાર વરતે સારે ને નરતે, ઉદ્યોગમાં બહુ પ્રીત; બાળ બચ્ચાં દેખી લાડ લડાવે, પણ પ્રભુ સાથે ચીત. ॥૩૧॥ જગતમાં જીવે નિંધા કરે, પણ તે મનમાં ન લાવે; રટણ રૂદેમા રામજી કેરૂં, હોઠને નવ ફફડાવે. ॥ ૩૨ ॥ જગતમાં ભક્ત કેહેવરાવવાની, જર નહી ઇચ્છાય; દાનત નહી દેખાડવાની, જીભ જપે જગરાય. ॥ ૩૩ ॥ માળા ગ્રહ્યા વણ હોઠ ફફડયા વણ, શું નહી સમરાતા હોય; સાચા ભકતો ભજે છે મનથી, જ્ઞાન વારતા કરી જોય. ॥ ૩૪ ॥ જ્ઞાનની વારતા થતી હોય ત્યાં, જ્ઞાન કથન કરી જાણે; વેહેવાર જ્યાં વરતાતો હોય ત્યાં, વ્યવહારનો પક્ષ તાણે. ॥ ૩૫॥ જગત જાણે જંજાળી છે, પણ ન્યારોને ન્યારો; દુનીયાં દેખે દુષ્ટ સરીખો, મનથી સત્યબોધ પ્યારો. ॥ ૩૬ ॥ ન્યાય નીતીની રીતી સમજે, પેહેરે ઓઢેને ફરે; સાચા ભકતો તેવા રેહે છે, કોક પરીક્ષા કરે. ॥ ૩૭॥ એવાના પરીક્ષક હોય થોડા, સાચાને શું જાણે જુઠા; જુઠે જુઠાનો મેળ બેસે, કર્યા કરે કડાકુટા, ॥ ૩૮ ॥ બેઉની રીતી બતાવી તુને, ઓરે માહારા બાળ; ચાલો અ પણ જોવા જઇએ, શું સાહાય કરે ગોપાળ. ॥ ૩૯ ॥ એમ ધારીને દસ વીસ યોદ્ધા, રથપર બેશી ગયા;સુધન્વાનું સંકટ જોવા, એકાન્ત ઉભા રહ્યા. ॥ ૪૦ ॥ વળણ. ॥ એક સ્થળ ઉભા રહ્યા, સુણ પરીક્ષતના તન; વલ્લભ વાણી ઓચરે સાંભળજો હરીજન. ॥

કડવું ૩૯ રાગ ચોપાઈનો.

બોલ્યા જયમુની મુખ વાણી, રાજા સાંભળ ઉલટ આણી; બોલ્યો હંસદ્ધજ મુખ એમ,પુત્ર વાર કરે તુ કેમ. ॥૧॥ તવ સુધનવા કહે તાત, તમો સાંભળો માહારી વાત;તેલમા પડવા છું ત્યાર, મને સાહાયછે જુગદાધાર, ॥૨॥ જેને સામળીયો હોય સાહ્ય,તેને શત્રુથી શું થાય; માહારી ભકતી જો સાચી હશે, નોતો પ્રભુના દરસણ થસે. ॥ ૩ ॥ કરૂ દરસણ ને પછી મરૂ, તેલ કઢા થકી ઉગરૂ; નથી તેલમાં હું બળવાનો; છે સંબંધ હરી મળવાનો. ॥ ૪ ॥ મુને સાહ્ય છે પુરૂશ પુરાણી. તમારૂ તેલ દેખુ છું પાણી; તમે દેખો છો ઉષ્ણ અતીશે, પણ મુને શીતળતા

દીસે. ॥૫ ॥ તમે ચુલામાં પાવક નરખો, હું તો દેખું છું બરફ સરીખો; માટે અગની ધીક ધીકાવો; કાષ્ટ નાખી ઘણો સરગાવો. ॥ ૬ ॥ તાપ કરી કકડાવો તેલ, પછી જો જો પ્રભુનો ખેલ,હશે દરસણની સાચી મરજી,તોતો સાંભળશે માહારી અરજી. ॥ ૭ ॥ હરી ધણીની સાથે સાચું; કદી કહેલુ નહી પડે કાચું; જેને સાચો સામળીઆનો સ્નેહ; કદી કષ્ટ ન ભોગવે તેહ. ॥ ૮ ॥ જેને વશ હશે વનમાળી, તેને કોણુ સકે છે બાળા,જેને માથે બીરાજે મોરારી, તેને કાળ ન નાંખે મારી ॥ ૯ ॥ જેનો સ્નેહી ગોવર્ધન ધારી; તેતો ન જાય કોઇથી હારી;જેને માંથે મોહોટા મુકુંદ, તેને સદાકાળ આનંદ. ॥ ૧૦ ॥ જેને માંથે દેવાધી દેવા, તેના શત્રૂતો તરણા જેવા; જેને દયા કરેલી દયાળે, તેને પાવક સુર્યે ન બાળે, ॥૧૧॥ જેને માંથે વીશ્વંભર ધણી, તેને ન અડે ખડગની અણી; જેનો કર ઝાલ્યો મોરારે, તેતો ન મરે તરવારે ॥ ૧૨ ॥ જેણે સાધેલો પોતાનો ઇશ, તેને શું કરે સોમલ વીશ; વળી વાઘ ને નાગ શું કરે, ભક્ત પાશાણુ મારે ન મરે. ॥ ૧૩ ॥કોક શત્રૂમાં જીતીને આવે, હરી વિમુખને નત્ર ફાવે; માહારા હૈયેરે હીમત ઝાજી, હવે જોઇ લેજો રંગ બાજી. ॥ ૧૪ ॥ એવે હંસદ્વજ જે ગય, તેને સંકલ્પ વીકલ્પ થાય; પુત્ર કેહે છે તે જુઠું કે સાચું મને બોલેલું લાગે કાચું. ॥ ૧૫ ॥ જોયું બેઉ પ્રધાનોના સામું, હું તો સાંભળી વીસ્મય પામુ;તવ પ્રધાન સાંભળી રૂઠયા. કરી ગર્જના બોલી ઉઠયા. ॥ ૧૬ ॥ અલ્યા જોયા ઘણા તુજ જેવા, તેં શી કરી છે હરીની શેવા; ઘણા મુની તપશ્વી ત્યાગી, તેને પ્રભુની શોધ ન લાગી. ॥ ૧૭ ॥ ઘણા ધ્યાની વીવેકી વેરાગી, તે તો ભટકીને ખાય છે માગી; તુતો ઘરબારીને સંસારી, હારે સગું વ્હાલું ને નારી. ॥ ૧૮ ॥ ખાનપાન વાળો વ્યભીચારી, કયાંથી રીઝે તુને મોરારી; ભકતપણું દેખાડી ડરાવે, તેતો અમારી ધ્યાનમાં નાવે. ॥ ૧૯ ॥ અમે ટુંકારો કરીશું ફરીથી,નથી ડરતા તારા હરાથી;ખરો સવક કયારે ભાસે,કેહેવરાવ હરીની પાસે. ॥૨૦॥ તવ આકાશથી થઇ વાણી, થવા બેઠું તારૂ ધુળધાણી;સાચો હરી તણો એ ભક્ત, એને વશ જગધીશને જગત. ॥,૨૧ ॥ નથી તેલ થકી બળવાનો, મુકો મનસુબો તળવાનો; એવો શબ્દ થયો આકાશ, પડયો હરી જનોને વીશ્વાસ.॥ ૨૧ ॥ રાજા કહે પ્રપંનો કેમ,મુજ મનમાં પડયો બહુ વેમ;માહારૂં કે તારૂં ધુળધાણી; કરશે શ્રી પુરૂષ પુરાણી. ॥ ૨૩ ॥ પછી પ્રધાન બોલ્યા ગાજી, તારા પુત્રની પડપંચ બાજી, તે હું સર્વે જાણુછું રાય, એવા શબ્દ થકી

શું થાય. ॥ ૨૪ ॥ થઇ વાણી તે તો છે તુત, એનું સાધેલુ બોલ્યું ભુત; તેવું થવાથી શું અમે ડરીયે,કદી પગ પાછો નવ ભરીયે. ॥૨૫॥ અમારૂં ધુળધાણી છો થાતું, અલ્યા સુધન્વા પડ જા તું, તારા મુઠી દે ચટકાને ચાળા, મહારા પેટમાં લાગે છે લાહાળા. ॥ ૨૬ ॥ ઉષ્ણુ તેલમાં જે પડ આપે,દુખ નિવાર્યું શું તુજ બાપે; તારો ઇશ્વર શું નિવારે, તેલ માં તળવો છે અમારે.॥ ૨૭ ॥ ચાલ્યો જઇને નાંખ પડતું, તેને દેખી મરે ઝેર ચડતું; વળી ભકતનો ડોળ બતાવે, સહુ દુનીયાને સમજાવે. ॥૨૮॥ પણ અમે ન માનીયે જરા, તને બાળીયે ત્યારેજ ખરા, તુજ જેવા ધુતારા જોયા,અમે કેકના જીવજ ખોયા. ॥ ૨૯॥ અલ્યા પડપંચી પાખંડી,હણીયે તુજ પુંઠળ મંડી; પોતાને આપે પડસો તો સારૂં, નહી તો મન ભમશે અમારૂ. ॥ ૩૦ ॥ પછી પડપંચમાં અમે ફરશું તને બાંધવા હુકમ કરશું; કરશું કબજે બળ કરી, દુખ પામીને જાશો મરી ૩૧ ॥ તવ સુધન્વા એમ કહે છે, તમ જેવા ઘણા વસે છે; અલ્યા ઇશ્વર જેનો સાચો, તેતો કદી પડે નહી પાછો ॥ ૩૨ ॥ વળણ. ॥ સાચો પાછો પડે નહી, સાહાય મુન ભગવાન; જો જે તાહારાં ચક્ષુથી. તેલમાં કરશું સ્નાન.—

કડવું ૪૦ રાગ સાખીનો.

જયમુની ફરશી એણીપેર બોલ્યા શુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું; હરીજનનો મહીમાય. ॥૧॥ સુધન્વા સેવક હરીનો, મરવા થયો તૈયાર; કચ્છ ભીડેલો તાવડા ભણી, ચાલ્યો તેણીવાર ॥૨॥ પ્રભુ સમરતો ધ્યાનજ ધરતો, મરવું છે મનમાં લાવ્યો; ઇશ્વર ઉગારે તો ઉગરવું, તાવડા પાસે આવ્યો. ॥ ૩ ॥ ટગમગ સરવે લોક જુએ છે, વળી જુએ માબાપ, સંખ લેખે કહ્યું દાસોને ચુલામાં ઘાલો તાપ. ॥ ૪ ॥ બહુ બળ દાખો કાષ્ટજ નાંખો, ન નાખસો જીવ ચોળી; તાવડાની આસપાસ દીસે, જાણેસળગી હોળી. ॥ ૫ ॥ નીકળે જવાળા ઉછળે લાહાળા, તતડીને તનખા છુટે; એવો વીકરાળ વહની કરો, દેખીને ત્રાસ છુટે. ॥ ૬ ॥ એવી જયાં આગના આપી કે, સેવક ઉઠયા સાત; કાષ્ટ નાંખી ચુલો ભરીએ; અગની થયો પુરપાટ ॥૭॥ તાવડામાં અતી તેલ નાખ્યું, ખળખળ ઉભરો ચડીયો, સેવકો સળગાવે અગની કરતા દોટા હડીયો. ॥૮॥ અગનીનો ઉતપાત અતીસે, નીકળે લાંબી

જ્વાળા, તનખા ઉડે તતડી તતડી, તેલને આવે ઉકાળા. ॥ ૯ ॥ તાપ થકી લોક ખસે આઘું. કૈ રહે અવળા આડા; બળી બળી તેલ જ ળવા લાગ્યું. નીકળે છે ધુમાડા. ॥ ૧૦ ॥ તે તેલમાંથી નીકળે ભડકા. જોઈ જોઈ પ્રગટયો ત્રાસ; સુધન્વા જીવે આમાંથી, તે ન પડે વિસવાસ. ॥ ૧૧ ॥ હાથ ઘસે છે હોઠ ડસે છે, બહુ ભય પામ્યું લોક; સુધન્વાને જીવવા કેરી, આશા સમજાવિ ફોક. ॥ ૧૨ ॥ અરેરે કારમો કોપ થયો છે, એવો ચાલે મનસુબો; તેલ તણા તાવડા પાસે જૈ, સુધન્વા નો ઉભો. ॥ ૧૩ ॥ એટલે સુંદર પ્રભાવતી,સુધન્વાની નારી, ચીર બરોબર અંગ લપેટયું, મરવું મન વીચારી. ॥ ૧૪ ॥ સ્વામી પડે તવ માહારે પડવું, જીવવું નથી જરાયે;મુજ કંથનું કોઈ નથી સગુ, શું જોર માર્યું માયે. ॥ ૧૫ ॥ રડીરડીને સૌ રહ્યું આઘું,કાં ભ્રાત કે કાં ભગની સૌ જીવનાં રહીને જોઇ રેહેશે, સળગ્યો દાવાનળ અગની ॥ ૧૬ ॥ પતીની સંગ સતી થાવું,તરૂણીનો તે ધર્મ;નત્રે ગ્રહો માહારા થયા વાંકા ફુટી ગયું આજ કર્મ ॥ ૧૭ ॥ એ રીતે અબળાએ ધારી, સુધન્વા હરીજન તાવડા પાસે ઉભો રહીને,કરે પ્રભુનું સ્તવન. ॥ ૧૮ ॥ વળગુ ॥ સ્તવન કરવા લાગીયો, ઉભો રહ્યો એક ચર્ણ;વલ્લભ વાણી ઓચરે, સમરે અસરણ સર્ણ.

કડવું ૪૧.

મને કેહર કાંટો વાગ્યો એ રાગ.

ઓ રામરે; રામ રામ રામ, તમે છો ઘનશામા, કરો પુરણ મનકામા,હો રામ રામ રામા. ॥ ૧ ॥ ઓ રામરે; તમે સાચા સ્વામી, ગોવિંદ ગરૂડા ગામી,વિનવું છું નામી નામી, ઓરામ રામ રામા. ॥૨॥ ઓ રામરે;ભક્તને વશ વનમાળી, પાન્ડવની પીડા ટાળી, કરી કુબજાને રૂપાળી. ઓરામ રામ રામા. ॥ ૩ ॥ ઓ રામરે; શવરીનાં બોર લીધા અચળ સુખ તેને દીધાં. પાપીને પાવન કીધાં; ઓરામ રામ રામા. ॥૪॥ ઓ રામરે; દ્રુપતી જે રાણી,દુષ્ટે ચીરલીધાં તાણી, તે પુર્યા દાશી જાણી. ઓરામ રામ રામા. ॥ ૫ ॥ ઓ રામારે મુકંદ વર મોરારી, ગોકુલ વરશ્યો મેઘ ભારી, કરી સાહાય ગોવરધન ધારી. ઓ રામ રામ રામા. ॥ ૬ ॥ ઓ રામરે, બાળકને હણનારી. પાતકને ન ગણનારી, તે પૂતના મારી માર , ઓ રામ રામ રામા. ॥ ૭ ॥ ઓ રામરે, પ્રીતિનુ

વેણુ ઉથલાવી,રૂશી પત્નીયો આવી. ત વૈકુંઠમાં વસાવી. ઓરામ રાંમ રામ. ॥૮॥ રામરે, દશાનનને હણીયો, વિભીક્ષણુ શેવક ગણીયો, પામ્યો ગાદી નામ ભણીયો, ઓ રામ રામ રામા. ॥ ૯ ॥ ઓરામરે, હું શેવક અપરાધી, મેં ભજતાંશું ભુલ ખાધી, તેથી થૈ ઉપાધી ઓ રામ રામરામા. ॥ ૧૦॥ ઓ રામરે, રાંકડો જાણી રાચો, હું તો છું શેવક કાચો, પણ ભરૂસો તમારો સાચો. ઓ રામ રામ ગમા. ॥ ૧૧ ॥ ઓ રામરે, હું પાંખડી પુરો,નહી પાતકમાં અધુરો, વળી કુડ કપટમાં સુરો, ઓરામ રામ રામા. ॥ ૧૨ ॥ ઓ રામરે, અવગુણીયો શીશ નામુ, જરા જો જો માહારા સામું, અત્યારે કષ્ટી પામુ ઓ રામ રામ રામા ॥ ૧૩ ॥ ઓ રામરે, નથી ઉગર્યાનો આરો, પણ ભરૂસો તમારો, તમે મારો કે ઉગારો. ઓ રામ રામ રામા. ॥૧૪॥ વળણુ. મારજો કે ઉગારજો,શેવક છે હેરાન;વલ્લભ વદે એમ ઓચરે, ભીડ ભાગો ભગવાન.॥

કડવું ૪૨ રાગ બાવલીચાનો.

ભુધર ભીડ વેળાના રેરેરે હો, રડે શેવક રાંકડોરે ॥ ટક. ॥ બોલ્યા બોલ્યા જયમુની મુખ વચન, સાંભળ સાંભળ પરીક્ષત રાયના તન; સુધન્વા તો કરેછે પ્રભુનું સ્તવન. ॥વાહારે ચઢજો વાહાલા રેરેરે. હો.રડે ॥૧॥ ભકત જનોની ભીડે ધાયેલા ગોપાળ, પ્રજાપતીની સ્તુતીથીદોડયાતા દયાળ, નીભામાંથી ઉગાર્યાં મંજીરીનાં બાળ. તેરીતે ઉગારોરેરેરે હો.રડે ॥૨॥ પ્રલાદજીને દુખડું દેવા માંડયું દંભે;કીધું સમરણ તમારૂં કષ્ટીને આરંભે, કીડી રૂપે વશ્યા જઇને ઉષ્ણ સ્થંભે,તેવા હેં પધારો રેરેરે હો રડે. ॥ ૩ ॥ પ્રભુ ગજને હણવા મદ્ધરે જળમાં ધાર્યો, તવ તે હાથી ત્રાડી તમોને પોકાર્યો; ગોવિંદાજી ગરૂડે જઇ ઉગાર્યો, તેમજ વાહારે ધાજોરેરેરે હો. રડે ॥ ૪ ॥ પુતના માસી મારીને બાળકો બચાવ્યાં, તેવાં સંકટ તારા શેવકને સીર આવ્યાં; શંખ લેખે સગાં વ્હાલાંને ગભરાવ્યાં, દુખ નથી મરવાનુરેરેરે હો. ॥ રડે. ॥ ॥ ૫ ॥ પણ તમ દાસે સભામાં મુમત કીધો. પ્રધાનોની સાથે વીવાદ ઘણો લીધો, તમ આશાએ સૌને ભરોસો મેં દીધો, હું નથી મરવાનો રેરેરે હે. રડે. ॥ ૬ ॥ તમ હીમ્મત થી અભીમાનનું બોલ્યો સ્વામી, જોજો પ્રભુ લજ્યામાં લાવતા ખામી તેથી તમારી શોભા જશે અંતરયામી, નહી માહારે લેવા દેવા રેરેરે હો

રડે. ॥૭॥ વળણુ. ॥ લેવા દેવા માહરે, ન મળે દેવ મોરાર, શોભા લજ્યા તમ તણી. બાનાનો આધાર.

કડવું ૪૩ રાગ ધનાસરી.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા, સુણુ જનમેજે રાય;વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, તેલ કઢા મહીમાય. ॥૧॥ સુધનવાયે સમરણુ કરી, રાખ્યો દ્રઢ વિસવાસ; પડવું ધાર્યું પુરણુ પ્રેમે, મનમાં ન રાખ્યો ત્રાસ ॥ ૨ ॥ પછી પોતાના સામુ જોઈ, કીધો નમસ્કાર;માત તાત ભગનીને નમીયો, છેલ્લા વેલ્લા જુહાર. ॥ ૩ ॥ બોલ્યું ચાલ્યું માફ કરજો, એક જ નમનો સ્નેહ; અવગુણુને અપરાધો કરેલા, ક્ષમા કરજો તેહ. ॥ ૪ ॥ તમારા ઘરમાં દેહ ધરીને, સુખ નથી દીધું તમને; ભાઈએ મહારૂ કહ્યું કરીને, પાડ ચઢાવ્યો છે અમને. ॥૫॥ ઓ મુજ માડી આંસુડાં પાડી; રડશો નહી યાદ લાવી; રણુ સબંધ થયો હવે પુરો; આયુશ રહ્યા છે આવી; ॥૬॥ નવ માસ મુજને ઉદર રાખ્યો, ન ખાધું ખાટું તીખું; મમ શરીરને સાચવવાને, આરોગ્યાં મોળું ને ફીકું. ॥ ૭ ॥ ગંદા ભીનામાં પોતે પોઢયાં, સ્વચ્છમાં મુને સુવાડયો; પડવા ન દીધો રડવા ન દીધો, ટાઢ તાપ ન દેખાડયો. ॥ ૮ ॥ પ્રાણુની પેઠે પાળ્યો મુને; તે બદલો નથી વળીયો; તે સૌ અપરાધ ક્ષમા કરજો, કહી મુખ ફેરવી વળીયો. ॥ ૯ ॥ જે જે હરીજન લોક આવેલા. તે સામુ લાગ્યો જોવા; સરવેને કહ્યા જુહાર છેલ્લા, તવ લોક લાગ્યું રોવા ॥ ૧૦ ॥ ધ્રુંશકા મુકીને રડે છે, કૈંક લુછયા કરે આંસુ; અરેરે આપણુ કકળીયે પણુ, બળ વિના બધું ફાંસુ. ॥ ૧૧ ॥ પછી ભકતે તેલ કઢાના, સામું નમાવ્યું શીશ; ઉગારજે અગની દેવતા તું, પેરણુા કરે જગધીશ. ॥ ૧૨ ॥ એટલે શંખને લેખ બોલ્યા, કેમ માંડયા છે ચાળા; જાણ્યો તુને ભગતડાને, પાખંડ કરવા વાળા. ॥ ૧૩ ॥ ઉંચુ જોઇને શું બડબડીયો, જાણ્યું તું મનનું પાપ;ઉંચેથી ઉગારવા તુને, કોઈ ન આવ્યો બાપ. ॥૧૪॥ સુધનવા કહે આવશે હમણાં, જનમો જનમનો બાપ; એ રાંડે જણ્યા તમારા બેના, પુરણુ મળીયાં પાપ. ॥ ૧૫ ॥ નથી બળવાનો નથી બળવાનો, હુંતો નથી બળવાનો, અદેખાઇ કરે છે તેમાં, શો તારો દન વળવાનો; ॥ ૧૬ ॥ તેલમાં સ્નાન કરી નીકળું છું, બચાવનાર દયાળું; ઉજ્વળ મોઢું નહી રહે તારૂં; જોજે મારી સુખ

કાળું. ॥ ૧૭ ॥ કાળા મોંઢાના કર્મ પુરેલા, નજર રાખી રેહેજે; વીશેષ અગની સળગાવવાનું કહેવું હોયતો કેહેજે. ॥૧૮॥ એમ કહીને પ- ડવા માટે, તલપીને કરી ત્યાંરી,એટલે દોટ મુકીને આવિ, વળગી એ ની નારી. ॥ ૧૯ ॥ નાથજી હું પણ પડુ તમે સાથે,સતી તણો એ ધર્મ; સુધનવા કહે સૌ લોક દેખે; કેમ ના લાગે સર્મ. ॥ ૨૦ ॥ મુમત મુકોને રહો અળગાં, મીથ્યા મરો છો મથી; તમારા મનમાં રાખજો નીશ્ચે,હું બળવાનો નથી. ॥ ૨૧ ॥ ઇશ્વર ઉપર આશીન રાખી, અળગાં બેસો નારી; રક્ષણ મારૂ કરવાના છે, ગોવીંદ વર ગીરધારી. ॥ ૨૨ ॥ આવાં ખસો જોડે ન ધસો, દેખે છે મુજ માત; ભગની દેખે કુટુંબ દેખે, દેખે માહારો તાત. ॥ ૨૩ ॥ પ્રભાવતી કહે પીઉજી મારા, મરજાદા શું કર- વી; ઘરબાર ભાગે તવ લજ્યાને, હોઢવીકે પાથરવી. ॥૨૪॥ સુખસાતા હોય તવ શોભે લજ્યા, સૌ ગયે લજ્યા સાની; તમારી સાથે હું પડવા ની, નહી કરૂ પાછી પાની. ॥ ૨૫ ॥ સુધન્વા કહે કયાં બળવું છે, ટ- ગ ટગ જોજે નારી;ન જીવું તો પડજે કઢામાં, એટલી આગના માહારી ॥૨૬॥ તો પણ કામની છોડતી નથી, તવ બોલ્યા પ્રધાન; શું જુઓ- છો શેવક માહરા, ઉઠી કરો હેરાન. ॥ ૨૭ ॥ બેઉ જણાંને પાડો વખુ- ટાં, જણુવો પુરણ રીશ; સુધન્વા કહે અબળા રે આધી, જો શું કરે જુ- ગધીસ. ॥ ૨૮ ॥ ટકા ટકાના ગુલામ જાતી, તે તારો કર ઝાલે; સમજી જાને અળગી થાને, લાન્છન તું કેમ આલે. ॥ ૨૯ ॥ એમ કહી આંખ વીપ્રીત કીધી, તવ અળગી થઇ નારી; પછી પોતે પરકંબા કરીને,પ- ડવા કીધી ત્યારી. ॥ ૩૦ ॥ વળણ. ॥ પડવાની ત્યારી કરી મનમાં નહી ભય શોક; હરી ભજન કરતા સહુ, જોવા મળેલા લોક.

કડવું ૪૪ રાગ સાખીનો.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા,સુણ જનમેજે રાય;વીસ્તારી તુજ ને સંભળાવું, સુધનવાની કથાય. ॥૧॥ રણછોડ રાયની જય જય બો- લ્યો; કીધી દોટા હડીયો;રામકૃષ્ણનું નામ લેઇને, ઉછળી કઢામાં પડી યો. ॥૨॥ પડતામાં તો કૃષ્ણ પ્રભુએ, વાયુને આગના કીધી; પવન દેવ પ્રવેશો તેમાં, કઢા સીતળ કીધી. ॥૩॥ હિમની તુલ્ય તે તેલજ ટાઢું, પ ણ નીકળે ધુમાડા; તે તેલમાં પડી નાહાવા લાગ્યો,અગનીના ભડકા ટા- ઢાડા. ॥૪॥ કોઈ જગે હુંનું નવ લાગે, હરે ફરે મહી માહાલે; તેલ નાં-

ખો બે ખોબા ભરીને, મુસ્તક કેશમાં ધાલે. ॥૫॥ જગત જોઇને વીશ્મય પામ્યું, પ્રધાન નજરે ભાળે; સુધન્વા તાવડામાં બેઠેલો, ખોબે તેલ ઉછાળે. ॥ ૬ ॥ સરીરે છાંટે મોહોટે ધાટે, રણુછોડ રણુછોડ રટે, ડુબકી મારે ડોકું કહાડે. નાહાય વચનને વટે. ॥ ૭ ॥ ઉચો નીચો ઉછળે હસે, સાહાય ઘણા ગોપાળ;શરીરને શીતળતા વળે છે, દગ્ધ ન થાયે વાળ, ॥ ૮ ॥ એટલે પ્રભાવતી સતીને; હળ હળ પ્રગટયો કાળ; હ્યો બાળ-વા હોય તેટલા બાળો, પ્રધાને કર્મે ચંડાળ.॥ ૯ ॥ કાળાં મોંઢાં લેઈ-શું બેઠા છો, ભાળવું હોય તો ભાળો;કાષ્ટ નંખાવો અગની વીશે,તેલ ઘણું ઉકાળો.॥ ૧૦ ॥ મુજ સ્વામી શેવક સામળાને, કેવા કરે છે સ્નાન; જે કરવું હોય તે કરી નાંખો, નહી થાય ભક્ત હેરાન. ॥ ૧૧ ॥ પાપી જનો તમે પુરણ ધાર્યું તું, દેવાને દારૂણ દુખ;હવે શું નીચું જોઇ બેઠા, લેઇને કાળાં મુખ. ॥ ૧૨ ॥ દઇવત હોય તેટલુ દાખો, કરશોમાં પાછી પાહાની; બાકી ન રાખશો કોઇ પ્રકારે, એક રતી એક આની, ॥ ૧૪ ॥ ધીક્કાર છે તારા મનખાને, નથી જરાયે લાજ; મનુશ જાતી શું કરવાનું, જેને માંથે માહારાજ. ॥ ૧૪ ॥ તવ શંખે જોયું લેખના સામું, કીરતી ચાલી કેડે;વગોણું ચાલ્યું વીશ્વ વીશે, બેઉ ચડયા ગધેડે. ॥ ૧૫ ॥ લેખ કહે મુજને એમ લાગે, કાંઇક કપટ સાચું; ધુમાડા બળતણુના નીકળે, પણ તેલ નરદમ કાચુ. ॥ ૧૬ ॥ કારણ કે તાવડો લોહનો છે, જાડું દળ અપાર, હજી તો તપ્યો નહી હોયે, તો તેલ તપ્યાની વાર. ॥ ૧૭ ॥ માટે આપણ ઉડો ઉધાડા, પુરણ દઇવત દાખો; જાડાંને મોહોટાં કાષ્ટ લાવીને, તાવડા તળે નાંખો. ॥ ૧૮ ॥ એમ ધારી બેઉ દુષ્ટ ઉઠયા; ખરી વાતે નવ ખાંખે;કટી કસીને દંત ડશીને, સરપણ ઉપાડી નાંખે. ॥૧૯॥ અતી કાષ્ટથી અતી પ્રકાશ્યો, જ્વાળા થઇ ચોપાસ; તનખા તતડી ઉઠે અતીશે,ધુમ્ર ચાલે આકાશ.॥૨૦॥ ગગને ઉડતાં પક્ષીયોને,ધુમ્રની જ્વાળા અડે;આંખોથી અંજાઇ જઇને,તરફડી તેલમાં પડે.॥૨૧॥ જેમ જેમ અગ્ની સળગે અતીશે,તેમ તેમ ટળે વેહેમ, તાવડો જરા તપે નહીને, તેલતો ટાઢું હેમ.॥૨૨॥ સળગાવી શંખ લેખ થાકયા, લાગે ઉષ્ણ હવાય;હાથ ધાલીને ટાઢુ હુનુ, જોવા નવ્ય જવાય. ॥ ૨૩ ॥ અગનીનો ભય લાગે અતીશે, તપાસ કેમ કરાય; કોહો ના કોહો પણ સુધન્વાની કને જાદુ વીધાય.॥૨૪॥ દુષ્ટ જનો એમ જાણુતા નથી, જેને સામળીયો સાહાય, મીથ્યા મેહેનત કરીયે તેથી. હરીજનને શું થાય. ॥૨૫॥ તેવું સમજ્યામાં આવતું નથી, નાસ્તીકજન શું પેખે; કપટ

જેના કાળજા વિશે,કપટ વિધ્યા તે દેખે ॥ ૨૬ ॥હરીજનોએ જોઈ જોઇ
ને,સમર્યા શ્રી વનમાળી,જે જે રણછોડ જે જે રણછોડ, કહીને દેતા તા
ળી॥૨૭॥તેલમાં તેમ તેમ સુધનવાને, સારૂં લાગે અપાર; ઉઠે બેશે ની-
ચો ઉંચો તેલમાં તેણીવાર.॥૨૮॥ જોઇ પ્રધાનોનાં પેટ બળીઆં, આપણુ
સંદેહ ખોઇએ;મંગાવો શ્રીફળ ગામમાંથી.તેલમાં નાંખી જોઇએ. ॥૨૯॥
છડીદારને આગના આપી, એટલે દોડયો સ્વારે; નગ્રમાંથી જઇશ્રીફળ
લાવી, આપ્યું સભામાં તે વાર. ॥ ૩૦ ॥ પ્રધાનોએ આઘા રહીને, ઊં-
ચો કીધો હાથ; તાકીને તાવડા ભણી ફેંકયું.જુએ શેન્યનો નાથ ॥ ૩૧ ॥
પડયું તે શ્રીફળ તાવડામાં, લાગી તેલની જવાળા; ચચણી તતડીને
એક દમે;થયાં બે ચીતાળાં. ॥ ૩૨ ॥ શ્રીફળની શી ગતી બને છે, સૌ-
જન જોવા મળીયાં;ચીતાળાં થૈ તાવડામાંથી, એક દમે ઊછળીયાં.
॥૩૩॥ બેઊ પ્રધાનો ઊભા ઊભા, જોયા કરે છે ઘાટ; ચીતાળીયાં બેઊ
આવીને વાગ્યાં, બે જણુને લેલાટ. ॥ ૩૪ ॥ કપાળ ફુટયા રૂધીર છુટયાં
કરણી નડી કાળી;સૌ લોક જોઇને ખડખડ હશીયા,બે ભુજ દેતા તાળી
॥૩૫॥ હંસદ્વજ જોઇ વિસ્મય પામ્યો,મુજ સુત નહી દાસ કાચો; તેલમાં
એને આંચ ન આવી,શેવક હરીનો સાચો.॥૩૬॥ એવું સમજી આપે ઊ
ઠયો, કીધો મુખ પોકાર; સાબાશ સતીયા પુત્ર તમને, નીકળો કઢાની
બહાર. ॥ ૩૭ ॥ તું સત્યવાદી તું સત્ય ધર્મી, તું ભગવાનનો ભક્ત;
તાહારે પુન્ય હું રાજ્ય કરૂ છું,તુજને વશ છે જગત ॥ ૩૮ ॥ આખા
ઘરમાં એકજ હોયે, પુન્યેસ્વરી ભાગ્યશાળી; તેથી આખા કુટુબ કેરૂ,
ભલું કરે વનમાળી. ॥ ૯ ॥ ઢાંકયું રત્ન તું ફરજન માહારે, તારે વડે
સહુ સુખી; ઓરે માહારા લાડકવાયા, તને કર્યો મેં દુખી. ॥ ૪૦ ॥
અપરાધ હમારો ક્ષમા કરજે;નમી નમીને માગું; તાવડામાંથી બારણે
આવો. પુત્ર હું પાયે લાગુ. ॥ ૩૧ ॥ સ્ધાનના કેહેવા પરમાણે, વર-
ત્યો છું માહારા તન; પણ તાહારા સત્ય આગળ થયું, કાળુ માહારૂં
વદન.॥૪૨॥પ્રધાનોએ પાસે રહીને,કાળુ કરાવ્યું મુનેઃ તેલમાંથી બાહાર
ન નીકળે તો, ઇશ્વરની આણુ તુને. ॥ ૪૩ ॥ તાવડામાં તવ ઊભો થયો
ક્ષણુ ન લાગીવાર;ઉછળીને કુદકારા મારી, કુદી પડયો બાહાર. ॥ ૪૪ ॥
આકાશમાં તવ દુન્ડભી વાગ્યાં, સાંભળે સરવે શ્રસટી;ચંદનનાં,વદસાદ
વરસ્યા, પુસ્પતણી થઇ વ્રષ્ટી. ॥ ૪૫ ॥ સરવે જાણ્યું ઇશ્વર કૃપા,
તેમાં નહી મીનમેશ;અગની ભરેલા તેલમાં નાહ્યો,રૂવાડું ન બળ્યું લેશ
॥ ૩૬ ॥ સર્વેના મનને શ્રદ્ધા બેઠી, કરતા નમસ્કાર; જળ મગાવી ઉ

ષ્ણુ કરાવ્યું, નાહાવા આપ્યું તે વાર. ॥ ૪૭ ॥ સુધનવાયે સ્નાન કીધું વસ્ત્રથી લુછ્યું અંગ; પછી પોશાક પોતાતણો તે,ધારણ કર્યો નવરંગ ॥ ૪૮ ॥ હતા તેવા ધારણ કીધા, પોતાના સણગાર, કટી કશીને ખોશી લીધાં,યુદ્ધ તણાં હથીઆર. ॥ ૪૯ ॥ પછી સરવે હરીજન લોકો, નમી નમી પડયા પાય;રૂધીર વરણા પ્રધાન બેઉ, તેની શીગત થાય. ॥૫૦॥ એ પાપીની પાસે રેહેનારા. શેવકને છડીદાર; રૂધીર લુછીં પાટા બાંધ્યા, પીડા પામ્યા અપાર. ॥ ૪૧ ॥ કાળું મોઢું લેઇ ઉભા થયા, દાઝે છે અંતઃકરણ, શુધનવા જ્યાં ઉભો ત્યાં આવી,બેઉ જણ લાગ્યા ચરણ, ॥૫૨॥ અવગુણી અપરાધિ અમે, દીધું તમને દુખ; હસીને અમ સાથે બોલો તો,ઉજવળ થાયે મુખ. ॥૩૫॥ વળણ.ઉજવળ થાયે મુખડાં, ક્ષમા કરો અપરાધ;સાચા શેવક જાણ્યા વિના,મીથ્યા કર્યો વિવાદ

કડવું ૪૫ રાગ ચોપાઇ.

બોલ્યા જયમુની મુખ વાણી,રાજા સાંભળ ઉલટ આણી;કરગરતા બેઉ પ્રધાન, તમોને છે પ્રસન ભગવાન ॥૧॥અમે મુમત મીથ્યા ઝાલ્યો તમને તો અતી શ્રમ આલ્યો,ધાર્યો મર્ણ પમાડવા અમે,પાળ્યું તાતનું વચ્યન તમે ॥૨॥અમે ન જાણી તમારી રીતી,હવે જાણી પ્રભુસંગપીતી; એમ કાલાવાલા બહુ કરે,તવ હંસદ્વજ ઓચરે ॥૩॥ ધિક ધીક તમોને પ્રધાન,મમ સુતને કીધો હેરાન;દીધી મને કુમતીઅતી,નથી અક્કલ તો એક રતી.॥૪॥જેનો બુદ્ધીહીન કારભારી,તેની રાજ નીતી નહીસારી;જેનો કારભારી બુદ્ધીનો મંદ,તેની આવક સઘળા બંધ. ॥૫॥ જેનો કારભારી સ્વારથી, તેનુંકાંઇ સુધરતુંનથી;જેનો કારભારી પક્ષપાતી, તેની લક્ષ્મી જાય વેરાતી॥૬॥જેનો કારભારા હોય દ્વેશી.તેનો માલીકસદા કલેશી;જેનો કારભારી હોય કપટી,તેનો માલીક પડે લપટી॥૭॥જેનો કારભારી જાર કરમી,તેનો માલીક થાય અધરમી;જેનો કારભારી લંપટ લોભી,તેની ?ીલકત ન રહે થોભી. ।૭॥ જેનો કારભારા અજ્ઞાન,તેનો માલીક મુર્ખ નાદાન;જેનો કારભારી કોઠાસુનો,તેનો લુટાયભંડાર જુનો ॥૯॥જેનો અવળી મતી કારભારી, તેનો માલીક થાય ભીખારી; જેનો કારભારી કારમો કેહેરી,તેનો માલીક બહુનો વહેરી.॥૧૦॥જેનો કારભારીગરીબનુંબાળ,તેતો ભીખ માગે ભુપાળ જેનો કારભારી નીચ જાતી તેતો માલીક નીપજે ઘાતી॥૧૧॥જેનો કારભારી હત્યારો, તેનો માલીક

થાય ગોઝારો;તેવો કારભારી તું મને મળીયો,હું તો સુબુદ્ધીથી ટળીયો ॥૧૨॥મહારા પુત્રને મારવા તેં,તાકયો;મને સમસોગનમાં નાંખ્યો; માહરે હાથે પુત્ર તળાવ્યો,બહુ બળ કરીને બળાવ્યો;॥૧૩॥ તમારૂ શામ મોંહો શંતાડો, કોઇ આ દુષ્ટોને કાહાડો;મહારા ઘરમાં કલેશ કરાવ્યો, મને મુમતથી જરમાવ્યો. ॥૧૪॥ મહારી નારી રડીને થાકી, કાંઇ કલેશમાં ન રહ્યું.બાકી;મહારી કુંવરી રડીપુરપાટે, એતો પોતાના બંધુને માટે ॥૧૫॥ મહારા દીકરા જે ચાર નાહાના,તેતો રડીને થાકયા છ છાના;પુત્રની પ્રેમદા પ્રભાવતી,રડીરડી થાકી શુભશતી.॥૧૬॥બધુ ઘર હલાવી માર્યું, તમેવી પ્રત કરવું ધાર્યું;પણ પ્રભુએ પુત્ર બચાવ્યો, તમે તો ખરો ખેલ મચાવ્યો. ॥૧૭॥ દુખ દેવામાં ન રાખી નુન્ય,આડે આવ્યું એનું ખરૂ પુન્ય; એનિ નારીના પુન્યે ઊગરીગો,તમારે કેહેવે મેં પરહરીયો. ॥૧૮॥ હું તો જાણુતો હતો પવિત્ર,હવે જોયાં તમારાં ચરીત્ર; ભલે પામ્યા વિપ્ર શરીર, પણ અવર વીર્ય રૂધીર. ॥૧૯॥ જેનું ખાધું તેનું ભુંડુ તાકયું, કાંઇ પરોજન નવ રાખ્યું;મહારા નગ્રવીશે નહિ તમો,જાવો જંગલ વાશે ભમો. ॥૨૦॥ નથી જોવાં તમારાં મુખ, મમ સુતને દીધું દુખ; કરે કારભારીનો વીશ્વાસ,તેને નીપજે આવા વિનાશ. ॥૨૧॥ મુજ પેકે જે વીશ્વાસ કરશે,તેતો પાછળ પસ્તાઇ મરશે;રાયે રજા દાસોને આપી, અહીંથી લેઇ જાઓ આ પાપી. ॥૨૨॥ તવ સુધનવા એમ કહે છે,પોતાનાતાતને શીખ દેછે; શીદ કહાડો પરાયો વાંક,આપની ભુલ આડો આંક॥૨૩॥ આપ કહેવાઇએ રાજધણી, તેને જોઇએ ચાલાકી ઘણી; પોત પોતાનું જાળવી રહીએ,અને દોશ અવરને ન દઇએ.॥૨૩॥ધણી હોય તેને ધણી ના કરીએ,કરીએ તો ચગદાઇ મરાયે;સોંપીએ કોહને કારભાર, ફક્ત લેઇએ તેતો વીચાર.॥૨૨॥ સામાના મનનો પારલેઈ,બેશીએ ફાવતુ કરી દેઇ; ઘણા જનના સાંભળીએ બોલ,પછી તેનો કરીએ તોલ. ॥૨૬॥ બીજાનું કહ્યું માને જેહ, નારી તુલ્ય પ્રમાણીક તેહ, કહેનારાનું કહ્યું લીધુ માની, તેમાં કરન રની અક્કલ શાની. ॥૨૭॥ કોક તો ગમે તેવી દે શીખ, પણ માનનારો માગે ભીખ; કેહેનારાનું કહ્યામાં શું જાય, પણ કરનારો ગોદા ખાય. ॥૨૮॥ કેહેનારાનું છે ખરૂ કે ખોટું, નાખવું વીચારે મન મોહોટું;ખરૂ ખોટુ સમજયા વણ જેહ, કહ્યું કરે તો મુરખતેહ.॥૨૯॥ જેમ મરનારો કરે ત્રષ્ટી,તેનાં પાછલાં પામે કષ્ટી છેતે જીવતે કોઈ કારભારી હુઓ, તેને જીવતો જાણવો મુઓ. ॥૩૦॥ પોતે જીવને સોંપે પરને તેતો બીગાડે આખા ઘરને; તેતો સાચું સમજજો તાત, હૈયે ધરજો

આટલી વાત. ॥ ૩૧ ॥ સુત થઇને દેઉછું શીખ, વળી રાખવી પ્રભુની
બીક; નવ કરવો નાસ્તીકનો સંગ, કરવે થાય સુકીત ભંગ. ॥ ૩૨ ॥
નીચ સંગે થાયે નીચ બુદ્ધી, ઉંચને સંગ રહે શુભ સુદ્ધી; જેવા સંગ
તેવા રંગ લાગે,કોક દીવસ પીડા જાગે. ॥ ૩૩ ॥તવ હંસદ્વજ એમ બો-
લે, કોણ ઉંચ છે બ્રાહ્મણ તોલે; બોલ્યો સુધનવા તવ એમ,તમો બ્રાહ્મ-
ણ સમજો કેમ.॥ ૩૪ ॥ હોય ઉંચનું ખોળીયું કદી; ભર્યું સરોવર પણ
નહી નદી; જેને છે ઉંચ જ્ઞાનની ગતી,તેની સદાયે નિરમળ મતી.
॥ ૩૫ ॥તેને ઉંચજ માનવો તાત, નીચ બુદ્ધી વાળો નીચ જાત; ની-
ચાં કર્મ તે જાણવો નીચ, કરે સદાઇ પાપનો કીચ. ॥ ૩૬ ॥ હોય ઉંચ
અને નીચ મતી, તેને નીચો જાણવો અતી,હોય નીચ અને ઉંચ ગતી
તેને ઉચો સમજવો અતી. ॥ ૩૭ ॥ માહારી સહુ શીખ રાખજો રૂદે,
તેથી પુન્ય થવાનું ઊદે;હુંતો છેલ્લો વેલો શીખ દેવું, માહારૂં જીવ્યા-
નું જાણો છો કેવું. ॥૩૮॥ જો જો જુધ્ધે જાવુંછું પીતા, ખડકી મુકજો
કાષ્ટ ચીતા; હુંતો જીવતો નહી ઘેર આવું,સાચી વાત તમોને સમજા-
વું. ॥૩૯॥ તવ રાજાયે ધરીયા હાથ, બેટા સાંભળ માહારી વાત; તને
જુધ્ધે જાવા નહી દેવું, પછી મ્રત્યુ થવાનું કેવું. ॥ ૪૦ ॥ બોલ્યો સુધ-
નવા સુણો વાત; કેમ લજવું ક્ષત્રીની જાતે; માહારે કરવા જવો સંગ્રા
મ, કેમ બોળીયે બાપનું નામ. ॥ ૪૧ ॥ લડવા વઢવા જાવું ઠેડે, નહી
તો લાજે માતાનું પેટ; લાજે કુળ કુટુંબ પરીવાર, મારૂં જીવતર થાય
ધીક્કાર. ॥૪૨॥ જુધ્ધે ના જાવું તો હું કેવો, છતો જીવતો મુઆ જેવો;
શું મોઢું લેઇ ભોમી ફરવું, એવું જીવ્યાથી ભલુ મરવું. ॥ ૪૩ ॥ આ-
વી ખોટી શીખામણ દો છો, તમે ક્ષત્રી ધરમ શાને કોહો છો; કરે રણ
ચઢતાં પાછી પાહાની,તેની જનેતા નહી ક્ષત્રાણી. ॥ ૪૪ ॥ પડે પાછો
દાશીનો જાયો, વઢવું ક્ષત્રી ધર્મનો પાયો;માટે એવી ન બોલશો વાત,
પછી હું નહી કહુ મમ તાત. ॥ ૪૫ ॥ તવ હંસદ્વજ એમ બોલે, થોડા
સુત થશે તુજ તોલે; એમ કહી જોયું પ્રધાનો સામું,જાવો તમને દેખી
ખેદ પામુ. ॥૪૬॥ તવ પ્રધાનો ચાલ્યા ઉઠી,પુંઠે લોકની મેદની છુટી;
હાડ હાડ કહી તાળી પાડે, કૈંક પુંઠળ રેણું ઊરાડે, ॥ ૪૭ ॥ કૈંક મોઢે
ચઢી ગાળ ભાંડે,કૈંક કાંકરા મારવા માંડે,એવી સંકટદશા આવી,કર્યા
કર્મની રેખા કાહાવી, ॥ ૪૮ ॥ જેનું ખાઇને ખોદે જેહ, એવી કરણીને
પોહોચે તેહ, જેનું ખોદવું જે કોઇ ધારે,તેને યમકીંકર માર મારે.॥૪૯॥
થાય છેવટ નર્કનીવાશી, મુખ જુએ નહી અવીનાશી, મયા બુંડે હવા

લ પ્રધાનો, થઇ ગયાતા બહુ મસ્તાનો, ॥ ૫૦ ॥ વળણ. ॥ મસ્તાન બહુ થયા હતા, થઈ માહા દુરદશાય;વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, શ્રોતા સુણો કથાય. ॥

કડવું ૪૬ રાગ સાખીની ચાલ.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા,સુણ જનમેજે રાય;વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, સુધન્વાની કથાય. ॥ ૧ ॥ ભુંડે હવાલે પ્રધાન ગયા વરત્યો જેજેકાર; થવાનું હશે તે થાશે, યુદ્ધ વીશે નીરધાર. ॥ ૨ ॥ સુરો જન યુદ્ધ વીશે મરે, તેમાં નહી કાંઇ લાજ, તેલમાં તળાઇને નવ મુઓ, એ શુભ થયું આજ. ॥૩॥ રહીયત સઘળી નગ્રમાં ચાલી,વળી રાજાની રાણી, કુંવરી ચાલી કામની ચાલી, મનમાં ઉમંગ આણી. ૪ ॥ એટલે પાન્ડવ દળના યોદ્ધા; અરજુન સહિત જેહ; પોતે પોતાની શેન્યમાં ગયા,તતપર થઇ રહ્યા તેહ. ॥ ૫ ॥ત્યાં રહ્યું શેન્ય હંસદ્ધજનું. બોલ્હા સુધનવા સુરો; પહેલો મુને જાવા દો જુધ્ધે. મોરચો કરી આવું પુરો. ॥ ૬ ॥ અરજુનજીને હાર પમાડું, શું જાણે સતી સંતાન; કષ્ટી દેઇશ તવ એમની વાહારે, આવશે શ્રી ભગવાન. ॥ ૭ ॥ તેમના મુને દરસણ થાશે, મરણ સમે મમ તાત;મનુશ દેહ સફળ થયો માહારો, આ વેળા ન આવે હાથ. ॥ ૮ ॥ તે માટે હવે ત્યારી કરીને, વગડાવો નીશાન;દુન્ડભીના ડંકા દેવરાવો, શેન્યા થાયે સાવધાન. ॥ ૯ ॥ રાતી ધજાયો દો રોપાવી; પછી દો આગના અમને; માહારી પક્ષે આવવા સારૂ, ના પાડું છું તમને, ॥૧૦ ॥ હંસદ્ધજે તવ ખુશી થઇને, રોપાવ્યા રકત નીશાન, દુંડભીના ડંકા વગડાવ્યા, સેન્ય થયું સાવધાન ॥ ૧૧ ॥ રણનાં વાગ્યાં રણસીંગાં તે, સુરાને પ્રગટયું સુર, મારાએ મરીયે જરા ન ડરીયે, ઉભરાટ આવ્યો ઉર. ॥ ૧૨ ॥ ચાલો ચાલો આયુદ્ધ ઝાલો એમ થયો પોકાર, એટલે ઝડપો ઝડપ સરવે,હાથ ગ્રહ્યાં હથીઆર. ॥ ૧૩ ॥ વાજીંત્ર વાગ્યાં વીધ વીધનાંને, ઉભા થયા પગ પાળા, હાથીવાળા હાથીએ બેઠા, અશ્વે અશ્વજ વાળા. ॥ ૧૪॥ ઉંટ વાળા ઊંટ ઉપર બેઠા. રથ વાળા રથ માંઇ, સુધનવા હથીઆર લેઇને; રથે બીરાજ્યો ત્યાંઇ, ॥ ૧૫॥ કપરિ આંખડી મુછજ વાંકડી, બોકાની કશીને બાંધી, પેદળ મેદળ શેન્ય ઊપડીયું, જેવી પવનની આંધી. ॥ ૧૬ ॥ હલમલ હલમલ હાથી ચાલે, થન થન કરે તોખાર, અતી ઉ

છળતાં ઉંટ ચાલે, ઉડે રેણું અપાર. ॥ ૧૭ ॥ પાન્ડવ દળમાં તે વાત પોહોચી, એકલો સુધનવા આવે; મદદ નથી લીધિ બીજાની, શેન્યાને સાથે લાવે. ॥ ૧૮ ॥ અરજુનજી કહે ગમે તે આવે, મને છે કોની બીક; જે આવે તેને એક ઘડીમાં, કરીશ ઠીકા ઠીક. ॥ ૧૯ ॥ એવો અતી અભીમાન કરીને; ઉભો છે કુન્તી તન; ભીમ કહે માહારા અરજુન વીરા, ન બોલો ગર્વ વચન. ॥૨૦॥ ગર્વથી ગોવીંદ છે ઘણો આઘો, કરી લો મનમાં કયાસ; અરજુન કહે ગોવીંદજીને, રાખુ છું સદા પાસ ॥ ૨૧ ॥ રણછોડ સરખા રથ હાંકનારા; માહારા સમીપ છે હરી; માટે કોટીક બળીઆ આવે, પણ કેમ જાવું ડરી. ॥ ૨૨ ॥ ભીમ કહે એ હીમત તમને, પ્રભુ પ્રસન્ન છે ઝાઝા; તેવા સુધનવાને પ્રસન્ન છે, તે સારૂ ખોશો માજા ॥ ૨૪ ॥ તમ કરતાં એને વશ વનમાળી, તે ચરચા જોઇ લાધી; સાક્ષાત હરીએ કરૂણા કરી, કઢાને શીતળ કીધી ॥ ૨૪ ॥ એવાતો તમે ભકતજ નથી, વીચાર કરજો મનમાં; કોણ લેખામાં આપણ છૈયે, એવું હોયે હરીજનમાં, ॥ ૨૫ ॥ અરજુનજી કહે જુઓ બતાવું, પ્રભુ છે એનો કે માહારો; એક સપાટે શેન્ય નસાડું, જોયા છે એવા હજારો. ॥૨૬॥ તવ ભીમે મન એમ વીચાર્યું, અભીમાનનો આ ભારો; કહો ના કહો પણ આજ મમ બંધુ, નીસ્ચે છે મરનારો. ॥ ૨૭ ॥ હશે એમાં આપણે શું છે, જોઇએ જો શું થાય; એવે સનમુખ સુધનવાનું, શેન્યજ આવ્યું ત્યાંય. ॥ ૨૮ ॥ તવ સામા સામી મોરચા બાંધ્યા, કીધી યુદ્ધની ત્યારી; રકત લોચને રાતા તાતા, મદના ભરેલા ભારી. ॥ ૨૯ ॥ પછી અરજુન એમ બોલ્યો, સુધનવા હરી ભકત; પણ તમથી હું શ્રેષ્ટ સેવક છું, મને જાણે સહુ જગત. ॥૩૦॥ ઉગરીયા તમે તેલ કડાથી, તેથી હશે અભીમાન; પણ મુજ સમાન્ય નથી કોઇ, વશ સદા ભગવાન. ॥ ૩૧ ॥ અવર ભકત હજારો હશે, પણ શું રીજે નંદલાલો; હું ભકતને પુજનીક પ્રભુનો, માટે સર્વથી વાહાલો. ॥૩૨॥ મુજ સમાન નથી કોઇ બીજો, એમ કર્યો અભીમાન; સુધન્વા કહે તમારો છે ને, શું મારો નહી ભગવાન. ॥૩૩॥ તમને ફાવે તેવું જોર કરજો, ચઢેલાં રાખજો ચક્ષ; જોવું જો વિશ્વંભર સ્વામી, કરે છે કોની પક્ષ. ॥ ૩૪ ॥ પક્ષવાદી પ્રભુ ન હોય કદી, એને તો સરખા સર્વ; ગમે તેમ તમે તો બોલો નથી કરતો હું ગર્વ. ॥૩૫॥ સાચામાં સાચા શેવક તમે, બીજો નહી તમ જેવો; કેહેવા માત્રજ કીંકર હું છું ગુલામ જેવો તેવો. ॥૩૬॥ છું પાપી પાખંડી પુરો, કરનારો કુરકામ; લાલચ લબ્ધ માયામાં સ્ત

બ્ધુ ન જપુ પ્રભુનું નામ. ॥૩૭॥ નીરાળીમાની વેણુ વદે છે, હંસદ્વજ-નો તન; સામ સામી પછી તતપર થયા; સાંભળને રાજન. ॥૩૮॥ રાતાં નીશાન રોપી દીધાં, હદ બાંધી બેઉ બાજુ; નોબત ઉપર ડંકા પડીયા, વાગ્યું સુરી વાજું. ॥ ૩૯ ॥ સુરા જનોને સુર ભરાયાં, જોર ભરેલા ઝુજે; જનમના કેં કાહાર પ્રાણી, તેના તો ચરણુ ધ્રુજે. ॥૪૦॥ પાન્ડવનું દળ મહા બળવાળું, સારથી મારથી ઘણા; અતી રથી નથી ખામી જરાયે, સ્વાધીન અરજુન તણા. ॥૪૧॥ તે સરવે યોદ્ધા સાથે ઉભો, સામો સુધનવા એક; બાકી બીજી શેન્યા જોડે, વઢવું છે વિવેક. ॥૪૨॥ વળણુ. ॥ વઢવું છે વિવેકથી, સહુ સુરા સરદાર; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે. સુણજો શ્રોતા સાર.

કડવું ૪૭ રાગ આશાવરીનો દોહરો.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, સુધન્વાની કથાય. ॥૧॥ વીવેકથી વઢવું આદરીયું. બાણાવળી બેઉ સુભા; અરજુનજીને સુધનવા તે, સામા સામી ઉભા. ॥૨॥ બરાબર બળીયા બેઉ તેજસ્વી ન મળે જુગમાં જોડા; કપરી કાન્તીના સુંદર શોભે. ઘડ લંકાના તોડા. ॥૩॥ મુછોના આંકડા વળેલા વાંકડા, ફાંકડા સુરાના સાથી, લોચન રકતો છે બેઉ ભકતો, બળવંત ઈંદ્રના હાથી. ॥૪॥ કારમા કપરા જોરાવર જબરા, જેવા વનના વાઘ; સરખે સરખા બેઉ દીસે છે, મણીધર ફણીધર નાગ. ॥૫॥ પછી સુધનવા મુખથી બોલ્યો, ઉપાડો અરજુન હાથ; પ્રથમ તમે માગી લીધુ છે, યુધ અમારી સાથ. ॥૬॥ માટે તમારો હક્ક છે પેહેલો, ઓરે કુન્તીના તન; તવ અરજુને કરી તઇયારી. સમર્યા જુગજીવન. ॥ ૭ ॥ ગાંજેવનામાં ધનુશ લીધુ, ક્ષણુ ન લાગી વાર; ખેંચીને પડપંચા ચડાવી, તર્ત થયો ટંકાર. ॥ ૮ ॥ તેનો શબ્દ ત્રીલોકમાં પોહોચ્યો, ડોલ્યા દસે દીગપાળ, થર થર થર થર ધરણુ ધ્રુજી; ખળ ભળ્યું પાતાળ. ॥ ૯ ॥ અવનીથી તરૂવર ઊખડીયાં, ભોમીમાં પડી ચીર; આકાશનાં વાદળાં વેરાયાં, કુપમાં સોસાયાં નીર. ॥૧૦॥ અવાજથી ઘણાં પશુને પક્ષી, વૃક્ષોથી પડીયાં ધરણ; તરતનાં જનમેલાં જીવો, ઘણુંક પામ્યાં મરણ. ॥૧૧॥ ગર્ભવંતીના ગર્ભ વછુટયા, ટંકાર બહુ બળવાન; લંકામાં કપીવરછે તેને, શબ્દ પડીઓ કાન ॥૧૨॥ તત્રરામનું નામ દેઈને ઉડયા, ગાજીને ગગન અ-

ડીયા;વાયુ વેગેઉછળી આવ્યા; ચંપાવતીએ પડીયા. ॥૧૩॥ રણમાંપાન્ડવનું દળદેખી.પાન્ડવદળમાં પેઠા;નરના અભંગ રથની ધજાયે, પુંછવી ઢાળી બેઠા. ॥૧૪॥ કપીવરની થઇ શોભા કેવી,જાણે પધાર્યા રામ;પછી કહ્યું સુધનવાતે આરંભો સંગ્રામ.॥૧૫॥ તવ સુધન્વા ભકત હરીનો,તેને પ્રગટી હુંશ.ડાબીખાંધેથીજમણે ભુજે,તરતલીધું ધનુશ॥૧૬॥ પડપંચા ખેંચાને ચઢાવી,તવ થયો ટંકાર;પછી બીજા મારથીઓએ,ધનુષ કીધાં ત્યાર.૧૭॥ પછી અરજુને બાણ લેઇને માર્યું ઢાળવા ધણું; સુધનવાએ સામુ મારીને, કીધા કડકા ત્રણ ॥૧૮॥ અરજુને નાગપાસ માર્યું, સરપ બાંધવા જાય; સુધનવે ગરૂડાસ્તર માર્યું, નાગને વેણી ખાય. ॥૧૯॥ અરજુને પર્વતાસ્તર માર્યું,ચાલ્યું પરવતપુર;સુધનવે વજરાસ્તર મારી, પર્વત કર્યો ચકચુર.॥૨૦॥ અરજુને અગનાસ્તર માર્યું, અગની બાળવા જાય; સુધનવે મેઘાસ્તર માર્યું,અગ્ની બધો હોલવાય ॥ ૨૧ ॥ અરજુને વંટોળાસ્તર માર્યું, વંટોળીયા તવ ચડીયા; સુધનવે શીતળાસ્તર માર્યું, વંટોળીયા ભોમ પડીયા ॥૨૨॥ એટલે અરજુન અતી અકળાયો, એકે ન સરીયો અર્થ;જેટલાં બાણ માર્યા તેટલાને, સુધનવે કર્યા વ્યર્થ, ॥૨૩॥ ધન્યજય નામ ધરાયુ મહારૂં. તે સહુ છુટી પડીયું; આબરૂને અતી લાગે હાની, એમ ધારી સુર ચડીયું. ॥ ૨૪ ॥ અગણીતા મંત્ર ભણીને, ફેંકવા માંડયા બાણ; કાચો પોચો વચમાં આવે તો, નિસરી જાએ પ્રાણ. ॥૨૫॥ અગણીતું એક બાણ મારે તે, સુસવાટા કરતું જાય; તે બાણ સામું જતા જતામાં, અષ્ટ અયુત બાણ થાય. ॥૨૬॥તવ સુધનવે અગણીત ફેંકયાં; જેમ મધમાખી ઉડે; તેવીરીતે એક બાણમાંથી, બાણ સવાલક્ષ છુટે. ॥૨૭॥ અરજુનજી તવ વિસ્મય પામ્યા, વાળે છે આડા આંક;આજ કાલનું આ છોકરૂં તે લે છે માહારૂ નાક. ॥૨૮॥ સાખ માહારી હું ખોવા બેડો, ઉંચો કીધો હાથ; સરવે જોદ્ધા શું જુઓ છો, ઉપડો માહારી સાથ. ॥ ૨૯ ॥ શ્રરવે સુરા ઉપડી પડીયા, આયુદ્ધ ફેંકે અતી;એકલો સુધન્વા પડે પુરો, પાછો પડતો નથી. ॥ ૩૦ ॥ અરજુન બહુ ઝડપ કરીને, નાંખે બાણ અપાર, પારથ એક વેળા ફેંકે તો, સુધનવા બે વાર ॥ ૩૧॥ એક ફેરે સવા લક્ષ છુટે, ત્યાં કોનું ચાલે જોર,અંત્રાક્ષ બહુ બહુ બાણ ભરાયાથી, થયું અંધારૂ ઘોર. ॥૩૨॥ ધમ ધમ ધમ ધમ ધમણાટ ચાલે, સમ સમ સમ થાય સુસવાટા; ઢાલ્યો ઉપર ખડગ ઝીલે, વાગે જોર ઝપાટા. ॥૩૩॥ જોર ઝપાટે સુર સપાટે; કહ્યું ન કરે દ્રષ્ટી; બાણ ધારા છુટે છે જેવી, દ્વાદશ મેઘ-

ની વ્રષ્ટી. ॥ ૩૪ ॥ ઉછળે ગુપતી ગેડી ને ગદા, તરકસ તીર તરવાર; કર્વત કુહા ગોફળ ગોળા, જમઇઆને કટાર. ॥ ૩૫ ॥ જેષ્ટીકા ડાંગને દાંતી કેકે, છરા રહે બહુ વરશી; ખપવા ખંજર સાંગ્યને ત્રીશુળ.ભાલા બાણુ ને ફરશી. ॥ ૩૬ ॥ એ રીતે અતી ઉતપાત ચાલ્યો. નિકળે કેના પ્રાણુ મેદનીમા માલમ નવ પડે, પણુ વળે કચ્ચર ઘાણુ. ॥ ૩૭ ॥ અશ્વના સ્વારે સ્વાર લડે છે, રથ વાળે રથવાળા; હસ્તીપર હસ્તીના યોદ્ધા,પગપાળે પગપાળા. ॥૩૮॥ કૈંક મારે ને કંક મરે છે, કૈંક ઢળે છે હેઠે;કૈંક જણાતો જનમ્યા નોહોતા, પોતાની જનેતા પેટે. ॥ ૩૯ ॥ કૈંક પડયા રણુમાં રીબે છે, કૈંક ભોમી ઘસે ચરણુ; કૈંક પડયા પાણી માગે છે. કૈં જન પામેલા મરણુ. ॥ ૪૦ ॥ વલણુ ॥ પામે મરણુ અતી ઘણા, વરતે હાહાકાર; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, સુણો શ્રોતા સાર. ॥

કડવું ૪૮ રાગ રેકારી ચોપાઈનો.

બોલ્યારે જયમુની મુખ વચન;સાંભળ પરીક્ષત રાયનારે તન; મરણુ પડયા તે પુરણુ થયા, કૈં જન ભોમીમાં એટવાઇ ગયા. ॥ ૧ ॥ કૈં જનનાં રખડે ધડ શીશ; કૈં અદકચરા પાડે છે ચીસ; કૈંકનાં કપાયેલાં નાશીકા કર્ણ, કોકના ભુજને કોકના ચર્ણ. ॥૨॥ કૈંકના ચામ્ર ઉતરડી ગયાં, કૈંકનાં હાડમાંસ જુદાંરે થયાં;સમળી શીયાળુ ચંચ ભરી જાય વાયશ કેરાં ઉદર ભરાય. ॥૩॥ સેન્યાના લોકો લડતારે એમ; મારથી યોદ્ધ બહુ બાજે તેમ તેમ;એવામાં અરજુને માર્યું એક બાણુ; અયુત યોદ્ધના લીધારે પ્રાણુ. ॥ ૪ ॥ તવ સુધનવા કોપીયા છેક,અગણીતું કાળ જ્વર લીધુરે એક;ફેરપુંદડી ફરી માર્યું કરી રીસ, શેન્યાનાયોદ્ધ માર્યા શસ્ત્ર વીસ. ॥ ૫ ॥ તવ એક બાણુ માર્યું કુન્તીને તન; સુધનવાનિ કરી ધજા છેદન;તે જોઇ સુધનવે માર્યું બાણુ;અરજુનના સારથીના લીધારે પ્રાણુ. ॥ ૬ ॥ બીજે બાણે વર્શકેતનો સારથી;હાંકનાર વીના થયા મારથી; ત્રીજે બાણે એણે જમાવ્યો રંગ; વર્શકેતુંનો રથ કીધો ભંગ.॥૭॥ પછી અરજુન પર ટુટીરે પડયો, હંસધ્વજનો સુત કોપેરે ચડયો; મારે અરજુનને બાણુ તણો માર, ફાડયાં વસ્રને તોડયા સણુગાર, ॥ ૮ ॥ તે પછી માર્યા તીર પર તીર, વીધી નાંખ્યુ પારથનું શરીર, કૈં બાણુ ભોંકાઈ રહ્યાં અંગમાય, કૈં વાગીને આરપાર સરી જાય, ॥ ૯ ॥ તેની સાથે નિકળેરે સોણીત, અરજુનજી બનીયો ભય ભીત; રૂધીર વપુમાં

થી વહી ગયું, શરીર ચારણી જેવુંરે થયું. ॥૧૦॥ કેંક ભાલોડાં ભોંમાં કાઇ રહ્યાં, કેંક કાયામાં સુંસરાંરે ગયા; થઇ ગઇ કાયા રૂની સમાન, અરજુનજી થયો અતી હેરાન. ॥૧૧॥ તવ એણે કીધો કારમો પોકાર બેટા વરસકેતુ કરો માહારી વાહાર; તેવો વરસકેતુ આગળ થયો,સુધનવા સામો વઢવાને ગયો, ॥ ૧૨ ॥ તવ સુધનવાયે લીધું બાણ એક, પવન મંત્રનું માર્યું વિવેક;તે લાગ્યું વર્શકેતુની રૂદે મહી,ઉછળી પડીયો બે જોજન જઇ. ॥૧૩॥ પછી પ્રભુનો પુત્ર પ્રદુમાન, નિકળ્યોઆગળ લેઇનેરે બાણ,તવ સુધન્વે કર્યો વિચાર,ભલે આવ્યો ભગવાનનો કુંવર ॥ ૧૪ ॥ જેના તાત છે નંદકીસોર,એકવાર એનું જોઇ લઉં જોર; એમ ધારીને ધીમો પડયો, તવ પ્રદુમાન બળમાંરે ચડયો. ॥ ૧૫ ॥ જેટલા બાણ પ્રદુમાન તણાં જાય,તેટલાં ભાગે છે સુધનવાય; એક બાણ એનું વાગવાદે નહી, ત્યારે પ્રદુમાન થાકયોરે તહીં. ॥ ૧૬ ॥ પછી શુધન્વાએ લીધું નાગપાસ,પ્રદુમાનને બાંધી કર્યો નિરાસ;તવ પ્રદુમાન વદયોરે વચન,કેં જોર મારો વાયુના તન. ॥૧૭॥ એટલે બોલ્યો અરજુન એમ; વ્રકોદર વીરા ગભરાયા કેમ; આજે નથી કરતારે જોર, નહીતો કરતાતા સોરબકોર . ॥ ૧૮ ॥ કેહેતા હતા હુંછું બળવંત અતી, તેમાંનું જોર જણાતુંરે નથી; મીથ્યા મનમાં ધારતા ગર્વ,આજતો બળ ખોઈ બેઠારે સર્વ. ॥૧૯॥ તવ ભીમ બોલ્યો લોચન કરી રકત, શુધનવાથી તમો વડા ભકત;કેહેતાતા કે મારે વશ છે શ્રીનાથ, કર્યો તો ગર્વ ઘણો મન સાથ. ॥ ૨૦ ॥ બોલો હવે સાચો છે કીયો ભગત, તમ સરખાતો ધુતનારા જગત, હવે તમારૂં જણુવોરે જોર, હંકારથી ગયા અળગા કીશોર. ॥૨૧॥ તવ અરજુનને સત્ય લાગી વાત,મેંતો અભીમાન કીધો મારી જાત;તે ગર્વ મુજને નડીયોરે આજ,માટે મુને હરવ્યો શ્રી માહારાજ. ॥ ૨૨ ॥ વળણ ॥ હાર્યો હું હંકારથી; કયાં ગયું માહારૂ જોર, કહે વલ્લભ કરગરે ઘણો, આવો આવો કીશોર.

કડવું ૪૯

મને ભુલી ગયો મારો છેલડોરે એ રાગ.

આવો આવોને ભીડ વેળા ભુધરારે; તારા ભગત તણું પત જાય ગ્રજરાજ, આવોને ભીડ વેળા ભુધરારે, હુંતો હંકાર કરીને હારીયોરે

માહારૂ ચાપ્ર આ રણુમાં ચુંથાય, વ્રજરાજ. ॥ ૧ ॥ માહારૂં ભક્તપણું ઘણુ ધારીયુંરે, તેથી જીતી બેઠો છે સુધનવાય; વ્રજરાજ. ॥ આતો લજ્યા જતી નથી માહારીરે, પ્રભુ તારી ફજેતી લુંટાય. વ્રજરાજ. ॥૨॥ હુંતો જગમાં કેહેવાયો વાહાલો તાહારોરે, તેથી હલકાઈ તારી દેખાય; વ્રજરાજ.॥વળી કેહેતું તું લોક નર નાથનોરે,તેતો છુટી પડ્યું જદુરાય. વ્રજરાજ. ॥૩॥ તમે વીપત વેળાના વાલમારે, કરી વીશમાં ક્રોકોદરને સાહાય; વ્રજરાજ.॥ અમને લાખાભોવનથી ઉગારીયારે,બધી લાગીતી દશે દીશા લાહાય. વ્રજરાજ. ॥ ૪ ॥ ત્યાંથી તમોએ અમોને ઉગારીયારે, આપ્યું સામ્રથ ભીમની કાય;વ્રજરાજ.॥પછી હેડંબાસુર ચોરી ગયોરે, લેઈ જઇ પુર્યાં વજ્રકોટ માંય; વ્રજરાજ . ॥ ૫ ॥ યોગી વેશ લેવા કરી તમે પ્રેરણારે, ભીમ યોગી બનીને આવ્યો ત્યાંય; વ્રજરાજ. ॥ એણે શોચે બંધુ નાંખ્યા વાવ્યમાંરે, ત્યાંથી છુટીયાં તારા કૃપાય. વ્રજરાજ ॥ ૬ ॥ ત્યાંથી બકરાક્ષસને મરાવીયોરે, કરી નગ્રીમાં સૌને સાહતાય; વ્રજરાજ. ॥ હુંતો યોગી થઇ આવ્યો દ્વારીકારે, મને પરણાવી પોતે કન્યાય વ્રજરાજ. ॥૭॥ અમે જુગટું રમીને રાણી હારીયારે, દુષ્ટે લેવિધારી નારીની લજ્યાય;વ્રજરાજ.॥તેનાં ચીર તમે પુર્યાં ચત્રુભુજજીરે. કરી દાસી જાણીને ક્ષમાય. વ્રજરાજ. ॥ ૮ ॥ પછી દ્વાદસ વરસ વનમાં વહ્યારે, આવ્યાવિપ્ર જમવાની ઇચ્છાય; વ્રજરાજ. ॥તવ અનનો દાણો ઘરમા નતોરે. ભાજીતાર જમી ભાગી ક્ષુધાય; વ્રજરાજ. ॥ ૯ ॥ પછી જેદ્રથ લેઇ ગયો પ્રેમદારે, તવ ભીમને મુકી તમે ત્રશાય; વ્રજરાજ.॥ જેમ તેમ કરી છોડાવી સાધવીરે;રાખ્યું સતીનું સત્ય સદાય. વ્રજરાજ॥ ૧૦ ॥ વળી કૈચાથી ઉગારી કામનીરે, તારા કરેલા ગુણ ના ભુલાય; વ્રજરાજ. ॥ તમ તુલ્ય તાત માત કરે નહીરે, આજ વાહરે ચઢો હું પડું પાય. વ્રજરાજ. ॥ ૧૧ ॥ વળણ. ॥ જ્યાંને ત્યાં વાહારે ચઢયા, તેવા ચઢો તમે આજ; વ્યાસ વલ્લભના નાથજી, દાસ તણી ધરો દાજ.

કડવું ૫૦ રાગ સાખીની ચાલ.

જયમુની રૂપી એણીપેર બોલ્યા, શુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, શુધન્વા કથાય. ॥ ૧ ॥ અરજુનજીએ સ્તુતી કીધી, કરીને આંશુપાત; અંતરયામી ગરૂડા ગામી,પ્રભુએ જાણીવાત ॥ ૨ ॥ ભકતની ભીડે ભગવાન ઉડયા, દાસની દયા લાવ્યા; અદર્શ રૂપે પાન્ડવ

દળમાં, કૃષ્ણ પ્રભુજી આવ્યા. ॥ ૩ ॥ પછી પ્રતક્ષ રૂપ ધરીને, પાન્ડ
દળમાં પેઠા; રાશ પરોણો કરમાં ઝાલી, પારથને રથ બેઠા. ॥ ૪ ॥
ધન્વાયે શ્રીહરી દીઠા, નીચો પડી લાગ્યો પાય; હવે વઠયું માહારૂં
ફળ થયું, કૃપા કરી જદુરાય. ॥ ૫ ॥ હું પાપીને પાવન કીધો, મળી
અસરણા સરણ; મોક્ષની પદવી હું પામવાનો, હવે કયારે થાય મર
॥૬॥ મ્રત્યુની ઇછા ઉપની મુજને, હવે નથી કાંઇ કષ્ટી; મર્ણ સમે પ્ર
તમ સામી, સ્થીર રહે મુજ દ્રષ્ટી. ॥૭॥ એટલું મુજને વરદાન આપે
ઓરે વિશ્વાધાર; એવિ સ્તુતી સાંભળીને, રીઝ્યા દેવ મોરાર. ॥ ૮
સુધ્રન્વાને શેવક જાણી, દયા કરી જગભુપ; કોઇ ન દેખે એવી રી
ધર્યું ચત્રભુજ રૂપ. ॥ ૯ ॥ દરસણ દીધાં સુધન્વાને, ભકતજને જોડ
હાથ; કીંકર ઉપર કરી કરૂણા; ધન ધન વીશ્વના નાથ. ॥ ૧૦ ॥ પદ
કૃષ્ણનું રૂપ ધરીને, બોલ્યા નંદકીશોર; અરજુનજી શું હામથી ગ
જણવો તમારૂં જોર, ॥ ૧૧ ॥ અરજુન કહે માહારાજા, કે વારનો
રૂ મથી; પણ સુધન્વા છે બહુ બળીયો. જીતી શકાતો નથી. ॥ ૧૨
એટલે બોલ્યા અંતરયામી; તમને અભીમાન ચડીયો; તમે કહ્યું કે
ભકત વહાલો, તે ગર્વ તમને નડીયો ॥ ૧૩ ॥ તમ કરતાં તો આ ર
ધન્વા, શ્રેષ્ટ શેવક છે સાચો; જ્ઞાનીધ્યાનીને વળીદાની, કોઇ કામેન
કાચો, ॥૧૪॥ વળી મનમાં એમજ આવ્યું, પુજનીક હું પ્રભુ કેરો;
વો એવો ગરવ ધર્યોથી; આવી ગયો આ ફેરો. ॥ ૧૫ ॥ તવ અરજુ
બે કર જોડયા, ભુલ થઇ માહારાજ, આખી ઉમ્મરમાં માર હાવો,
તો દીઠો આજ. ॥ ૧૬ ॥ ઘણાની સાથે યુદ્ધ કરયુ પણ, હાવો ન દી
બળીયો; અહંકાર સરવે ઉતરી ગયો, મારા માથાનો મળીયો. ॥ ૧૭
કૃષ્ણ કહે તમે ઘણીક વેળા. જાણોછો મનમાં એવું; મુજ સમાન નઇ
કોઇ બળીયો, પ્રાક્રમ માહારૂં કેવું. ॥ ૧૮ ॥ એવા એવા હંકાર તણે
ઉભરો ચઢે છે તમને, છેવટ કષ્ટ પામાને પાછા, દોડાવો છો અમ
॥૧૯॥ અરજુનજી કહે કૃષ્ણ કૃપાળુ, મમ મન જાય છે ભમા; તમા
બોધથી ગરવ તણી જે, ઉરમી હતી તે સમા. ॥ ૨૦ ॥ તવ પ્રભુ ક
આયુદ્ધ ઝાલો, મન મુકી કરો જોર; હવે તમારી પક્ષમાં હુંછું, એ
કહ્યું કીશોર. ॥ ૨૧ ॥ તવ અરજુને આયુદ્ધ લીધાં, મેઘનાદે ગડગડ
યા; સુધન્વાપર રીસ ચઢાવી, મન મુકી તુટી પડીયો. ॥ ૨૨ ॥ બા
મારે બહુ બળ કરીને, અગણીત મંત્ર ભણીને, સુધનવાયે કર્યોસપાટ

ભગવત નામ ભણીને. ॥૨૭॥ ફરી પાછો કેંદયો પારથને, પોતે ચતુર સુજાણ; અરજુનને રૂંએ રૂંએ, ભાંકી દીધાં બહુ બાણ. ॥ ૨૪ ॥ રૂએ છીદ્ર પાડયાં, અરજુન પામ્યો ત્રાસ; હવે માર નથી જેરવા તો, સાહ્ય કરો અવીનાશ. ॥૨૫॥ એટલે અંતરયામી બોલ્યા, ધર્મ તણું પુન્ય ધારો; કાળજ્વરતે વિષ્ણુ કેરો, મંત્ર ભણી બાણ મારો. ૨૬॥તે વણ સુધનવા નહી મરે, બતાવ્યું કારજ સીધું; તવ અરજુને કાળજ્વરના, મંત્ર તણું બાણ લીધું; ॥૨૭॥ તે પર વિષ્ણુનો મંત્ર ભણીયો કાંઇ ન રાખી ન્યુન્ય; તે બાણ ઉપર ધર્મરાજાનું. પોતે મેલ્યું પુન્ય ॥૨૮॥ પછી બહુ બળ કરીને માર્યું, સુંસવાટા કરતું જાય; આવતું દેખી સ્થંભી ઉભો, પોતે સુધનવાય. ॥ ૧૯ ॥ સામી છાતી રાખી રહ્યો, જુએ સરવે શ્રષ્ટા; અવર વાસના બંધ કરીન, રાખા પ્રભુ પર દ્રષ્ટી. ॥૩૦॥ એવા- માં બાણ લગભગ પોહોચ્યું, જુએ છે જગધીશ;તે બાણે જઇ સુધન- વાનું, છેદી નાંખ્યું શીશ ॥૩૧॥ ધડને મુસતક જુદાં થયાં, તવ શી- શ ઉંચુ ચડીયું; કૃષ્ણ પ્રભુ રથ હાંકવા બેઠા; જઇ ખોળામાં પડીયું, ॥૧૨॥ અંતરયામી રીઝ્યા અતીશે. જમણે કર શીશ લીધું ;ભકતનું ભલુ કરવા બળથી મુસ્તક ફેંકી દીધું, ॥૩૩॥ તે જઇને ગલકીમાં પડી- યું, કૃપા કરી જગભુપ; વિષ્ણું સરણે શીશ શેવકનું, બનીયું વીષ્ણુ- રૂપ. ॥૩૪॥ ધડ રથમાંથી ધરણે પડીયું, વરત્યો હાહાકાર તેવાંજ લીલાં નીશાન ચડીયાં, યુધ્ધ બંધ થ] વાર. ॥ ૩૫ ॥ સુધનવા પ- ડયો તે વારતા, હંસદ્વજને જાય;ખબર સાંભળીને એ હબકયો, ગજબ થયો ઘરમાંય. ॥૩૬॥ શાશને છાતી કુટતો ઉઠયો, માહારે જીવીને શું કરવું; ભકત દીકરો મરણ પામ્યો જીવ્યા કરડી મરવું. ॥૩૭॥ સુધન- વાના ચાર બંધુ, મુરછા ખઇ પડીયા; બીજા ત્રીજા હરીજનો હતા તે ધ્રુશકા મુકીને રડયા. ॥ ૩૮ ॥ નગ્રને વિશે વારતા પોહોચી, જાણ્યું ભારજા ભગની; સુધનવાની માતાયે જાણ્યું; અંતર ઉઠયો અગની ॥૩૯॥ સહુ રડતું કળકળતું ચાલ્યું, સગું સહોદર સાથ; નગ્રની બા- રણે ચાલી આવ્યું, બહુ થાય આંસુપાત. ॥ ૪૦ ॥ તવ પાન્ડવે સેન્ય લેઇને, અળગો કર્યા મુકામ; કલેશ મટયા પછી આવતી કાલે આરંભશું સંગ્રામ. ॥ ૪૧॥એમ કહી જઇ પાલ તણાવ્યા, સરવે કર્યો વિસરામ સુધન્વાનું શેન્ય સુધળું, બેઠું હારી હામ ॥ ૪૨ ॥ એવે સાથ સહોદર આવ્યું, આવી સુધનવાની માડી; ધડ દીઠું સુખવંતીએ સુતનું, ઉછંગ લીધું ઉપાડી. ॥૪૩॥ વળણ ॥ ધડ લીધુ ઉછંગમાં,

પુરણુ પ્રગટયો શોક, વલ્લભ વદે એ માવડી, મુકે કારમા પોક.॥

કડવું ૫૧

અભેમાન બોલોનેરે એ રાગ.

માહારા બાધાના બાંધેલા બાળ, શુધનવા બોલોનેરે; તાહારો અણુ ચીતવ્યો થયો કાળ, શુધનવા બોલોનેરે. ॥૧॥ આજ દીવશ ઉગીયો કેવો, સુધનવા;જાગ્યાં ત્યાંથી જોયો કાળ જેવો.શુધનવા બોલોનેરે ॥૨॥ માથે ભમતાતા સમળી સીચાણા; સુધનવા; થયા અખંડ દીપક રાણા શુધનવા બોલોનેરે. ॥ ૩ ॥ દ્વારે કકળીયા કાળા કાગ; શુધનવા; આં-ગણે આડા ઉતરીયા નાગ, શુધનવા, ॥૪॥ માહારા ફરકયાંતાં અંગ લો-ચન, શુધનવા;ખોઇ બેઠી લાડકોડો; તન; સુધનવા. ॥૫॥ માહારા ભાગ્ય શાળી સંતાન, સુધનવા, તુજ વિના હું થઇશ હેરાન; શુધનવા ॥ ૬ ॥ અણુસમજે તાતે દીધું દુખ, શુધનવા,તેથી સંતાડી દીધું શું મુખ સુ-ધનવા.॥૭॥ માહારો સાચો શત્રૂ સ્વામી કહાવ્યો, સુધનવા, તારામન માં ગુસ્સો ઉપજાવ્યો, શુધનવા. ॥૮॥ મરતાં સુધી તે રહી તને રીસ શુધનવા; તેથી સંતાડયું મુખને શીશ. સુધનવા. ॥૯ ॥ મને વિયોગ પડાવ્યો પાકો, શુધનવા. માહરો ક્રીયો ગ્રહ થયો વાંકો; સુધનવા. ॥૧૦॥ માહારૂં ક્રીયા જનમનું આ કર્મ, સુધનવા; કેમ આડે ન આવ્યું ધર્મ; શુધનવા. ॥ ૧૧ ॥ મેં શું ધોયુ ગંગામાં મળમુત્ર, સુધનવા. તેથી દગો દેઇ ગયો પુત્ર; સુધનવા. ॥૧૨॥ મેં શું ભાંગી સરોવરની પાળ, સુધનવા. મેં શું અભડાવી વીપ્રની થાળ, સુધનવા. ॥ ૧૩ ॥ મેં શું ધાવતાં વછોડયાં બાળ, શુધનવા, મેં મળતું ભાગ્યું વેવીશાળ શુધ-નવા. ॥૧૪॥ મેં શું પરને દુખ દેઇ ધાયો ગરવ, શુધનવા; મેં શું ઉ-નાળે ઉઠાડી પરવ. શુધનવા. ॥ ૧૫॥ મેં શું કરેલી વિશ્વાસઘાત્યો, શુધનવા; મેં શું નોહોતરીને ન કરી નાત્યો, શુધનવા. ॥૧૬॥ મેં શું ભાણા અંતર કરેલાં, શુધનવા; મેં શું પ્રપંચ દ્રવ્ય હરેલાં શુધનવા, ॥ ૧૭ ॥ કેવી કેવી મેં કરણી કરેલી, સુધનવા; આજ ઉભી બળું છું ઠરેલા. શુધનવા. ૧૮ ॥ એમ કહી શીશના કેશ કાહાડે, શુધનવા; હસ્ત ચરણ પ્રથ્વી પછાડે, શુધનવા. ॥ ૧૯ ॥ ચોધારે નેત્રોમાં નીર, શુ-શુધન્વા; કંપી જાય છે આખું શરીર, શુધનવા. ॥એવો વરત્યો છે હાહાકાર, શુધનવા, ત્રાસ પડીયા છે અપરમપાર શુધનવા. ॥ ૨૧ ॥

ઘણું કલપાન્ત સરવે આરંભ્યું, સુધનવા; ગંગા જમનાનું નીરથંભ્યુ. સુધનવા. ॥૨૨॥ વળણુ. ॥ ત્રાહ ત્રાહ કરતાં સર્વેકો, રોઈ રોઈ ફુલ્યાં નેન; વહાલભ વદે વીલાપથી, રડે કોવળીકા બેન ॥

કડવું પર રાગ પંજાબી કાફીનો.

મારા વીરારે, ભગનીને અગની ઉઠાડીયો, કુળના હીરારે, આનંદમાં ફ્રાસકો પાડીયો. ॥ ૧ ॥ માહારા વીરારે, પીયેર પનોતી હું હતી, બંધુ જીવોરે, પણ તુજ તુલ્ય થનારૂ નથી. ॥૨॥ હેત તહારૂંરે, વીરારે નહી મુજને ઘડી; કેઇ કરણીરે, આ વેળાયે વીપત પડી. ॥ ૩ ॥ તુજ મહોલમાંરે, જોર કરીને પેસતી; મન ગમતુરે, હઠ કરી લેવા બેસતી. ॥ ૪ ॥ મુને પુછીનેરે, વીરાતું કરતોતો વારતા; જેજે બોલુંરે, તે તમે મન વીચારતા. ॥ ૫ ॥ ઉંચે સાદેરે કાંઈ કહ્યું નથી મુજને, ઘણી વાહાલીરે, વીરા હતી હું તુજને, ॥ ૬ ॥ મુને દેખીનેરે, અડધો અડધો થઇ જતો; કોઈ દાહાડોરે, મુજ પર રીસાયોનતો. ॥૭॥ખેંચી તાણીનેરે, મન ગમતુ હું માગતી; તુજ મીયાનેરે, પ્રાણથી વ્હાલી લાગતી. ॥૮॥ તારી દ્રષ્ટીથીરે, ભોજાઇ લેતી ઉવારણાં; હવે અમારેરે તજવાં પડશે બારણાં. ॥૯॥ ભાઈ વીનારે, ભાવ કોઇ પુછે નહી; પીયર બંધુથીરે, સુખ સંપત શોભે સહી. ॥ ૧૫ ॥ બંધુ વિનારે ભગનીતો ઓશીઆળી અતી; વીર કયાં ગયોરે, વિયોગ જીરવાતો નથી. ॥ ૧૧ ॥ ઓ દૈવડારે, મુજપર તુ રૂશણે થયો; દુખ વેળાનોરે, વીરો હીરો હડતે ગયો. ॥ ૧૨ ॥ કયાં ખોવાયોરે, ખોળીઆપોકોઈ બંધવો, ભાઈ લીડનોરે, દુર્લભછેભેગો થવો. ॥૧૩॥ એમ વલવલેરે, ધર્ણ પડેને ઉઠતી, ઘણું રડીનેરે, છાતીને માંથા કુટતી. ॥ ૧૪ ॥ છુટે છોળ્યોરે, રૂધીરની અતી અંગથી; દીસે વીકરાળરે, શ્રોણીતના રાતા રંગથી. ॥ ૧૫ ॥ વળગેસ બનેરે, હાથ ઝાલીને હલાવતી; કયાં છે મુખડુરે, બોલો બોલો કહી બોલાવતી. ॥૧૬॥ વળણુ.॥ એવી ગાંડી થઇ ગઇ, કોવળીકા જે બેન; પછી પ્રભાવતી રડે નીર ભરેલાં નેન. ॥

કડવું ૫૩

સૌને ચોરાશીનો ફેરો ટળ્યો છે એ રાગ.

ઝુરી ઝુરી મરૂ માનની તમારી, હવે શી ગત થાશે અમારિ; ઝુરી

ઝુરી મરૂ. ટેક; પ્રથમ વીધનથી પ્રભુએ ઉગાર્યા, સાચો સેવક પોતાનોજ ધારી; ॥ ઝુરી ॥ ૧ ॥ કારમો કાળ તે પાછો ન પડીયો;વાહાલાંજ નતે શુ રાખે વારી૰ ઝુરી ॥ ૨ ॥ અતી ઉમંગ હતો રણ વઢવાનો, લડી વઢીને કીધી ખુવારી ॥ ઝુરી ॥ ૩ ॥ નીર વરતીથી પોઢયાતમે તો રાખી રઝળતી રણ વીશે નારી ॥ ઝુરી ॥ ૪ ॥ દગો દેઇને મુન્યથયાછો, થઇ નહી વાત સારી કે નઠારિ ॥ઝુરી॥૫॥ હળી મળીને મેળાપન કીધો, લીધો નહી લ્હાવો સંસારિ ॥ ઝુરી ॥ ૬ ॥ અરેરે હવે આ દન કેમ જાશે, દુખ આવીને પડયું ઘણું ભારી ॥ ઝુરી ॥ ૭ ॥ હાયહાયરે આ કાયાશું કરવી, જતો રહ્યો ભરથાર ભોગદારી ॥ ઝુરી ॥ ૮॥ આરે જોબનીયું કેમ જળવાશે, કનડશે કામદેવ વિકારી ॥ ઝુરી ॥ ૯ ॥ કંથજી મુખડું કયાં સંતાડયું, વાત કરતા સહુ દુખડું વિસારી ॥ ઝુરી ॥૧૦॥ વળણ॥ એમ વામા બહુ વલ વલે, કરતિ આંશુપાત; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે,નીચું જોઇ રડે તાત. ॥

કડવુ ૫૫ કોઈ લ્યોરે એ રાગ

કયાં ગયોરે કયાં ગયો માહારો લાડકવાયો તન. ટેક ॥ રમકડું ખો વાઇ ગયું, રોળાયું રતન; અરેરે મુજથા એહનું કાંઇ થયું નહીજતન કયાં ॥ ૧ ॥ પ્રધાનોના કેહેવાથકી, કલેશ કર્યો ઉતપન; તેલમાં તળવા નાંખીયો, હું શું દેખાડું વદન, કયાં ॥ ૨ ॥ એ દીકરાએ 'માહરૂં, પાળ્યું મરવા લગી વચન; પણ એની સાચી ભક્તીથી, વાહારે ચડીયા જુગજીવન. ॥કયાં॥૩॥ મેંતો થયું તેટલું કરયું,નીર્દેથતો તદન;હલમલીયા બેટા વિના સૌ, શુનાંપડયાં સદન, ॥કયાં ॥ ૪॥ અરેરે એની પ્રેમદા કકળી કરે છે રૂદન; મોહેલમાં રડે દાશીયોને, ભયંકર ભાસે ભોવન. ॥ કયાં ॥ ૫ ॥ ઘરબાર માહારે શા કામનું, જઇ વસુ અરન; ક્ષુધા પીપાશા છો પીડે, મ્હારે નહી લેવું જળ અન. ॥ કયાં ॥ ૬ ॥ વળણ. ॥ એમ કલ્પાંત કરે ઘણું, ભુ ભાસે ભયંકાર; વ્યાસ વલ્લભ એમ ઓચરે, વરત્યો હાહાકાર. ॥

કડવું ૫૪ રાગ સાખી.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારિ

તુજને સંભળાવું, સુધનવાથી કથાય ॥ ૧ ॥ તાત રડે છે માત રડે છે. ભ્રાત રડે છે ચાર; ભગની રડે છે ભાર્જા રડે છે, વરત્યો હાહાકાર. ॥૨॥ બહુ બહુ રાતાં પૃથ્વી પડતાં, કુટી નાંખે કાયા;શૌને હરઘડી સાંભળી આવે, સુધનવાની માયા ॥ ૩ ॥ સ્વભાવ સારો તેથી પ્યારો, ધડને વારંવાર જુએ; અકેકો ગુણ સંભારીને ચોધાર આસુએ રૂએ. ॥ ૪ ॥ તેવે સમે શૈન્યાપતી સારો જ્ઞાની ગુણ ગંભીર; સરવેને બોધ કરવાલા ગ્યો. રડતાં રહી જાઓ સ્થીર. ॥ ૫ ॥ સુધનવાને સીદ રડોછો, એ ગયો એને ઠામે; જ્યાંથી આવ્યો ત્યાં જઇ બેઠો, વળગ્યો પોતાને કામે. ॥ ૬ ॥ તમારે આંહી આવ્યો હતો,કરવાને ગુમાસ્તી;અંજળ હતું ત્યાં લગી કરી, કાં થોડી કાં જાસ્તી. ॥ ૭ ॥ વળી જે સ્થળ પડયો હશે ત્યાં તેની એને હોય જંજાળ;જેની દુકાનેથી ઉઠયો તેની,ફરી નલે સંભાળ ॥૮॥ જેને ત્યા ગયો તનું સંભાળે, કે સંભાળ તમારૂ; માહારો માહારો કરોછો તેતો,જ્ઞાન વિના અંધારૂ.॥૯॥નહિ તમારો તમે નહિ એના, જ્ઞાન ગતિ વિચારો;જેનો સંગ થયો તેને શૌ; માની લે છે માહારો ॥ ૧૦ ॥ પુત્ર હતો માટે પોતાનો માન્યો, પણ એ મીથ્યા ગર્વ; પોપટ પાળ્યો તે પોપટને, માહારો કહે છે સર્વ. ॥ ૧૧ ॥ હય હસ્તી કે બળધ બાંધે, તેને પણ કહે માહારો;નથી જ્ઞાતી નથી જાતી, પણ દુનીયાનો ધારો, ॥ ૧૨ ॥ તેવોજ તમે માહારો કહોછો,પણ તે નહી તમારો; તેવા તમે તેના નથી, વિવેક વાત વિચારો. ॥ ૧૩ ॥ તેના તમે ને તે તમારો, સત્ય રીતે જો હોય, તો અન્યો અન્ય તરછોડીને,ચાલ્યું ન જાયે કોય ॥ ૧૪ ॥ ચૈતન્યની માયા નથી ને,માયાનું નથી ચૈતન્ય; તેવા તમે અન્યના નથી,નથી તમારૂ અન્ય ॥ ૧૫ ॥ એક ખોળીએથી જીવ છુટી, બીજે ખોળીએ જાય; જે જે ખોળીએ જીવ પ્રવેશે, તે ખોળીયાનો તે થાય. ॥૧૬ ॥ એક જીવ અનેક જનમો લે છે, તજે છે પુર્વ સગાઇ; સામા શત્રૂને ઘેર જનમે, તવ કયાં ભગની ભાઇ. ॥ ૧૭ ॥ આપણા શામી કટી કશીને,તે જીવ વઢવા આવે; પેહેલાનું સગપણ ભુલી જઇને, ગાળો ખોટી ખવરાવે.॥૧૮ ॥ પ્રથમના જનમનું લાન્છન, પોતાનું હોય જેહ;સામા થઇને મારે મેહેણું, જે કત્ય કરેલું તેહ. ॥૧૯॥ તેતો મેહેણું નહી પોતાને,જુઓ જગતની બાજી;મીથ્યા વસ્તુ એ સાચી માની, અજ્ઞાનથી થાય રાજી. ॥ ૨૦ ॥ તેવું અજ્ઞાન છે તમોને, માટ માનો છો માહારૂં;પણ નથી કો કોનું કોઇ, દીપક કેડે અંધારૂં. ॥ ૨૧ ॥ કોનાં સગાંને કોનાં વાલાં કોના પીતાને પુત્ર; કોના બંધવ

કોની બેહેની,કોનું છે ઘર સુત્ર. ॥ ૨૨ ॥ ભામાની કોની ભરથાર કોનો, કોનાં ઘરને બાર, કોની રીધસીધ્ર કોની નવનિધ; કોના વસ્ત્ર શણુગાર. ॥ ૨૨ ॥ રળી રળીને ભંડાર ભરીને, છેવટ મુકી જાય; બીજે જનમે આવે લેવા, તવ તે ખાસડા ખાય. ॥ ૨૪ ॥ એક કોડી માંહીથી નવ પામે, ત્યારે તે રળેલો કેવું, વિવેકથી વારતા લ્યો વીચારી, ઝાંઝવાના જળ જેવું. ॥ ૨૫ ॥ ના ખાધુને ના ખવરાવ્યું, ના દેખાડયું ને ન જોયું, એવા પ્રાણીએ મેહેનત કરી; કહો રળ્યો કે ખોયું. ॥ ૨૬ ॥ રળેલું ખોયું જીવતર ખોયું,માહારૂં માહારૂં કરી મુઓ;પોતાનુંપોતાને કામ ન લાગ્યું,કેહેણીમા નાદાન હુઓ. ॥૨૭॥ અજ્ઞાની અથડાય છે અવળો, સવળો ન ઝાલ્યો પંથ, કાકા બાપા કેહેવરાવવાને,લીધો લક્ષ્મી તંત ॥૨૮॥ મામા માસા ફુઆ મોટા ભાઇ, કેવરાવવા કરે એવું; શૌને આપે સારા કેવરાવવા, પોતાને લેવાનું નેવું. ॥ ૨૯ ॥ ઠાલો આવ્યો ને ઠાલો ગયો ન ખવરાવ્યું ન ખાધુ;ન લાહાવ લીધો ન લાહાવ દીધો, નહી સુખીયો નહી સાધુ. ॥ ૩૦ ॥ સ્વારથ પોતાનો સર્યો નહા ને, પરમારથ નવ થયું,જસની આશાયે સગાં સંતોસ્યાં,એનું તો એળે ગયું ॥ ૩૧ ॥ કરમ ચંડાળ કરમ ફુટેલો; પોતાનો જીવ ન પોસ્યો, તો પછી પરનો કયાંથી પોસે,સગામાં ખજાનો ખોસ્યો ॥૩૨॥ તે પણ હાથે કરીને ન આપે,મરતાં સુધી મુઝી;સાસહોયે ત્યાં સુધી સમજે,છે બધીમાહારી પુંજી॥૩૩॥એવું સમજી દીવસ કહાડે,તવ ત્યાંનું ત્યાં રહે; માટે અભાગીયો અજ્ઞાની,માહારૂં માહારૂં મુખ કહે॥ ૩૪ ॥ ઘણાંક પ્રાણી એવું સમજે, લેએ હરીનું નામ; તેથી કલ્યાણ થઇ જવાનું, કેમ ખરચીએ દામ ॥૩૫॥ વારૂં એમ સમજીને સાચે, ન કરે ઉંચો હાથ; પણ છેવટ ત્યાંનું ત્યા રહે છે, શ્રીયો લેઇ ગયો સાથ ૩૬ ॥ વળણ ॥ સાથે લૈઇ ગયો નહી, માહારૂં કહે મીથ્યાય; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, બોધ કર્યો બહુ ત્યાંય. ॥

કડવું ૫૬ રા ચોપાનીઈ ચાલ

બોલ્યા જયમુની મુખ વાણી, રાજા સાંભળ ઉલટ આણી; શેન્યાપતીયે બોધજ કરીયો,સર્વના મનમાં ઉતરીયો. ॥ ૧ ॥ કોનાં સગાં ને કોનાં વ્હાલાં, માહારાં માહારાં કહીએ તે ઠાલાં;નથ. કોઇનું સગું કોઇ, હવે શું હીએ છીએ જોઇ. ॥ ૨ ॥ ઉઠો અગની સંસકાર કરીયે, થયું

ધારેલું જે શ્રી હરીએ, કહીને ધડ ભોમ શુવાડયું, પછી કીયા કારજ માંડયું. ॥૩॥ લાવ્યા કાષ્ટને ખડકી ચીતા, વહે જ્યાં નીરમળ સરીતા, પછી ચીતામાં શબ દીધું મુકી,પ્રગટાવ્યો વહની ફુંકી. ॥ ૪ ॥ શબને કરયુ સારૂં દહન; જળમાં વેહેવરાવ્યું પાવનઃ પછી સરવે કીધું સ્નાન; વળ્યા પાછા ભજી ભગવાન. ॥૫॥ એવે દીવસ વીતી ગયો, તવ રાયને વીચાર થયો; કાહાવ્યો શેવક શું સમાચાર. જ્યાં કુન્તી તણા કુવાર. ॥ ૬ ॥ અમો કાલે યુધ્ધે આવવાના, સર્વ શેન્ય સાથે લાવવાના, તમે તમારે તઇયાર રહેજો,કાલે મન મુકી યુદ્ધ દેજો. ॥૭॥ એમ કહીને કીધું સહન, થાય નીર્વર્ત કુન્તી તન;એવે સમે રેણી ગઇ વિતી,ઉઠયા પ્રભાતે ધરી ભયભીતી. ॥૮॥ નાહી ધોઇને ભોજન કીધાં, પછી સરવે આયુદ્ધ પીધાં; વળી કવચીયા બકતરીયા, સહુ યોધે હથીઆર ધરીયા. ॥ ૯ ॥ થયા મારથી સારથી ત્યાર, કરી સ્વારી ઘોડાને સ્વાર; હાથીવાળા તે બેઠા હાથી,ઉંટ ઉપર સુરાના સાથી. ॥ ૧૦ ॥ પગ પાળા જબર જસી, ગ્રહ્યાં ઉઘાડાં ખડગો હસી; જેના શરીરમાં જોર જુસ્સો; તેને વ્યાપી રહ્યો છે ધુસ્સો. ॥ ૧૧ ॥ રાતા તાતા ને મદ માતા;વઢવાને ઉતાવળા થાતા;પગ પાહાનીની પડઘી પછાડે;અતિ આંખના ડોળા કહાડે. ॥ ૧૨ ॥ એવે અરજુનજી થયો ત્યાર, એણે હાથ ગ્રહ્યાં હથીઆર, પોતે કટી કસીને બાંધે, બાંધ્યો બાણનો ભાથો ખાં ધે. ॥ ૧૩ ॥ લીધું ગાંજેવનામા ધનુશ; રણ સંગ્રામ જાવાની હુંશ; બેઠો અભંગ રથ પર ચઢી; ઉઠયા કૃષ્ણ પ્રભુ તે ઘડી. ॥ ૧૪॥ રાશ પરોણો ઝાલ્યો હાથ; બેઠા હાંકવા દીનાનાથ;તવ રણશીંગાં રણનાં વાગ્યાં; સુરા પુરાને સારાં લાગ્યાં ॥ ૧૫ ॥ ઘણાં ગડગડીઆં નીશાન, ચઢયો સતી તણો સંતાન જેણે જુગમાં નર ધર્યું નામ,કીધો મેદાનમાં મુકામ. ॥ ૧૬ ॥ એવે હંસદ્રજ જે રાય, તેની તતપર થઇ શેન્યાય;સુરા પુરાને પરચંડ જમ જેવા,ગ્રહ્યા ચમડંડ. ॥૧૭॥ લીધાં ખડગ ખુસી થઇને, ઉભા રાજાની પાસે જઇને; તવ હસદ્રજ જેવો વાઘ, એણે સ્વેત ધર્યો પોશાગ. ॥ ૧૮ ॥ બાંધી બોકાની સ્વેત પટકે,એને પુત્ર મુએ ખટકે; એને હસ્ત ગ્રહ્યાં હથીઆર;મનમાં વેહેર લેવા વીચાર. ॥ ૧૯ ॥ એના સુખે ન સુંદર સુત, તે તો સર્વ છે આકળા ભુત;સૌને પારથ પર છે રીસ; કેમ બંધુનુ છેદ્યું છે શીશ;એવા રીસ ભરેલા સર્વ, બળ તણો ઘણો છે ગર્વ; સહુ વાજતે ગાજતે પળીયા,ચાલ્યા યુદ્ધ કરવા માહા બળીયા ॥ ૨૧ ॥ તવ હંસદ્રજની નારી,સુખવંતી સતી શુભ સારી,ઓવી પતીની પ્રત્યે કેહે

છે, મનમાં એક ઇચ્છા મને છ, ॥ ૨૨ ॥ ...... પુરણ કરો નાથ,હું તો
માગુછું જોડી હાથ;તવ હંસદ્વજ એમ પુછે,પ્રેમદાતુજ ઇછાશું છે.॥૨૩॥
તવ સુખવંતી કહે સ્વામી, તમ ઘેર અતિ સુખ પામી; સહુ સ્વારથ
વૃતિ થૈ પુરિ, પરમારથ છે અધુરિ, ॥૨૪॥ તવ હંસદ્વજ એમ કહે છે,
માગ્ય માગ્ય શું માગી લેછે;તાહારે કરવું હોય કાંઈ પુન્ય, નથી ઘર
માં દ્રવ્યની નુન્ય. ॥ ૨૫ ॥ આપો હય હસ્તી ગૌદાન, આપો ઘર ગામ
ભંડારવાન; તવ સુખવંતી સતી બોલી, સદા મુષ્ટી મુકી છે પોલી.
॥ ૨૬ ॥પુન્ય કીધાં છે તમ પ્રતાપે. નથી ભગવાન મળીયા આપે, આ
જ ઘેર બેઠે આવી ગંગા, પધાર્યા છે પ્રભુ સરવ રંગા. ॥૨૭॥ રાશપરોણો
ઝાલી હાથ, રથ હાંકે છે દીનોનાથ; અરજુનની સંગે સામળીયો,આજ
દીવસ આપણો વળીયો. ॥૨૮॥ તેને નગ્રમાં તેડી લાવો, મુજને દરશન
કરાવો; વળી રહીઅત દરશન કરશે, હશે પાપીષ્ટ તે પણ તરશે ॥૨૯॥
તેથી તમને થાશે બહુ પુન્ય, પછી નહી રહે કાંઈ નુન્ય; એવા સાંભળી
યા નારીના બોલ, રાયે કીધો મનમાં તોલ. ॥ ૩૦ ॥ નારીએ ઠીક મા-
ગ્યું આજ. પણ કેમ થશે તે કાજ;નમીને ઘેર લાવું તેડી, તો તો લાજે
ઇકોતેર પેહેડી. ॥ ૩૧ ॥ કેહેશે યુદ્ધનું નોહોતું જોર, તેથી સમજાવ્યા
નંદકીશોર;પરણીપતથી તેડયા ઘેર;તેથી અરજુને રાખી મહેર. ॥ ૩૩ ॥
એવી જગત કીરતી થાશે,માહારૂં ક્ષત્રી પણું બધું જાસે; માટે એમ ક
રવું નવ ઘટે,હું તો તેડી લાવું રાજવટે. ॥૩૩॥ યુદ્ધ કરીને હું હરાવું,
મારતા મારતા હાંઈ લાવું;આખા નગ્રમાં ફેરવું જોરે, અરજુનની સંગ
કિશોર. ॥ ૩૪ ॥ એમ સમજીને બોલ્યો રાય, નારી બેશી રહો ઘરમાં-
ય; લાવું નર નારાયણ બેઉ, દરસન રહીઅતને દેવું. ॥ ૩૫ ॥ સરવ પ્ર
જાને લેવરાવું લાહાવો, સહુ કેહેશે મળ્યો રાય હાવો, એમ નીશ્ચે કરી
નીકળીયો; લેઈ આયુદ્ધ ઉપડયો બળીયો. ॥ ૩૬ ॥ સાથે પુત્રને વળી
સન્યા, યુદ્ધ કરવું તેમાં નહી અન્યા; માહા બળીયા પુત્રો ચાર, સર્વના
હાથમાં હથિયાર. ॥ ૩૭ સહુ આવ્યા નગ્રની બહાર, વાગે વાજીંત્ર
અપરમપાર; ફરૂકે છે ધજા નીશાન. રક્ત લોચને બહુ બળવાન ॥૩૮॥
ધાર્યો જય પામવા મનસુબા,આવી પાન્ડવ સામા ઉભા; સામાસામી
મોરચા રાખ્યા, પછી ક્રોધ ઘણેરા દાખ્યા. ॥૩૯॥ કર્યો અરજુને ટંકાર
આવ્યા અંજનિના કુંમાર; બેઠા ધજા ઉપર ચઢી, સારી શોભા થઈ
તે ઘડી. ॥ ૪૦ ॥ પછી સુરથ સુત છે જેહ, બોલ્યો પીતા પ્રત્યે તેહ;તા
ત તમે સૌ રહો દુર, હું તો યુદ્ધ કરૂં ભરપુર. ॥ ૪૧ ॥ મારા બંધુને

માર્યો ડેર, માટે લેવું છે વેહેરે વેહેર; કાંતો જીવતો નાઉં ઘેર, કાંતોકરૂં કાળો કેહેર. ॥૪૨॥ તવ હંસદ્વજ જે રાય, થયો અળગો લઇ સેન્યાય; તવ સુરથ કોપે ચડીયો, લેઈ ધનુશ ટુટી પડીયો. ॥ ૪૩ ॥ વળણ. ॥ ટુટી પડીયો ટેકથી, ધાર્યું છે વીપરીત; વલ્લભ વદે સુરથ તણું, કૃષ્ણ સમીપે ચીત.

કડવું ૫૭ રાગ સાખીની ચાલ.

જયમુનિ રૂશી એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારિ તુજને સંભળાવું, કહું યુદ્ધ તણો મહીમાય. ॥ ૧ ॥ સુરથ છે માહા સુર ભરેલો, મન મુક્ષી વઢવું ધારે; અગણીતા મંત્ર ભણીને, બાણ ઘણેરાં મારે. ॥૨॥ અરજુનજી એક બાણ મારે, એંશી હજાર બાણ થાય; સુરથ એક બાણ મારે, તેના બાણ સવાલક્ષ જાય. ॥૩॥ અરજુન એક વાર મારે તેમાં, સુરથ ત્રણવાર મારે; જેને વાગે તેને લાગે, ત્રાહ્ય ઘણી પોકારે. ॥૪॥ પાન્ડવ કેરી સૈ સૈનામાં, બાણ સુરથનું દમે; જેવા કોટીક મધપુડા ઉડયા, મક્ષીકા પેરે ભમે. ॥૫॥ વળી સૈ સૈન હથીઆર ફેંકે, થાય છે સોરબકોર; દીવશે દીનમણી ન દીશે, થાય અંધારૂં ઘોર. ॥૬॥ સણસણ શુસવાટે સર ચાલે, વાગે તેને પડે કષ્ટી; ઉપરા ઉપરિ આયુદ્ધ આવે, જેવી મેઘનિ વ્રષ્ટી. ॥ ૭ ॥ રાતા તાતા મદના માતા, થાતા બળીયા યોદ્ધ; શાન્તી ન મળે કોઇ જીવને, વ્યાપી રહ્યોછે ક્રોધ ॥૮॥ મારવું મરવું પાછા ન ફરવું, એનું એ લાગેલું ધ્યાન; ઘા વાગે તેની ગણતરિ નથી, શુરમાં શુરા બેભાન. ॥૯॥ કૈંક મારેછે કૈંક મરેછે, કૈંક કપાયને કાપે; કૈંક જણા જીવ લે સામાના, કૈંક જણા જીવ આપે. ॥૧૦॥ કૈંક પડેલા પાડે અવરને, રઝળે રણમાં શીશ; કૈંક પડયા પાણી માગે, નાંખે છે કારમી ચીસ. ॥૧૧॥ ઘણો સમર્થ શુરથ બળીયો, દારૂણ દૈવત દાખ્યો; અરજુનજીને રૂંએ રૂંએ, બાણેથી વીંધી નાંખ્યો. ॥ ૧૨ ॥ વસ્ત્ર વપુનાં ફાડા નાંખ્યાં, વાગ્યાં બહુ હથીઆર; શરીર છીદ્રથી ચારણિ જેવું, વહે રૂધીરની ધાર. ॥ ૧૩ ॥ કુન્તાનો કુંવર કાહ્યર થયો, ગયો શરીરનો રંગ; પરોણાથી પુરશ પુરાણી, પોતાનું જાળવે અંગ. ॥૧૪॥ એવે અરજુન કહેવા લાગ્યો, કેમ કરૂં ઘનશામ; શુધનવાથી આ બહુ બળીયો, હાર્યો માહારી હામ. ॥ ૧૫ ॥ પ્રભુ કહે પાછા પડો છો, કરો જરાએક જોર; મારિયે મારયે, પણ યુદ્ધ કરિયે, એમ

કહ્યું કીશોર ॥૧૬॥ તવ અરજુનને સુર ભરાણું, મુકી મરવાની બીક; અગણીતા મંત્રો ભણીને, દીધી બાણુની ઝીક. ॥૧૭॥ પછી કાળજવર બાણ લીધું,જુએ છે જગધીસ,સુરથનાસારથીનું તે બાણે,છેદીનાંખ્યું શીશ. ॥ ૧૮ ॥ બીજુ કાળજવર અગણીત મંત્રનું, બળ કરીને માર્યું; તે બાણેથી સુરથ તણું,એક ક્ષોણી સેન્ય સંહાર્યું. ॥૧૯॥ તવ શુરથને મહા રીસ વ્યાપી, વિપ્રીત ખેલ લડાવ્યો. પવનાસ્તર મારી પારથનો, આકાશ રથ ચડાવ્યો. ॥૨૦॥ તે રથ અંત્રીક્ષ જઇને સ્થંભ્યો, શુરથે શું કામ કીધું;કાળજવરનો મંત્ર ભણીને,અગણીતુ બાણ લીધું ॥ ૨૧ ॥ તે પાન્ડવની શેન્યમાં માર્યું,તેનાં થતાં બહુ બાણ,જેને વાગ્યું તેનેલાગ્યુ બે ક્ષોણીનો ઘાણ. ॥ ૨૨ ॥ ઘાણ વળી હથરાણ થયું ને, બીજા પામ્યા ત્રાસ; તેવું શુરથે ભાથામાંથી,બાણ લીધું નાગપાસ, ॥૨૩॥ પ્રદુમાન છે પુત્ર પ્રભુનો, તેને બંધન કીધો; કરણાનંદન વર્ષકેતુને, અવળો બાંધી લીધો. ॥૨૪॥ એટલે ભીમે મન વીચાર્યું, વળીઆ આડો આંક; આતો નાહાના છોકરાયે, ધરીને વાઢયું નાક. ॥ ૨૫ ॥ એકવાર મરવું પણ યુદ્ધ કરવું, કહીને કટી કશીબાંધે;હસ્તીની પેરે કરી ગરજના,બળમાં ગદા ધરી ખાંધે. ॥ ૨૬ ॥ હડુડુ લઇને હાક મારી, ક્રોધ ઘણેરો ચડીયો; મરવું આદરી નેત્ર મીચી, સનમુખ ટુટી પડીયો. ॥ ૨૭ ॥ આવ્યો સપાટે શુરથ સામો, ક્રોધ હળાહળ લાગ્યો; બે ભુજે ગ્રહી ગદા મારી, અશ્વ સહીત રથ ભાગ્યો. ॥ ૨૮ રથ વણ થયો ને ગભરાયો, હંસદ્વજનો તન; ઘાંટો કાઢી શેન્યમાં કહ્યું, રથ લાવો કોઇ જન ॥ ૨૯ ॥ એટલામાં ભીમ ધશીને આવ્યો,કાઢું શુરથનો પ્રાણ;તેવો કુંવર ચેતી ગયો તે, ઝડપ ચડાવ્યું બાણ. ॥૩૦॥ મોહાસ્તરનો મંત્ર ભણીને, ભીમના સામું ધાર્યું;વ્રકોદરના આવતા પહેલાં,રૂદેમાં ભોંકી માર્યું. ॥ ૩૧ ॥ તેથી ભીમની રૂદે ભેદાણી,પ્રાણજ ઉંચો ચડીયો; શરીરની શુદ્ધી ગઇ ને ઢળી ધરણ પડીયો. ॥ ૩૨॥ તવ ત્રાસ પામ્યા શેવક સધળા, આજ જવાનો પ્રાણ;ઘણા ઘણા અજમાવ્યા પણ,આતો બહુ બળવાન.॥૩૩॥ અરજુનનો રથ આકાશ વીશે, ત્યાં હરીને કરગરતો; એ મહારાજા હવે શું કરવું, જીવ માહારો નથી ઠરતો ॥૩૪॥ શેન્ય વીશે સથરાણ વાળ્યું; જુઓ વરકોદર પડીયો, મુજને અંત્રીક્ષ ટાંગી દીધો, સુરથ સરવને નડીયોઃ ॥૩૫॥ તવ પ્રભુ કહે પ્રથમ પેહેલાં, ટીશી કરેલી નાગી; વાંકા વળીને રથ નીચેનું બાણજ નાંખો ભાગી. ॥૩૬॥ એટલે અરજુને બાણ લીધું, દૈવત પોતાનું દાખ્યું;વાંકા વળીને રથ નીચેનું,બા-

ણુ મારિ બાણુ ભાગ્યું ॥ ૩૭ ॥ એટલે રથ ઉતરવા લાગ્યો, સમજ્યો અરજુનરાય; આકાશેથી ઉતરવાનો માહારે, હાથ હતો ઉપાય. ॥૩૮॥ કેટલો કરગર્યો ત્યારે કૃષ્ણે,આટલો બતાવ્યો ઘાટ, તે વિદ્યા છે માહારી પાસે, ઓશીઆળા શા માટ. ॥ ૩૯ ॥ એવો મનમાં અભીમાન આવ્યો જાણ્યું નંદકીશોર;એટલામાં રથ દીઠો સુરથે,તરત કીધું જોર. ॥ ૪૦ ॥ બીજું પવનનું બાણુ લીધું, રથમાં માર્યું મુકી મન;તેથી અભંગ રથ અરજુનનો, ફરી ચઢયો ગગન. ॥ ૪૧ ॥ તવ અરજુને અરજ કીધિ, ઓરે જુગદાધાર; સુરથ રથ નહી દે ઉતરવા, વરત્યો હાહાકાર. ॥૪૨॥ માટે ઉપાય કાંક બતાવો મેંતો મારૂં બળ નાણ્યું;પ્રભુ કહે વીદ્વાન તમેછો. શું છે તમારૂં અજાણ્યું. ॥ ૪૩ ॥ અંતરયામી જેવા તમેછો, વળી ઘણા વીદ્વાન; રથ હાંકનારાની કેટલી બુદ્ધી, કયાંથી તમો સમાન ॥ ૪૪ ॥ એટલે અરજુન એમ સમજ્યો,મેં કર્યોતો હંકાર; માટે મોહન અઈડ બોલ્યા,રીસાયા જુગદાધાર, ॥ ૪૫ ॥ એવો પુર્ણ પસ્તાવો કીધો, પછી પ્રાર્થના કીધી, તવ પ્રભુને ઉપની દયા, સત્તા સુરથની લીધી. ॥ ૪૬ ॥ એટલે સુરથ નીરબળ થયો. ખશી ગયું બધું જોર; પછી પારથને ઉતરવાને,કામ કર્યું કીશોર. ॥ ૪૭ ॥ ચઉદ બ્રાહ્માન્ડનો ભાર મુકયો, બળ તણો ખેલ કરીયો, એટલે અભંગ રથ ગગનેથી, પૃથ્વીપર ઉતરીયો, ॥ ૪૮ ॥ વળણુ ॥ રથ પૃથ્વી પર ઉતર્યો, ઊભો સુરથ સનમુખ; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, દળમાં દારૂણુ દુખ. ॥

કડવું ૫૮ રાગ સામેરીનો દોહરો.

જયયુની રૂશી એણીપેરે બોલ્યા, સુણુ પરીક્ષત સંતાન;વીસ્તારી તુજને સંભળાવું, સુધનવા આખ્યાન. ॥ ૧ ॥ દળમાં દારૂણુ દુખ દીઠું. અરજુનજીએ દ્રષ્ટ, અરેરે માહારી શેન્યાને, પુરણુ પાડયું કષ્ટ. ॥૨॥ હવે વીશ્વંભર મુજપર રાજી; થયા એવું મને લાગે; નહી નો રથ કયાંથી ઉતરે હેઠો, ઉતરતાં બાણુ વાગે. ॥ ૩ ॥ બહુ બાણુ સુરથ મારી ચુકયો પણુ નવ લાગ્યું એક;એટલી સાહાય કરી સામળીઆ રેહેશે મારો ટેક. ॥ ૪ ॥ એવી રીતે શ્રદ્ધા ચોટી, હાથમાં લીધાં બાણુ; સુરથ સુર જણાવજે તારોહવે વાળું છું ઘાણુ. ॥ ૫ ॥ એમ કહી સુત સતીનો, મેઘનાદે ગડગડીયો, અગણીતા મંત્રો ભણીને મારવા ટુટી પડીયો, ॥ અરજુનજીનું એક બાણુ છુટે, અનેક તેનાં થાય; જેને વાગે તે ઘ-

રણુ ઢળે, યોદ્ધા કરે ત્રાય ત્રાય, ॥ ૭ ॥ જેને વાગ્યું તે જન ભાગ્યું, ઢળીને પડે ધરણુ; કૈંક ઘડી વાર તરફડે કંઈ, તરત પામે મરણુ ॥ ૮ ॥ કૈં જીવ સ્વરગે કૈં જીવ નરકે, કૈં પામ્યો વૈકુંન્ઠ વાસ; ફળ પામે કર્યાં કર્મ પ્રમાણે, દાતા શ્રી અવીનાશ. ॥ ૯ ॥ એવો સપાટો નરનો જોઈ, સુરથે કીધું જોર, તવ બળ આકરશણુ કર્યું એનું, પોતે નંદ કીશોર ॥૧૦॥ તેથી કરી સુરથ બાણુ ફેંકે, ઘણું નીરબળ જાય; પેહેલાં ત્રણુ લક્ષ છુટતાંતાં તે, અષ્ટ અયુત બાણુ થાય. ॥ ૧૧ ॥ તવ સુરથ મન વીસ્મય પામ્યો,કોણે કરી બાણુ ચોરી; કહો ના કહોપણુ શામર્થ ગયું, પારથ ગણુાયો ધોરી. ॥ ૧૨ ॥ ઇશ્વર વીના કો નહી સામર્થ હરણુ બ-ળ કરવાને; નકામી શીદ તસ્દી લેઉં, ત્યારા થઇ મરવાને, ॥ ૧૩ ॥ એવું સમજી ખડગ પોતાનાં, નાંખી દીધાં ધરણુ; એટલે શુરથ પ્રત્યે બોલ્યા, પોતે અસરણુા સરણુ, ॥ ૧૪॥ કેમ આયુદ્ધ તમે ફેંકી દીધા, યુધ્ધ કરી જીતો અમને, શુરથ કહે સામળીયાજી;હાવું ઘટે નહી તમને ॥ ૧૫ ॥ શમ વીશમ પણું તમે કરો છો, ધણીને તે નવ ઘટે; અરજુ-નને વઢવા દો તમે, મુજ સંગે રાજવટે. ॥ ૧૬ ॥ ક્ષત્રી પણું એવું બતાવું, ઓરે દીનાનાથ; મન મુકી મેં નથી બતાવ્યા, નરને મારા હાથ. ॥ ૧૭ ॥ મેં શું અપરાધ કીધો તમારો ઓરે નંદકીશોર; હતું તેવું પાછું આપો, મુજને માહારૂં જોર. ॥ ૧૮ ॥ મોહનજીએ મન વીચાર્યું, શુરથે જાણી વાત; લોક જાણે તે એવું કહેશે, પ્રભુએ કરી પક્ષપાત. ॥ ૧૯ ॥ અન્યાઇ આરોપ આવશે મુને, એમ વીચારી લીધું; આકરશણુ બળ કરેલું તે, શુરથને દેઈ દીધું, ॥ ૨૦ ॥ તવ શુરથને શામર્થ આવ્યું, હાથ ગ્રહાં હથીઆર, અરજુનના સામો રહીને,દેવા માંડયો માર, ॥ ૨૧ ॥ હતું તેવું બળ દાખવ્યું એણે બહુ બળથી દીધાં બાણુ. આવી અરજુનની આખર વેળા, બાકી રહ્યો જ વો પ્રાણુ. ॥ ૨૨ તવ પારથે પ્રાર્થના કીધી. કૃષ્ણુ પ્રભુની જ્યારે, દયા ઉપની રણછોડજીને. રસ્તો બતાવ્યો ત્યારે. ॥૨૩॥ પુન્ય મુકીને મા-રોતો મરશે. તે વણુ નહી થાય કાંઇ, એટલે અરજુન સમજી ગયો. પો-તાના મનમાંહ. ॥૨૪॥ કાળજ્વરનું બાણુ લીધું, તેમાં ન રાખી ન્યુન; તે બાણુ ઉપર ધર્મરાજાનું, પારથે મુકયું પુન્ય. ॥૨૫॥ પછી વાંકા વળીને ફેંકયું, બાણુ અપાર,તે આવતું જોઈ શુરથે, મનમાં કર્યો વિચાર. ॥ ૨૬ ॥ આ બાણુ આવે તે મારે મુને, તેમાં નહી ફેર જરા; ચ્રતી રાખું વિઠ્ઠલ વરમાં, ઢળવાનુ છે ધરા. ॥ ૨૭ ॥ એમજાણિને મન

વિશેથી, દુર કરી માયાવી શ્રષ્ટી, સકળ વાસના બંધ કરીને, કૃષ્ણમ દીધિ દ્રષ્ટી, ॥૨૮॥ એવે કાળજવર બાણુ બાંધ્યું, હણુવા ધોળે દીશ પ્રભુ સામુ જોઇ સુરથ ઉભો;તેનું છેદયું શીશ. ॥૨૯॥ તેનું ધડ ઢળી ધરણુ પડીયું, મુસ્તક ઉછળ્યું ત્યાંય; શુર સપાટે જેને પડીયું, કૃષ્ણુના ખોળા માંય. ॥૩૦॥ તેનું પ્રભુએ મુસ્તક લેઈ, ચાંપ્યું રૂદીયા સાથ; ભગતને આધીન ભુધરો છે, પોતે દીનાનાથ. ॥૩૧॥ પછી પેરણા કરી પ્રભુએ ગરૂડના ગટ માંય; તેવો ગરૂડ કરજોડીને, આવી ઉભા ત્યાંય ॥૩૨॥ કેમ મહારાજા મુને બોલાવ્યો, મુજ સરખું કહો કામ; એટલે ગરૂડ પ્રત્યે બોલ્યા, પોતે શ્રીઘનશામ. ॥૩૧॥ લ્યો આ મુસ્તક મમ ભકતનું આકાશ મારગે જાવો; આજ્ઞા માહારી એટલી છે, પ્રાગ વિશે નાંખી આવો. ॥૩૪॥ એમ કહીને ગોવીંદજીએ, શીશ ગરૂડને દીધું; પ્રભુનું વચન માંથે ચઢાવી, ઝડપી મુસ્તક લીધું. ॥૩૫॥ તે લઇને આકાશે ચડીયો. નારદે નજરે જોયું; જાણ્યું કે ઠીક વઢવાડ થાશે, લ-ડાઇમાં ચીત્ત પરોયુ.॥૩૬॥ મહાદેવજીની પાસે જઇને,કરૂ ઉપાશન સાચું ગરૂડ નંદીનું યુદ્ધ કરાવું, કાંઇ ન રાખું કાચું.॥ ૩૭ ॥ એમ જાણી અંતરધ્યાન થઇને, પોતે ગયા કૈલાશ; ઉમીયાને શંકર બીરાજ્યા છે આવ્યા તેમની પાસ. ॥૩૮ ॥ શંકર કહે આવો નારદજી, કેમ કરી કરૂણાય; નારદ કહે સેજ સ્વભાવે, આવ્યો છું કૈલાસ માંય. ॥ ૩૯ ॥ તવ મહાદેવે આસન આપ્યું, બેઠા નારદ રૂશી; પછી કહ્યું તમારી મુઢ માળા, જોઈ થયો હું ખુશી. ॥ ૪૦॥ આ માળા અતી શુંદર દે-ખી, દેવતણુ મન લોભે; ભેગું શુરથનું શીશ હોય તો, સરવથી સારૂં શાભે. ॥૪૧॥ મહાદેવજી કહે બતાવો મુજને, એ મુસ્તક છે કયાંય; નારદ કહે અંત્રીક્ષ પંથે, જુઓ ગરૂડ લેઈ જાય, ॥૪૨॥ લક્ષ્મીએ મા-ગ્યું છે પ્રભુ કને, શુરથ કેરૂ શીશ; માટે મુસ્તક ગરૂડ સાથે, મોકલે છે જુગધીશ, ॥૪૨॥ પ્રભુનું વાહન જાય છે લઇ. મોકલો તમ વાહન; તમે જશો તો ખોટું દેખાશે, વિચાર કરજો મન. ॥૪૪॥ તવ માહા-દેવે ઉંચું જોયું,દીઠો ગરૂડને શીશ; તે સમે નંદીને બોલાવવાને,માહા-દેવે પાડી ચીસ. ॥૪૫॥ ધાંટો કાઢી નંદીને બોલાવ્યો, આવ્યો તે ત્રત કાળ કહો મહારાજા શું આજ્ઞા છે; ત્યાર તમારો બાળ. ॥૪૬॥ એટલે મહાદેજી એમ બોલ્યા, હિમ્મત નવ તજીશ, પેલો ગરૂડ લઇ જાય છે, તે લઇ આવો શાશ. ॥૪૭॥ નંદીએ નમસ્કાર કીધો, મહારાજા હું જાવું; તમ પ્રતાપે ગગને જઇને, એ મુસ્તક લઈ આવું. ॥૪૮॥ વળણુ

એમ કહીને નંદીયો, આત્માને થયો ત્યાર; વ્યાસ વલ્લભ વદે શાં ભળો, વાહનનો વિસ્તાર. ॥

કડવું ૫૯ રાગ ચોપાઈનો.

બોલ્યા જયમુનિ મુખ વાણિ, રાજા સાંભળ ઉલટ આણિ, નંદીએ લીધી આગના જ્યારે, શીશ લાવવું ધારયું ત્યારે. ॥૧॥ એતો તાડુકીગ ગને ચડિયો; જઇ મુસ્તકને બાહાજી પડાયો; તવ ગરૂડ બોલ્યો એમ, મુઢ મુને તું વળગે કેમ. ॥૨॥ તવ નંદી વદો મુખ વાણિ, કેમ કરે ટુંકારો જાણિ; હું તો શીવ તણું વાહન, મુને ઓળખે જગતના જન. ॥૩॥ શીવ સરિખો તમો ગુણિ, માહારિ કીરતી તેં નથી શુણિ, એમ કહીને ધડુકી બાહાજ્યો, તવ ગરૂડ ગણેરો ગાજ્યો, ॥ ૪ ॥ મારે પાંખ તણે ઝપાટે, વળી અંત્રિક્ષ જાય સપાટે; લઢે વઢેને પંથ પળાય, તેમ નંદી વળગતો જાય. ॥ ૫ ॥ એવે ફાટી ગરૂડનિ આંખ, બહુ બળમાં મારિ એક પાંખ; તેથી નંદી ઘણો ગબડિયો, જઇ માહાદેવ પાસેપડિયો ॥ ૬ ॥ તવ હરયાં પારવતી રાણિ, લીધું નંદી તણું જોર જાણિ; એતો આખલીયું આર પગુ, આવી પડયું કૈલાસ લગુ. ॥૭॥ એનું કેટલું ચાલે જોર, પેલાને ધણી નંદકીશોર, કરે ગગન ગમન ગરૂડ, મહાબળ વંતો છે ગરૂડ ॥૮॥ એવે નંદીની મુરછા વળી, શીવને નમ્યો ધરણ ઢળી; માહારાજા હું તમ વાહન, પેલાને માથે જુગજીવન. ॥ ૯ ॥ માટે જોર ગરૂડે કીધું, મુજને પુસ્તક નવ દીધું;મુને માર માર્યો બહુ ભારી, એતો ઇજત લીધી તમારી. ॥૧૦॥ કોહોતો આબરૂ ખોઈ રહુ બેશી, સુછો મરડુ ખુણામાં પેશી, તવ શીવને લાગ્યું ખોટું;આતો આબરૂનું કામ મોહોટું. ॥૧૧॥ એમ જાણીને ભસ્મજ લીધી, નંદીઆને ચોળી દીધી; કહ્યું શીવે તારૂં દુખ ગયું, હવે શરીર વજરનું થયું. ॥૧૨॥ તુંજ અંગે કાંઇ નવ વાગે, વાગે તો પણ તુંને ન લાગે; જા મેં આપ્યું તુને વરદાન, હવે રહેજે માહા મસ્તાન, ॥૧૩॥ એમ કહીને આગના દીધી, તવ નંદીએ ત્યારી કીધી; ગણે ધડકી ગગને ચડીયો જઇ ગરૂડને બાહાજી પડીયો. ૧૪॥બેઉ લડવા લાગ્યા આકાશ, ઘણો ધાર્યો વીપ્રીત વીનાશ; કરે ગરૂડ પાંખનો પ્રાહાર, વળી હસ્ત ચરણુથી દે માર. ॥૧૫॥ પણ નંદીઆને નવ વાગે, કદી વાગે તોહે નવ લાગે; પોતે ગરૂડ સામો ગાજે, કુદી કુદીને એ બાહાજે. ॥૧૬॥ મારે સીંગ તણો

બહુ માર, વળીપુછ પછાડે અપાર; વળી ફેંકે છે ચરણુની ખરી;રોકે ગરૂડને ફરી ફરી. ॥ ૧૭ ॥ એક એકનો મુકે ન તંત, લઢે વઢેને કાપે પંથ; એમ કરતાં પોહોચ્યાપ્રાગ,આવ્યો મુસ્તક ફેંકયાનો લાગ. ॥૧૮॥ ગરૂડે શીશ નાંખી દીધું, તેનું નંદીયે ઝીલી લીધું; ચાલ્યો શુરથનું શીશ લેઇ, ગયો ગરૂરડને થાપ દેઈ. ॥૧૯॥ આવ્યો મહાદેવજીની પાસ, લ્યો હું લાવ્યો તમારો દાસ; કહી મહાદેવને શીશ આલ્યું, શાવે મુંઢ માળામાં ઘાલ્યું.॥૨૦॥પણે યુદ્ધ વિષે શું થાય હવે તેની કહું કથાય;જેવે શુરથ પામ્યો મરણુ,દાજ્યું રાજાનું અંતઃકરણુ. ॥ ૨૧ ॥ એતો નર સામો કોપે ચડીયો, માર મારવા ટુટી પડીયો;એનું અગણીતું એક જાય, તેનાં ત્રણુ લક્ષ બાણુજ થાય. ॥ ૨૨ ॥ એકલા અરજુનને ઝાલ્યો, મારી મારીને ગરદન ઘાલ્યો;રૂંએ રૂંએ પાડયાં છીદ્ર,જાણે ભગંદ્ર પામ્યો ઇંદ્રિ. ॥ ૨૩ ॥ નામ્યું અરજુને પ્રભુને શીશ, આજ કેમ થાશે જુગધીશ; આતો રાયને છે બહુ રીસ, હું તે હારીશ કે જીતીશ. ॥ ૨૪ ॥ માહારે તમારો છે આધાર,તમ વિના કોણુ કરે વ્હાર;ગાજુ બાજુને કરૂ જોર,માંથે સમજી નંદકીશોર.॥૨૫॥કરૂ હંકારને અભીમાન. માંથે સમજીને ભગવાન; છકું છાકમાં ગર્વજ ધરી,જાણીને મુજ સાથે શ્રીહરી ॥ ૨૬ ॥ ફરૂ નીર્ભયપણે જગમાં, મનથી જાણી પ્રભુની વગમા; જ્યા ત્યાં રહુછું આખી અણી, માથે સમજી વિશ્વંભર ધણી. ॥ ૨૭ ॥ એવાં દીનતાનાં કાઢયાં વચન, તવ રીજ્યા જુગજીવન;બોલ્યા યશોમતીના તન, તમો સાંભળો ભક્ત પાવન. ॥ ૨૮ ॥ જીતવાના નથી સંગ્રામ પણુ જય પામસો આ ઠામ;એવું વચન કહ્યું જે વારે, આવી નરને હીમ્મત ત્યારે ॥૨૯॥પછી હસ્તમાં લૈ હથીઆર,યુદ્ધ આરંભ્યું કુન્તી કુંમાર;તેવો હંસ દ્રુજ મહા બળીયો, માર મારવા અઢળક ઢળાયો. ॥ ૩૦ ॥ એનાં બાણુ તણી થાય વૃષ્ટી, જોઇને ત્રાસ પામે શ્રષ્ટી; દેખીને સ્થીર ન રહે દ્રષ્ટી, એવી અરજુનને કરી કષ્ટી. ॥ ૩૧ ॥ સર્વે શેન્ય કાહ્યર થઇ જાય, ઘણા યોદ્ધા કરે ત્રાહ્ય ત્રાહ્ય; પણુ કેવા મારે છે બાણુ, કોઇનો નવ જાય પ્રાણુ. ॥ ૩૨ ॥ કરે કાહ્યરને હેરાન; કોઈની ન રહે સુધ્ધ સાન; એવો યુદ્ધનો મચાવ્યો રંગ. પ્રભુ જાળવે પોતાનું અંગ. ॥ ૩૩ ॥ હલાવે પરોણોદ્રષ્ટ રાખે, આવતાં ખડગો ભાગી નાંખે; પછી હંસદ્રુજે વિચાર્યું, એક શુભ કામ કરવા ધાર્યું. ॥ ૩૪ ॥ માહારી નારીને પરીવાર, તેને નીરખવા છે મોરાર;માહારી નગરીને ઘણું મન, કરવાં છે હરી દરશન ॥ ૩૫ ॥ માટે યુક્તિનાં બાણુ દેઉં, નરનો રથ નગ્રમાં લેઉં; તેની સાથે

નારાયણુ હોય, કરશે દરસન સહુ કોય. ॥૩૬॥ તેથી નગરી પાવન થા-શે, સૌનાં ભવો જવાનાં પાપ જાશે; તેમાંથી મને પુન્યને ભાગ, ફરી ન હી આવે હાવો લાગ. ॥૩૭॥ એમ જાણી કેવાં કામ કીધાં. પોને પવ નાસ્તર બાણુ લીધાં; અરજુનનો અભંગ, રથ જેહ, કોઇ પ્રકારે ભાગે તેહ. ॥૩૮॥ એવું સહુ સમજ્યો છે રાય, કરી સાબ્ધવ સૌ સેન્યાય;ક હ્યું યોદ્ધા તમે સર્વ, ધરજો મન પુરણુ ગર્વ. ॥૩૯॥ હોય પાન્ડવ દળનો જેહ, કોઇ અળગો ખસે નહિ તેહ; રાખજો પાકી હોશીઆરી, તેમ કો ઇને ન નાંખશો મારી. ॥૪૦॥ રાકી ઘેરીને ગામમાં ત્ર લો; એટલો મુમત મન ઝાલો; તત્ર શેન્યા થઇ સહુ રાજી, આતો ઠીક થઇ રંગ બા જી. ॥૪૧॥ રાજાએ મનમાં સારૂ ધાર્યું, બધી પ્રજાનું પાપ નીવાર્યું; શે ન્યાપતી કહે મહારાજ, તમે ઉત્તમ ધાર્યું કાજ. ॥૪૨॥ કહી ઉંચો કી-ધો હાથ. સુરાતન આદરો મન સાથ; નરનારાયણુની જોડે, શેન્ય નગ્ર માં લેવું હોડે. ॥૪૩॥ સાવચેત કર્યા એમ કહી, રાયે યુકતી કરી તવ તહી. ॥૪૪॥ વળણ. રાયે યુકતી શી કરી, સુણો સહુ શ્રાતાય; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, સુણતાં પાપ પળાય.

કડવું ૬૦ રાગ ધવળ ધન્યાસરીનો.

બોલ્યા જયમના મુખ વચનજી, તુંતો સાંભળ પરક્ષતતનજી; કેવી યુકિત કરે રાજનજી, સંભળાવું કથા પાવનજી. ॥ટેક.॥ પાવન કથા સં-ભળાવું તુને;જેથી જયજયથાય;હંસદ્વજે આદરીને,બાણુ લીધાં કરમાં ય. ॥૧॥ પવનાસ્તરનો મંત્ર ભણીને, અભંગ રથમાં મારે, વીશ ધનુશ પાછો ખસે. અશ્વ સહિત રથ ત્યારે ॥૨॥ સાથે શેન્યા પડે પાછી. પાછે પગે સહુ ખસે;તેમ તેમ હંસદ્વજ શેન્યા સાથે,આગળ આગળ ધસે॥૩॥ પાન્ડવનું દળ ફેરવ્યું અવળું,અરજુનનનું નવચાલ્યું;સર્વસ્થળેથીકબજો દાખી, નગ્ર વીશે શેન્ય ધાલ્યું॥૪॥અવળે ચરણે રથ અરજુનનો, અવ-ળે ચરણે સન્ય; અવળે ચરણે વાહન માત્રા, હંસદ્વજને ધન્ય ॥૫॥ પો તે પોતાનું શેન્ય સઘળું,સવળે ચરણુ જાય; અરજુનનું ને પોતાનું સૌ-આવી રહ્યું ગામ માંય. ॥૬॥ તવ હંસદ્વજે આગના કીધી, થોડો મચા વો ધંધ; નગ્ર તણા દરવાજા સઘળા, ઝડપથી કરો બંધ ॥૭॥ તવ શેવકોએ બંધ કીધા, નગ્ર તણા દરવાજા; પોતાના ગામમાં જાણુ કરા-વ્યું, હંસદ્વજ જે રાજા. ॥૮॥ તવ સહુ રહીયતે વાત જાણી, મનમાં થયા-પરસન; ઘેર બેઠાં ગંગા પધાર્યાં, થાશે હરી દરસન. ॥૯॥ નરના

રાયણ નગ્રમાં આવ્યા, પાપી થાશે પાવન;ભવોભવનાં પાતક જાશે, નીરમળ હશે મન॥૧૦॥એમ આનંદ થયો સૌ જીવને,નાહી ધોઇને સ્વચ્છ થયા, પવિત્રપણે ઓટલે આગણે, આવીનેઉભા રહ્યા.॥૧૧॥ કૈ લોકઉભા પુરૂપ લેઇને, વધાવવાને માટ; કૈં લોક કેસર ચંદન લેઇને, ઉભા રહ્યા પુરપાટ. ॥૧૨॥ કૈં જન મોતી કૈં જન રત્ને, વધાવવાને ઉભા; ગરીબ જન અક્ષત લેઇને, કરે રૂડા મનસુબા. ૧૩॥ કૈં જન અબીલ ગુલાલ લેઇ, જોઇ રહ્યા છે વાટ; આજનો દહાડો સફળ થાશે, દરશણ દેશે માટ. ॥ ૧૪॥ આપણા રાજાની જય થાજો, સરવનું કલ્યાણ કરશે. એરંડો જળ પીએ કેળ વણુંદો, ભવસાગર સૌ તરસે. ॥ ૧૫ ॥ દરબારમાં પણ સરવે જાણ્યું, પધારે પુરૂશ પુરાણી; પુંજાપાની થાળ ભરીને, ઉભી રહી છે રાણી ॥૧૬॥ કુટુંબ કબીલો સાથે લેઇને, ઉભાં રહ્યાં છે સર્વે; નાશકામનાથી જ્ઞાનવાન ઉભાં, તજી અભીમાન ગર્વ. ॥૧૭॥ હેદળ મેદળ નગ્રમાં આવ્યું, અરજુન બોલ્યા એમ; ઓરે ધનશામ ઘેરાઈ ગયા, હવે કરીશું કેમ.॥ ૧૮॥ પ્રભુ કહે હવે કાંઇ ન કરશો, જે કરે તે દો કરવા; નહી તો કોકને નાંખશે મારી, છો લે ગામમાં ફરવા. ॥૧૯॥ આયુધ ઝાલીને રહો ઉભા, તેનાં પામશો સુખ; સાંમી બાખરી બાંધવામા, દે દારૂણ દુખ. ॥ ૨૦ ॥ એ રીતે નરને સમજાવ્યો, સૌ જન સમજ્યું સાર; હંસધ્વજ ફેરવે તેમ ફરે; ફેંકે નહી હથીઆર. ॥ ૨૧ ॥ હંસધ્વજ તત્ર શાન્ત પામ્યો, મુછ રહી હવે ઉંચી; માર માર્યા વણ રથ હઠાવી, ફેરવે છે ગલી કુંચી.॥૨૨॥ પોળ શેરીને બજાર ચઉટ્ટ, દરસાવે બધુ ગામ, રણછોડરાયની જય જય બોલે; રહીયતજે તમામ ॥ ૨૩ ॥ હરીજન લોકો દરસણ કરે, ઉલટ પુરણ લાવે;મોતી પુસ્પને અબીલ અક્ષત ગુલાલથી વધારે ॥ ૨૪॥ એ રીતે ગામમાં ફેરવીને, લાવ્યો રાણીને મેહેલ; તવ સુખવંતી બારણે આવી, જોવા છોગાળા છેલ. ॥ ૨૫ ॥ પુજન કરવાની છાબ કરમાં, આવી પ્રભુ સનમુખે; નર નારાયણની કરી જાંખી, ભાગી સરવની ભુખ ॥૨૬॥ પુરણ પ્રેમે પુજન કીધું સાષ્ટાંગ લાગી ચરણ, વિશ્વપતી વીશ્વંભર સ્વામી; છેવટ લેજો સરણ. ॥૨૭॥ એટલે અંતરયામી રીજ્યા, પુરણ થયા પ્રસન; કોમળ દ્રષ્ટીએ કૃષ્ણે દાત્રાં, ચતરૂભુજ દરસન ॥૫૦ ॥ તવ હંસધ્વજ રથથી ઊતરીયો, મન કરી કોમળ સુધ; કરજોડી શ્રી કષ્ણને કહ્યું, કહો તો આરંભ યુધ્ધ. ॥ ૨૯ ॥જો યુધ્ધ કરવા વ્રતી ન હોયે, તો સાંભળો ભગવાન; નરને લેઇ મારે મેહેલે; પધારો મેમાન. ॥ ૩૦॥ પ્રભુએ જોયું ગા-

રથ સામું, શી મરજી અરજુન; પારથ કહે તમે જાણો, હુતો રહેવાનો મુન. ॥ ૩૨ ॥ એટલે હંસદ્વજની પ્રત્યે, બોલ્યા અલબેલો હરજી; સાબાસ ભકત ભાવીક રાજા; જેવી તમારી મરજી. ॥ ૩૨ ॥ તવ રાયે અથીઆર પોતાનાં. નાંખી દીધાં દુર; લાંબો થઇને ચરણે લાગ્યો, ઉલટ આવી ઉર. ॥ ૩૩ ॥ એટલે ધોળાં નીશાન ચડીયાં, યુધ્ધ થયું બંધ; પારથને હંસદ્વજ મળીયા, કીધો સ્નેહ સબંધ. ॥ ૩૪ ॥શૈન્ય ગયાં શૈન્યને ઠેકાણે,સરવે હરખે ભરીયા; કુન્તી કુંવરને શ્રી કૃષ્ણ, રથમાંથી ઉતરીયા ॥૩૫॥ રાયતણા મેહેલમાં પધાર્યા, સુખવંતી રહી જોઇ; ભાવથી ભોજન કરાવવાને,કરાવી રસોઇ. ॥૩૬॥ પછી સરવને જમવા તેડયા છે ભાવતાં ભોજન;વીવેકથી પીરસી જમાડયા, રીઝ્યા જુગજીવન. ॥ ૩૭ ॥ અરજુનજી કહે ઓ મહારાજા,તમ લીધે આ પેર;નહી તો બહુ બળીયો રાજા છુ, મારી નાંખત ઠેર. ॥ ૩૮ ॥ પ્રભુ કહે હવે સમજ્યા, સાચુ ન રાખત કાંઇ; આને જીતીને નહોતા જવાના, રહત હાંઇને હાંઇ. ॥૩૯॥ પછી જમી મુખવાસ લેઇ, સભા કરી બીરાજ્યા,માન્ય આપવા હંસદ્વજના,વાજીંત્રો બહુ વાગ્યાં. ॥ ૪૦॥ પછી રાયે પ્રેમ ધરીને, દરસાવ્યો પૂરણ ભાવ; નરનારાયણની આગના લૈ, સારો કર્યો સરપાવ. ॥૪૧ ॥ તે પછી પ્રભુને પાયે પડીયો, તમો છો વિશ્વપતી; મુજ થકી તમારા સરખુ, કાંઇ અપાયું નથી ॥૪૨॥ માટે કરૂણા કરી કાંઇ માગો, વચન ચઢાવું માંથે; કૃષ્ણ કહે આયુધ્ધ ગ્રહીને, નીકળો નરની સાથે. ॥ ૪૩ ॥ અશ્વ ફેરવી હસ્તીનાપુર, યજ્ઞ વિશે તમે આવો; એટલું માગુંછું તમ પાસે; લેવાનો છે લાહાવો. ॥૪૪॥ રાયે વચન માંથે ચડાવ્યું, નીકળવા મન કીધું, રાજપાટ ઘર ગામ સરવે, પુત્રોને સોંપી દીધું. ॥ ૪૫ ॥ પંચકલ્યાણી અશ્વ પાન્ડવનો, લાવી પારથને દીધો; એટલે સરવે આનંદ પામી, વાજીને આગળ કીધો. ॥ ૪૬ ॥ પાન્ડવનું દળ પુઠે ચાલ્યું, સુરા તોડે મંકોડે; હંસદ્વજ શૈન્ય પોતાનું લેઇ, નીકયો અરજુન જોડે. ॥૪૭॥ હસ્તીનાપુર પ્રભુ પધાર્યા, અશ્વ તો ફરવા જાય; શ્રોતા વકતા સાંભળો આ,પુરણ થઇ કથાય. ॥૪૭॥ભકતનો ને ભગવાનનો મહીમા, શ્રવણ કરે જે જન; પાતક તેના નાશ પામી, પુરણ થાય પાવન.॥૪૯॥ મનવાન્છીત ફળ પ્રાપ્ત થાશે, પોહોચ્યા મનના કોડ; વલ્લભ વદે શ્રોતા બોલો, જે જે શ્રી રણછોડ. ॥

સુધન્વાખ્યાન સમાપ્ત.

કડવું ૬૧ રાગ સાખી.

જયમુની રૂશી એણીપેરે બોલ્યા, સુણુજનમેજેરાય; વીસ્તારીતુજનેકહુ હવે તેનો મહિમાય. ॥૧॥ સુંદર એક સરોવર આવ્યું, ત્યાંઅશ્વે,શુ ક્રીધું; પીપાસા બહુ લાગેલી તે, પેશીને પાણી પીધું. ॥૨॥ એટલેઘોડો ટળી જઇને, બનીયો ઘોડી રૂપ; તે જોઇને વીચારમાં પડીયો,પોતે અરજુન ભુપ. ॥ ૩ ॥ ઘોડી વેશે ઘોડો ચાલ્યો, વનમાં આગળ જાય; એવે બીજુ સરોવર આવ્યું, હય પેઠો તે માંય. ॥ ૪॥ તવ ઘોડીનું રૂપ બદલાયું, થયું વાઘનું રૂપ; તે જોઇ બહુ પસ્તાવા લાગ્યો, પોતે અરજુન ભુપ. ॥ ૫ ॥ આયુદ્ધથી તે વાઘ હંકાર્યો, ગયા એક જોજન; તવ વાઘ ટળી અશ્વ બનીયો, હરખ્યો નર રાજન. ॥ ૬ ॥ એવામાં એક રૂશી દીઠા, તેને પુછયો સંદેહ; રૂશીયે તે નીવારણ ક્રીધો, ત્યાંથી ચાલ્યાતેહ ॥ ૭ ॥ અશ્વને લેઈને આગળ ગયો, કુન્તી સુત નરેશ; એવે આગળ જાતાં જાતાં, આવ્યો ત્રીયાદેશ. ॥ ૮ ॥ તે દેશમાં પુરૂષ નહી કોઇ, એકલી અબળા જાતી; પ્રમેલા નામની રાજ્ય કરે છે, બળવંતી મદ માતી. ॥ ૯ ॥ ચંદ્રાણી નામની પ્રધાન એની, સૌ જાણે જાદુ વીદ્યાય; પુરૂષને પ્રેમદા બનાવી; રાખે નગ્રની માંય. ॥ ૧૦ ॥ વળી બનાવે પશુ પક્ષી, એવી જાદુ વાળી, તે નગ્રમાં ઘોડો પેઠો, સ્ત્રીઓએ જોયો નીહાળી. ॥ ૧૧ ॥ પત્ર સોનાનું વાંચી જોઇને, તાણી બાંધ્યો તોખાર; અરજુન સામા યુદ્ધે જાવા, સર્વ થઈ તઇયાર. ॥ ૧૨ ॥ નાના પ્રકારનાં આયુદ્ધ લીધાં, માનુનીયો મદ માતી; કેટલી નારિના અશ્વ બનાવ્યા, કેટલીના કર્યાં હાથી. ॥૧૩॥ ઉંટ આકારે હય આકારે. ગજ આકારે બનાવી; તેવા હાથીપર રાણી, બેઠી યુદ્ધ કરવાને આવી.॥૧૪॥ સેન્યા સૌ સુંદરીની ચાલી. જોયા જેવી ખુબી; અરજુન સૌ શેન્ય સાથે ઉભો, તેની સનમુખ ઉભી.॥૧૫॥ એટલે અરજુન એમ બોલ્યો કેમ આવી સરવે નાર; પ્રથમ અમને પાય પડીને, આપી દો તોખાર. ॥ ૧૬ ॥ પ્રમેલા કહે સાંભળ નરપ તું, ઘોડો લેવો અમ હાથ; માટેઅમારૂં કહ્યું કરીને, પરણો અમારી સાથ. ॥૧૭॥ અરજુન કહે જારે કુજાતી, વિપ્રીત કયાં કરે બુધ; પરણીને અશ્વ નથી લેવો, આવો કરીએ યુદ્ધ ॥૧૮॥ એમ કહીને અરજુનજીએ, હાથ લીધાં અથીઆર; સકળ સેન્યા ઉપડી સાથે, દેવા માંડયો માર. ॥ ૧૯ ॥ એટલે સઘળી અબળા કોપી, પાન્ડવમાં ભગરાણ; સર્વે પુરૂષના સામુ જોઇને, મારે છે નેનબાણ

ણુ. ॥ ૨૦ ॥ નેન બાણુ વાગે ને મોહ લાગે, વાગે નેન કટારી; ગબડી ને મુરછામાં પડતા, જુલમ કરે છે નારી. ॥ ૨૧ ॥ જે જન પડીયો તે રડવડીયો, ન રહે સુધ કે સાન; એ રીતે સરવે યોદ્ધ પડીયા, નથી કોઇને ભાન ॥ ૨૧ ॥ એકલો અરજુન આખો નર છે, તેને મોહ નવ લાગે, બાણુ વડે બહાજ્યો છે બળમાં, મન પાછુ નવ ભાગે. ॥ ૨૩ । તવ સહુ તારૂણીયે એમ જાણ્યું, આ નર મોહીત નથારો; સરવ ક્રીયામુકીને એને આયુદ્ધ લેઈને મારો. ॥ ૨૪ ॥ એવું સમજીને સુંદરી સરવે હાથ ગ્રહ્યાં અથીઆર; ગુપતી ગેડી ગદાયો લેઈ, દેવા માંડયો માર. ॥ ૨૫ ॥ અરજુનજીને પાછો હરાવ્યો, જીતી પ્રમેલા રાણી; ઇંદ્રતણો સુત કાહર થયો, તવ થઇ આકાશ વાણી. ॥ ૨૬ ॥ એ અબળા નહી જીતાય કોથી, ઓરે કુન્તી તન; મુમત તારો મુકી દેઇને, મનાવ્ય સરવનું મન. ॥ ૨૭ ॥ અસુરોને હણુવા જોગણીયે, જુલમ કરેલો જેવો; અરજુન ઉપર કામનીઓએ, કેર કર્યો છે તેવો. ॥ ૨૮ ॥ તેથી નર હીમ્મત હારેલો, વળી સાંભળી વાણી; તેથી અરજુન પુછવા લાગ્યો, કહો શું કોહોછો રાણી ॥ ૨૯ ॥ નારીયો કહે એકવાર કહ્યું, વિશેષ શું કેવરાવો, અરજુન કહે કબુલ માહરે, હસ્તીનાપુર જાવો. ॥ ૩૦ ॥ અશ્વને ફેરવી આવું ત્યારે, પરણું તમારી સાથ, તવ અબળાએ સાચુ માન્યું, વચન લીધું હાથ. ॥ ૩૧ ॥ પછી પ્રેમદા સરવને જીતી, શેન્યનાં ખ્યુંતું ઢાળી; જાદુ વિદ્યાથી સરવેની, મુરછા નાખી વાળા. ॥ ૩૨ ॥ એટલે સકળ સેન્ય ઉઠયું, સાજુ તાજુ રૂડી પેર; પ્રમેલા પરોણાગત કરવા, લૈ ગઇ પોતાને ઘેર. ॥ ૩૩ ॥ બે દીન રાખી ભોજન દીધાં, પછી કર્યા વીદાય; ઘોડો દીધો છુટો કીધો, તેતો આગળ થાય. ॥ ૩૫ ॥ પુંડળ નરનું શેન્ય ચાલ્યું, આનંદ ઉપજે ઉર; ત્રી આ દેશનીસ્ત્રીઓસરવે ગઇ હસ્તીનાપુર ॥૩૫॥ પંચકલ્યાણી પથે પળે છે, પુંડળ નર નરેશ; એવો આગળ જાતાં જાતાં, આવ્યો ભીષણ દેશ. ॥ ૩૬ ॥ તે દેશનો છે ભીષણ રાજા, અસુર જાતી જન; ભીમે એક રાક્ષસ માર્યો તો, તે રાક્ષસનો તન. ॥ ૩૭ ॥ તેને જઇ નારદે ચઢાવ્યો, લડાવવાને સારૂ; તારા બાપનું વેહેર લે તું, ઉઠ કહ્યું કર માહારૂં. ॥ ૩૮ ॥ એટલે ભીષણુ યુદ્ધે ચઢીયો, રાક્ષસ રાક્ષણી જોડે; મેદાનમાં આવી અશ્વ બાંધ્યો, ઉભો હઠની હોડે. ॥૩૯॥ અરજુન સામું યુધ્ધ આરંભ્યું, હાથ ગ્રહી હથીઆર; ઇંદ્રનો નંદન અગણીતા મંતરે, બાણુનો મારે માર. ॥ ૪૦ ॥ હંસદ્વજ નીલદ્વજ સરવે, કરતા ઝાઝુ જોર; ભીશણુની રાક્ષસ રાક્ષણીયો, કરતી

સોર બકોર. ॥ ૪૧ ॥ ચાર ચાર ગાઉનાં શરીર લાંબાં, વીકટ વઢવું ધારે; એવા અસુરો તાડ પાહાડ લાવિ, પાન્ડવ દળને મારે. ॥૪૩॥ રાક્ષણીઓયે રોળ વાળ્યો,;આડીને અવળી ઉડે; ગાઉ ગાઉ લાંબા સ્થાન પોતાના, તેણે વતી બહુ ઝુડે. ॥૪૩॥ કૈકને ઝાલી કાનમાં ઘાલે, કૈં જનને ગળી જાય; :કૈંને ઘાલે નાસ્કોરામાં, ઘણા જીવ અટવાય. ॥૪૪॥ કૈંને કેશમાં કૈંને બગલમાં, કરતી સોર બકોર; ખોબે ખોબે રેણુ ઉછાળી, કરે અંધારૂ ઘોર. ॥૪૫॥ પાન્ડવનું દળ ત્રાસ પામ્યું, સર્વેનું થાશે મરણ; અરજુન અતીશે ગભરાયો, ધ્રુજવા લાગ્યા ચરણ. ॥ ૪૬ ॥ વરણ. ॥ ચરણ લાગ્યા ધ્રુજવા, .અરજુનના જે વાર, વદે વલ્લભ શું નીપન્યું સુણજો શ્રોતા સાર.

કડવું ૬૨ રાગ ચોપાઈ.

બોલ્યા જયમુની મુખ વાણી. રાજા સાંભળ ઉલટ આણી ધ્રુજયા અરજુનજીના પાયઃ હવે યુદ્ધમાં શી ગત થાય. ॥૧॥ જોયું હનુમાનજીના સામું; જુઓ કપીવર દુખ પામુ; માટે કરો અમોને સાહાય; કેમ બેશી રહ્યા છો ધજાય. ॥ ૨ ॥ તવ અંજની કેરા સુત, એ તો થયા આકળા ભુત, જોયું, અસુરો સામું જ્યારે, ડરી રાક્ષણીયો સહુ ત્યારે ॥ ૩ ॥ આ તો લંકા તણો બાળનારો, રાજા રાવણને મારનારો; એની આંખો થઇ મહા માઠી, ભય પામી સૌ રાક્ષણી નાઠી. ॥૪॥ તેવા હનુમત કોપે ચડીયા;હુક કરી અસુરમાં પડીયા; લેવા માંડયા રાક્ષસના પ્રાણ, પુંછ પછાડી વાળે ઘાણ. ॥ ૫ ॥ એવે અરજુનને ચઢી રીસ, છેદયું ભીશણ કેરૂ શીશ;હનુમાને વાળી નાંખ્યો છેક, જીવતો નવ મુકયો એક. ॥ ૬ ॥ પછી પરવત મોહોટો લીધો, દુષ્ટના ગામપર મુકી દીધો તેથી કછરાયા સહુ પાપી, પછી પરવત નાંખ્યો ઉથાપી, ॥૭॥ બધુભીશણનું ધન લીધું, હસ્તીનાપુર પોચાડી દીધું, ત્યાંથી પાન્ડવ યોદ્ધ પરવર્યા, વાજી લેઇને સૌ સીધાર્યા. ॥૮॥ ઘોડો જેમ ફાવે તેમ જાય. એને ફાવે ત્યાં વીશ્રામ ખાય; જ્યાં વીસામો કરે તોખાર, ત્યાં વીસામો બંધાવે સાર. ॥ ૯ ॥ જ્યાં પેશાબ અશ્વનો હુંઓ, ત્યાં તો બંધાવે વાવ્ય કે કુઆ; એ અશ્વ કરે લાદ જ્યાંય ધર્મશાળા બંધાવે ત્યાંય. ॥ ૧૦ ॥ એવી રીતે વાવરે ધન, જાતાં આવીયું ત્રતક વન; તે વનના પ્રાણી જેહ, એક દીવશમાં મરે તેહ. ॥ ૧૧ ॥ હરી ફરા જીવે પોહોર

આર, તેમાં માંડી હ્રે સંસાર; એવી ભોમીથી નીકળીયા, અશ્વ પુઠે મ-
ણીપુર પળીયા. ॥ ૧૨ ॥ ઘણું સુંદીર છે એ ગામ, મોહોટાં મોહોટાં
બાંધેલાં ધામ; રાજ કરે અરજુનનો તન; એનું નામ છે બબ્રુવાહન,
॥ ૧૩ ॥ એતો ઇલેવાનનો ભ્રાત ચીત્રકળા છે એની માત; જ્યારે
અરજુન જોગી થયો તો, પંપા શરોવરે ગયોતો, ॥૧૪॥ તેમાં શર્પણીયો
બે હતી; મુળ અપછરાની ગતી; તેને દુરવાશાનો હતો શ્રાપ, તેથી શ-
ર્પણો થઇતી આપ. ॥ ૧૫ ॥ અરજુનના ચરણ પરતાપે, હતો તે દેહ
પામીતી આપે; વરીતી અરજુનની સાથ, નારદે ઝલાવ્યો તો હાથ
॥ ૧૬ ॥ એનો કથા આગળ આવી ગઇ, માટે વીસ્તારતા નથી એહી;
તે ઉલપીનો સુત ઇલેવાન, ભીસ્મ સામો લઢયોતો નીધાન. ॥ ૧૭ ॥
ત્યાં પામ્યો હતો એ મરણ. તે તો જાણે બધી ધરણ, એના ગામમાં
ગયો તોખાર; આવ્યો કુન્તી કુમાર. ॥ ૧૮ ॥ તેવા કળકળવા મ-
ચ્યા કાગ, રસ્તે આડો ઉતરીયો નાગ; એવા માઠા થયા શુકન તોહે
નાવ્યું અરજુનને મન. ॥ ૧૯ ॥ એવે ઘોડો ગામમાં જાય, એક શેવકે
દીઠો ત્યાંય; તેને દોરડે બંધન કીધો, બબ્રુવાહનને જઇ દીધો. ॥૨૦॥
અશ્વને બાંધ્યું પત્ર જેહ, બબ્રુવાને વાંચી જોયું તેહ; જાણ્યું મુજ
તાતનો તોખાર, કેમ રાખી શકું લગાર. ॥ ૨૧ ॥ એનો સુબુધી નામે
પ્રધાન, તેને પુછયું નર સંતાન; આતો મુજ તાતનો તોખાર, તેનો શો
કરવો વિચાર. ॥ ૨૨॥ તવ પ્રધાન બોલ્યો એમ; બાપના સામા બાહા
જીએ કેમ. ચાલો લ્યો મોતી પુષ્પનીથાળ, સહુ સામા જૈએ પગપ
॥ ૨૩ ॥ લેઇ જઇએ સાકરનાં પાણી, પીતાનેપાઇએ પ્રેમ આણી;એવુ
કહ્યું પ્રધાને જ્યારે, ઉઠયો બબ્રુવાહન ત્યારે. ॥ ૨૪ ॥ ગયો ઘરમાં પુ-
છવા વાત, જ્યાં બેઠી પોતાની બે માત; તેને જઇ કહ્યા સમાચાર, આ-
વિયા છે કુન્તી કુંવાર. ॥ ૨૫ ॥ તવ બેઉ માતા કહે એમ; બેટા અશ્વ
તેં બાંધ્યો કેમ; વાજી લેઇને સામા જાવો, પાયે પડીને ગામમાં લાવો
॥ ૨૬ ॥ એવું કહ્યું એનિ બે માત, મળી પ્રધાનનિ વાતે વાત; એતો
ઘણોક હરખે ભરીયો, આગના લેઇ હેઠો ઉતરીયો. ॥ ૨૭ ॥ લીધો પ્ર
ધાન શેન્યા સાથ, પોતે બંધાવ્યાઅવળાહાથ; જોડે લીધો પંચકલ્યાણી;
જાય વદતો દીનતા વાણી,॥૨૮॥ગામબારણે અરજુન ઉભો,એનામનમાં
કરે મનસુબો; પુછયું હંસદ્વજનેતે ઠામ, આતો કોણ રાજાનુ ગામ॥૨૯॥
બોલ્યો હંસદ્વજ વચન. અહીં રાજાછેબબરૂવાહન; એનાથી સહુ ડરેહું
ડરૂં, માહારી ખંડણી એને ભરૂ, ॥૩૦॥ સાત ગાડાંનાં સોવરણના સાર,

હુંતો ભરૂછું કુન્તી કુંવાર;ઘણું સુંદરછે આ ગામ,મણીપુર છે નગ્રનું નામ. ॥૧૩॥ એવી વાત કરે છે જ્યાંય,આવ્યો બબ્રૂવાહન ત્યાંય; પેઠો પાન્ડવના શેન માંહી, પુછી જોયું શેવકને ત્યાંહી, ॥૩૨ ॥ કીયો અરજુન કુન્તી તન, ત્યારે શેવક વદયો વચન;પેલા રથ પર છે હનુમાન, તેમાં અરજુન સતિ સંતાન. ॥૩૩॥ તવ પુત્રને હરખ ચડીયો, જઇ અરજુનને પાય પડીયો;છોડી બંધન જોડયા હાથ; ભલે પધાર્યા મુજ તાત. ॥૩૪॥ અશ્વ બાંધ્યો હતો મેં આપ, તે તો અપરાધ કરજો માફ; મને જનમ્યે થયા બહુ દન, પણ આજ થયાં દરશન, ॥૩૫॥ મને નોહોતો રમડયો બાપ, પણ આજ થયો મેળાપ; લોહાવો વીત્યો મુને અપાર, માહારો સફળ થયો અવતાંર, ॥ ૩૬ ॥ વળણ; ॥ સફળ જનમ થયો માહરો, રહી નહી ખામી લગાર; વ્યાસ વલ્લભ મુખ ઓચરે, વીપ્રત થયું તે વાર,

---

કડવું ૬૩ રાગ સવઇયાનો.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, અશ્વમેધ મહીમાય. ॥૧॥ બબ્રૂવાહન એવાં વચન બોલ્યો, નરને પડયો વીચાર; આ દેશમાં હું કયારે આવેલો, કયાંથી માહારો કુંવર. ॥ ૨ ॥ એવામાં વરસકેતુ બોલ્યો પારથ પ્રત્યે વચન; ઓરે માહરા અરજુન પીતા, આ કીયો તમ તન.॥૩॥ અટલે કીરટધર એમ બોલ્યો,મુને નથી કાઇ દયા તવ બબ્રૂવાહન વદયો વાણી,કરશો નહી વીવાદ.॥૪॥તમારો સહુ સંદેહ ટાળું સાંભળજો વચન; હદી વરસ જોગી થઇને, નીકળ્યાતા તમે વન. ॥૫॥ તવ પંપા સરોવરે અપછરા, બે પરણ્યા તમે તાત; તેનો હું છું દિકરો એ, થાય છે માહારી માત. ॥૬॥ ઉલ્પીનો ઇલેવાન હતો તે, આવ્યો તો તમ સરણ; ભીસ્મના સામુ યુધ્ધ કરીને, તે પામ્યો મરણ. ॥૭॥ ચીત્રકળાનો દીકરો હું, ઓરે માહરા તાત; હવે મુજને ઓળખી લેજો, કરી માંડીને વાત. ॥ ૮ ॥ વીનાશકાળે વીપ્રીત બુદ્ધી, થઇ અરજુનની સાર; તેથી બબ્રૂવાહન સામો અવળો કર્યો ઉચ્ચાર. ॥ ૯ ॥ તારી માતા વેશ્યા સરીખી અનેક એને સ્વામી; માહરો દીકરો કહું તને તો, લાગે કુળમાં ખામી. ॥ ૧૦॥ એટલે બબ્રૂવાહન બોલ્યો; તાતજી બોલો વીચારી, હું છું તમારો દીકરોને, સતી જનેતા મારી. ॥ ૧૨ ॥ એટલે અરજુન

એમ બોલ્યા, શું મુજને સમજાવે; માહારો દીકરો હોય તો ઘોડો,લઇ-
ને આપવા નાવે. ॥ ૧૨ ॥ જા જારે નંદન વેસ્યાના, હું નહિ તારો તાત;
એમ કહી બભ્રૂવાહનની, છાતીમાં મારી લાત ॥ ૧૩ ॥ એટલે બભ્રૂ-
વાહન કોપ્યો, બોલ્યો મુખ વચન; હવે ઘોડા લઇને જાજે, ઓ કુન્તી-
ના તન. ॥૧૪॥ જો હઇશ સતીનો દીકરો ને હઇશ તમારો બાળ; તો
તો પાછી પાની ન કાઢું, આણું તમારો કાળ ॥ ૧૫ ॥ એવું કહીને
ઘોડો લેઇને, પાછો વળ્યો મહા બળીયો; રાતો તાતો થઈ ગયેલો,
અરજુન પર કકળીયો. ૧૬ ॥ ગામમાં જઇને અશ્વ બાંધ્યો. પોતે થયો
તૈયાર; વસ્ત્ર આભુષણ ધારણ કીયાં, હાથ લીધાં હથીઆર. ॥ ૧૭॥
સત્તરક્ષોણી શેન્ય પોતાનું, લીધું લડવા સંગ; પ્રધાન સહિત સરવે
ચાલ્યા,યુદ્ધ તણો ઉમંગ.॥૧૮॥વાજતેગાજતે આવ્યો ભાગોળે,પુરણકી-
ધી ચઢાઇ;અરજુનજી પણ તતપર થયો,આદરી મોહોટી લડાઇ. ॥૧૯॥
ઊંચો કર કર્યો કીરટધરે,મરવું તો એકવાર પાછી પાની કોઇનાકરશો,
વરતાવો હાહાકાર.॥૨૦॥ એમ કહી ગાંગે વનામાધનુશ લીધું હાથ;ટંકાર
કીધો કીરીટધરે,હામ ધરી મન સાથ ॥૨૧॥ તે શબ્દ ત્રાલોકમાં પોહોં-
ચ્યો, ડોલ્યા દશે દીગપાળ; ધરણ લાગી ધ્રુજવાને; ખળ ભળ્યું
પાતાળ. ॥૨૨॥ વરસકેતુ ને મેઘવરણ, અનુશાલ્વ જેહ; પ્રદુમાન અણી
રૂધ બળીયો. યુમનાસ્વ બળ દેહ ॥૨૩॥ સુવેધ ને નીલદ્વજ રાજા વળી
હંસદ્વજ રાય; એવા એવા અતીરથી છે. મારથી બહુ કેહેવાય ॥૨૪॥
તેમણે સરવે બાણ ચઢાવ્યાં, દેવા માડયો માર; રોશમાં રૂઠે બાણ છુટે.
જેમ વરસે મેઘ બાર. ॥ ૨૫ અરજુનજી એક બાણ ફેંકે. સુંસવાડા
કરતું જાય; એક બાણ એનું જતા જતામાં, એંશી શહસ્ર થાય. ॥૨૬॥
યુમનાશ્વનાં સાઠ સહસ્ત્ર સુવેધનાં સવાયાં, નેવું શહસ્ત્ર નીલદ્વજનાં.
જાણે બાણ વીયાયાં. ॥૨૭॥ હંસદ્વજનાં બે લક્ષ છુટે, વરતે હાહાકાર;
વરસકેતુના એક સરથી, છુટે ચાળીશે હજાર.॥૨૭॥ પ્રદુમાનનાં પચીસ
શહસ્ત્ર, અણીરૂધનાં અઠાવી, બીજા જોદ્ધાનાં બહુ બહુ છુટે, કોણ
શકે ગણાવી. ॥૨૯॥ અરજુન તરફથી એવાં છુટે, જોઈ ન શકાય ચક્ષ;
બબરૂવાહનનું એક છુટે, તેના થાયે દશ લક્ષ ॥૩૯ ॥ હંસદ્વજ નીલ-
દ્વજ અરજુન, બાણ મારે એક વાર; એટલામાં બબરૂવાહન તે મારી
વળે બે વાર ॥૩૧॥ જુલમ કરતો જરા ન ડરતો ભરતો નહી પગ
પાછો; અરજુન મનમાં જાણી ગયો, નથી છોકરો કાચો ॥ ૩૨ ॥ એ
વામાં અરજુનજીએ. પુરણ જણાવી રીસ; બભ્રૂવાહનના સારથનું

દી નાંખ્યું શીશ. ॥ ૩૩ ॥ એટલે બબ્રુવાહન કોપ્યો, લીધું કાળજવર
બાણ; અરજુનજીની ત્રણ ક્ષોણીનો, વાળી નાંખ્યોઘાણ. ॥ ૩૪॥એટલે
વરશકેતુ કકળ્યો,દીધું દૈવતદાખી; બબ્રુવાહનનારથનીધ્વજા,તરતછેદી
નાંખી.॥૩૫॥ તત્ર બબ્રુવાહને બાણ માર્યું જ્યાં છે અંજની તન, વજ
દેહી હનુમંત છે પણ, ઉરાડયા ગગન. ॥૩૬॥ તે જઇને ઘડલંકા પડયા
અરજુન પામ્યો ત્રાસ; અરેરે આ બળીયા સાથે, મેં કયાં કર્યો વીનાસ.
॥૩૭॥ એવે બબ્રુવાહને બીજું, બાણ માર્યું કરી રીસ; કરણ કુંવર
વરશકેતુનું છેદી નાંખ્યું શીશ, ॥૩૮॥ ત્રીજે બાણે પ્રદુમાનને મારી
નાંખ્યો ઠેર; પારથ થરથર ધ્રુજવા લાગ્યો, થઇ ગયો કાળો કેહેર.॥૩૯॥
આંખોમાંથી આંસુ છુટયાં, ભાગી ગયું ઘરસુત્ર; અભેમન્યુને વીશાર્યો
તો, દેખીને આ પુત્ર, ॥૪૦॥ અરેરે આટલાદીકરાથી,હતુ કરણનું નામ;
મ્હારી ભીડનો ભાગીયોગયો કથલ્યું સઘળું કામ.॥૪૧॥એની જનેતાને
જઇને, દેઇશ શોજવાબ;અરેરે કરમ થયુંકઠોરૂં,દ્રુટીપડીયો આભ॥૪૨॥
એવી રીતે રડવા લાગ્યો કુન્તા સતીનોતન; તે જોઇને બબ્રુવાહન,બો
લ્યો મુખ વચન.॥૪૩॥ઓરે નંદન કુન્તાજીના, હવેશું રડવાબેઠો;પેહેલુ
કહ્યું ત્યારે નવ માન્યું, ગર્વ ઘણેરો પેઠો॥૪૪॥ ખરો પુરૂશ નથી તુતો,કા
ળજડાનો કાચો; વંઢળનો વેશ ધર્યો હતો તે, વંઢળ સાચેસાચો. ॥૪૫॥
જનુનીનું પેટ લજાવ્યું, બોળ્યું બાપનું નામ, કાળજડુ કાચુ હતું તો
શીદ માંડયો સંગ્રામ॥૪૬॥ એવાં કટુ વચન સુણી, કોપ્યો ઇંદ્ર કુંવાર
બબરૂવાહનની સાંમો બાજ્યો, દેવા માંડયો માર, ॥૪૭॥ તે મારને કું
વર નથી ગણતો, વછોડે બાણ જળ ધારા; ભાલોડાં ચળકે જાણે ગગન
થી, ખરખરવરસે તારા. ॥૪૮॥ દીનમણી જાણે દબાઇ ગયો, બંધપડયો
પરકાસ; જેવો જુલમ રામે કીધો, તેવો પાડયો ત્રાસ. ॥૪૯॥ એવામાં
બબરૂવાહને, કામજ કેવું કીધું; મોહાસ્તરનો મંત્ર ભણીને,બાણ અગ
ણીતું લીધું. ॥૫૦॥ તે ફેંકયું ફેરવુંદડી ફરીને, બહુ બળમાં બાણએક;
અગણીતા મંતરે કરીને, બાણ થયાં અનેક. ॥૫૧॥ તેણે સૈની રૂદીયા
ભેદી, પ્રાણજ ઉંચા ચડીયા;હાથી ઘોડા ઉંટ સુદ્ધાં,ઢળીઢળીને પડી-
યા. ॥૫૨॥ પછી એકલો અરજુન રહ્યો, તેને મારયો બહુ માર; રૂંએ
રૂંએ છીદ્ર પાડયાં, તોડયાં વસ્ત્ર શણગાર. ॥ ૫૩ ॥ એવે ફરશુરામજી-
ના, બાણનું ભાલોડું જેહ; પારધીના પાસેથી આવેલું, બાણજ કાહા-
ડયું તેહ, ॥ ૫૪ ॥ તે બાણ અરજુનનઃ મ્રત્યુનું, બબરૂએ લીધું આપ;
તે વેળા કુન્તીનંદનને, આવ્યો દ્રોણનો શ્રાપ ॥ ૫૫ ॥ એવો જોગે જોગ

મળીયો; બાણુ ફેંક્યું તે દીશ; ઈંદ્રના નંદન અરજુનજીનું, છેદી નાંખ્યું શીશી. ॥ ૫૬॥ સરવેને પૃથ્વી પોરાડયા, શેવકને કહ્યું છુટો; સરવેને માહારી આગના છે, પાન્ડદળને લુટો. ॥૫૭॥ એવી આપી આગના કે, શેવક છુટયા સાર; પાન્ડવની સરવે શેન્યાના, લુટી લીધા સણગાર ॥૫૮॥ પછી પાન્ડવનો અશ્વ લેઇને, સૌ સંગ ગામમાં જાય; ઉલપી ચીત્રકળા બે માતા, તેને જઈ પડયો પાય ॥ ૫૯ ॥ એ માતા પાન્ડવ દળ માર્યું, મારયો અરજુન તાત, વેશ્યાનો સુત કહ્યો માટે, શીશછેદર્યું મુજ તાત. ॥ ૬૦ ॥ વળણુ ॥ તાતનું મુસ્તક છેદીયું, ઓરે માહારી માત, વલ્લભ વદે તવ બેઉજણી, કરતી આંસુપાત.

કડવું ૬૪ રાગ શીંધુ.

લાડકવાયા દિકરા,માતાને દિધો રંડાપો;સગર્પણ જાણ્યાછતાં માર્યો શું, આવ્યોતો અંધાપોરે, લાડકડા. ॥ ટેક. ॥ તાતને તેડવા મોકલ્યો તેમાં, તેંતો રણ યુદ્ધ ધાર્યું; કયાંથી આનંદતો ઉપજાવે, હેવાતણ ઉતા ર્યુંરે. લાડકડા. ॥૧॥ દિકરા થાજો સોશો વરસના, મરજો વીધવા માડી; માંથે કંથ હોયે ત્યાં સુધી, હાથીની અંબાડીરે. લાડકડા. ॥ ૨ ॥ જોર જવાનીનું જણ્યું ઘરમાં, જનમ અમારો બાળ્યો;પેટ કોહ્યું પાટો કયાં કરીયે; દાવ દુશ્મનનો વાળ્યોરે. ॥ લાડકડા ॥ ૩ ॥ ઢીંકે ઢીંચણમાંથી ઢાળી, એથી સુત શું ભુંડો; ખાંખત કરી ખોવરાવી નાંખ્યો, ચોટલો ચાંલ્લો ચુડોરે, લાડકડા. ॥ ૪ ॥ તાતને કે હેવે તમો ગુણ વાપ્યો, તરછટ ઉતરયો આડો; હરતાં ફરતાં બંધ કરી આણ્યો,ખુણા ખોળવાદાહાડોરે ॥લાડકડા.॥ ૫ ॥ શરીરની સંસાર શોભા ટાળી, ગોરણી ગણાતી કાહાડી; ચીર ઉતરાવીને પેહેરાવી, સ્વેત સીંધુરી સાડીરે.॥ લાડકડા ॥ ૬ ॥ કાળાટીલીકપોળ ચોટી, કંથ મરાવ્યો નારી; તે જીવવું ધીક્કાર અમારૂં, ઘાલું પેટ કટારીરે. ॥લાડકડા, ॥૭॥ ભોગવે છે પીતાની પુજી તે કાંઇ મનમાં નાવ્યું; છોકરવાદી છેકજ કીધી, ફાટયો ફરયો જેમફા વ્યુંરે. ॥ લાડકડા. ॥ ૮ ॥ વળણુ, ॥ આના મેહેણાં સાંભળી, અતીથ યો ઉચાટ; કહે વલ્લભ રડવા મચ્યો, કુંવર હૈયા ફાટ

કડવું ૬૫ રાગ કાફી.

હાંરે બોલ્યા જયમુની મુખ વાણી, સૌનાં નેત્રે ભરાયું પાણી; હરોં

બેઉ અબળાઓ નીકળી રડતી, કેશ કાહાડીને પૃથ્વી પડતી ॥ ૧ ॥ હાંરે ત્રાહ ત્રાહ કરતી બાહાર આવી, લીધું કંથનું શીશ સોધાવી; હાંરે ઉલપી ઉછંગમાં લેઇ રોતી, નાહાની ચીત્રકળા ધડ જોતી ॥ ૨ ॥ હાંરે ખોળીને ખોળામાં ધડ લીધું, પછી કલ્પાન્ત કારમુ કીધું; હાંરે ત્યાંતો બબ્રૂવાહન આવ્યો રડતો. બેઉ માતાને પાવલે પડતો. ॥ ૩ ॥ હાંરે માહારી જનુની કહો તે કરૂં; કોહો તો આપગાત કરીને મરૂ; હાંરે મેં તો છોકરવાદી છર ધારયો, ભુલ્યો ચુકયો પીતાજીને મારયો.॥૪॥ હાંરે મને કહો ક્ષારીનો સુત, તેથી થઇ ગયો આકળો ભુત; હાંરે માહારી થઈ ગઇ વાંકી કરણી, કહી કટાર લઈ ઢળ્યો ધરણી. ॥ ૫ ॥ હાંરે તવ ઉલ્પી બોલી મુખ એમ; બેટા મરણુ કરે તુ કેમ: હાંરે તુને બતાવુ એક ઉપાય; તેવું કરે તો સજીવન થાય; હાંરે તેથી કાળા ટીલી બધી જાશે, પુન્ય હશે તો સજીવન થાશે; હાંરે તેથા લાજ જગતમાં રેહેશે, આખું વીશ્વ સાબાશી દેશે. ॥૭॥ રાગ સાખી. ॥ એટલે બબ્રૂવાહન બોલ્યો, માતાજી લાગું પાય; ઝટપટ મુને ઈલાજ બતાવો, ઓરે માહારી માય. ॥ ૮ ॥ તવ બેઉ માતાએ ઉતારી આપ્યા, પોતાના શણુગાર; લે આ લેઇને જા પાતાળે, ઓ માહારા કુંવાર. ॥ ૯ ॥ શેશનાગ છે તાત અમારો, ત્યાં જઇને એમ કેહેજે, થઇ પુત્રીયો વિધ્રવા ત મારી એમ કહી શણુગાર દેજે. ॥ ૧૦ ॥ જમાત્ર તમારો મરણુ પામ્યો, પણુ ધડ શીશ છે પારુ; બેઉ બેહેનો બહુ રડે છે, પડી રહ્યા છે ત્રાસ; જમાત્ર તમારા જીવતાથાયે, એવો આપો ઉપાય; નહિતો તમારીપુત્રીયો મરશે, થાય બેઉ મુજ માય. ॥૧૨॥ એટલે જીવાડવાની બુટી; આપશે બેટા તુને; તેથી સહુ જીવતા થાશે. આનંદ ઉપજે મુને ॥ ૧૩ ॥ એવાં વચન માતાનાં સુણી, તરત થયો તૈયાર; પાતાળ જાવા જનુનીના લીધા થોડા શણુગાર. ॥૧૪॥ પ્રથવી પારથનાથી પાતાળ ગયો, જ્યાં આગળ શેષનાગ; પાસે જઈને શણુગાર મુકયા, દરશાવ્યોવઇરાગ.॥૧૫॥ જુઓ તમારી પુત્રીયોના, શણુગાર સૌ ઉતરીયા, વીધવાપણું એમને આવ્યું, સુખના દીવસ ફરીયા. ॥૧૬॥ તમારી પુત્રીનો પુત્ર હું થાવુ, મેં વીપ્રીત કરી વાત; સેજ સ્વભાવ યુધ્ધ થવાથી, મેં મારયોમુજતાત. ॥૧૭॥ ધડ મુસ્તક મેં જુદાં કીધાં, કળકળી મુજ માય; માટે અરજુન જીવે તેવો, આપો કાંઇ ઉપાય. ॥ ૧૮ ॥ તવ શેષનાગે પાતાળકેરા, તે ડાવ્યા સહુ નાગ; બેસાડીને પુછે પોતે, દેખાડે વઇરાગ. ॥ ૧૯ ॥ મુજ પુત્રી વીધવા થઇ છે, આવી ગયો સુખ અંત; સજીવન કરવા આપુ

મણીતો, જીવે એનો કંથ. ॥ એટલે સરવે નાગ બોલ્યા; પુત્રીનું કષ્ટ કાપો; ઝટપટ આપી જાય પાછો તો સુખ રૂપે મણી આપો. ॥૨૧॥ એ મણી આપણો પ્રાણજીવન છે, નાગોને ગરૂડનો ભય; હીડતાં ચાલતાં આપણા વંશનો, કરી જાય છે ક્ષય, ॥૨૨॥ માટે મણી આપણે રાખ્યો છે, તે જાણોછો વાત;આપણું જીવન બગડે નહી એમ કરજો જાતો જાત ॥૨૩॥ એટલામાં ધુત્રાષ્ટર નામે, દુરીયોધનનો સ્નેહી; કહ્યું કે આપવો નથી, પાછો ન પોહોચાડે લેઈ. ॥૨૪ તે એકલાનુ કહ્યું ન માન્યું, બબ્રૂને મણી આપ્યો ધુત્રાષ્ટર નાગ બહાજયો, બબ્રૂને ક્રોધ વાપ્યો; ॥ ૨૫ ॥ સામાસામી બેઉજણ થયા, વીપ્રીત થઇ છે બુધ; મન મુકીને પાતાળ વિશે, આરંભ કીધું યુદ્ધ. ॥૨૬॥ ધુત્રાષ્ટરના સામો થયો, બબ્રૂવાહન લેઇ બાણ; કીડીયાસ્તરથી કીડીયો કેરૂં વાળ્યું બહુ હથરાણ. ॥૨૭॥ તે કીડીયો નાગને પડી બાહાજી, નાગને કાયર કીધો; તેથી ધુત્રાષ્ટર ગયો નાસી, બબ્રૂએ જાવા દીધો ॥૨૮॥ પણ ધુત્રાષ્ટરના બે પુત્ર, હુંપદ ને હંકાર; રાસ ભરેલા ભોમીમાં ગયા, વેર લેવા તે વાર. ॥૨૯॥ બેઉ અપછરાના ખોળામાં, ધડ ને મુસ્તક જેહ; અચાનક લઇ નાશી ગયા, રમણ દીપમાં તેહ. ॥ ૩૦ ॥ તે સમે કુન્તાને એમ ભાસ્યુ, અરજુન પામ્યો મરણ; વશકેતુ પણ મરણ પામ્યો, જેનો પીતા કરણ. ॥૩૨॥ એવા એવા બહુ જન આ એવું ભાસ્યું જ્યારે; કુન્તાજીએ જાગ્રત થઇને, પુછયું પ્રભુને ત્યારે. ॥ ૩૩ ॥ ઓ પ્રભુ મને એમ ભાસ્યું, તેમાં કરવું કેમ;સતીનું એવું વચન સુણી,પડયો પ્રભુને વેમ. ॥૩૪॥ ખપર જોગણી દ્રુપતીને, જઇને પુછી વાત; ઓરે ભગની સાચું કેહજો, જાણી મને તુજ ભ્રાત. ॥ ૩૫ ॥ અસ્વ લેઇને જે જે ગયા છે, તેઓની શી છે ગતી; તવ પ્રભુ આગળ ધરી હથેળી, પોતે દ્રુપતી સતી. ॥૩૬॥ તે હથેળામાં જુગધિશે જોયું, દાજયું અંતસકરણ; પારથ વરસકેતું પ્રદમાન, સરવ પામેલા મરણ. ॥૩૭ ॥ સરવ શન્ય પડેલું દીઠું, પોતે જુગદાધાર; ઉદાશ પામી ઉભા થયા, વળી બોલ્યા મોરાર, ॥૩૮॥ ઓ ભગની તેં ખપર ભરીયું, ઉતર્યો તુજ શણુગાર; પણ હાલમાં મુકી દે સરવને; જીવવા દે લગાર. ॥૩૯॥ એટલે ખપર જોગણી બોલી, આ જુગ થાય છે પુરો; થોડે દીવશે કળયુગ બેસે, મુજ ભક્ષ રહે અધુરો. ॥૪૦॥ કળીયુગના જીવોનું ભક્ષણ, મારે કરવું નથી; તે માટે મેં ભક્ષ લીધું, તવ બોલ્યા જદુપતી, ॥ ૪૧ ॥ હમણા તું મુકી દે સરવને, વેણુ વદેલું થાપું; છપનકોટી જાદવ માહારા, થોડે દીવસે

આપુ ॥ ૪૨ ॥ એટલે ધ્રપતી સતી બોલી વચન પાળી લેજો; જાવો સરવેને મુકી દીધા, જાદવ મુજને દેજો, ॥ ૪૩ ॥ એમ કહ્યું તવ ઇશ્વર ચાલ્યા, બહુ ચીંતામાં પેઠા; ભીમ કુન્તાને સાથે લેઇને, ગોવીંદ ગરૂડે બેઠા. ॥૪૪॥ આકાશ મારગે ઉડી ચાલ્યો, ગરૂડ તેણી વાર, મણીપુરમાં પ્રેમે પધાર્યા, પોતે દેવ મોરાર. ॥ ૪૫ ॥ ગરૂડ ઉપરથી ઉતરીયા; પ્રભુ કુન્તી ભીમ બળીયો; તે સમે મણી લૈને આવ્યો, તે બભ્રૂવાહન મળાયો. ॥ ૪૬ ॥ તેને પ્રભુએ ઠબકો દીધો, તુજને આવું ન ઘટે બભરૂ કહે મેં યુધ્ધ કર્યું છે, તાત સામુ રાજવટે. ॥ ૪૭ ॥ મુને વેશ્યાનો નંદન કહ્યો માટે ચઢી બહુ રીસ; યુધ્ધ કરીને તાત તણું મેં, છેદી નાખ્યું શીશ. ॥ ૪૮ ॥ પાછળથી પસ્તાયો ઘણો, મુજ માનો ઠમકો આવ્યો; માટે સરવને જીવાડવાને, પાતાળથી મણી લાવ્યો ॥ ૪૯ ॥ એમ કહીને હાંજી મળીને. શેન્ય પડયું ત્યાં જાય; બભરૂએ માતાને પુછયું ધડ પુસ્તક છે કયાંય. ॥ ૫૦ ॥ તવ અપછરા બેઉ બોલી, એક થયું વીઘન, કોઇક નાગના પાતળમાંથી, આવ્યાતા બે તન. ॥ ૫૧ ॥ તે ધડ મુસ્તક લેઇને નાઠા, ઓરે માહરા બાળ; એટલે ભીમશેન ગાજીને બોલ્યો, સાંભળો શ્રી ગોપાળ. ॥ ૫૨ ॥ કેવા કનીષ્ટ મા ાલ તમે, પગનાં તમારાં થયાં; એટલે ધડ ને મુસ્તક બેઉ, મુજ બંધુના ગયા. ॥ ૫૩ ॥ એવું સાંભળી કૃષ્ણ પ્રભુને. પુરણ પ્રગટી રીસ; પોતાના સુદરસણ ચક્રને, આગના કરી જુગધીસ. ॥ ૫૪ ॥ જા જઇ ધડ મુસ્તક લાવી દે, કહી મુકયું મોરાર; રમણદ્વીપમાં સમુદ્ર વીશે, પોહોંચ્યું તેણીવાર. ॥ ૫૫ ॥ હંકાર હુંપદ બે ભાઇના, મુસ્તક નાંખ્યાં કાપી, અરજુનનું ધડ મુસ્તક લાવી; દીધાં પ્રભુને આપી. ॥ ૫૬ ॥ તે ધડ મુસ્તક ભેગાં કીધાં, પછી મણી ચળકાવ્યો; એટલે અરજુનના વપુમાં, એક પલકે પ્રાણ આવ્યો. ॥ ૫૭ ॥ માર માર કરતો ઉભો થયો, ખડગ લીધું હાથ; તવ ભીમશેને બળ કરીને, ભીડાવી દીધી ભાથ. ॥ ૫૮ ॥ ઓ ભાઈ મારવા જાવોછો કોને, મીથ્યા કરો શું સોર, કેવારના કેમ મરી પડયાતા, કયાંરે ગયું તું જોર. ॥૫૯॥ મુમત મુકો બહુ નાબોલો, વીચારી વદીયે વચન; બભરૂવાહન સુતતમારો, શુભ સતીનો તન. ॥ ૬૦ ॥ અરજુન કહે સત્ય છે વીરા, જનેતા એની સતી, તવ બભ્રૂ પીતાને નમ્યો, નીરમળ થઇ ગતી મતી. ॥ ૬૧ ॥ પછી સેન્યમાંમણી ચળકાવ્યો, સરવ થયા સજીવન; કૃષ્ણ કુન્તાજીને ભીમની પ્રત્યયે, બોલ્યા એમ વચન, ॥ ૬૨ ॥ હસ્તીનાપુર તમે પધારો હું, રહીશ અરજુન સાથે; આગળ વીકટ દેશ આવે છે, બહુ બહુ વીઘન

બાંધે. ॥ ૬૩ ॥ એમ કહીને વીદાય કીધાં, રહ્યા શ્રી રણછોડ; ગામને વિશે લૈ ગયો સૌને બબરૂ ધરી મન કોડ. ॥ ૬૪ ॥ પાંચ દાહાડા પરોણાગત કીધી, પ્રેમ ગણેરો વાધ્યો; પંચકલ્યાણી વાજી પીતાનો, પ્રેમકરીને આપ્યો. ॥ ૬૫ ॥ પોતે પોતાનું સૈન્ય લેઇને, તાતની જોડે જાય; અશ્વ ચોકી કરતા ચાલ્યા, આનંદ ઉર ન માય. ॥ ૬૬ ॥ વળણ. ॥ આનંદ ઉર માતો નથી, આગળ ચાલ્યા છેક; લક્ષ્મ વદે આગમા જતાં આવી નગરી એક. ॥

કડવું ૬૬ રાગ સામેરીનો દોહરો.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, અશ્વમેધ મહીમાય. ॥ ૧ ॥ આગળ જાતાં નગરી આવિ, ત્રંબાવતી છે નામ; તેનો, રાજા મોરૂદ્ધજ છે, પુન્ય તણો વિસરામ ॥ ૨ ॥ તાંમ્રધજ છે દીકરો તેનો, સદા રહે છે મગ્ન, પાન્ડવ જેવો મોરૂદ્ધજને ઘેર થાય છે યજ્ઞ. ॥ ૩ ॥ મોરૂદ્ધજે પણ ઘોડો છોડયો, તેને કાડયો ફરવા; તેનો પુત્ર તાંમ્રધજ તે, નીકળ્યો રક્ષા કરવા. ॥ ૪ ॥ ભાગોળે એ અશ્વ આવ્યો. પુંઠે આવ્યા બળીયા, એવામાં બે સામા સામી યજ્ઞના ઘોડા મળીયા, ॥ ૫ ॥ તે એક એકનું મોઢું સુંગી, બાહાજ્યા અપરમપાર, બચકે લાતે લડવા લાગ્યા, મસ્તાન બે તોખાર. ॥ ૬ ॥ તામ્રધજે પાન્ડવના વાજીનું, પત્ર વાંચી જોયું સાર જાણ્યો કે લાવ્ય ઘોડો બાંધુ. હું છું ત્રત્રા કુંવાર ॥ ૭ ॥ એવું સમજી ઘોડો બાંધ્યો, કબજેકીધો પોતે; પોતાનો પણ કબજે કીધો, ઘોડો છોડયો હતો તે ॥ ૮ ॥ એવે દળ પાન્ડવનું આવ્યું, તેણે માગ્યો તોખાર; તામ્રજ કહે હું નહી આપું, વઢવાઙું તૈયાર. ॥ ૯ ॥ એમ અન્યો અન્ય કહી સાંભળીને, ઘણાજ કોપે ચડીયા; આયુદ્ધ લીધા હાથમાં ને,વઢવા ટુટી પડીયા.॥૧૦॥ તામ્રધજ છે જબરો ઝાઝો, એને ન જીતે કોય; બાણ તણો બહુંમાર માચ્યો, પાન્ડવ કાહાર હોય. ॥૧૧॥ એવામાં એક બાણ લીધું, મોહાસ્તરનું સાર; અગણીતો મંત્ર ભણી, ફેંકયું તેણીવાર. ॥ ૧૨ ॥ તેથી શહુની રૂદીયા ભેદી, પ્રાણજ ઉંચા ચડીયા; હાથી ઘોડા ઉંટ સુદ્ધાં. મુરછામાં સૌ પડીયા. ॥ ૧૩ ॥ પછી બેઉ અશ્વ લૈને, ગામમાં ગયો આપ; યજ્ઞ કરે ત્યાં ચાલી આવ્યો; જયાં પોતાનો બાપ. ॥ ૧૪ ॥ તેને આવી અશ્વ આપ્યો, પીતાજી જીતીને આવ્યો; અરજુન કષ્ણને હરાવીને, એમ-

ને ઘોડો લાવ્યો. ॥ ૧૫ ॥ એટલે મોરૂધ્વજ એમ બોલ્યો, એ શું કર્યું મુજ બાળ; યજ્ઞ માંડયો પ્રભુ પ્રાપ્ત થવા, શીદ ચીઢવ્યા ગોપાળ. ॥૧૬॥ એમ અતી સોસના કરે છે, એવામાં શું થાય; પાન્ડવ યોદ્ધના મુરછા વળી ઉઠયા જાદવ રાય. ॥ ૧૭ ॥ એટલે પારથ પુછવા લાગ્યો. કેમ કરવું મહારાજ; પ્રભુ કહે લડવાથી તમારી,નથી રહેવાનિ લાજ. ॥ ૧૮ ॥ માટે મુમત મુકી દેઇને, બીજી કરિએ પેર; તમે માહારિ સાથે ચાલો, જઇએ એને ઘેર. ॥૧૯॥ એમ કહી બભ્રૂવાહનને, સોંપી સૌ સેન્યાય; વીપ્ર બનીયા,જુક્તીવંત જુગધીશ; અરજુનજીને વીપ્ર વેશે, બનાવીયો છે શીશ્ય. ॥૨૧॥ ગુરૂ શીશ્ય બે બનીને ચાલ્યા, ગયા મોરૂધ્વજ ધામ; એટલે રાજાએ ઉઠીને, કીધા મે પરણામ. ॥૨૨॥ પધારો મહારાજા રાજધીરાજા,મુને કર્યો પાવન;એમ કહીનેઉભા થઇને, બેસવા દીધું આસન. ॥ ૨૩ ॥ પછી પોતે પુછવા લાગ્યો, વીપ્રની પ્રત્યે એમ; કહો મહારાજા કીપા કરીને, હાંઇ પધાર્યા કેમ, ॥૨૪॥ એટલે બોલ્યા અંતરયામી, માહારે હતો એક તન; તેને તેડી જાત્રા જતાતા, મારગે આવ્યું વન. ॥૨૫॥ ત્યાં અમને અઘોરી મળ્યો, લઇ ગયો મુજ પુત્ર તેને અમે કરગરિ પડીયા, કહ્યું ભાગે ઘર સુત્ર. ॥૨૬॥ માહારાજ માહરા પુત્રને મુકો, બીજું માગો તે આપુ; એટલે અઘોરી એમ બોલ્યા, જા તારૂં કષ્ટ કાપું. ॥૨૭॥ મોરૂધ્વજ રાજાનું મને, આપે અડધું અંગ; જમણું પાસુ ભક્ષ કરવા, છે મુજને ઉમંગ. ।૨૮॥ તે અંગનું હું ભક્ષ કરીને, પાછો આપુ તુજ તન; એવું સાંભળી તારી પાસે, હું આવ્યો રાજન. ॥૨૯॥ બ્રાહ્મણને દીકરો ઉગરે છે, શરીર તારૂં દેતો; તને પુરો ધરમીષ્ઠ જાણી, યાચના કીધી મેં તો. ॥ ૩૦ ॥ એટલે મોરૂધ્વજ એમ બોલ્યો, મહારાજ ધરજો હામ; બહુ પુન્યશાળી શરીર માહારૂં, આવે વિપ્રને કામ. ॥૩૧॥ કહો કેવી રીતે આપું, તવ કહ્યું જુગજીવન; એક બાજઠ પર બેશ તું તો, બોલાવ તારો તન ॥૩૨॥ કરવત લાવેને હાંઈ આવે, બીજી આવે તુજ નારી;બેઉ મળી કેરવત મુકે તુજ શીશઅડધે ધારી. ॥ ૩૩ ॥ કાષ્ટ વહેરે તેમ વહેરે તુજને; ધરીને ધર્મનોટેક; કોઇના મનમાં દુખ ન ઉપજે, આંસુ ન આવે એક, ॥ ૩૪ ॥ તેમજ તું પણ દુખ નવ ધરે. ચોરવે નહી જરા અંગ;તને પણ આંસુ નવ આવે ટેક ન કરવો ભંગ. ॥ ૩૫ ॥ એટલે મોરૂધ્વજ એમ બોલ્યો, માહારાજ વચન થાપું; તમારા કહેવા પ્રમાણે શરી માહારૂં આપુ ॥ ૩૬ ॥ એમ કહી પોતા-

ની નારી, બોલાવી પોતાની કને; માતા પુત્રને ભેગાં કરી કહ્યું, કરવત મુકો મને. ॥૩૭॥ માહારા મર્ણનું દુખ ન ધરશો, વીપ્ર તણું કષ્ટ કાપો; કરવતથી વહેરી નાંખીને, શરીર જમણું આપો. ॥૩૮॥ મહારી આગના લોપશોમાં, કરશો નહી સંતાપ; અંગએ વિપ્રને આપો નહી તો, બ્રહ્મહત્યાનું પાપ. ॥૩૯॥ એમ કહી બાજઠપર બેઠો, સમરણ હરીનું કીધું; તામ્રધજે ને એની માયે, કરવત કરમાં લીધું. ॥૪૦॥ સામા સામી બેઉ જણ ઉભા, જયા કરે જુગદીશ, રામ રામ રામ રામ કેહેતાં કેહેતાં, કરવત મુકયું શીશ. ॥૪૧॥ કાષ્ટ વેહેરે તેમ વહેરવા લાગ્યાં, કઠીણ કારજ કરીયું; વેહેરતાં વેહેરતાં છાતી સુધી તે કરવત ઉતરીયું. ॥ ૪૨ ॥ વેહેરાવનારાં કે વેહરનારાં, મનમાં નવ સોસાય; આનંદથી તે કામ કરે છે, એવામાં શું થાય. ॥૪૩॥ મોરૂદ્ધજનું અંગ ડાભું, દુખધરીને રડાયું; ડાભા લોચન વિશેથી. ગરગર આંસુ પડીયું. ॥૪૪॥ એટલે અંતરયામી બોલ્યા, વેહેરી ન નાંખો ફાંસુ; એ અંગ કામમાં નહી આવવાનું. નીકળ્યું નેત્રનું આંસુ. ॥ ૪૫ ॥ એમ કહીને રીસાઇ ચાલ્યા, પોતે દીનાનાથ; તવ મોરૂદ્ધજની નારીયે; ઝાલ્યો પ્રભુનો હાથ. ॥૪૬॥ માહારાજ રીસાઇ જાવો છો શાને, આંસુનો સંદે ખુઓ, શાથી રડયું તે સજીવન કરી, પોતે પુછા જુઓ. ॥૪૭॥ તવ પ્રભુએ આખો કીધો, મોરૂદ્ધજને સાર; પછી પ્રેમે પુછવા લાગ્યા, પોતે જુગદાધાર. ॥૪૮॥ કહે ભાઇ કેમ રડી પડીયું, તારૂં ડાભુ લોચન; મોરૂદ્ધજ કહે સાચુ કહું છું, સાંભળજો વચન. ॥૪૯॥ માહારા ડાભા અંગના મનમાં, ઊપજ્યું દારૂણ દુઃખ; એમ થયું કે અરેરે માહારૂં કોઇ ન ઇછે મુખ. ॥ ૫૦ ॥ ડાભે પાસે શાં પાપ કરેલાં, ડાભાનું ફલ શું કહાવ્યું; મોહોટા પુરૂષે માગ્યું નહીને, શુભ કામે નવ આવ્યું. ॥૫૧॥ એવું મનમાં ઓછું આવ્યું, તેથી નીકળીયું આંસુ, બીજુ દુખ મનમાં ન લાગ્યું, તેમાં રીસાયા ફાસુ-॥૫૨॥ એવાં દીનતાનાં વચન સુણી, હરખ્યા વીશ્વના ભુપ; ઉભા થઇને દરસન દીધાં, ધરયું ચતરભુજ રૂપ. ॥૫૩॥ મોરૂદ્ધજ પરદક્ષણા ફરી ચો, પ્રેમે લાગ્યો પાય; મહારાજ મુજને પાવન કીધો, જયજયરે જગરાય ॥૫૪॥ એવામાં શેન્યા લેઇને, બબ્રૂવાહન આવ્યો, મોરૂદ્ધજે અરજુન સુતને, માન્ય દેઇ બોલાવ્યો. ॥ ૫૫ ॥ તે સહુને પાંચ દીવસ રાખ્યા, મેમાન રીતે ઘેર; પોતાનો ઘોડો દીધો પાન્ડવને, ધન દીધું બહુ પેર. ॥ ૫૬ ॥ પછી પોતે પાન્ડવ દળમાં, જવા થયો તૈયાર, [illegible]નો સામા મોકલી દીધા, હસ્તીનાપુર નીરધાર. [illegible]॥ તામ્રધજને બેસાડયો.

દી, પોતે ચાલ્યો શેન્ય સાથ; અતી આનંદ ઉપજ્યો ઉરમાં,સાથેદીના- નાથ. ॥ ૫૮ ॥ એવે જાતાં જાતાં આવ્યું, સારસ્વતપુર ગામ; તેનોરાજા વીરવરમા છે, પુશ્યક પુત્રનું નામ. ॥ ૫૯ ॥ રાજાનો જમાત્ર જમરાજા છે, રેહે છે રાજાને ધામ; તેના નગ્રમાં અશ્વ પેઠા, પુશ્યકે જોયા તે ઠામ, ॥ ૬૦ ॥ તેવાજ તેણે બાંધી લીધા,યુદ્ધ કરવા ઇચ્છાય; આયુધ્ધ લીધાં હાથમાંને, ત્યાર કરી શેન્યાય. ॥ ૬૧ ॥ વળણ. તૈયાર કીધું શેન્યને, યુધ્ધ કરવાને જાય; કહે વલ્લભ શ્રોતા સુણો, જપતા શ્રી જગરાય.

કડવું ૬૭ રાગ ધવળ ધન્યાસરી

બોલ્યા જયમુની વચનજી, સુણ પરીક્ષત કેરા તનજી; ચઢયો યુધ્ધે પુશ્યક માહા બળીયોજી; એતો કોઇનો ન જાય કળીયો. ટેક; કોઇનો કળીયો નવ જાયે; વીર વરમાનો તન; તેની પક્ષે વીરસરમા, આવ્યો છે રાજન. ॥ ૧ ॥ જમાત્ર એનો છે જમરાજા, યમડંડ સાથે લાવ્યો;એ કસોને આઠ રોગ તાબામાં, તેને લેઇને આવ્યો. ॥ ૨ ॥ પાન્ડવ સામા આવિ ઉભા, કરવાને સંગરામ; સામા સામી વેહેચણ કીધી, રાખી રૂદીયે હામ. ॥ ૩ ॥ અરજુન સામો વીરવરમા, ઉભો રહ્યો યુધ્ધ કરવા; પુશ્યકને વરસકેતુ ઉભા, સંગ્રામ બહુ આદરવા. ॥ ૪ ॥ બબરૂવાહનને યમ રાજા, સામા સામી થયા ત્યાર; બાણાવળીયે ધનુસ લેને, બળમાં કર્યો ટંકાર. ॥ ૫ ॥ પછી એકાએક હાથ ઉપાડયા, મેઘનાદે ગડગડીયા રાતા તાતા મદના માતા,મારવા ટુટી પડીયા. ॥ ૬ ॥ ઉંચા નીચા ઉછળે યોધ્ધા, બાણ બહુ રહે વરશી; ભેરી માળને ગોળા ચાલે ભાલા કટારીને ફરશી. ॥ ૭ ॥ ભાલોડાં ભેદે શરીર છેદે, પડે છે પુરણ ત્રાસ; શ્રોણીત કેરી છોળો ઉડે, હથીઆરો ચોપાસ. ॥ ૮ ॥ યમરાજાના રોગ ઉપડીયા, પાંન્ડવ દળમાં પેઠા; કૈં જનને જઇને ખસ વળગી, તે તો વલુરવા બેઠા, ॥ ૯ ॥ કૈં જનને ખાંશી રોગ વળગ્યો, તેતો ખુંખુ કરતા; કૈં જનને ખંજવાળ વળગી, તે ખંજોળી મરતા. ॥ ૧૦ ॥ એવા બહુ રીતે રોગ વળગ્યા,શેન્યા થઇ બહુ રોગી; યમરાયને બબરૂવાહને બાણ માર્યાં ઉપયોગી. ॥ ૧૧ ॥ તેથી યમરાજા ગભરાયો, પણ બહુ બળમાં ચઢીયો યમડંડ લીધો હાથમાંને શેન્યામાં ટુટી પડીયો. ॥ ૧૨ ॥ ત્ર બબરૂએ બાણ લાધું,દારૂણ દૈવત દાખ્યો;યમરાજાની રૂદીયા ભેદી, ' દાળી નાંખ્યો. ॥૧૩॥ એવું જોઇને વીરવરમા, છિછળી ઉંચો ચ-

ડીયો; અરજુનજીના રથની નીચે, અણુચીતવ્યો જઇ પડીયો. ॥ ૧૪ ॥ પારથનો રથ ઉપાડીને, ચઢી ગયો ગગન;વાકા વળીને બહુ બાણ માર્યા,કુન્તાસતીને, તન ॥૧૫॥ તેનું એકે બાણ ન ગણીયું, એવો કઠીણ જાન;છેવટ પ્રભુએ પોતાના પગની, મારી છાતીમાં લાત, ॥૧૬॥ તવ અરજુનનો રથ લઈને,ઉતરી પડીયો ધરણ,રથની નીચેથી નીકળીને લાગ્યો હરીને ચરણ, ॥ ૧૭ ॥ અરે પ્રભુ મારૂ કઠીણ રદે, હવેથી કોમળ થશે; તમોએ મુજને લાત મારી તે, ચરણમાં વાગ્યું હશે. ॥ ૧૮ ॥ એમ કહી પ્રભુનો પાય લેઇ, ચાંપ્યો રૂદિયા સાથ. તવ ચત્રભુજ દરસણ દીધાં, પોતે દીનાનાથ. ॥ ૧૯ ॥ એવે યમરાજાની વળી મુરછા, તવ વીરવરમા રાય; સરવેને ચરણે લાગીને, તેડી ગયો ગામ માય. ॥ ૨૦ ॥ પરોણાગતે બે દન રાખ્યા,સનમાન સારૂ કીધું;પછી પોતાના દીકરાને રાજપાટ સોંપી દીધુ. ॥ ૨૧ ॥ પોતે નીકળ્યો પાંન્ડવ સાથે, અસ્વની પુઠે જાય, જાતાં જાતાં કુંદનપુર આવ્યું, ત્યાં કુંદન શેન્ય રાય ॥૨૨॥ ચંદ્રહાસ છે જમાત્ર તેનો,તેને છે બે તન;ચીત્રશેન્યને મકરદ્વજતે, બહુ બળીયા પાવન. ॥૨૩॥ તેના દેશમાં અસ્વ ગયા; તેને બંધન કીધા;યુદ્ધ તણી હીમ્મત ધરીને, પોતાના નગ્રમાં લીધા. ॥ ૨૪ ॥ ગામ ભાગોળે શેન્ય ઉભું, પાંન્ડવ કેરૂ સાર; એવે અરજુન પાસે આવ્યા, નારદજી તે વાર,॥ ૨૫ ॥ એટલે અરજુનજીએ પુછયું, ઓરે નારદ રૂશી; આ રાજા કેવો છે બળીયો, તે કહો થઈને ખુશી. ॥૨૬॥ એટલે બોલ્યા નારદ રૂશી, કુંદનશેન્ય છે રાય; તેતો નીરમળ છે જનમનો; તુને જીતી નવ જાય, ॥ ૨૭ ॥ પણ એનો જમાત્ર જે છે, તે છે બહુ બળવાન; પારથ કહે કયાંનો રહેવાશી, કોનો એ સંતાન ॥ ૨૮ ॥ એની કથા મુજને સંભળાવો, લાગુ તમારે પાય;કેમ પરણ્યો કુંદનની પુત્રી; ઓરે રૂશીરાય ॥ ૨૯ ॥ વળણ, ॥ એ હકીકત કહો મુજને, લાગું તમને પાય; વલ્લભ વદે નારદ રૂશી, કહે છે તે મહીમાય.

કડવું ૬૮ રાગ સવૈયાનો.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; ચંદ્રહાસનિ વીસ્તારીને તુજને કહુ કથાય. ॥ ૧ ॥ નારદ કહે છે અરજુનજીને ; ભળી લે નરેશ; ઉત્તર દીશાયે કેકલ નામે હતો સુંદીર દેશ, ॥ ૨ દેશનો કેકલ સેન્ય રાજા,ચલવે ભલુ ધરસુત્ર;તેની રાણીને ગર્ભ

એને થયો એક પુત્ર. ॥ ૩ ॥ નામ તેનું ચંદ્રહાસ પાડયું, છ માસનો થ-
યો તન; એવામાં એ રાજાને માથે, દહીત થયો દુશમન. ॥ ૪ ॥ તે દ-
હીતોએ કેકલને ને, કેકલની નારીને; ભંડાર સહીત લુટી લીધા, બે-
ઉ જણુને મારીને. ॥૫॥ કેકલના એક ઘરની દાશી, તેને લાગી બીક
માઠી; છ માસના છોકરાને ઉચકી, જીવને લઇને નાઠી.॥૬॥ ચંદ્રહાસને
લેઇને આવી, કુંદન શેન્યને ગામ; બ્રાહ્મણ લોકોના ફળીયામાં, જઇ ક-
ર્યો વિસરામ. ॥૭॥ એક વીપ્રના ઓટલા ઉપર, બેઠી છોકરૂં લેઈ; કને
કાંઇ નહી ખાવા પીવા, પણ રહી ધારણ દેઇ. ॥૮॥ બાળકને બહુ ભુ-
ખ લાગી, રડી આંસુડા લાવ્યું; ઇશ્વરઇચ્છાયે પાળક દાશી, તેને ધા-
વણ આવ્યું. ॥૯॥ તવ ચંદ્રહાસને ધવરાવ્યો, પણ પોતે ભુખી સાર;
બેઠી બેઠી રડવા લાગી, નહી અનનો આધાર. ॥૧૦॥ એવે ફળીયા-
ની બ્રાહ્મણીયો, ટોળે મળી ગઇ જેવા; દાસીને સહુ પુછવા લાગી, કેમ
બાઇ બેઠી રોવા. ॥૧૧॥ તું કોણ છે ને કયાંની રેહેવાશી, તવ દાશી
બોલી વચન; વખાની મારી નાશી આવીછું,આ છે માહારો તન ॥૧૨॥
ખાવા પીવા પહેરવા નથી, નથી માહારે વીસરામ;માટે મને કોઇ ભાડુ
લેઇને, રેહેવા આપો ઠામ. ॥ ૧૩ ॥ પછી કોકની મજુરી કરી, ભરીશ
માહારૂ પેટ; જેમ તેમ ઉછેરીશ છોકરાને, તમ જેવાની કરૂ વેઠ. ॥૧૪॥
એટલે સર્વને ઉપની દયા,ઓરડી આપી એક;તેમાં જઇને બેઠી પોતે,
ક્ષુધાતુર છે છેક. ॥૧૫॥ એવામાં એક બ્રાહ્મણે તો, લાવીને આપ્યું
અન્ન; કોઈએ લાવીને પાણી આપ્યું, તેણે કર્યું ભોજન ॥ ૧૬ ॥ કોઈએ
આપ્યો ગોદડી ઘડો, કોઇએ કાષ્ટતપેલી, કોઈએ થાળી વાટકી કોઈએ,
કોઇએ કાંઇ ચીજ મેલી. ॥૧૭॥ જેમ તેમ કરી ઘર મંડાવ્યું, પોતાનું
પોશણ કરતી; ઘેર ઘેર આખા ફરાયામા તે મજુરા કરવા ફરતી. ॥૧૮॥
કોઈનું ખાંડે કોઈનું ઝાટકે, કોઈનો એઠવાડ કાહાડે;કોઈનાં લાવીને દે-
ણાં દળે; પેટનું પુરૂ પાડે. ॥ ૧૯ ॥ એમ કરીને ઉછેરે છે, પોતાનો ચં-
દ્રહાસ; એ રીતે ત્યાં રહેતાં રહેતાં, વીતી ગયા બાર માસ. ॥૨૦॥ એ-
વામા એક દિવસ રાત્રે, સુતાં માતા સુત ધરણ; ત્યાં દાસીને સરપ કર
ડયો, તે તા પામા મરણ. ॥ ૨૧ ॥ એટલામાં પરભાત થયો, જાગીયો
ચંદ્રહાસ; રડતો રડતો રડતો બેઠો થઇને, બેઠો માની પાસ.॥૨૨॥ તવ તે
ખડકું કયાંથી બોલે, માતાનું મોઢું હલાવે; શરીર ઉપર આડો પડીને
ાન ગ્રહીને ધાવે. ॥૨૩॥ ધાવે પણ ધાવણ નવ આવે, તેમ તેમ વા-
ડે; આડોશી પાડોશી સૈ ગયાં ભેગાં, સરવેને વેંમ પડે. ॥ ૨૩ ॥

ક્યાં ગઈ હશે રડતો મુકીને, કરીએ એનો તપાસ;દ્વાર ઠેલ્યાં તો શાંકળ દીઠી, રડે મહી ચંદ્રહાસ. ॥૨૪॥ જાણ્યું કે મહી ઉંઘી ગયેલી, સમજી બરકા પાડે; બારણું ઠોકે શાંકળ ઠોકે, પણ કોણ દ્વાર ઉઘાડે. ॥ ૨૫ ॥ એટલે લોકોએ દ્વાર ઉતાર્યાં, જોયું તો મરણ પામેલા; છોકરાને તવ ઉપાડી લીધો, એનો તો ઈશ્વર બેલી. ॥૨૬॥ શબ ઉપડાવી દહન કરાવ્યું, મા વીના રઝળ્યો બાળ; કુળીઆમાં એક બ્રાહ્મણ બ્રાહ્મણી, હતાં બેઊ દયાળ. ॥ ૨૭ ॥ તેને પેટે પ્રજા નોહોતી, તેણે સુત કરી લીધો; નવરાવે ધવરાવે ઊછેરે, ઘણોજ આશરો દીધો. ॥ ૨૮ ॥ પેટના પુત્ર સરીખો ગણે છે, તાકે છે એનું હીત; રમતાં જમતાં બોલતાં શીખ્યો, શૌને એના પર પ્રીત. ॥૨૯॥ બોલે છે બહુ કાલુ કાલુ, વાહાલુ સરવને લાગે; જેને ત્યાં જાય ત્યાં થાય ડાહ્યો, ધીરે રહી ખાવા માગે. ॥ ૩૦ ॥ જેને તે એને આપે ખાવા ખોળે લેઇ રમાડે; જ્યાં કાંઇ જમણવાર હોયે જેને ત્યાં, બોલાવી જમાડે. ॥ ૩૧ ॥ એવી રીતે એ ઊછરે છે, પ્રેમ રાખે સહુ કોઇ; રાખનાર વીપ્રે પાંચ વરશે, દીધી એને જનોઇ, ॥ ૩૨ ॥ ત્યારથી એ ખટ કર્મ શીખ્યો, ગલકી નાહાવા નીત જાય; નાહાના નાહાના છોકરાં સાથે, જઈ ગલકીમાં નાહાય. ॥ ૩૩ ॥ નહાતાં નહાતાં ગલકીમાંથી, જડીયા સારંગરામ; ચંદ્રહાસે તેનું પુજન કીધું, શખો પાડયું નામ. ॥૩૪॥ બીજા છોકરાને બતાવ્યો, જુવો મને શખો જડીયો; એટલે જુંટાવી લેવાને બીજો, છોકરો બાહાજી પડીયો. ॥૩૫॥ લાવ્ય મને દે લાવ્ય મને દે, કહીને જુલમ કીધો; તવ ચંદ્રહાસ રડવા લાગ્યો, મુખમાં ઘાલી દીધો. ॥૩૬॥ બુમો પાડી જુઓરે લોકો, મુજપર જુલમ થાય; ગલ્કીમાંથી શખો જડયો મુને, આ છોકરાં લેઇ જાય. ॥૩૭॥ એટલે મોહોટા મોહોટા ભરાયા, છીનવવા નવ દેવો; લોકે કહ્યું દેખાડ અમને, શખો છે તારો કેવો. ॥૩૮॥ ચંદ્રહાસે મુખમાંથી કાઢી, સરવેને દેખાડયો; માહારો છે હું કેમ આપું, કહી મુખેમાંસ તાડયો. ॥ ૩૯ ॥ સારંગરામના પ્રતાપ વડે, લોકોનાં મન ફરીયાં; દયા આવી ચંદ્રહાસ કેરી, બાળકો આઘાં કરીયાં॥૪૦॥ પછી ચંદ્રહાસ ઘેર ગયો, શખાને મુખમાં રાખે; જે જોવા ઇછે તેને દેખાડે, પાછો મુખમાં નાંખે. ॥૪૧॥ નીત્ય સવારે વહેલો ઉઠી, ગલકીમાં કરે સ્નાન; સારંગરામની કરે પુજા, રીઝે શ્રી ભગવાન. ॥૪૨॥ પુશ્પ ચઢાવે ચંદન ચઢાવે, વળી નાંખે મુખમાંય; દરસણ કરવા ઇછે તેને, દેખાડે છે ત ॥૪॥ જે દેખે તે થાય ખુશી, વાહાલો લાગે ચંદ્રહાસ; પ્રભુ સર્વ

ક લગાડે, રીજ્યા છે અવીનાશ.॥ ૪૪ ॥ જેને ને તેને પ્રેમ ઉપજે, વીષ્ણું દેવ પરતાપ; સૌ લોક ફરે છોકરા પુઠે. શું કરી શકે મા બાપ ॥૪૫॥ ગામમાં છોકરાં લખોટે રમે, તેના ભેગો ભમે; મુખમાંથી શખો કાઢીને લખોટા રીતે રમે. ॥૪૬॥ લોકના ટોળાં ઉભાંરે જેવા, બાળ રમે ખરી રીતે; શખાના પરતાપ વડે એ, ચંદ્રહાસ તો જીતે. ॥૪૭॥ જેને ને તેને હરાવે, સાળંગરામને વડે; ગમે તેવા હોંશીઆર સાથે, રમતાં પાછો ન પડે. ॥૪૮॥ તેથી સરવે બાળકોને પડીયો પેટમાં વેમ; શખાથી ચંદ્રહાસ જીતે છે, તે લેવો જેમ તેમ ॥ ૪૯ ॥ અનેક પડપંચ કરે બાળકો, પણ હાથમાં નવ આવે; બદલે બીજુ આપવા જાયે, પૈસાથી લલચાવે ॥ ૫૦ ॥ પણ કોઇનો છેતર્યો નવ જાયે. વળી કોઇથી નવ હારે, વળી વીશેશ બુદ્ધી વધે, કલેશ ન થાયે કો વારે, ॥૫૧॥ વળી શરીરનું તેજ વધે છે, થઇ મનોહર કાન્તી; જેને ને તેને મોહ લાગે, દેખે તો વળે શાન્તી. ॥ ૫૨ ॥ જેને તે ચંદ્રહાસને તો, માન્ય દઇ બોલાવે; ડાહીડાહી વાતો કેવરાવે. સારૂ સારૂ ખવરાવે. ॥૫૩॥ આખા ગામમાં લાડકવાયો શું બનીયું એક દન,કુબુધ્ધી પ્રધાન રાજાની કરાવે બ્રહ્મ ભોજન. ॥૫૪॥ ત્યાં વીપ્રો બેઠાતા જમવા, પીરસણાં નીકળીયાં, તે ઘરની બહાર ચોકઠામાં, દસ વિસ છોકરાં મળીયાં. ॥ ૫૫ ॥ ચંદ્રહાસ છે તેના ભેગો, લખોટેથી રમે; બ્રાહ્મણ પેલા જમે તેનું, ચંદ્રહાસમાં ચીત ભમે ॥ ૫૬ ॥ જમવામાં જીવ રેહેતો નથી, ચંદ્રાહાસને નરખે; એનું બોલવું એનું રમવું, જોઇ જોઇ વીપ્રો હરખે. ॥ ૫૭ ॥ તવ કુબુદ્ધી પ્રધાન બોલ્યો, ભોજનપર નથી પ્રેમ; માહારાજો પેલા છોકરા સામું, જોઈ રહ્યા છો કેમ ॥૫૮॥ મુરખ જેવું છોકરૂં રમે, તેને નીરખો કેવા; ભોજન કરવા ભાન ભુલ્યા, બ્રાહ્મણ મુરખ જેવા. ॥ ૫૯ ॥ એનામાં એવું શું દીઠું તે, નીરખો એનું ગાત્ર, તવ વીપ્રો ક્રોધ કરીને બોલ્યા, એ છે તુજ જમાત્ર ॥ ૬૦ ॥ એવું સાંભળી ક્રોધે ચડીયા, કહ્યાં કટુ વચન; વીપ્રો કહે તું શીદ કકળે છે, કરશે એ રાજ્યાસન ॥૬૧॥ ધનમાલ તારો એ ભોગવશે વીપ્રોનું વચન સાચું,પ્રધાન કહે તમારૂ બોલવું,કરી આપવાનો કાચું, ॥ ૬૨ ॥ વળણ. ॥ કાચું વચન કરૂં તમ તણું, જોઇ લેજો માહારાજ, વલ્લભ વદે પ્રધાનને, ઉપજી દલમાં દાઝ.

કડવું ૬૯ રાગ સામેરીનો દોહરો.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા,સુણ જનમેજે રાય, વીસ્તારી તુ

જને સંભળાવું, ચંદ્રહાસનો મહીમાય. ॥ ૧ દુષ્ટ બુદ્ધી પ્રધાનને આ-
વ્યું કુંવર ઉપર ઝેર;વીપ્રનું બોલ્યું જુઠું પાડું, કરૂં કુંવરપર કેહેર॥૨॥
એવે વીપ્રો ભોજન કરી,ગયા પોતાને ઠામ; તે પછી પાપી પરધાને,કેવું
કીધું કામ ॥૩॥ બોલાવ્યા ચાર ચંડાળોને, લેઇ ગયો એકાન્ત; ચંડા
ળો કહે કામ બતાવો, કશી ન રાખશો ભ્રાન્ત. ॥ ૪ ॥ એટલે પ્રધાન
એમ બોલ્યો,વારતા રાખજો મનમાં, પેલો ચંદ્રહાસ છોકરોછે, તેને તેડી
જાઓ વનમાં. ॥ ૫ ॥ કોઇ ન જાણે એવી રીતે, મારી નાંખીને આવો;
નીશાની માટે કોરી કાઢીને, આંખ્યો એની લાવો, ॥૬ ॥ જમણે ભુજે
છ આંગળી છે, તે છઠ્ઠી લાવજો કાપી;એટલું કામ કરો તો તમને,ખુ-
શી કરૂં ધન આપી, ॥૭॥ એટલે ચારે ચંડાળ બોલ્યા, એમાં શું છે
કામ ભારે; અમે તે વેળા મારી નાંખીને, દેશું નીશાની સવારે. ॥ ૮ ॥
એમ કહીને દુષ્ટ ઉઠયા,મનસુબા મન કરતા; નં.માબાપુ જાણીને એને
લેવાને સારૂ ફરતા. ॥૯॥ એવે સમે સાંજ પડી ને, મળીઓ ચંદ્રહાસ;
ફોસલાવી અળગો બોલાવી, લીધો પોતાની પાસ. ॥ ૧૦ ॥ પછી એકા
એક ઉચકીને;નાઠા ચંડાળ ચારે; ધાંટા કાઢી ચંદ્રહાસ રડે છે,કોણ ચટે
એની વારે. ॥૧૧॥ નગ્રથી ચાર ગાઉ છેટે જઇને, પૃથ્વીપર ઉતાર્યો
રાત અજવાળી જાય ઝગારે, મનસુબો મારવા ધાર્યો ॥ ૧૨ ॥ એટલે
ચદ્રહાસ બોલ્યો, મરો ગમે તેમ નથી; ચાહો તો મારી નાંખો તોહે,
શખો દેવાનો નથી; ॥ ૧૩ ॥ એટલે ચારે ચંડાળ બોલ્યા, તારો શખો
નથી લેવો; વારૂ તું દેખાડ અમને, જોઇએ શખો છે કેવો. ॥ ૧૪॥ એ
ટલે ચંદ્રહાસ બોલ્યો, મોહોમાંથી નહી કાહાડું;ચારે જણ આઘા ઉભા
રો તો તમને દેખાડું ॥ ૧૫ ॥ તવ ચંડાળો અળગા ખશીયા, શખો
જોવાને કામ; ચંદ્રહાસે મુખમાંથી કાઢી, દેખાડયા સાળંગરામ. ॥૧૬॥
તે દેખીને ચંડાળોનું, ફરી ગયું છે મન; પ્રેરક પ્રભુએ પ્રેરણા કીધી,
જીવાડવા તે તન. ॥ ૧૭ ॥ ચંડાળોને ઉપની દયા મનમાં આવ્યું એમ
અરેરે આ ગરીબડાને, આપણે મારીએ કેમ, ॥ ૧૮ ॥ એટલે બીજો
ચંડાળ બોલ્યો, મુકી દો દયા આણી; પણ પ્રધાનની પાસે જઇને, શું
દેશું નીશાની ॥૧૯॥ માટે એના જમણા ભુજની, છેલ્લી લ્યો અ ગળી
કાપી; પછી જીવતો મુકીદો એને, એવી દયા મન વ્યાપી. ॥ ૨૦ ॥
પછી ચંદ્રહાસને વળગી સમજાવીને છરી દીધી, જમણા ભુજની આં
ગળી છઠી. તે તો કાપી લીધી. ॥૨૨॥ ચંદ્રહાસે કારમી ચીસ
કંપી ગયું શરીર; કળ ચડી તે ધરણ બેઠો. બહુ નીચળ્યું રૂધી

ચારે ચંડાળ વનમાં મુકી, ચાલ્યા તેણીવાર; લોચન લીધા વીનાજઇ એ.તે તો ભુલ અપાર. ॥૨૩॥ એવામાં એક મ્રગને માર્યો, તેનાં લીધાં લોચન;પછી ચારે નગ્રમાં ગયા, ચંદ્રહાસ રહ્યો વન. ॥૨૪॥ રાત્રી બહુ ભયંકર ભાસે, ચાલે આંસુ હેલી;થરથર એનું કાળજું કંપે,અરન્યમાં કોણ બેલી ॥૨૫॥ એવે ચંદ્રમા અસ્ત પામ્યો;થયું અંધારૂં ઘોર; વાઘ વરૂ કરે ઘુઘવાટા, થાય શીયાળોના સોર. ॥૨૬॥ એવા વનમાં બાળક રડે, મોઢું રહ્યું છે પોહોળું; એવામાં ત્યાં ફરતું ફરતું આવ્યું હરણનું ટોળું. ॥૨૭॥ સુતુ સુતુ છોકરૂં રડે, પશુને આવી દયાય; કાપેલી આંગળી ચાટવા લાગ્યાં, તેણે શીતળતા થાય. ॥ ૨૮ ॥ શીતળતા વળવાથી એનાં. મીચાયાં લોચન; નીંદ્રાવશ બાળક થઇ ગયો, મુકી દીધું રૂદન. ॥૨૯॥ પશુમાં પ્રેરણા કરી પ્રભુએ, બાળક કરવા સુખી; શાખો મુખમાં રાખીને ઉંધ્યો; ન થયો વીશેશ દુખી. ॥ ૩૦ ॥ એવામાં તો વાહાણું વાહાયું,તવ જાગ્યો ચંદ્રહાસ;તોપણ હરણનું ટોળું તે,બેઠું એની પાસ. ॥૩૧॥ બાળકથી ઊઠાતું નથી, પીડાથી રહ્યો પડી; હરણાંએ વનમાંથી લાવી,ફળ દીધાં તે ઘડી. ॥૨૩॥ ચંદ્રહાસને જે મીઠાં લાગે, તે ફળ લૈને ખાય, એટલે જીવને શાન્તી વળી, બેઠો થયો વન માંય ॥ ૩૩ ॥ એવે સુર્યનો તાપ આવ્યો, તડકો લાગ્યો તે સમે; આકાશ. ઉડતી સમળીયો તે,ચંદ્રહાસ ઉપર ભમે. ॥૩૪॥તેથી પુત્રને થયો છાંયો પ્રભુ તણિ મેહેરબાની, શાખાને અળગો નવ મુકે, પ્રાણ પોતાનો જાણી. ॥૩૫॥ એ રીતે વનમાં ને વનમાં, વીતી ગયા દસ દન; એવામાં કોળંદર નામનો ત્યાં આવ્યો રાજંન. ॥ ૩૬ ॥ ઘેરથી ઘોડે બેશી આવેલો, મ્રગીયા રમવા વન; જ્યાં છે ચંદ્રહાસ ત્યાં તે આવ્યો, દિઠો નાહાનો તન. ॥૩૭॥ એ રાજાને ફરજન નથી, તેણે કર્યો વીચાર, આ છોકરૂં કોઇ માબાપ વિના, વનમાં નીરાધાર. ॥ ૩૮ ॥ પુત્ર નથી કાંઇ માહારે પેટે, મારે એને લેઇ જાવું, દિકરો કરી મુજઘેર રાખું સારૂસારૂ ખવરાવું. ॥ ૩૯ ॥ એવું સમજી કોળંદરે, પુત્રને આઉકાર દીધો; પાંગોઠું ઝાલી ઉપાડીને,અશ્વનાઉપર લીધો.॥૪૦॥સાથેસુતલેઇનેઘેરગયો, હરખ્યું ગામનું લોક;ચંદ્રહાસનું મોઢું જુએ, તેનો ટળે સૌ શોક.॥૪૧॥ [illegible]ળ વરે મુકયો નીશાળે, ભણે નહિ વીદ્યાય; કકો કેહેતાં કૃષ્ણ બોલે [illegible]જું ન ભણે કયાંય, ॥૪૨॥ હરી ફરી શાળંગરામ શેવે, રાખે પો[illegible]પાશ; એક ઘડી અળગા નવ મુકે,તેથી રીજ્યા અવીનાશ ॥૪૩॥ [illegible]ં સોળ વરસનો થયો, તાતને જોડયા હાથ; મીતાજી દેશજી

તવા જાવું; શેન્યા દો મુજ સાથ. ॥૪૪॥ તેથી તાતે શેન્ય આપ્યું, જી-તવા ચાલ્યો દેશ; મોહોટા સામી બાથ ન દીધી.જીત્યો નાહાના નરેશ, ॥૪૫॥ ઘણું ઘણું ધન પોતે લાવ્યો, પીતા અતી રાજી થાય; કોળંધર કને ખંડણી લેછે, કુન્દનપુરનો રાય. ॥ ૪૬ ॥ તેને ત્યાં મોકલ્યો નજ-રાણો; સો ગાડાં ભરી ધન, કહાવ્યું કે બહુદેશ જીત્યો, વગડેથીલાવેલો તન. ॥ ૪૭ ॥ કુન્દન રાજાને દ્રવ્ય પોહોચ્યું, ઉડતી જાણી વાત; કોળંધરનો પાળક પુત્ર, થઇ ગયો પ્રખ્યાત. ॥ ૪૮ ॥ છે ચંદ્રહાસ નામ તેનું, રૂપે ગુલાબનો ગોટો; માહા ગુણવંતો માહા બળવંતો પ્રાક્રમમાં બહુ મોહોટો. ॥૪૯॥ કુંદન રાજાઆનંદ પામ્યો, પ્રધાનને પડયો ત્રાસ; મેં મરાવવા મોકલ્યો તો તે તો, નહિ હોય ચંદ્રહાસ ॥ ૫૦ ॥ એવામાં કુંદનરાય બોલ્યો, પ્રધાન તમે જાવો; કોળંધરનો દીકરો કેવો, તેનાસ-માચાર લાવો, ॥૫૧॥ તવ કુબુદ્ધી પ્રધાન ગયો. કોળંધરને ઘેર; માન્ય દેઇને ઉતારો આપ્યો; કોળંધરે ભલી પેર. ॥ ૫૨ ॥ પછી કુબુદ્ધી પુછવા લાગ્યો, કયાં છે તમારો તન; તેને જોવા માટે મુજને, મોકલીયો રાજન. ॥ ૫૩ ॥ તવ ચંદ્રહાસને બોલાવ્યો, તે આવ્યો પ્રધાન પાસ; ન જરે દેખી ઓળખ્યો ને, મનમાં લાગ્યો ત્રાસ. ॥૫૪॥ જાણ્યું મરાવવા મોકલ્યોતો, તેવો તે ચંદ્રહાસ. બ્રાહ્મણનું બોલ્યું સત્ય થાશે, હુંતોથ-ઇશ નીરાશ, ॥૫૫॥ એવું જાણી કુબુદ્ધીયે કપટનો ખેલ કીધો; છાનો માનો એક પત્ર લખીને, ચંદ્રહાસને કર દીધો, ॥૫૬॥ દીકરો પોતાનો મદન નામે તેને લખ્યું પત્ર લેજો; આ કાગળના લાવનારાને તુરતા તુ-રત વીષ દેજો. ॥ ૫૭ ॥ વીલમ ન કરશો કોને ન કેહેશો, કાંઇ ન ક-રશો વાર; આવેલી બાજી હાથથી જાશે, ઓરે મદન કુંવાર. ॥ ૫૮ ॥ એવો પત્ર લખીને આપ્યો. ચંદ્રહાસ કેરા કરમાં; જાવો જઇ પત્રઆપી આવો, એમ સુતને અમ ઘરમાં. ॥ ૫૯ ॥ જોજો .પત્રને ઉકેલવોમાં,ઝટ પટ ચાલ્યા જાવો; મારા પુત્રને પત્ર આપી, પછી વીસામો ખાવો॥૬૦॥

વળણ. વીસામો ખાજો પછી, જાવો ચંદ્રહાસ; શ્રોતા જન સહુ સાંભ-ળો કહે છે વલ્લભ વ્યાસ.

કડવું ૭૦ રાગ ચોપાઈ.

બોલ્યા જયમુનીજી વચન, સુણ પરીક્ષત કેરા તન;ચંદ્રહા' ગળ દીધો. એણે જાવાનો વીચાર કીધો. ॥ ૧ ॥ એતો અશ્વ

સ્વાર, પેહેરી લીધા વસ્ત્ર શણગાર; સા.વ રાખ્યાં સહુ હથીયાર, સાથે સેવક લીધા ચાર, ॥ ૨ ॥ તેવા તે અશ્વે સ્વાર, ચાલ્યા પત્ર દેવા તેણી વાર; મન મુકીને ઘોડા દોડાવ્યા. થોડી વારે કુંડનપુર આવ્યા. ॥ ૩ ॥ ગલકી ગંગાની કીનાર, એક બાગ સોભીત અપાર; તેમાં રૂડાં વ્રક્ષની છાયા, તેના શીતળ વાયુ વાયા. ॥૪॥ તેથી ચંદ્રહાસ બોલ્યો વચન, આવો છાયામાં ફરીયે સહન; થોડી થોડી નિદ્રા લેશું,પછી પત્ર જઇને દેશું. ॥૫॥ એમ કહીને બાગમાં પેઠા, દીઠો છાંયો ત્યાં જઈને બેઠા; વસ્ત્ર પાથરી બાગમાં સુતા, આવ્યો વાયુ નીંદ્રા વશ હુતા ॥ ૬॥ બાગ સરસુ ગલદી તીર ત્યાં તો નીરમળ વહે છે નીર; ત્યાં તો નહાવા આવી છે કુંવારો, પુત્રી કુંદનરાયની સારા ॥ ૭ ॥ એ તો છે રૂપરૂપની ધામ, એનું ચંપક માલ્યની નામ;તેની સાથે પ્રધાનના બાળ, વિખ્યા નામે રૂપે રશાળ. ॥ ૮॥ બેઉ બાળીયે કર્યું સ્નાન,ઘેર જાવા થઈ સાવ ધાન; તવ વિખ્યા બોલી બેહેન જાવો, મુજ માસે કહ્યું પુસ્પ લાવો. ॥૯॥ માટે હું પુસ્પ લેવા જાવું, બાગમાં વીણીને આવું; એમ કહી કરી કુંવરી વીદાય, પોતે બાગને વીશે જાય.॥૧૦॥ પુશ્પ વીણવા લાગી પોતે, દીઠો ચંદ્રાહાસ સુતો તે, એનાં દરસણે જાય દુખ, જઇ વીખી-યાયે જોયું મુખ. ॥ ૧૧ ॥ દીઠો પુરૂષ બહુ અલબેલો, હાલ આ નર છે ઉંઘેલો; એવે પત્ર જામાનિ કસે, તે તો વાંચવાને મન વસે. ॥૧૨॥ ધીરે રહીને છોડયો સાર; વાંચી જાણ્યા સમાચાર; મુજતાતે ધાર્યો છે કેહેર મોકલ્યો કપટે મુજ ઘેર ॥ ૧૩ ॥ વીખ દેવા લખ્યું મુજ તાત. દેશે ક-પટથી વિખ પ્રાત; પછી કુંવરીએ શું કીધું,પોતે નેત્રનું કાજળ લીધું; ॥૧૩॥ વિખ શબ્દ લખ્યો છે જ્યાંય; ખની જોડે લખ્યો ય ત્યાંય; તવ વીખીયા એમ વંચાય છાનું માનું લખ્યું કન્યાય ॥ ૧૫ ॥ એનું નામ છે વીખીયા માટ; એણે સમજી બેસાડયો ઘાટ; પછી હતો તેમજબાંધી દીધો, પછી પંથ પોતાનો લીધો. ॥ ૧૬ ॥ ચાલી ચાલી ગઈ આપ ઘેર, કોઇને કહી નહી તે પેર; એમ કરતાં થઇ પડી ચાર, ચંદ્રહાસ જાગ્યો તેણીવાર. ॥૧૭॥ એતો જાગ્રતથઇને ગયો,કુબુદ્ધીને ત્યાં જઈ ઉભોરહ્યો પત્ર મદન કુંવરને દીધો, એણે ઉકેલી વાંચી લીધો ॥૧૮॥ મુજ તાતે ..કલીયો હાને રૂડા જમાત્રથી મન માને;એણે જાણ્યું જાણે કોઇ વાત, ... જમાત્ર નાવે હાથ. ॥૧૯॥એમ શમજીને વિપ્ર બોલાવ્યો, પોતાના ..ગોર આવ્યો, કીધું સમે વરતે સાવધાન, દીધું મદને કન્યાદાન, ..ગ્ના ભગનીપોતાની જેહ,પરણાવીદીધી પ્રેમે તેહ;એવે આવ્યો

કુબુદ્ધી તાત, એણે લગ્નની જાણી વાત. ॥૨૧॥ દિઠો [illegible]ઠો પુત્રીને હાથ-
શતરૂ પરણ્યો દીકરી સાથ;વિપ્રોનું વેણ ના પડયું ક[illegible], માહારૂંજાણુંને
એમનું સાચું. ॥ ૨૨ ॥ પણ હું કયારે ખરો ખેલાડુ,[illegible]યું બ્રાહ્મણનુ
ખોટું પાડું, એકવાર હું શંદે ખોલું, આમ કેમ થયું પુછી જોવું ॥૨૩॥
પછી પોતાનો મદન તન, તેને તેડયો એકાન્ત ભોવન; બેટા તેં શીખ
કોની લીધી, વિખ્યા બેહેન પરણાવી દીધિ. ॥૨૪॥ત્યારે મદન બોલ્યો
એમ; પત્ર લખીને પુછો છો કેમ; જુઓ પત્ર તમારો લખેલો, મીથ્યા
આરોપ મુજને મેલો. ॥ ૨૫ ॥ તવ પ્રધાને પત્ર લીધો, શબ્દ વાંચીને
વિચાર કીધો; માહારી લખવામાં થઈ ભુલ, હાથેથી બન્યો મુરખ તુલ
॥ ૧૬ ॥હવે વીધવા વેઠું કુંવારી, પણ જમાત્ર નાંખું મારી; એમ મ-
નમાં રાખી એ વાત, ઘેર બેશી રહ્યા છે તાત ॥૨૭ ॥ એવે મદનસ-
ભામાં ગયો, જઈ રાજાને સંદેશો કહ્યો, સુણોકુંદનશેન્ય વાત વગની,
મેં તો પરણાવી માહારી ભગની. ॥૨૮॥ કોળંદરનો સુત ચંદ્રહાસ,
તેની સાથે ધરીને હુલ્લાસ;સુણી કુન્દનસેન્ય એમ બોલે, કામ કીધુ રૂડુ
અતોલે. ॥૨૯॥ જાતું જ્યાં હોય ચંદ્રહાસ, ત્યાંથી મોકલ મારી પાસ
એને પુત્રી માહારી પરણાવું, સદા હાંઇ રેહેવાને ઠરાવું. ॥૩૦॥ એવાં
વચન સુણીને મદન, ચાલ્યો દુષ્ટ બુદ્ધીનો તન; એવે કબુદ્ધી શું
ખેલ લાવ્યો. એણે જમાત્રને બોલાવ્યો. ॥ ૩૧ ॥ કહ્યું ચંદ્રહાસને કામ,
તમે સ્નાન કરો આ ઠામ; પછી પુંજાપો હાથમાં સાહાવો, ચામુન્ડાના
પુજન સારૂ જાવો. ॥૩૨॥ અમારા કુળ રીત એવી, જઇ જમાત્ર પુંજે
દેવી. નવ્ય પુંજે તો વિધન થાય, દીકરાનું હેવાતણ જાય. ॥૩૩॥ તવ
બોલ્યો ચંદ્રહાસ એમ,વેણ લોપું તમારૂં કેમ;કહીને કરવા ગયો સ્નાન
તવ કપટ કર્યું પરધાન. ॥ ૩૪ ॥ અણ બોલાવ્યા બે ચંડાળ, દીધી કુ-
બુદ્ધી તતકાળ; તમે ચામુન્ડા માતાએ જાવો, ડેરામાં પેશીને સંતાવો.
॥૩૫ ॥ રેહેજો ઉઘાડી તરવારે, ગફલત નવ ખાસો લગારે; કોઇ આવે
ત્યાં પુજન કરવા, તેને જાણજો આવ્યો મરવા. ॥ ૩૬ ॥ ભય ધરશો
નહી ઘોળે દીશ,આવનારનું છેદજો શીશ; એવું કહી મોકલ્યા ચંડાળ
જઈ સંતાયા તે તતકાળ. ॥ ૩૭ ॥ હાથમાં ઉઘાડી તરવાર, રહ્યા મા
વાને તઈયાર, એવે ચંદ્રહાસે કર્યું સ્નાન, સ્વચ્છ વસ્ત્રે થયો સાવ
॥૩૮॥ લીધી પુંજાપાની છાબ હાથ, જાતાં સમરે ચામુન્ડા મા
થી નીકળી પંથ પળીયો, એવે સુત પ્રધાનનો મળીઓ. ॥
નો બનેવી ચંદ્રહાસ આવ્યો મદન તેની પાસ, કહો વારૂ ?

તમો, તમને તેડવા આવ્યા અમે. ॥૪૦॥ તવ બોલીયો ચંદ્રહાસ, જાવું ચામુન્ડાને અવાસ; તમ તાતે બતાવ્યું છે કામ, દેવી પુજવા જાવું તે ઠામ. ॥૪૧॥ તવ મદન વદયો વચન, તમને તેડેછે રાજન;સેવા સામગ્રી મુજ કને લાવો, તમે રાજ્ય સભામાં જાવો. ॥૪૨॥ તમ વતી માતાયે હું જાવું, પુજા કરી સભામાં આવું, એવું કહીને સામગ્રી લીધી, ચંદ્રહાસે તે આપી દીધી. ॥૪૩॥ પોતે ચાલ્યો રાજ્ય સભાયે; પેલો મદન ડેરામાં જાય;જેવો પેઠો ડેરાની માંય,તેવા ચંડાળ ઉભેલા ત્યાંય. ॥૪૪॥ ઉઘાડાં ખડ્કે કરી રીસ;મારી છેદયું મદનનું શીશ,ધડ મુસ્તક પડીયા ધરણ; પામ્યો પાપી તણો સુત મરણ. ॥૪૫॥ ચંદ્રહાસ ગયો સભામાંય; રાયે માન્ય દીધું ઘણું ત્યાંય;બધી વાત કહી વરણાવી, પોતાની પુત્રી પરણાવી. ॥ ૪૬ ॥ જેનું ચંપક માલ્યણી નામ, ઘણી ગુણવંત રૂપની ધામ; તેનું કન્યાદાનજ દીધું. સહુ રાજ્યજ અરપણ કીધું. ॥ ૪૭॥ તે તો વાત પ્રધાને જાણી, આવ્યો સભામાં વીચાર આણી; જોયું તો પરણ્યો ચંદ્રહાસ. જઇ બેઠો રાજાની પાસ.॥ ૪૮ ॥ લગનની, તમામ જાણી, એની મતી ઘણી ઘભરાણી; પુછયું ચંદ્રહાસને એમ, દેવી પુજવા ન ગયા કેમ. ॥૪૯॥ બોલ્યો ચંદ્રહાસ વચન, ગયો પુજવા તમારો તન; મને સભામાં મોકલી દીધો. પુજાપો એમણે હાથ લીધો ॥ ૫૦॥ ગયા પુજન કરવાને એહ, પડયો પ્રધાનને સંદેહ; દોટ મુકીને પ્રધાન, પોતે જોવા ગયો સંતાન. ॥૫૧॥ વળણ. સંતાન જોવા સંચર્યો જ્યાં છે દેવસ્થાન; વ્યાસ વલ્લભ વદે, સમરે સહુ ભગવાન.

કડવું ૭૧ રાગ સવૈયાનો.

જયમુની ફરી એણીપેર બોલ્યા સુણ જનમેજે રાયે; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, અશ્વમેધ કથાય, ॥૧॥ પ્રધાન સંચર્યો દેવીને દેરે, જોયું ઘોળે દીશ, દેરામાં પડેલું દીઠું, પુત્રનું ધડ ને શીશ. ॥ ૨ ॥ પ્ર-ે જાણ્યુ બ્રાહ્મણોનું, વચન સાચું પડીયું, જે જે કપટ મેં કર્યું તેમ ંજને નડીયું.॥૩॥હવે હું શું કરૂ જીવીને, દીકરાની થઇ હાણ, એમ ીશ પછાડયું, નીકળી ગયો પ્રાણ. ॥ ૪ ॥એ વારતા સહુ લોકો ગયો રાજન;તેની સાથે ચંદ્રહાસ ગયો, આ શું થયું વી-હાસનું મોઢું ઉતરી ગયું, પગલાંનો હુંકાળો જગતની

કેહેણી થઇ મુને, મુઓ સાસરો ને સાળો. ॥૬॥ એવું સમજી ચામુન્ડાનો, વહન પોતે કીધો; તેથી દેવી પ્રસન થયાં,હશીને ઉત્તર દીધો. ॥૭॥ શું માગે છે શું માગેછે,જે માગું તે આપું,ચંદ્રહાસ તું ચીંતા નધરતો, તું કહે તે કષ્ટ કાપું. ॥ ૮ ॥ સાંભળી ચંદ્રહાસ બોલ્યો, માતાજી કષ્ટી કાપો; માહારો સસરો માહારો સાળો, સજીવન કરી આપો. ॥ ૯ ॥ માતાયે અમી દ્રષ્ટી કીધી, તવ થયા સજીવન; ચંદ્રહાસને ચરણે લાગ્યો, કુબુદ્ધી ને મદન, ॥ ૧૦ ॥ દુષ્ટ બુદ્ધી જઇ જમાત્રને પડીયો પ્રેમે પાય; માહારૂં કત મુજને નડયું છે, તમે તો કીધી સાહાય. ॥ ૧૧ ॥ પોતાનું કર્યું પોતાને નડે,તેમાં નહી મીન મેશ;કપટ તેનું ચપટ થાયે, સંદે નહી કાંઇ લેશ. ॥ ૧૨ ॥ વિપ્રનું વચન સત્ય ન માને મુજ જેવો નાસ્તીક; પાછળથી તે પસ્તાય પાપી, પેહેલી ન ધરે બીક. ॥ ૧૩ ॥ મુંમત બાંધે વીપ્રની સાથે, તે નવ પોહોચે ઠેઠ;એમ કહી ઘરબાર પોતાનું,જમાત્રને કર્યું ભેઠ. ॥૧૪॥ પોતાનો મદન દીકરો તે, ચંદ્રહાસને દીધો;વરાગ આણી તપ કરવાને, જાવા વીચાર કીધો. ॥ ૧૫ ॥ એટલે કુંદનશેન્ય રાજાયે. જોડે જાવા ધાર્યું;રાજા પ્રધાન નીકળ્યા બેઉ,ઉતપાત સર્વે નિવાર્યું ॥૧૬ ॥ તેમણે વનમાં વાસ પુર્યો, રાજ્ય કરે ચંદ્રહાસ; મદનને પ્રધાન કરીને પોતે રાખ્યો પાસ. ॥૧૭॥ રૂડી રીતે રાજ ચલાવે, ધર્મ ધોરીન્ધર રાય; ગૌ બ્રાહ્મણને વીશેશ માને. તેમ તેમ જય વરતાય. ॥ ૧૮ ॥ તે ચંદ્રહાસને બેદીકરાછે,બાણાવળી બળવાન;એ બીના કહી નારદજીયે જાણ્યું સતી સંતાન, ॥ ૧૯ ॥ નારદે કહ્યું અરજુનજીને, મુકીદો સોરાસોર,એણી જોડે જુદ્ધ કર્યામાં, નહીં ચાલે તુજ જોર.॥૨૦॥ માટે સલ્હા કરી લ્યો ઘોડો, કહી થયા અંતરધ્યાન; અરજુનજીએ સખત વીચારી, શું કરયું સતી સંતાન. ॥૨૧॥ હંસધ્વજને ને [illegible] મોકલી સંદેશા કરાવ્યા, કહીએ કે અરજુન ને પ્રભુ; પરોણાગતે આવ્યા. ॥૨૨॥ એવું કહાવ્યું તે વાત પોહોચી, જ્યાં ચંદ્રહાસ રાય; સારા સમાચાર સાંભળીને, સામો તેડવા જાય. ॥ ૨૩ ॥ સામાં આવી માન્ય દીધું, લેઈ ગયો આપ ઘેર; પાંચ દીવસે પરોણાગતે; રાખ્યા આનંદ ભેર. ॥૨૪॥ પછી પોતાના પુત્રોને, સોંપી દીધું રાજ; અશ્વ લેઇને પાન્ડવ સા[illegible] નાકળ્યો ફરવા કાજ, ॥૨૫॥ યજ્ઞના અશ્વ બે આગળ ચાલે, પુઠે [illegible] શેન્યાય; શર્વેના જીવને આનંદ ઘણો, હૈયે હરખ ના માય. ॥ ૨[illegible] તાં જાતાં આઘા ગયા,લાંબે પંથે ચડીયા; એવામાં [illegible] અ[illegible] જળમાં પડીયા ॥ ૨૭ ॥ વળણ.॥ પડીયા તેના જળ વીશે [illegible]

કડવું ૭૨ રાગ સાખી.

જયમુની રૂશી એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારિતુજને શંભળાવું, અશ્વમેધ કથાય. ॥ ૧ ॥ બેઉ અશ્વ શીંધુમાં પડીયા, તરતા જળમાં જાય; જળ વિશે એક ટેકરી છે, તે જઈ પોહોચ્યાત્યાંય ॥ ૨ ॥ શીંધુ કીનારે સા શેન્ય ઉભું, અશ્વ ગયા કેમ કરીએ; પ્રભુ કહે જળ તરણવાજી, લેઈ પુઠે પરવરીયે. ॥ ૩ ॥ એમ કહી અરજુનને પ્રભુ બેઉ થયા તઈયાર; જળ તરવાણજી પર બેઠા, ચાલ્યા તેણીવાર ॥૪॥ ટેકરી ઊપર તે પણ ગયા, અશ્વ લેવાને કામ; ઘણા કાળથી તપકરેછે, બકદાલવ ને ઠામ. ॥૫॥ તેમની પાસે અરજુન ગયો, ગયા અશરણા શરણ; માહા તપશ્વી મુની દેખી, પ્રેમે લાગ્યો ચરણ. ॥ . ॥ અરજુનકહે ઓ માહારાજા. એક વાત પુછી લેવું;તડકા વરશાદ નડતો હશે,ઝુંપડી કરો તો કેવું, ॥ ૭ ॥ એટલે બકદાલવ કહે બેટા, શાંભળજે વેણમાહારૂં; ઝાડડાં લાવિ ઝુંપડી બાંધુ, કેટલું જીવવા શારૂ ॥૮॥ એવું શાંભળી પારથે પુંછયું, મનમાં ધરીને હર્ષ; ઓ મહારાજા તમ કાયાને, કેટલાંથયેલાં વરશ, ॥૯॥ બકદાલવ કહે ખબર નથી પણ કહું વિવેક; જન્મથી મહારા મુસ્તક ઊપર, પત્ર મુકયું છે એક. ॥૧૦॥ મોહોટાં મોહોટાં છીદ્ર પડેલાં, હશે તેની માંય; છીદ્રો જેટલા માહારી આગળ, થઇ ગયા બ્રહ્માય ॥ ૧૧ ॥ તવ અરજુને છી ગણીયાં, ગણીયાં શ્રી જુગદીશ; ગણતી કરતાં વીશ છીદ્રોના બ્રહ્મા થએલા વીશ. ॥ ૧૨ ॥ અરજુનજી મન વિસમય પામ્યો, આ કેવી વ્રતી ટુંકી, કહે હે કે ઝુંપડી બાંધીને છેવટ જાવું મુકી. ॥ ૧૩ ॥ આપણો આયુષ છે બહુ ટુંકો, પણ બાંશા બહુ મોહોટી, અજ્ઞાનતાથી આપણ જીવો. આશા કરીએખોટી.॥૧૪॥ એમ કહીને ઉભા થયા, યજ્ઞના અશ્વ હંકાર્યા, પુંઠળ પોતાના અશ્વો મુકયા, શેન્ય હતું ત્યાં ઉતર્યા. ॥૧૫॥ ભોમી ભાગમાં અશ્વ ચલાવ્યા, જાતાં જાતાં જાય; ચારો ચરતા મારગે ફરતા, ગયા શીંધું દેશ માંય. ॥ ૧૬ ॥ ત્યાં રાજ્ય કરે સુત જેદ્રથનો, દુર્યોધનનો ભાણેજ, જુગમ નું નામ એનું, મોહોપર ઝાઝુ તેજ. ॥ ૧૭ ॥ તેના ગામમાં ઘોડા જુગમે જાણી વાત; અશ્વ લેલાટનું પત્ર વાંચી, જાણ્યા પાન્ડવ ॥૧૮॥ તેવોજ તે મુરછામાં પડીયો, થઇ ગયો બે ભાન, તે દુશાલીયે, ગભરાયો સંતાન. ॥ ૧૯ ॥ એવું જાણી ઘર બારી ગઈ ભાગોળે, ત્રાસ ભરેલી રડવા લાગી, અવળામોઢે

પોળે. ॥૨૦॥ આ મુજ બંધુ આ મુજ બંધુ, કરતી કરતી આવી; કુન્તી નંદન અરજુનજીયે, ભગની કહી બોલાવી. ॥ ૨૧ ॥ આવ મારી ભગની શો લાગ્યો અગની, વગની કહે મન વાત; હું તારો ભાઇબેઠો છું ને કેમ કરે આંસુપાત. ॥ ૨૨ ॥ એટલે દુશાલી એમ બોલી, દુર દશા માહારિ જાગી; તને આવ્યો શાંભળી તારા, ભાણેજને બીક લાગી. ॥૨૩॥ [illegible] ના મનને એ ભય લાગ્યો, લેઇ લેશે મુજ રાજ; દુરિયોધન ના વતની માહરા, ઊપર કાઢશે દાજ. ॥૨૪॥ એવો ભય તુજ ભાણેજ પામ્યો, મુરછામાં ઢળી પડીયો, એવાં બેનનાં વચન સુણી, પારથને પ્રેમ ચડીયો. ॥ ૨૫ ॥ સેન્ય સહીત એ ગામમ ગયો, ભાણેજ પડીયો જ્યાંય; ભાઇ ભાઇ કહેતો કેહેતો, આવીને ઊભો ત્યાંય ॥ ૨૬ ॥ હાથ ગ્રહી જુગમને ઉઠાડયો, કેમ તું મન ભય લાવ્યો, આપણે ઘેર યજ્ઞ થાય છે તે, તુજને તેડવા આવ્યો. ॥ ૨૭ ॥ ચાલો ભાણેજ ચાલો ભગની, ચાલો આપણે ઘેર, એટલે જુગમ રાજી થયો, ઉપડયા આનંદભેર. ॥ ૨૮ ॥ વાજતે ગાજતે ચાલ્યા સરવે, હસ્તીનાપુર ભણી, વરશકેતુ આગળ ગયો, કેહેવા વધામણી. ॥ ૨૯ ॥ ધરમને સમાચાર કહ્યા, તવ ઉઠયા સામા જાવા, મોતી પુસ્પોની થાળો ભરી, બેઉ અશ્વ વધાવા. ॥૩૦॥ કુન્તા દ્રુપતી સુભદ્રા, ભીમશેન આદે જાય; હરખીને શો શામા આવી, અશ્વને લાગ્યા પાય. ॥૩૧॥ મોતી પુષ્પે વધાવ્યા સૌને, તેડયા ગામની માંય; રૂપાળા ઉતારા આપ્યા, સૌ જન ઊતરયુ ત્યાંય. ॥૩૨॥ આનંદ ઓચ્છવ ગામમાં થાયે, હરીજન લોકો માહાલે; અનીતીનો ન મળે કોઇ, રૂડી રીને શહુ ચાલે. ॥ ૩[illegible] [illegible]ના મંડપની બહુ શોભા, કાંઇ ન રાખી ભુલ; સ્ફાટીક મણીના સ્થંભ રોપેલા, ફરતી મોતીની ઝુલ. ॥૩૪॥ હીરા ચળકે લીલમો લળકે લકે જેતાં મુખ; બ્રાહ્મણો નાં દરશન કરતાં, ટળે દળદર દુખ. ॥ ૩૫ ॥ વેદ મંત્રના સુર ચાલે, નાકળે વાણી પવીત્ર; લોકોના જય જય શબ્દ થાયે,વાગે રૂડાં વાજીંત્ર ॥૩૬॥ ઊછળે અબીલ ગુલાલ પુષ્પો, ભજનની થાય ધુન્ય; આપવું મેલવું તે શહુ કરે માહાબળીઆ અરજુન. ॥૩૭॥ દેશ દેશાન્તર પત્ર લખીને, તેડયા સહુ રાજન,અઠાસી શહસ્ર રૂશી તેડયા,નગ્ન થયું ન, ॥ ૩૮ ॥ રાજા રહીઅતને વળી રૂસી, જાદવ છપન્ન કરોડ, વીશે કારભાર કરે, પોતે શ્રી રણછોડ. ॥ ૩૯ ॥ શરવને શારૂં ભાગે છે ભવનાં પાપ, ખાન પાન પાન્ડવ પુરૂ કરે, નહી કોઇ ॥ ૪૦ ॥ [illegible]

ભેગા નવ આવે, ભીમશેન રાખે રોકી. ॥ ૪૨ ॥ બેસવાની સભા અરજુને રચી, સર્વે ક્ષત્રીઓએ જાણ્યું; મેઘવરણ સાથે શેવક મોકલી, પરવતનું ધન આણ્યું. ॥૪૩॥ કનક કેરા ઓરડા ભરીયા, સૌ શેન્ય ક્રીધી ત્યાર; ચૈત્ર સુદી પુર્ણમીને દન, પુરણાઉતી વીચાર. ॥ ૪૪ ॥ વળણ ॥ પુરણમીનો દન થયો, સુણે જનમેજે રાય; વલ્લભ વાણી ઓચરે, યજ્ઞ તણી કથાય.

કડવું ૭૩ રાગ ધોળ.

બોલ્યા બોલ્યા જયમુની મુખ વચનરે; સાંભળ સાંભળ પરીક્ષત કેરા તનરે. ॥૧॥ યજ્ઞ કરવા બેઠાં ધરમને ધ્રુપતીરે;જગતનો જસ લેછે કુન્તા સતીરે. ॥૨॥ વેદ મંત્રે, બ્રાહ્મણો કાર્ય કરાવેરે; જવત નગ્રતને, શીફળ સરવે હોમાવેરે. ॥ ૩ ॥ તે યજ્ઞની ધુમ્ર આકાશે જાયરે; તેથી તેત્રી, ક્રોટી દેવતા ત્રપ્ત થાયરે. ॥૪॥ વાગે છે ત્યાં ભેરભુંગળને ઢોલરે; જય જય શબ્દ, થાયને ઉપજે કલ્લોલરે. ॥૫॥ હરીજનો, જુએ છે રૂડેરી ચરચારે; સૌને ક્રીધી, કપાળે કુમકુમ અરચારે॥૬॥ અશ્વ પુજન કરી અવયવ ભાગ લીધોરે; પુરણ પ્રેમે, તેવો અશ્વ હોમ ક્રીધોરે ॥૭॥ અશ્વને તો સજીવન ક્રીધા વિદાયરે; પરી પુરણ યજ્ઞ થયો છે ત્યાંયરે ॥૮॥ પછી ધરમે, આગના કરી તે વારરે; સહુને ભોજન કરાવો જુગદાધારરે. ॥ ૯ ॥ તવ પ્રભુએ, સર્વેને આગના દીધીરે, જમવા માટે, વિવેક પંગત કીધીરે. ॥ ૧૦ ॥ પીરસવાને જાદવ છપન ક્રોડરે; દેખ રેખ રાખે સઘળે શ્રી રણછોડરે. ॥ ૧૧ ॥ કરાવિ છે જમવા સામગ્રી અપારરે; વરણન કરતાં, ઘણીક લાગે વારરે. ॥ ૧૨ ॥ પછી સરવે, ભાવતાં ભોજન કીધારે; સઊ પ્રાણીને, સોપારીમુખવાસદીધાંરે.॥ ૧૩ ॥ પછી પંગત,ઊઠીને ઉલટ વ્યાપેરે; ધરમ રાજા, કનકનું દાન આપેરે. ॥ ૧૪ ॥ ધ્રુપતી ...ેા કરે મોતીનું દાનરે, પાસે રહીને અપાવે શ્રી ભગવાનરે ॥૧૫॥બ્રાહ્મ...ને ભરેલી બ્રહ્મપુરી આપેરે; અવર જાતી, યાચકના કષ્ટ કાપેરે.॥૧૬॥ ...ાં પોતે ઔદાનને વસ્ત્ર દાનરે; આપ્યાં પાત્રો, કુન્તા સંતીને સંતા ...૭ ॥ પછી કીધી, પુરણ પ્રેમે સભાયરે, તેમાં બેઠા, ક્ષત્રીનંદન ... ॥ ૧૮ ॥ યુધીષ્ટરને, વાવરવાનો ભાવરે; જેવો રાજા, તેવો ...રે. ॥ ૧૯ ॥ ધનમાલ આપી, સરવને દીધી વિદાયરે; પછી

સહુજન, પોત પોતાને સ્થળ જાયરે. ॥ ૨૦ ॥ તે પછી સૌ, યજ્ઞ સ્થળે ભેગા થાયરે; પાંચ પાન્ડવને, છઠ્ઠા શ્રીજાદવરાયરે. ॥૨૧॥ યજ્ઞ કેરો કચરો નાંખ્યો જ્યાંયરે;સ્વર્ગે વીસેથી, નોળીયો આવ્યો ત્યાંયરે. ॥ ૨૨ ॥ તે કચરામાં, આળોટે ધરી ઉમંગરે, પણ ન થયું સોના રૂપાનું અંગરે ॥૨૩॥ ત્યારે ધરમે પ્રભુને પુછ્યું પ્રશ્નરે; કાયા હાની કેમ બદલાઈ નહી કષ્ણરે. ॥ ૨૪ ॥ એટલે બોલ્યા અંતરયામી એમરે; દ્વાપર ઉતર્યો, તેથી કાયા બદલે કેમરે. ॥ ૨૫ ॥ એટલે ટળીયો ધરમનો સંદેહરે; સરીતા સ્નાન કરી સ્થળે ગયાં તેહરે, ॥ ૨૬ ॥ નગ્રમાંથી રાજા રૂપી સહુ જાયરે; બીજી ત્રીજી રહીયત થઇ વીદાયરે. ॥ ૨૭ ॥ બળદેવ ગયા લઇને છપનકોડરે;હસ્તીનાપુર, રહ્યા શ્રી રણછોડરે. ॥ ૨૮ ॥ યજ્ઞ કથા પુરણ હવીઆ ઠામરે;શ્રોતાજનને,સુણતાં રીઝે શ્રીરામરે. ॥૨૯॥ યજ્ઞ કથા,સુણીને દાન અપાયરે;તે પ્રાણીને, યજ્ઞ તણુ ફળ થાયરે.॥૩૦॥ શ્રધા રાખી શ્રવણ કરે જે જનરે;તેને પ્રભુ,આપે અનધન તનરે ॥૩૧॥ શ્રોતા વકતાઃસૌ બેસજો કરજોડરે; વલ્લભ વદે બોલો જે જે શ્રી રણછોડરે. ॥ ૩૨ ॥ વળણ ॥ જય બોલો રણછોડની, તો રણછોડે નાથ; વલ્લભ વાણી ઓચરે, નીરમળ રહો મન સાથ.

કડવું ૭૪ રાગ સવઇયાનો.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા, સુણજનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને સંભળાવું સાંભળ જે કથાય. ॥ ૧ ॥ પરી પુરણ યજ્ઞ કીધો; રહ્યા સુખી થઈ જ્યારે;એવામાં એક કણબીને બ્રાહ્મણ વઢતા આવ્યા ત્યારે. ॥ ૨ ॥ ધરમ રાજાની સભામાં, આવીને ઉભા બેઉ; ધરમ કહે ટંટો શો છે, જુબાની તમારી લેઉ. ॥ ૩ ॥ તે વેળા શ્રી કૃષ્ણ બેઠા છે, પોતે જુગજીવન; તે સમે પાટીદાર બોલ્યો,મુખ થકી વચન. ॥ ૪ ॥ માહારાજા મેં ખેતર માહારૂ, વીપ્રને અરપણ કીધું, માહારા બાપ પછાડે મેં આ, વીપ્રને આપી દીધું. ॥ ૫ ॥ આકાશથી કે પાતાળ સુધી, આપ્યું હતું રાજન. પણ તે ખેતરમાંથી નીકળ્યું,ચાર ચરૂ ભર્યું ધન. ॥ ૬ ॥ તે એ બ્રાહ્મણ લેઈ ગયો, તે મુજને અપાવો, તે કરતાં મુને પાપ છો ખેતર પાછું લાવો. ॥૭॥ બ્રાહ્મણ કહે પાછું ન આપું, ખેતર કેરૂ; માહારા બે પુત્રો લે જેઇને, ખેતરમાંવધેરૂ. ॥૮ ॥ કણબી

નેતો,તેમાં માહારૂ શુ જાશે; મારીશતો મરસે સુત તારા, નીરવતી મને થાશે. ॥૯॥ તું મારીશ તે પાપ તુને, મુને ન લાગે રતી; બ્રાહ્મણ કહે એવા પાપો,હું કાંઇ ગણુતો નથી. ॥૧૦॥ બેઉની વીપ્રીત વાત સુણી, ગભરાયા ધરમરાય, પ્રભુને પુછ્યું એ માહારાજા; આતે શું કહેવાય ॥ ૧૧ ॥ એટલે અંતરયામી બોલ્યા,બંને કાળ સમાવો;છ માસ પછી ન્યાય કરીશું;અત્યારે ઘેર જાવો. ॥૧૨॥એમ કહી બ્રાહ્મણ કણબીને, પાછા કાઢયા ઘનશામ; પછી ધરમ પ્રત્યે બોલ્યા, ક્રષ્ણ પ્રભુ તે ઠામ. ॥ ૧૩ ॥ એ યુધિષ્ટર હવે ન કરશો, કોઇ જનનો ન્યાય; દ્વાપર ઉતરી કળીયુગ બેઠો, ઓરે ધરમ રાય. ॥ ૧૪ ॥ એવું સાંભળી ધરમ બોલ્યા. ઓરે દેવાધીદેવા;મુને ગુણ લક્ષણ બતાવો,કળીયુગના જીવ કેવા ॥૧૫॥ ક્રષ્ણ પ્રભુ તવ કહેવા લાગ્યા, સાંભળો ધરમરાય; વ્યાસજી તમને તે સહુ કેહેશે,ઉપદેશની કથાય. ॥ ૧૬ ॥ મુજને તમે આગના આપો, દ-વારકાં હું જાવું; થોડે દીવસે વળી પાછો. મળવા માટે આવું. ॥ ૧૭॥ વળણ. ॥ મળવા માટે આવશું, એમ કરે છે વાત; એવામાં ત્યાં આ-વીયા, વઢતા પુરૂશ સાત. ॥

કડવું ૭૫ રાગ દુરઘા સાખીનો.

જયમુની રૂશી એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું, અશ્વમેધ કથાય. ॥૧॥ ક્રષ્ણ જવાની ત્યારી કરે છે, સપ્તપુરૂશ ત્યાં આવ્યા, ખટ વીપ્રો એક અતીશુદ્રને,તાડન કરતા લાવ્યા ॥ ૨ ॥ યુધિષ્ટરને ક્રષ્ણ બીરાજ્યા, ત્યાં આવી વીપ્રો બોલે; આ અતી શુદ્ર આચાર્ય થયો છે, વીપ્ર આચાર્યની તોલે. ॥ ૩ ॥ ઉપવીત અંગે ધારણ કર્યું છે,વધાર્યા છે પંચકેશ, દર્ભાસનને જળ કમંડળ, ધર્યો છે માહાત્માનો વેશ. ॥૪॥ વેશ ધરી ઉપદેશ કરે છે, વાંચે છે કથા પુરાણ, તે ઉંચ જાતી શ્રવણ કરેછે, નીચના મુખની વાણ. ॥૫॥ નેવનુ પાણી મોભ ચઢયું ને, અવની ગઈ આકાશ; અવળી ગંગા વ્હેવા માંડી; [illegible] ને અજાનો ત્રાસ. ॥ ૬ ॥ મંઝારથી સ્વાન સંતાવા લાગ્યાં, કાગથી [illegible]ાયા હંસ; નીચ જાતીનો ઉંચ જાતીપર,ઉપન્યો અતી દ્વંશ. ॥૭॥ કારણ શું છે કૃપાળુ, કેમ બને વીચીત્ર;કાળ બળ કેમ ફર્યો ભા-ગી દીસે અપવિત્ર, ॥ ૮ ॥ એવું સાંભળી ધરમ રાયે, એયું

જુગધિશ સામુ, ઓ કપાનીધી હું તો આ વાતો;સાંભળી વિસ્મય પામું ॥ ૯ ॥ કૃષ્ણ પ્રભુ કહે ઓરે યુધીષ્ટર, કળીયુગનાં એ કર્મ;હજીતો આ ગળ જાતાં થાશે. અતી ઉપાદીના ધર્મ. ॥ ૧૦ ॥ શુદ્ર લોકો આચાર્ય થઇને, રોમ રોમ નરકે પડશે; વૈશ્ય ક્ષત્રીને વીપ્ર લોકો, તેને પંથે ચડશે. ॥ ૧૧ ॥ તેથી તે પણ નરક પળાશે, તવ લય પામશે સ્રષ્ટી; ધર્મ વીશે અધર્મ થવાનો, સૌ જીવ ભોગવે કષ્ટી. ॥ ૧૨ ॥ શ્રોતા નરકે વક્તા નરકે; નરકે ઉંચને નીચ; ભક્તાણીયો ભારજા થવાની, પાતકના થશે કીચ. ॥ ૧૩ ॥ ધર્મને નામે ઢોંગ થવાના, આગળ અગળા વ્હેશે; હું મ્હારૂં સાર્થક કરૂંછું,કામની કંથને કેહેશે. ॥૧૪ ॥ મીઠાઇ મેવા દુધ કઢેલાં, ઢોંગીને જઇ દેશે; પતી તેની પુંઠ ન જુએ,મુખ વીકાશી રહેશે ॥ ૧૫ ॥ પરણ્યા પતીનું પોશાણ કરતાં, કંજુસાઈ દેખાડે; ઢોંગી ધુતારાને ધવરાવીને, પ્રેમપુર્વક જમાડે. ॥૧૬॥ કંથ તણી નહી સાચવે વેળા ઢોંગીની તક નહી ચુકે, ઢળતી વસ્તુ ઢળવા દેશે, બાળક રડતાં મુકે- ॥ ૧૭ ॥ ઢોંગીની છબી નીરખ્યા કરશે, ઢોંગીના ગુણ ગાશે, ચરણ ચાંપશે કાંમે ટાંપશે, પતીથી મુખ મરડશે ॥૧૮॥ ધર્મના નામનો ધંધો ગ્રહીને,ધન મેળવશે ભારી; ભારે વૈભોગ ભોગવશેને, દુનીયાની કરસે ખુવારી. ॥ ૧૯ ॥ પણ ઉંધ કરમી કળયુગી અગળા; ધણીનું ધન વેડ઼રસે, કળીયુગના આચાર્યોને પોશી, મોહીત ફંદમાં ફરશે. ॥ ૨૦ ॥ તે સહુ લક્ષણ કળયુગ કેરાં; આ બધી તેની લડાઇ; તેમાં આપણે ચીત ન દેવું, જ્ઞાનમાં રાખો ચડાઇ. ॥૨૧॥ હાવા તો અનેક ઉતપાત થાશે, તેમાં ન દેશો ધ્યાન; કળયુગ બેઠો નીશ્ચે માનો, એમ વદે ભગવાન. ॥ ૨૨ ॥ યુધીષ્ટરને ચાલી ચીંતા, આતો આવ્યું દુખ મ્હોટું; ધર્મના કામમાં ધાડ પાડે, એ દુખ સહુથી ખોટું. ॥૨૩॥ અરેરે ધર્મનું ધરબોળ જાશે,અવળી મતી જગ ઝાલે;દેખાશે સવળું હશે અવળુ. પણ તે પંથે ચાલે. ॥ ૨૪ ॥ એવો અતી ઉદ્વેગ ધરીને,થઇ બેઠા નીરાશ; અરેરે એ યુગ ભુંડો, સાંભળી પાંમ્યા ત્રાસ. ॥ ૨૫ ॥ પ્રભુ કહે તમે ત્રાસ ન ખોસો, વ્યાસજીને તમે મળજો; હવે હું આગના માગુંછું, ધર્મ કહે વળી વળજો. ॥ ૨૬ ॥ એવું સાંભળી કૃષ્ણ પ્રભુજી, પોતે થયા વીદાય; એટલે અતી ઉદાશી રેહે છે.પોતે ધરમ રાય. ॥૨૭॥ એમ કહીને કૃ- પ્રભુજી, પોતે થયા વીદાય;ઉદ્વેગ ભોગવે ધરમ રાજા, હવે કયારે જાય. ॥ ૨૮ ॥ એટલેથી અશ્વમેધ પર્વ, પુર્ણ થઇ કથાય, ઓ રાજા તારી; ઉતારી બ્રહ્મહત્યાય. ॥ ૨૯ ॥ કાળા પડદા પોળા

ત થઈ શામ ગાય; કાળા તલ [illegible]ળા થયા [illegible]શા દેખાય.॥[illegible]॥ પરીક્ષત સુતે વીધી પ્રમાણે, પુરણ કીધાં દાન; યજ્ઞની કથા શ્રવણ કી- ધી, ફળ તે યજ્ઞ સમાન. ॥૩૦॥ શ્રોતા વકતા સરવે જનના, મનના પોહોચે કોડ, વલ્લભ વદે બોલજો સૌ, જે જે શ્રી રણછોડ. ॥ ૩૧ ॥

વળણ. ॥ જય જય શ્રી રણછોડ રાયનિ, બોલો શ્રોતા જન; અશ્વમેધ પર્વ કહ્યું, પાપી થાય પાવન.

અશ્વમેધ પર્વ સમાપ્ત.